

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Sammelhandschrift - Cod. St. Peter pap. 38

Bruni, Leonardo

Oberitalien, [Mitte 15. Jh.]

[urn:nbn:de:bsz:31-17330](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-17330)

pap

Comit. reuerendissim. ac ampliss. DD. Philipp. Jacob monach.
S. Petri in silua abbas. 1763.
Macro. de Satur. li. 2°.

Genera dicendi sunt quattuor.
Copiosum. in quo Cicero dominat
Breue. in quo Salustius regnat
Siccum. quod Frontino ascribit
Pingue & florida. in quo plini sunt luxuriant
Sed Virgilium haec unum quoniam complectitur

Stili dicendi sunt duo dispari moralitate diversi
Vnus maturus & grauis: qui Crasso assignatur
Alter superbi hinc ardens & erectus:
quo utebatur Antonius
Virgilius autem qui per omnia perfectibus praeparabat
non sine quodam praeparato hoc omni dicendi modorum
di. industria promissit

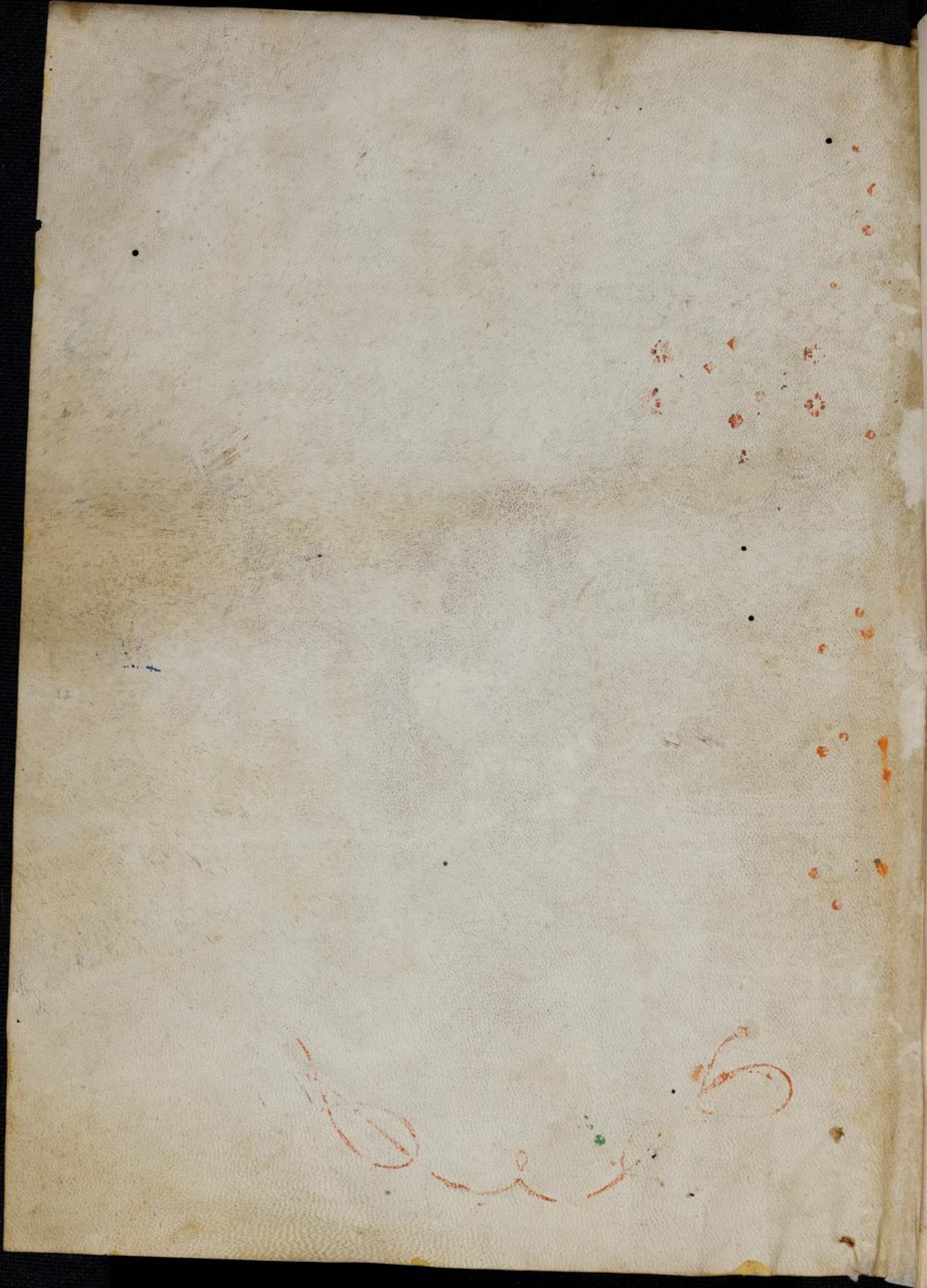
Tria quoque factu impossibilia sunt repetata
Fulmen Ioui
Clauam herculi subtractione
Versum homero

Philippus Antonius Lof. de Zapallus de Galdino
obit die 2° Junii 1502 in Hertz
die vero Julii. dein factus meus est Jac. Philippi baptizij srix. physici anno M.D. XXII.
emptus ab eius fratre Francisco.

I

M. 30

CLARISSIMI ORATORIS LEONAR
DI ARETINI LIBER EPISTOLAR
FOELICITER INCIPIT:~

LEONARDVS Colutio sat. pt. die.
Romam ueni ad .viii. kal. aprilis: moxq;
ut primū licuit pontificem adiens: salutā
diq; causa: & mei ipsius exhibendi: ab eo
pbenigne quid a humanit' receptus sum.

Q; primo statim congressu ubi me aspexit: nullo adhuc uerbo
a me facto: conuersus ad eos: q; proxime adstabant: Iunior hic
est inquit longe: q; putarim. Hec pma uox illius a me audita
est. Ist' hec ego consueta ueneratione illum affatus cū essem:
ipse p pauca quedam respondit: resumpsit ea ipsa: q; pmo
aspectu edixerat. Summa liborū eius ista fuit. Officio: cuius
me gratia euocasset: magnum pondus: magnaq; dignitatem
in esse: nec litteras m: uey & annos flagitare. Nam adole
scentem ei muneri pcesse: uix satis habere dignitatis. In te
aut inquit ceta me omnia inuitant: etas decohortatur.
ed hec alias considerare licebit. Ita tūc ab illo dimissus sum.
Lenum erit auditoriū: cū hec a pontifice dicebant: diffu
susq; rumor est: q; ob etatem impediret: dignitatem nūme
nācisci. Que uox in spem multos erexit: & in primis Iacobū
angelum familiarem tuum: qui ūbum ex de re prius fecerit
nunq;: si nunc acerrime petit. Incendunt: ut audio: illum
fautores quidam: p turpe sibi affirmantes: si eius: qua qua
driennio iam toto in curia fuerit: nulla rōne habita: ego
absens: & solo noie cognit' arcessor: prestim cū ea sit etate: ut

plusq̄ maturus huic muneri uideri possit. **H**ac ille indigna-
tione percitus: & in spem elatus cursitat nūc cū fautoribus
suis: multosq; ad pontificem hortatores summittit: & qd̄
sup̄ omnia molestissimū est: comparationes odiose ab illis
inducunt. Itaq; uideo fortuna q̄dam mea fieri: ut cū quo
dudum emulo studiis lraz florentie contendit: cū eodem
nūc in rome sit de honore dignitateq; certandum. **S**z meū
quid factum legitimū est. sine cuiusq; obtreccatione. **I**lli
aut conatum nō ambigo tibi improbum iniustumq; uideri:
totumq; ex liuore transuersaq; inuidia pficisci. Nam si
locum hunc concupiuit: cur nō an aduentū meū petierit.
Si nō concupiuit: cur nūc tandem cupit. **D**ifficultatem
uidelicet meā sibi facultatem esse uult: pendentemq; me:
cui opem ferre oportuit: crudeli inhumanoq; impetu ad
ruinam impellere. **E**go certe: q̄q; me nouitas ipsa loci &
inconsuetudo horū: multaq; similia. in hac re pturbat:
tam nō deero ipse mihi: conaborq; & annitar: ut q̄q; eta-
te me supet: ceteris tñ rebus a me ipse supetur. **V**ale. **R**o-
me. iiii. Nonas aprilis.

Leonardus Colutio. **S**cripsi antea tibi de contentionibus: in-
quas huc pfectus p̄t̄ spem uoluntatemq; incideram. **P**ostea
hec secuta sunt. **P**ontifex ob eam: quā tunc scripsi: causam
ambiguus differendo ac procrastinando: neq; reiicere pla-
ne me: neq; recipere uidebatur. **F**autores aduersarii compe-
titorisq; mei multa continuo illi suggerentes insusurratesq;
ac moleste nos inuicem compantes: incertiozem in dies pon-
tificem reddiderunt. **I**ta mensis ferē totus transactus est.
Tandem u contentiones & lites & aduersarioꝝ iactantiz: com-
parationesq; ille molestissime eum finem habuere: ut nō
modo nō grauius ferendum: sz optanduz & fuit & p̄canduz

2
illas aduersum me intercessisse. Nam cum ferueret maxime
id certamen: ac summa iam spe aduersarii tenerentur: Lre
ad pontificem ex Gallia uenerit a duce Biturigensium. Res
de qua agebatur: grauissima erat & maxima: ipsa quoque
longa & elaborata series. Ad has cum respondere pontifex
accuratius uellet: ex Cardinalium suorum mihi competitorumque
meo negotium mandauit: qui in hoc ipso utriusque nostrum
iudicium facturum. Hic ego letatus mihi occasionem presti-
tam: cum illo: ut optabam: in compatione ueniendi: rescri-
psi: ut preceptum fuerat: Biduoque post constituto tempore
mee illiusque littere pontifici patribusque recitatae sunt.
Quibus lectis quantum interesse uisum sit: nescio. Illud tamen
scio: fautores illius: quae tam arroganter illum mihi preferre-
bant: aperte iam confiteri: se falsa nimium opinione du-
ctos errauisse. Pontifex certe ipse mihi statim gratulatus:
reiecto illo: me ad officium dignitatemque recepit. Haec
tibi rescribere festinaui: ut si quam forte superioribus ex
litteris molestiam suscepisti: eam nunc tandem tota re
cognita oio deponas. Vale.

Inno centio pape Linus collutius salutatus. post hu-
mitem recommendationem & pedum oscula beatorum. Ne-
scio cui magis gratuler sanctissime in christo pater & domine.
uere successor petri: uniceque vicarie iesu christi: tue
ne sanctitati: an filio tuo dilecto Leonardo Aretino:
quem in tuum a secretis nouiter asciuisti. Letor equum
& exulto: quod tibi talis seruator accesserit: quali tua
sanctitas indigebat: Non quod bonos & industrios non ha-
beres: sed quoniam quotquot tibi boni contigerint: uel aliis aliis:
in quorum manibus orbis terrarum est: semper pluribus egue-
ritis. Letor igitur & exulto contigisse talem tuum Beatitu

seruutorem. etate iuuenem. corpore ualidum. aspectu
gratum. scientia clarum. eloquentia singularem. latinis ex-
cellentem litteris. peritum non medio criteo grecis. quodque
super omnia preciosum est. integra fide. & singulari bonitate per-
stantem. De quibus quod omnibus licet plerumque uideat. & omnia forte
precepit. ego tamen tibi uerax & fidelissimus testis sum. Cum
eum ipsum iam diu recepissem in filium. & ipse se totum
conuersatione domestica in dederit. totum agnosco. to-
tumque discussi. nec me potest in aliquo tanto tempore latuisse. Con-
tinua & studiosa nobis consuetudo fuit. Et cum de cunctis
que componeret. iudex es. & ego suarum rerum arbiter. uer-
sa uice nos mutuo id secuti. ferro ferrum acuit. Excelsa-
mus. Nec facile dixerim. & ex hoc dulci & honesto contu-
bernio. uter nostrorum plus profecerit. uterque enim eruditior
euasit. ut fateri oporteat. mutuo nos nobis fuisse uicissim
discipulos & magistros. In quibus memoriam dum haec scriberem.
nimis commotus sum. cum me sentiam tali sortio. tali que presidio
destitutum. Maxima quae certitudine de quacunque re ambo-
rum consentire & auctoritas. tenebam. Nunc autem non habeo quod doceam.
nec a quo discam. Sed haec satis. Tuo quidem comodo. & hono-
ri suo. mea decet & comoda posthabere. Iamque ad Leonar-
dum nostrum per conclusionem reuertatur oratio. Habes uirum aptissi-
mum rebus magnis. uirum fidelem & integre conditionis.
& mentis. Scio quod loquitur. & quod christi uicario uerax loquitur. Quam-
obrem hortor & opto. quatenus Clementis & humani carus sit.
& cum exoptus fueris. pro meritis honores suis. qui uix co-
gnitum honorasti. Quibus quodque fides & deuotio mea meretur.
accedat supplicis. Ne quod in ipso. cum plusquam dimidiis aetate
mee sit. reputabo. sicut eum honorauis. honoratum. Et haec
satis. Spero quidem sine meis & aliorum suffragiis. benignitate

3
tua. & uirtute sua. gratiam suis meritis debitam in tue ^{tu} Scti
oculis repletur. Pro honore aut suo. & quia sibi talis contingit
dominus: qualem pot. imo debet quicumq; seruire maioribus.
se disponit optare. Statum sumum: benignitate conspicuum:
natura mitem: munificentia largifluum: mente intelligentiaq;
prestantem: Quiq; neminem naso suspendit adunco: ut Flaccius
ait: Gratulor' tota mente. Spero quid' uirtute tua. & pbitate
sua. uidere scientiam: q' rarissim' sit: p meritis honoratam.
Vale p' sanct' me. Sunt q' putent me tibi illa pma epla displicuisse:
qd' & ego uererer: n' q' te nihil r'ndendo: suasi in te lesam &
me in aliquo. no' putare. Nec humilitatis em nec benignita-
tis est; parcere ut leniter tuam celsitudinem offendenti.

L Florentie. vi. idus sextilis.
Leonardus Collutio salutaco. Etsi sciam: que tu nup de me
ad pontificem maxime scripsisti: ea oio uera no' ee: Tamen
fatebor' em ingenue cupiditatem animi mei: q' tissima in illa
quid' & acceptissima fuere. Tanti. n. facio iudicium tuuz:
ut uel unius epte testimonio uniu'sos obtrectatoz impetus:
quibz nescio q' me fato. ubicunq; sim: care no' possum: facile
me fractur' esse confidam. Nam tu sic oia in meam laudem
complexus es: ut nullus iaz maliuolis ad me carpendum
relinquatur locus: n' plane iudicio tuo uoluerint g'radre.
Qu' nescio mi iocundissime Colluci: mi hinc tuis amplif-
simis atq; ornatissimis ubis Laudato: an tibi: qui illa scrip-
sisti: plus laudis ex illa tua epla puenierit. Nam laudes q'
meas ex testimonio tuo homines crediderunt: tuas autem
suis ut ita dicam oculis intuiti sunt. Lecta est. n. epla tua pon-
tifici: cum mlti honestissimi viri utriusq; ordinis adent: &
no' nlla Romane Ecclie Cardinales. Quam cu' attentissime
& sumo cu' silentio totam audissent: omis tandem vno ore

ad te laudandum extollendumque conuersi sunt. Te doctissimum.
te eloquentissimum: te virorum optimū predicabant. Mouebat
eos: vt mihi uidebatur: grauitas atque ornatus orationis tuae.
Sed sup̄ omnia mouebat illa ingens atque incredibilis caritas:
quam te h̄re erga me: p̄facile tuis in tris apparebat. Quae qm̄
ex uero animo & simplici q̄dam bonitate proficisci uidebatur:
mirū in modū vniūsis placebat. Itaque aspiciebant me om̄s q̄
te ipsū cerneret: & studia illa atque ex̄citationes n̄ras: in q̄bus
tu ceu ferrum acuisse nos dicebas: mente uolutabant: applau-
debantque amicitiae & familiarit̄ n̄re: n̄ poterant me nō aliq̄
esse putare: quā tu tanto studio laudare nō dubitares. Ex
tuis ergo litteris effectum video: vt si qua existimatio erat
iam de moribus ingenioque meis ap̄ hōes constituta: ea nō solu
confirmata sit: uerū & accumulata. Quod si unicus benefi-
cium abste accepissem: agerem nūc tibi gr̄as mltis ūbis. Sed
sunt tot ac tam ampla: quae in me contulisti: vt si ūb̄ satisfacē
uelim: stultissim̄ sim existimandus. Itaque nō agam tibi gratias:
s̄ semp̄ hebo: referam ū libenti aīo: si qm̄ facultas dabit. L̄ras
aut̄ tuas: q̄z ex̄ ad me misisti: reddendas eē nō censeo. Nullo
eum in faciendū in visum est: vt similitas iam sopita & obliuio-
ni tradita refricaretur. Nam si malo aīo in me est: satis in
eo punit̄: quod de me q̄tidie audit & uidet mlt̄a: q̄ ipse noll̄.
Illud & q̄ in p̄ncipio sc̄psisti: eū in om̄s fuisse postulatum: oī pro-
fecto car̄ & ueritate. Nunq̄ em̄: hec ego exploratissima
habeo: postulatus: aut petitus: aut requisitus fuit: n̄ forte postu-
latōem uocat q̄dam amīcorū suorū exhortationes vt paulo post
declaratum est: cū ipse p̄ se ac p̄ amicos petentes nihil oīo p̄t̄
repulsam obtinē potuit. Vale;

Leonardus Collucio. Ad l̄ras tuas accuratius r̄ndebo: cū plus ocii
nactus fuero: Nūc ista uulgaria transigam. Primū video: q̄

eum locū
petere noll̄.
q̄ tū q̄tum
erraret.

4
moneas: Et sequar consiliu tuum: n̄ q̄c̄q̄ p̄mittam. Pro Religio-
sis ū illis: qui se in galliam transferri cupiunt: dabo operam:
vt q̄ cito ad te diplomata p̄ferantur. De situ vr̄bis Romae:
si turbatores om̄isint: cito. ut spero: te compotem reddam.
saluum rediisse Bonifacium nr̄m: in q̄tissim̄ ē. De Salutato
aut̄ curabo diligent̄: vt ita fiat: quē admōz postulas. Nos sum̄
hic continue in armis: atq; in eo fit: vt minus opere adhibe-
ris q̄am. Tanta est eū. & o. populi incōstantia: ac p̄sitas:
nullus vt quieti reliquat̄ locus. Hic enī lucem eḡssi vr̄be
romani cum quibzdam auxiliariis regiis pontem miluum
occupare tentarūt. Turrim sup̄ eo ponte nr̄i custo diūt: ne
quis inuito pontifice tr̄sire possit. Vehem̄t̄ ibi aliq̄t horis
pugnātū ē. Tandem nr̄is laborantib; sb̄sidio missi eq̄tes. ro-
manos in fugam ūtere: paucis int̄fectis: frequentib; uulnera-
tis. Illi in vr̄bem reūsi: solita temeritate in Capitolio cōsistūt:
multitudinē uocant. Festus erat dies: plebs ociosa: & uino
calens concursat. Sumunt̄ raptim arma: vexilla p̄muntur:
ad oppugnandas pontificis edes. ire pergunt. Nostri cont̄
instare: parare tela: cohortari: insistere: expectare forti
animo p̄p̄ti impetum. Ante molem Hadriani: quē male
pacata nob̄ est: vallum iacere. Nox deniq; certam̄ dire-
mit. Ea nocte vigilie p̄ totam vr̄bon facte: nescio quē
finem res sititura. Tu gaude: & si q̄ de ipsis habes: me
certiorem face. ii. Nonas Augusti. Ex vr̄be. cccc̄ v̄ sup̄
mille.

Leonardus collucio. S. pl. d. Superioribus diebus ad te scri-
psi. quis est̄ status rer̄ nr̄ar̄. Deinde hęc secuta st̄. Ad
viii. idus Augusti Romani quidam ciues ad Pontificem
uenerē gr̄a: ut aiebant: discordiar̄ componendar̄. Hi
post multa in Auditorio agitata: cū re infesta domū rediret:

incōstantia. p̄li ro.

paulo supra molem Hadriani inuadunt. Capti ex his undecim. Nam ceteri in ipso impetu dilapsi euaserunt: ad Ludouicum pontificis nepotem: cui iussu capti fuerat: adducuntur. Ibi cum multa eis exprobrarent de perfidia in pontificem: de oppugnatione pontis milium recentissime tentata: de occultis inuidiis: de corruptella regis: illique respondentes: plerique se recte facta defendent: exarsit ira iuuenis: ac retundere ora gladio cepit. Denique omnes undecim trucidati sunt: ac post eadem ex fenestris aedium precipites dati. Inter hos duo fuerat et septem uiris: quos ad gubernandam rem publicam. po. ro. creauerat. Ceteri autem nouem ex primariis ciuibus: & quod dolendum est: nonnulli ex his: qui has molestias inferri nobis pro moleste ferebant. Huius autem rei cum celeriter fama per urbem vulgata esset: itur confestim ad arma: complentur omnes aditus clamoribus: & uociferationibus sua resonabant. Ego paulo in fiducia eorum ciuium: qui ad pontificem uenerant: flumen transgressus in urbem ieram. Itaque mox audito tumultu: recipe me ad nostros propero. Cetera igitur urbis dimensus sum: cum ad pontem Hadriani uenissem: armorum ingentem cateruam: qui aditus occuparant: offendo. Stabat ferri acies mucrone corusco stricta parata neci. Quod ego sim tacite prospexi: auerso celeriter equo: in proximum angustum defluo: ac mutata ueste: pedes me turbam admiscens: stationes armorum incognitus pertranseo. Vix me digresso: mister: quem equi reliquos: ab armatis oppressus est: & equi uestesque abducti. Mihi uero postquam ad nostros ueni: primus spectaculus fuit celorum aceruis. Iacebat enim media in via sanguine fedata: & magnis uulneribus uesti. Steti horrens: lustrauique omni oculis: quosdam esse ex his in notos recognoui. Inde ad eedes pontificis ire pergo. Ille miro doloreangebatur. Res enim tota eo inscio transacta fuerat. Vir pacificus & mitis: & cui lenitate nihil est: quod magis abhorreat: quam cedes & humani san-

guinis effusio: moestus sese ac fortunā deplorabat suam. Oculos
int' dum ad celum tollens. q̄i deus inuocand' testem sue erga
populum ro. innocentie. Pontifex iḡ circa hec intentus: nec
quid agerē: n̄ ubi consistere. p̄ nimio dolore sciebat. Cir-
cūstantiū at̄ variā erant s̄nie. Alii confestim abeundū cen-
sebant: nec impetū populi rō. tam insignit' lesi irritatiq̄ ex-
pectandum. Esse insup̄ haud paul' ab vrbe regias copias: q̄s
p̄ romanis stare nō ambigū erat. Alii n̄tō m̄ abeundū: s̄ obli-
dionem tolerandam: auxiliūq̄ ex amicis oppidis arcessenda
censebant. Erant & q̄ postera ut̄ altera die abeundū putaret.
ut siml' colligendaz. rez spatiiū ēēt: siml' ut nō fuga. s̄ migra-
tio illa uideret'. Duo erāt aditus: q̄b' ex vrbe roma ad nos per-
uadi possz. vnus p̄ pontem: cui moles Hadriani sup̄imposita est:
Alt' p̄ transtiberim & ianiculi collem. Ad molem hadriani:
qm̄ de fide eius: qui arcem tenebat: dubitabat'. Stationes no-
stroz. militum opposite fuerāt. valloq̄ & aggere inmodū ca-
stroz munita. Ad ianiculūz moenia erāt nō n̄t̄s in locis ue-
tustate collapsa. Hec q̄ loca armatis complebant'. Resisti
sine dubio poterat contra omnē p̄p̄ti vim. Verz qz abaria pau-
corū admōz diez adierant: & regie turme nob' infestz. adue-
tare nūciabant': vicit eoz sententia: q̄ suadebant euestigio
abeundū. Iḡ sarcinas colligē: & impedimta componē n̄ri con-
tendunt. Qd̄ ubi p̄ angustia t̄p̄ris factum est: primūz turma
eq̄tum vna: deinde impedimta peditesq̄ p̄ficiscunt'. post hos
pontifex cū omni curialūz turba. Extremū fuit eq̄tum
agmen. q̄ aliq̄ int'uallo secuti: vim siqua iminerē a tergo:
repellerent. Superāt quattuor diei hore: euz vrbe egressi
sumus. Profecti nō sine mag' timore circa ē sam noctis ho-
ram ad vicum cesianū. xii. milib' passuum ab vrbe pue-
nimus. Ibi p̄ eam noctem comorati: postridie p̄ma luce

at diel

castra mouimus. & circa sextam diei horam s utrium puenis.
Sutrinū omni multitudine extra portas diffusa: Pontificem alacri
uultu recepit. In hac vrbe q̄ reliquū erat diei ac secutam
noctem comorati: postera die viterbium contendim. Res
quid ita gesta est. Nos ut spero aliq̄t menses viterbi manebim.
Hec tibi scripsi leuiter febricitans. Marcus familiaris tuus
saluus est. Vna eū nobiscum ex vrbe aufugit. quātū ad eū spe
ctat: dabim opam: ut quā ad mōs fieri mandasti: ita fiat. Vale.
e viterbio.

Leonardus collutio. pt. s. d. Quæstisti ex me: an hectoris
nomen aliud significet: q̄ priami filius. Et quid misenus eo
lusq̄ designent: quibus uel trig scribi debeant. De quibus ego vix
quicq̄ certi respondere possum: cū libros hic habeam nullos. S̄
quantū meoria tenere videor: hector iddem siḡ: q̄ defensor
seu tutator. Sic est eū ap̄d Platonem i eoli q̄ inscribit d̄ noie.
Docet t̄ Plato hec eorū noia nō eē uera: s̄ pleraq̄ eorū d̄ poetis
conficta: patriamq̄ tutatus sit. Astyanax t̄ u q̄ cū hector
ris fili est: ad eū spectabat impius vrbs. Asty. em̄ ḡe^{laine} vrbs:
d̄r. Anax. impator. In astyanax dictus a uiris. Nam mulieres
ut inq̄t Plato scamandrius appellabat. Remotus eū a ciuilibus
officiis nō dignitatis noie uocitabat filium hectoris: s̄ p̄po. Aga
moemnone dictum: q̄ tolerantia hūit i bello. Aga. q̄ nimius
est. moemnon aut tolerant. Adrastum q̄ rem nō conficit the
banaz. a. eū puatio est tam ap̄ ḡcos q̄ ap̄ nos. drao. aut facio.
Vn̄ adrastrū nom̄ est tractum. Id d̄ maḡ i hippoliti noie apparz.
Cū eū hippo equus sit: ho aut discerpo. & ab his nō ip̄z hippoliti
manifestissime officiat: quis nō intelligat id q̄ nom̄ ab euentu
fabule inditum fuisse? Multa præterea docet Plato in eo ip̄so
libro. Per q̄ nō solum res finxisse poetis ondit: s̄ & noia pleraq̄
adiunxisse. De eolo aut & miseno nihil hęc q̄ referre possum.

A ut hectorē q̄ appellatū
dicit: q̄ vrbe tenuit

11.

ex alicuius auctoritate. Misenu tñ significare p̄t odiosum. Eo-
lus aut uictum & putridum. Hæc tibi dñe possum. In q̄bz si
tibi satisfacio: bñ est: si nō satisfacio: incommoditate libroꝝ
accusa. Vale.

Leonardus Sat. d. collutio. Non satis conspicuū ē factus, ut
quod superioribz ad te litteris de Hectore p̄scripsi. Petisq; &
unde id nom̄ ductum sit: & qm̄ apti explicari: & siml̄ admi-
rari uideris: si id primeuus nō sit: s; postea ab euentu q̄dam
illi viro tributū: ut apud nos Torquati & cincinati & africani.
Ego aut exiliter porro ieiunēq; rescripsisse nō inficias eo. &
Accidit hoc pudore q̄dam: q; ad te hominē ea etate auctori-
tateq; hisce de rebus scribens: quas tibi notiores puto eē q̄ m̄:
ueritus sum: ne obtunderem aures: ineptusq; fierem: si plixi
in his ostendendis fūm comoratus. Itaq; uelut admouisse:
& tanq; digito monstrasse contentus: nō ultra explicui. s; qm̄
illud tibi placere intelligo: parebo equid̄ voluntati tue: & qd̄
tunc operatio abstulit: nūc mora faciet. Primum ig; de hectore
nō dubito: q; id sit nō pp̄uz nom̄: s; a poeta factum: ut & neq;
de astyanacte: neq; de hippolito dubitari p̄. Nam & astya-
nactis aliud nom̄ ab ipso poeta didicim̄. Scamandrius eq; nom̄
hoc ipm̄ ita designat: ut plusq; manifestum sit: ab euentu
fabule fuisse impositum. Nec ulla sane admiratio ut tibi
ut aliis esse debet: si a poetis fingant̄ nom̄: cū res ipsas finge
illis p̄mittamus. Q; constat minus esse in potestate nra im-
nāz q; nom̄ ipsorū impositos: Prestim cū iusta q̄daz sit rō
nuncupandi: ut & in his ipsis q; supra mēorauim̄. Hectoris
em̄ filius: q; spe successionis q̄ designatus quidaz rex opinio-
ne hom̄z habet: astyanax a poeta dictus est. Adeoq; fictus
nom̄ preualuit uero: ut scamandrius q; fuerit nemo sciat: asty-
anacta uō om̄s agnoscat. hippoliti q; nō dubito: si m̄ q; is fuit

neq; hypoliti quē fabula
trōdit turbatis discerpiū

qui thesei filius ab equis distractus fertur: aliud nom̄ fuisse: q̄
postea ab hoc ficto & aduentitio obscuratū depiit. vt iam n̄
hippolum nemo intelligat. Eadem rō de Hectore est: q̄ &
ipm a poeta factum apparet. ductum aut̄ ab eo. quod urbem te-
nuerit. Q̄d q̄ nō satis clarū ē uideri scribis: conādū ē lucidius
aspire. Tale em̄ aliq̄ intelligi uolo: q̄le est sp̄ virgib̄ illā. In summa
custos tarpeia māliū arce stabat p̄ templo: & capitolī celsa te-
nebat. Tenere. n̄ hoc loco tueri est & defendere. Ab hac itaq̄
significatōe tractus est hector. Nam ἔγω γρη τε teneo est.
Inde hector ūbile nom̄ ex eo illi tributum: q̄ is solus patriaz
tenuerit contra grecoz impetū. Patescere iam arbitror: q̄ ipse
intelligam. Nil tam uetat enodati explicari. A poeta em̄ ipso
si quis in hūc mōz querat. Dic in homere. tu apparat̄ grecoz tan-
tos facis: vt mare quid̄ clausib̄: tra aut̄ armatoz multitudie
compleat̄ incredibili. Conueniūt reges mlti & p̄ceres ad tro-
iam oppugnādaz: obsident illam. atq̄ circumstāt. Quis ergo
adūsus tantaz multitudie tenē urbem potat? In hūc modum
si quis rogat: respondebit poeta. Filius erat q̄dam p̄ami regis
maximus natu. Is dux & Impator̄ incredibili ūtute contra
tantā grecoz manuz troiam tenebat. Atq̄ eam obram cum
hec in poemate describerem: hūc ipm admirabilem p̄stātēq̄
virum a tenendo hectorem nūcupaui: nom̄q̄ abre fingendo
p̄traxi. Quotiens ergo de hectore scribo: totiens de eo q̄ vr-
bem tenebat: sentio. Nec mltuz admōz int̄est. hector dicat:
an is qui urbem tenebat. Hec iḡ si poeta dicat: liq̄dissimus
erat: q̄d ex gr̄is. At em̄ in ges: nō solus hector tenebat tro-
iam contra tantos hostiuz conatus: q̄ pacto. n̄ id poss̄. sed
& alii cū eo copplurimi. troes & lycii & dardani cominus
pugnaces. Imo solus. si homero credis. Quodam em̄ loco
sui carnis: cū hectoris mentionē feciss̄: q̄ rōnem huius

afferr&: ita s' iunxit. Solus. n. hic suabat urbem & moenia
longi ambitus. Et alio loco inquit. Solo stabat hectore troia.
Nec tñ in hoc ipso m'ituz putes homerz: qz solum dixit. Nuz
impator in excitu: vt Aristoteli plac&: mentis atq; animi in
star habetur: milites ũ q' membra q'dam ipsius & instrumeta
sunt. Vt ig' neq; pes neq; man' neq; dolabra face' opus dnr: s; ar
tifez cui iussu ulla mouent'. Ita in bello nō milituz neq; excit':
s; ducis impatorisq; opa st. Impator ũ erā hector. Non ergo
suplacione: neq; iactantia homerus de hectore locutus est.
quod soluz hūc dixat troiam suasse: s; p'ha plenus diuina
quadaz intelligentie vi ex archano ueritatis ista depmsit:
laudes in re militari: ac res bello gestas impatori & duci:
hoc est rōni & puidentię totus ascribens. vale.

Leonard' sat. d. nicolao. Etsi ego mi nicolae prius q's uehe
ment' amabam platonē tuuz. Sic. n. plac& m' app'are illuz:
p' q' tu adūsus indoctoz turbam oī t'p' pugnauisti. Tamen
ex quo hūc dialogum ei face' incepi: tant' m' beniuolentię
cumulus accessit: vt nūc amare ipm videar': prius autem
solū m' dilexisse. Caue. n. existimes. q'c'q; oīo repiri posse:
quo aut sapienti' scriptum sit: aut faciundus. Quod quid'
ego nūc mag' q' antea intelligo: cū ob conūtendi diligentiaz:
singla ei viri dicta vndiq; conteras atq; olfaciam necesse est.
Maxias ig' collucio p'ri ac preceptoris meo grāz ago: q' in iun
gendo hoc munē tantū m' bñficiuz attulit. p'ri. n. platonem
duntaxat uideram: nē ũ & vt m' uideor': cognoui. Cui ego
libros si aliqn' absoluero: & Latinos quē admōz cupim': effecero:
ne tu mi nicolae q'c'q; adhuc legisti: p're illi viri maiestate
contemnes. Est. n. in illo plura urbanitas: summaq; dispu
tandi rō ac subtilitas. Vberime diuineq; snie: mirifica dis
putationū iocunditate & incredibili dicendi copia referunt'.

Latinū

Amare.
Diligere.

In oratione uero summa facilitas: & multa atque admiranda: ut quae uocantur:
Nihil est enim insudatum: nihil uolenti. Omnia
sic dicta sunt: quasi ab homine: quibus atque eorum leges habeat in potestate: ipsa
optima atque ditissima natura omnia in conceptus: summa cum facilitate ue-
nustate exprimente. Et in modo quod apud graecos est plato: Quae ego non apud la-
tinos quae talem ostendero: apte sciunt illius meo uicio deteriorem
factum: non se platone legere putat: sed meas ineptias. Vix ego la-
boraturus sum: ne id obtingat: polliceor: praestaturus uero non polliceor.
Non enim audiam talia a me ipso polliceri. Illud certe est: nisi fallor:
praestabo: ut platone tuum sine molestia legas. Adde & ut cum summa
voluntate legas. Quod ut puto: neque a Calpurnio: neque ab hoc alio:
qui bene atque grauius nomen suum suppressit: adhuc est praestitum est. Sed illi for-
san alia uia ingressi sunt: ego autem alia. Illi enim a platone discedentes:
sittas atque tropos secuti sunt: Ego autem platoni adhaereo: quae ego ipse
in effinxi: Et quod latine scire ut iudicare possit: testemque eum ad-
hibeo traditioni suae: atque ita traduco: ut illi maxime placeat in-
telligo. Primo igitur sententias omnes ita consueo: ut ne uel minimus
quod ab eis discedam. Deinde si uerbum uerbo sine ulla incertitudine
aut absurditate reddi potest: libentissime omnino id ago. Si autem non potest:
non equidem usque adeo timidus sum: ut putem me in crimen lese ma-
iestatis incidere: si suata sententia paulisper a uerbo recedo: ut de cli-
nem absurditatem. Hoc enim ipse plato prius me facere iubet: qui
cum elegantissimi oris apud graecos sit: non uult certe apud latinos ineptus
uideri. His ego fretus: nisi quod est pollicor sum: effetero: non recusato
equidem: quod minus in pistrinum dedar. Sed haec satis. Orationem: in
qua laudes Florentinorum congesse: Laudatio Florentiae uerbo
inscribi placet: Eamque ut collutius uideat: curabis. Vale. ex
villa Lencanichini. nonis septembris.

Leonardus Sat. d. Panagatho. Nescio quibus uerbo: aut quae oratione uti
queam ad hanc imensam a me leticiam uoluptatemque exprimendam.

Tanta est enim magnitudo gaudii: ut omnia uerba leuiora frigidioraque uideantur. Redditus est in fratrem, amicum, comitem, familiaris, socius studioque pariter ac uoluntatum. Atque inde redditus est: unquam redditionem eius iam planissime desperaram. & durissimo carcere truculentissime bestis: & manibus immanis tyranni: qui nocentium & innocentium, cedibusque inhiabat: in redditus est. Ab hoc tam crudeli tamque seuo portento meus dulcissimus atque suauissimus panagathos sospes incolumisque euasit. Abiit moeror: cessauit afflictio: recessit autem assidua aegritudo. Neque enim in potestatem esse quicquam dulce: dum is amicus: quem ego plusquam dimidium autem mei semper putauimus: in squallore & carcere iniustissime tenebatur. Haec quae ego dolores: quae erumnas propeffusus sum. Quotiens deos atque astra crudelia appellauimus. Quotiens iustitiam dei culpauimus: quae talia sufferret. Sed ut inquit ille: lento quidem gradu: lam. n. non solum ex liberatione tua letitiam capio: uerum & ex ruina huius nouissimi fatalis: quam inmensum accumulatur gaudium. Sed haec satis. Nunc uero mihi dulcissime atque suauissime panagathe: sic te magis appellare iuuat. Nam tantidem significat quod minus habet asperitatis: ut nunquam ante amari: ita & nunc te amo. Et ut de tua iniustissima captiuitate sumus dolorem accepi: ita de tua iustissima liberatione sumus capio uoluptatem. Et quoniam in hoc loco positus sum: perscrutare quicquam curiam habet romanam: si quid est: quod usui tibi existimes: innotum face. Ego quae quid mea opera studio diligentia efficere possim: in tua potestate esse totum profiteor. Vale.

Leonardus. Sat. d. Nicolao. Pergrata in fuit diligentia tua: quae libros ad me festiue indutos misisti. Siue illos cerberus: siue radamantus ornauerit: bellissime habent. Id tamen admiratus sum: quod sine tuis litteris uenirent. Pontifex cum uniuersa curia paulo post recessurus est ad urbem. Ego iam pridem te uocassem cognito

desiderio tuo uidendi romam. Iteram hoc mediuz confectis
nob comitibus atq sociis: q certe uoluptati: ut opinor: E fuisse.
Veruz ita pducta res est usq in hanc diem: ut in ambiguo fuit:
uerbis ne duntaxat: an re uera iter est futurus. Profecto cont
atq fieri solus in hac deliberatoe nra euenit. Non enz maior q
meliozem uicit: s; melior eademq maior a minore atq peiore
supata est. In gemiscente em curia. viterbio abimus: paucor
cupiditate ambitioneq compulsi: & romam uadimus ad homines
pret q magnifice qndam a nob offensos: ingenio q atq natura
ad res nouas procliues. Nec oio pacata e vrbs. Nam intra moe
nia ipsa molem hadriani hostis ht. obsessus qd: attam ht. Qua
de re bn a prudentib; viris uideo augurari. Nos utcuq tandem
res sint: bono aio erimus. De collutio aue nro quo me uertam
nescio. Scripsit em nup ad Pontificem comendatoem de me am
plam sane ac luculentam. Ego statim p humanit ac uecunde
illi p meas lras de hoc ipso multis ubis gratias egi: n ptimisi supi
ora ei bnificia. Nihil deniq abfuit: quo minus illi in beniuolen
tia insigni & cuq gratitudie responderem. At ille q uereret:
ne homines ex illa comendatoe sua pluris me faceret: q sat
est: secundis continuo tris mirabilem pallidoniaz cecinit. Naz
cuq ad eum q ad parentem qstus eem: q febriens. nec uina:
nec medicos: n aliud quicq; egrotantib; aptum in hac vrbe
reperissem: arrepta hinc occasione: q ipse Zeno aut Dio
genes eet: me ut insanus lacerare cepit: q uidelicet afficerer
erga corporis uoluptates. Utinaz hec uoluptates inimicis
pueniant meis: ut qtdiana febris estuantes: uina & medicos
regrant. Q humanius erat: mecu p nra amicitia ipm qz qd his
caruerim doluisse. S; omittamus. Ego. n. ad euz rescribens:
cu plane stomacharer: ad hoc ipsu respondere nolui: ueri
tus ne si rndere cepissem: impetus me ultraq; uellez corripd.

Itaq; cum transgressus ptem: alia q̄dam leuia: que inepte quid
ei epla continebat: nō absq; aculeis q̄bdam insectatus sum:
& hoc ipm fecisse me poenitē. Nam tolerare honestius fuit:
quacunq; mente id agat: p̄stitim cū parentis eū loco hūerim.
hactenus: & perpetuo sim hūiturus. Vale. v. id martii. mccccvi.

L viterbii;

Leonardus Nicolao Sat. Inuitus eq̄d qd̄ t̄ iaz an̄ scripsi: romam
redieram: magis t̄n̄ inuitus abscedo. Inuabat eū q̄cunq;
ēet rexy conditio: vna cum cetis eandē fortunaz subire.
At iminentibus copiis hostiū: & crescente in dies moetu: pon-
tifex me auxiliorū conuocandorū causa: in picenū & gallicū
agrum dimittit. Qua in re cū cetera sint molesta: illud t̄n̄ me
iuuat: q̄ te uidere an̄ reditum spero. Vale. Romę .viii.

L idus Aprilis.

Leonardus Nicolao. Heri cū Arimino pficiscens Cesanam
uisus contendē: annūciatus est in obitus Collucii nr̄i optimi
ac sapientissimi viri. Quo ego audito: ita m̄te concidi: vt post
longū spatiū vix me recipe ualueris. O me infelicem: q̄
tali parente orbatus sum. Atq; ego cū pontifex in hanc le-
gationem dimitterē: q̄q; iter erat molestum: t̄n̄ eade causa
id munus suscepi: quod sperabam. idq; cū eo pepigeram:
me confecto negotio Florentiam uenturū: & aliquot dies uo-
luptatis cā ap̄ uos moraturus. Nūc ut uideo: nō ad uolupta-
tem: s; ad luctum uenturus sum. Nam q̄m sicis oculis pla-
team illam: q̄m publicas edes & templa florentie vrb̄ potero
intueri: in q̄b; cū illo p̄stātissimo viro sum diutissime conuer-
satus? Quo m̄ te ac cetos familiares aspice: q̄s nō immerito
lugere coniecto: s; finem scribendi faciam. Impedior eūz la-
crimis. Volo aut̄ ut me Bonifacio ac cetis filiis: itemq; lohi
nepoti totus offerat. Cuz. n. p̄r illorū in pro parente fuerit:

decent est: ut filios ipsos p[ro]fr[atr]ibus colam. Vale. Ex Multiliana.

.iiii. idus Maii. M cccc vi.

Leonardus Nicol[us] Medici. Statueram nihil ad te scribere
an[te] q[uam] roma[m] redissem: s[ed] cu[m] Laurentius Cremonen[sis] vir p[ro]fami-
liaris & studiosus tui. hodie m[er]o occurrens: nunq[ua]m ad te uelles
rogaret: nolui ip[s]um o[mn]ino vacu[um] dimitte[re] l[ite]r[ar]u[m] mear[um]. Scito ig[itur]
me iam m[ul]tos dies viterbii comoratu[m]. Nam iter sic infestus
latrocinii[s] & hostilibus incursionib[us] fuit: ut tuto transire
posse desperarim. Nunc u[er]o q[uon]iam inducie q[ua]da[m] cu[m] hostib[us] facte d[omi]ni:
licebit iter arripe: q[uo]d faciam hodie. uti spero. Ex vrbe ro-
ma p[ro]ximus ad te scribam. Vale. ii. kal[endas] iulias.

Leonardus Sat. d. Antonio grammatice. Rem sup[er] uacua postu-
lare uideris: & actum q[uo]d est cont[ra] p[ro]p[ri]u[m] agere. Nam cu[m] in
tanto conuentu ho[m]inu[m] tantaq[ue] celebritate ex Man[te] pontificis
s[er]mone dicta sit: nihil o[mn]ino relictum puto: de quo q[ui]sq[ue] sup[er] ea re
iure possit ambigere. Qu[od] q[ui] & ante q[uam] iudicaretur: eius modi
erat h[ec] u[er]ba disceptatio: ut n[on]nulli: q[ui] in aliq[ua] legisset: n[on] ridenda
illa q[uestio] uideret. Et e[ss]et q[ui] n[on] o[mn]ino rudis: & ab o[mn]i doctrina penit[er]
alienus: dubitandu[m] putar[et]: q[uo]d de n[on]na. aut significatio[n]e alicui[us]
u[er]bi tenendu[m] sit: quod uideat ap[ud] excellentissimos latine lingue
auctores: qu[od] admod[um] signific[ati]o[n]e: frequentissime declaratum. Om[n]es
qui in arte grammatice unq[ui]s se p[ro]fuerunt: q[ui] t[em]p[or]e de significati[n]e
uerbi ut constructione dubitatu[m] est: ad viro[rum] doctissimor[um]
scripta confugiunt: atq[ue] ex illor[um] usu: q[uo]d pacto nob[is] utendu[m]
sit: firmissime tradu[n]t. Quid e[ss]et Priscianus cesarien[sis] in libris
suis aliud docet: q[uam] qu[od] admod[um] eruditi ho[m]ines latinis u[er]bis sint
usi: hoc ei[us] modi est. Quam ob rem. Sic e[ss]et Cicero in p[ro]thagora:
sic plautus in Asinaria: sic lucanus in. vi. Nonne cu[m] ex istor[um]
aut cet[er]or[um] auctoritatib[us] confirmauit: & sibi & aliis satisfecisse
arbitratur. Idem apud grecos facit Aristarcus. Idem

10
ceteri omnes: qui hanc artem tractauerunt. Et recte: Cuius enim arbitrius, uis, & norma loquendi penes usum consistant: quae efficaciae: quae doctissimi & elegantissimi homines & in dicendo maxime comprobati possunt de hoc usu testimonium prohibere. Indoctorum enim corruptela non usus loquendi appellandus est: sed abusus. Cum igitur legamus fastidientis stomachi est: & rursus, Oluscula quae nunc squallidus in magna fastidit compede fossor. Et Lucretius alius: si te hic fastidit alexis: & caelestes delicias fastidire: & si sciret regibus uti fastidiret olus qui me notat. Et milia huiusmodi approbatissimos auctores scripta. Quid iam relinquit: quod de natura aut significatione huius uerbi fastidio: non cum summo audientium fastidio disceptari possit? Si apud unum duntaxat ex his: quos supra memorauimus: hoc uerbum sic constructum reperiret: tam pro auctoritate scribentis: approbandum censerem. Cuius uero apud omnes eodem modo reperiat: quis nimis stultus & arrogans iam impudens? Quod si nullam rationem inueniremus: cur ita diceret: tamen ipse usus excellentium uirorum pro ratione esse habendus. Nunc uero cum praeter quod quod omnes hoc modo uidemus locutos: & ratio euidentis sit: cur ita dicatur: nullus omnino repugnandi relictus est locus. Nam cum fastus elationem animae pro despectum significat: clarum est illum fastidire: qui pro huiusmodi fastum aspernatur & despicit. Non igitur carnes fastidire te possunt: cum inanimatae sunt: non in illis cadat huiusmodi elatio. Aliud est enim fastidire: aliud fastidium parere. Parit enim fastidium res: quae me pro saturitatem, ut alium quoduis modis ad aspernandum inducit. Ipse uero animus: qui aspernat: & quasi ab ea re se contrahit: & quodammodo abhorret: fastidire dicitur. Sic coridonem alexis pro fastum, id est pro elationem animae fastidiebat. Sic C. Marius. L. Syllam fastiduit quod storem. Sic qui sciret regibus uti: fastidiret olus. Quod nonnulli paucis intelligentes: non subtiliter discernentes: ista duo confundunt: praesertim cum de uulgari consuetudine loquendi mentem nequeant auocare. Sed certe ut ei quae recte

nisi

at cōtēnit

edificare uelit: lapides ad filum redigendi sūt: nō filum ad lapides: sic ei qui recte loqui curat: nō intellectus ad uerborū struem: s; strues ipsa uerborū ad intellectum est referenda. Hac ig̃ rōne & simit superiorū auctoritatib; motus: te uictorem in hac cōtroversia iudicium: atq; & hodie iudico: & aduersarius illū tuū: qui uestigia auctoritatesq; antiq; imitante min' ograue loq; contendit: rudem atq; imbandū ēē iudico. Vale;

Leonardus Nicolao. Mitto t' ex' ei ep̃tē: quā me p̃ tuas lras flagitasti. Ridebis opinor legens: s; longe magis risisses: si stulticiam romani ppli duob; gramaticis fauentis aspexisses. Comisit eū in Pontifex: cui iam ad ip̃s studia p̃tius nō secus ac seditio q̃dam urbana pueniss;: ut cā p̃ me cognosceret. Fastidiosus ergo iudex fui: & cū fastidio de fastidio disceptauim;: Illoz fastidiens ineptias: qui p̃ fastidius ueraz suā fastidiebant. Vale. Romę s; lras Augusti.

Leonardus Nicolao sat. Negocia Lupi nr̃i: de quib; significari tibi iam sepius me p̃ tuas lras monuisti. Scias plane his proximis diebus esse confecta. Postulatio eim q̃ in noie tradita fuerat: nob; de p̃cantib; p̃ Pontificem admissa est: de quib; ad ip̃m scribo latius. Que lre: ut ei reddant;: curabis. Qd̃ aut de Collutii salutati laudatione significari tibi postulas: procedit sane opus satis: ut in uidetur: luculente. Veruz qz sic institutus s̃mo fuerat: q̃ in ipsius iuri funere s̃m antiquum morem eimō h̃ri uideat; oro. Sepe mecum ambigo: an prestet totaz dicendi rōnem sic mutare ut fictione: ut re prestim seria euitemus: n̄ lacrimis & lamentationib; ei t̃p̃ri congruentib; impediam;: multaq; relatu digna forent referre. T̃p̃ri eim: ut nosti: insuiendū est: n̄ iocunda tristibus satis concinne admisceri possūt. Itaq; si rōnez dicendi mutauero: uideor paulo ampliozem campuz addicē-

dum

11
dum hiturus. Nam qđ de prolixitate orōnis me admones:
iddem in qđ placebat: sicq; institueram. S; nihil fui eē duco
te a me celari & amicus. n. ad amicu loqr; id est ipse ad me sta-
mina ipsa & fila nescio ob rei ipsius: de qua agitur: ut ingenii
mei: ut utriusq; sint paupertate: mirifice me destituūt ad id
qđ exorsus fueram extendenduz. Atq; ut ego nūc uideo: &
ut tu clamare plerūq; soles: nos plane hoc tpr homunculi
sumus: quib; & si magnitudo ai nō deest: materia certe deest:
ad nōū atq; glorie amplificationē. M. claudius Marcelluz
Syracuse capte: nola defensa Hannibal repulsus & multis
secundis proeliis superatus. Consulatus qnq; p consulatus duo.
cesus dux hostium: & opima feretrio ioui suspensa spolia: tri-
umphus & ouatio celebrem reddunt. De M. Porcio Catone
S; ille trucidandi consiliuz: tribunatus milituz: aerarium
purgatum: thesauri cypro deuetti: contentiones tribunicie:
contiones infestę: repulsa consulatus pretura urbana: ciuile
bellum: & ferro prius deinde manu impetita viscera: latam
ad scribendum Ciceroni nro pstitērūt matiam. Agesilai uo
quę laudat Xenophon: herculis posteritas: Lacedemonis
impiuz: magnifice res geste: in nūabiliā p asiam greciamq;
trophea: puellaris uerecundia: & probata p omne etate casti-
tas meorū. Possum infinitos poene referre de nris ac grecis
illustres viros: qđ latissime diffuse sūt res geste. Nos aut hodie
qđ in angusto usamur. Quid. n. nūc referam? aut quid dicam?
Magistratus ne in vrbe: an extra vrbem gestos? At me qđ
magnifici hi magistratus sint: valde poenitē. An res bello ge-
stas. Apud pro cricle credo meorabilem editam pugnam: haud tu
legere poteris absq; risu: aut ipse ego si compos mentis fuero:
describere audebo. Contiones pptares nllę sūt: leges per late nllę:
decreta & nllā. Mores duntaxat & humanitas supest. Tamen

.. at p texendum

+
pocciolo

in illis ipsis n̄ aliqua insignia liberalitatis. humanitatis. pruden-
tie. seueritatis. constantis sup̄ consuetudinem egregii ac rari
exempli edita facinora extent: satis copiose laudari nō possit.
¶ Nisi quid ḡnis laus par h̄t momenti: n̄ ad singularia de-
scendas. Singlaria ū qui admirabilia uideri possūt: nisi sint
egregia & rara? Velut Fabii subuentio p̄ salute minutii ab
hoste circumuēti. Quo uno facto sumus ille Imp̄ator tres ma-
ximas uictorias adeptus est. Vicit eīm se ipm: vicit inimicū;
vicit hostem. Velut Marcelli humanitas & magnitudo aī: q̄
fasces deposuit consulares: ut accusatoribus syracusanis apud
senatū conq̄rentibus par eēt. In his atq; huiusmodi laudandis pri-
us me hercule charta & atramentū in defors: q̄ orō. Nos ū
quid site aut par: quid egregiū aut admirabile: pret̄ studia
et tras? Itaq; me in illis iactabo imodice: & t̄n cetera diligent̄
p̄quiram & colligam: q̄ p̄lixitas impleatur. Vale.

De morte Innocēti septi:
Pont:

Redissime

Leonardus Francisco principi Cortonenſiuz. s. pl. d. Varie
delatam ad te famā de Innocēti morte: nō equū admī-
ror. Quippe & hic ap̄ nos in loco ipso: atq; adeo in ipsis edibus:
quibus ille diem obiuit: varia uarii suspicant̄ opinanturq;
¶ Lena est eīm maliuoloz curia. Alii confestim putant. que
uellent mala. Alii p̄ calumnias & q̄ nō putat diffundūt.
¶ Mihi ū quantū ex his q̄ aspexi: iudicare licet: nequaq; dubi-
um est: illuz n̄a interiisse. Quid eīm aliud putem de homīe:
qui & sup̄ septuagesimū etatis annuz: & ualitudie fracta ac mi-
sera fuerit? Neq; eīm nūc p̄mūz uis morbi in illo: s; iaz p̄des
erupit. Nam pret̄ q̄ p̄ pedibus eger. & lateris dolore nōnūq;
cruciabat: bis apoplexia: qd̄ q̄ scierim: correptus est. Romē
p̄mūz leuius: deinde viterbii grauē: cū in auditorio sederet:
¶ Quo quid in loco: n̄ aliq̄t familiares circa illuz fuissem: q̄ accu-
rentes suscepimus: spectante mltitudine de sella in caput

12
uoluebat. A nob tūc in cubiculū relatus semi animis plane atq
elinguis. nō n̄ longa difficilīq; medicorū cura demū euasit: si id
est euadere: mortem differre. Per martius inde mensē ro
mam regressus: q̄ duu estas caloresq; fuerūt: nō impbe se hre
uisus est. **V**ergente mox in hiemē anno: rursus corruit: atq;
interiit. Illud m̄ int̄fuit: q; p̄ma illa viterbiensi agtatione lin
guam sic impeditam hūit: nihil ut exprime ne ridicule grā.
In extrema ū ista: qua defunctus est: n̄llm̄ lingue impedimē
tum apparuit. **P**retē i p̄ma illa difficilis & morosus: in hac p̄fa
cilis ac p̄humanus. **Q**uatri duo añ obitum ei tabellarios Flo
rentini ppli: q; captas tūc p̄mus pisas attulerāt: in cubiculum
ad eū p̄duxerūt. **C**ū quib; ita p̄spere soluteq; locutus est: nullo ut
premi morbo uideretur. **T**anta ū patia & humanitate: ut pe
dem ex lodice nudum p̄ferret: quo illi oscularent̄. **I**nteriit
aut̄ rome ap̄ basilicam vaticani: corpusq; eius post funebre
pompa in eadem basilica sepultum est. **V**ale.

Leonardus Francisco p̄ncipi Cortonensius Sat. pl. d. **Q**uod
flagitas: ut ad te scribam de actis nr̄is: est m̄ q̄ nō satis ocii ad
singula exaranda. **A**ttam̄ p̄curraz: q; magis digna cognitu uide
bunt̄. **P**ost Innocentii mortem: funusq; de more illi pactum:
longa patrum deliberatio fuit: sup̄sederent ne electioni: an
aliū inde mortui locum pontificem crearent. **F**aciebat ū du
bitationē: q; **P**rincep̄ Galliarū: q; ut scis ppli diuisa sectant̄:
p̄pontificem suū: quē **B**n̄ dictum uocant: strictis p̄missio
nibus adegerūt sese abdicaturū eē: siue **C**ardinales nr̄i mor
tuo pontifice sup̄sederent electione: siue pontifex ip̄e item
se abdicar̄. **Q**uo utriusq; collegio in vnū cōueniente: vnica
indubitati pontificis seq̄ret̄ assumptio. **S**ancta certe p̄uisio p̄n
cipum Galliarū: & a cunctis fidelibus merito cōmendanda.
Neq; eim̄ finem̄ illū inueterati sc̄imatis sperare licebat: si de

de creatione gregory xij

+
propontifex / que ad mōm
et Propul
ppretor et
questor.

iure disceptaret. Pres tim cu pres deum iudicem ea ca nlluz ha-
beret. In hac ig consultatione: cui tu & cas & respectus iam
cernit: occupati pres q utilissim eet: haud facile statuebat.
pptea quod in supsedendo & seditionu moetus & longior tpris
dilatio. & frustratio adusarii: & hui mo mlta timebant: & in
eligendo uoluntas eius: q assumptus eet: formidabilis uide-
batur. Vicit tandem eoz snia: qui eligendu qd pontificem
suadebant: s; ualidissime obliganduz: q adusario se abdicare
uolente: ipse q pontificatum dimitteret. Ea mte iam concla-
ue ingressus: supuenit lohes Dominici & Florentinus orator.
Huic postulanti contra cosuetudinem: fenestela conclauis apta
est: & alloqndi pres facultas pmissa. Suma oronis eius ista fuit:
missum se a Florentino ppto: ut pres cohortaret: electione sup-
sederent. Tam quid certissim ee uiam unionis osequende. Hec
multis ubi magnaq; facundia homo dicendi excitatissus euz
egit: pres p se ipsos feruentes magis incende uisus est. Itaq; re-
sponsum a pribus est: qn iaz conclauē intrassent: electuros qd:
uoz ita quisuros: ut electus q fuit: pcuratorem poti ad depo-
nenduz pontificatum: q pontificem se factu intellige possit. Id
eiz iam p dem se constituisse: atq; ea mte conclauē ingressos. Fi-
nito in huc modu colloqo: sius ad negociu pres reuertit. Cau-
tio ab illis hec adhibita est: vnusq; patz pmissit sollempniter:
ac deo uouit: & iureiurando sanxit: si sibi contingat ad pon-
tificatum sumi: adusario pontifici statz septuz: inuitatuzq;
ad sese inuicem abdicandos: Procuratuz insup oi via & in-
unitatem. Idq; bona fide sine ulla fraude pmissione & uotuz
& iusiuranduz: qd ipe pstitit oibus regib; pncipib; q; p suas
lras pmo q; tpr significatuz: q eos testes hre obligationis sue.
Ea multis sollempnib; ubi cu in libellum redeqissent: & chiro-
grapha singloz confecta eent: agitare post hac de electione

ceperunt. Vir querebatur non tam peritia rerum gerendarum: quam fide
 integritateque idoneus. Quippe ad bene agendum in hac quidem re
 non calliditate consilii: neque profundo archanoque pectore: sed bo-
 na uoluntate opus fore uidebat. Ita animati cum singulos perpende-
 rent. Tandem in Angelus Corario natione uenetus consensus
 omnes uerunt. Is fuerat paulo ante opera Innocentii pontificis inter-
 pres adscitus: cum ante titulum tenentis patriarcha Constantinopoleos
 haberet: uir prisca seueritate & sanctimonia reuendus. Is ergo con-
 clauis egressus: promissionem uotum. & iuramentum: quae prius fecerat:
 nunc in potestate constitutus: iterato nouauit. Atque ita loquitur
 de unione: ut si cetera desunt: pedibus & baculo sese iturus ad ea
 conficiendam asseuerat. Nos opera uidebimus? Et certe spes bona
 superest ob eximiam huius uiri integritatem. Praeterea tanta est omnium
 ad hanc rem conspiratio: atque ita erecti cunctorum animi: ut si tergi-
 uisari uoluerit: nullo modo sint promissuri. Vale.

Angelus Corarius

Leonardus Nicolao. Sexcentarum epistolarum est debitor sum. Et quid
 iam antea sic in mora constitutus: ut uix illa purgari posse uide-
 ar. Sed tibi quae atque uidendus est: utque praestet solutionem huius de-
 biti particularem recipere: an dum integram summam perscribis: totum
 amittere. Hoc igitur quoniam te malle opinor: his tabellis partem disso-
 lutam reliquam deinde aliis quo ad datorum receptorumque fiat
 ratio par. Illud autem omnia promississe uelim: quoniam de morte successoris
 Collucii per tuas litteras admones me: nec si prius eadem candidatus
 profiteri uelle: nec absentem cape: ut meum nomen per suffragium edat.
 Satis enim in honoris est: quod quod est. Locumque teneo per etate honestis-
 simus: non ambiendo: neque petendo questum: sed ultro a pontifice
 maximo oblatum. Hic ego in uiuendus puto: atque eo magis: quod bo-
 na spes habetur hanc pestiferam diuisionem e medio sublaturum
 iri. Erecti sunt enim cunctorum animi post Innocentii mortem: & qui
 ante mussabant: nunc palam unitatem efflagitant. Nouus pontifex

depositis contentionibus: adiutorio scripsit benigne illum ad pacem
 inuitans: sequi patum offerens: si ille hoc iddem facere uelit: pon-
 tificatu abdicare: quod unica romani pontificis sequitur electio. Ha-
 rum litterarum cum de industria cunctis his qui peritiores habentur: mandata
 cura fuisse: tandemque scripta seorsum cuiusque pontifici patribusque
 recitarentur: Aretina ciuitas: quam nonnulli contempnenda putant:
 iudicio omnium palma tulit. Iunior inter seniores: nouus inter ue-
 teres ac diu excitatos. Expectarem: ut hec ab aliis audires:
 non tu quod iam me plus equo contempnere uidereris: qui me lethe
 potasse scribis: & inter curiales occupationes bonarum artium
 studiis decoxisse. At qui nullae unquam de re maiori litterae a pon-
 tifice ullo scriptae fuerunt: nec aut grauior: aut inusitator
 materia unquam extitit: & in quibus singulis penes se habere attentiori exa-
 mine discutere. Non possunt diu mandari tuis: & simul festi-
 nat tabellarius: ac ex tempore inscribendum est. Quod uero flagitas: ut
 laudationi Florentiae urbis: quam nuper edidi: nunc parta uicto-
 ria: pisusque in ditione adactis: hanc partem adiungam: Ego quod fa-
 ciendum censerem: si cursus uictoriae non longi processus existi-
 marem. At ego maiora expecto: nisi frustra augurium uani do-
 cuere parentes. Quare hystoria opus erit: & si sapient ciues
 tui: docto alicui demandabunt. Mitto unam ex Demosthenis phi-
 lippicis: quam proximo diebus interpretatus sum. Tu uide: an ea inter-
 pretatio hominis: qui longa potarit obliuia: tibi uideat. Aliam uero
 orationem famosam. scilicet illam per Thersiphonte: quam habeo in manibus:
 si hec non displicuit: tibi alias mittam. Nunc istam habere degusta-
 tionis loco. Vale. Romae. x. kalendas Ianuarii.
Leonardus Nicole. Orationem Demosthenis: quam proximo diebus
 cum per vacationem romane sedis: ipse quoque ab occupationibus cessaret:
 ex greco interpretatus eram: puto te iam legisse: & per cetera tua
 diligentia omnes eius uim studiosissime annotasse. Sed tunc cum illam ad te

alibi vacarem

darem: oblitus sum aliquid praefari ac praemittere: quod tibi eius cogni-
tio clarior ac dulcior esset. Itaque nequaquam mirarer: si te & de
dyopythe & de cheroneso & de totius rei serie dubietas quaedam
habeas. Res enim apud nos nunc celebris est: non eam narrat orator:
illa ut opinor causa: quae tunc in consultatione explicata omnibus nota
atque apta erat: ut est & apud Ciceronem nostrum de rebus: sed
fortasse necessariis consulimus. p. c. de Appia via & de moneta
consules de lupis. tr. pl. referunt. Unde hic per oratorem nullam
rei noticiam praebere: quod omnia fuerunt in consultatione explicata. Quae
alias aliter ut de Imperatore deligendo post principium ait: Bellum
maximum & periculosissimum uris sociis atque uectigalibus & duobus re-
gibus inferitur. Mytridateque & tygrane. & usque illuc: ubi dicitur:
Causa quae sit uideatis. Nunc quod agendum sit. considerate: ubi de
narratione ad petitionem summo traduat. Credo satis notum fuisse
populo romano Mytridaticum bellum: tamen narrare libuit. Quod tamen non
ex necessitate facerem: ostendit: cum dicitur. Atque ut inde oro mea per-
fici scatur: & cetera. Ubi manifestum est. magis ad ordinem causae quam ad
necessitatem eiusmodi narrationem accommodari. Sed haec omittam.
Quoniam enim supersedendus sit narratione: Cicero ipse docet: et is qui
dicturus est ex temporibus & causis & partibus quae audientur sunt: opinio-
ne peritiaque iudicabit. Ut autem ad illa ueniamus. quae tunc praemissi. Cum
pax cum philippo & atheniensibus non secuta tamen nec tuta. missus
est dyopythes cum delectu ciuium. qui cheronesus habitaret. Id
erat quae colonia deducere: ueluti apud nostros Fesulas a. L. Sylla &
bononiae & Scipione a. L. coloniae deducere. Accipiebant hi: qui
deducti erant. arma & uaticum ex publico: & agri portio uiritim assi-
gnabatur. Cum igitur dyopythes in cheronesus uenisset: ceteris eius
regionis hominibus haud cunctantibus colonos recipientibus: sola cardi-
anorum ciuitas recusauit. Ob quam cum bello a dyopythe lacesse-
rentur: accito philippo se se per illius auxilia defenderunt. Hoc

at dilucidior

at deducte

depositis contentionibus: aduersario scripsit benigne illum ad pacem
inuitans: seque patum offerens: si ille hoc iddem facere uelit: pon-
tificatu abdicare: quod unica romani pontificis sequitur electio. Ha-
rum litterarum cum de industria cunctis hisque peritiores hinc: mandata
cura fuisset: tandemque scripta seorsum cuique pontifici patribusque
recitarentur: Aretina ciuitas: quam nonnulli contempnenda putant:
iudicio omnium palma tulit. Iuniorum inter seniores: nouus inter ue-
teres ac diu excitatos. Expectarem: ut haec ab aliis audires:
non tu quod iam me plus equo contempnere uidereris: qui me the-
potasse scribis: & inter curiales occupationes bonarum artium
studiis decoxisse. Atqui nullae unquam de re maiori litterae a pon-
tifice ullo scriptae fuerunt: nec aut grauior: aut inusitatio-
r materia unquam extitit: & in quibus singulis penes sicut attentiori exa-
mine discuterentur. Non possunt diu mandari litterae: & simul festi-
nat tabellarius: ac ex tempore in scribendum est. Quod uero flagitans: ut
laudationi Florentiae urbis: quam nuper edidi: nunc parua uictori-
ria: pisusque in ditione adactis: haec partem adiungam: Ego quod fa-
ciendum censerem: si cursus uictoriae non longi processus existi-
marem. At ego maiora expecto: nisi frustra augurium uani do-
cuere parentes. Quare hystoria opus erit: & si sapient ciues
tui: docto alicui demandabunt. Mitto unam ex Demosthenis phi-
lippicis: quam proximis diebus interpretatus sum. Tu uide: an ea inter-
pretatio hominis: qui longa potarit obliuia: tibi uideatur. Aliam uero
orationem famosam: scilicet illam per Thesiphonte: quam habeo in manibus:
si haec non displicuit: tibi alias mittam. Nunc istam habere degusta-
tionis loco. Vale. Rome. x. kalendas Ianuarii.

Leonardus nicole. Orationem Demosthenis: quam proxime diebus
cum per vacationem romane sedis: ipse quoque ab occupationibus cessare:
ex greco interpretatus eram: puto te iam legisse: & per certam tua
diligentiam omnesque uim studiosissime annotasse. Sed tunc cum illam ad te

alr vacarem

15
quod uoluntatem prius rectam inflectere conarent. Accedit
quod Ladislai Regis detestandus conatus. Cum enim regnum Siciliae
ad sedem spectet romanam: & in hac diuisione nostri quidam ponti-
fices Ladislao: diuisi autem Ludouico Andegauensium duci
id regnum concesserit: ac certamina ea de causa fuerit promagis.
In quibus tamen Ladislaus preualuit: regnumque solus possideat.
Veretur nunc: ne abdicatione facta: & utroque collegio ad electi-
onem coeunte: Gallicus forte aliquis ad pontificatum sumat.
qui fauorem in regno obtinendo ad Ludouicum conuertat. Hac itaque
suspitione promotus: omnes machinas adhibet ad unitatem impug-
nandam. Quod quidem factum prius ac bonis omnibus ita molestus est: ut
ad summum odium regis nomen perueniret. Nam illi quidem satis cautum
erat ex formula ipsa qua prouidet incunctis dignitatibus: ut plu-
res a diuisis electi reperiuntur: possessori duntaxat ius fore. Itaque
suspiciant quidam non tam eo motu regem moueri: quod archa-
ne moliri: ut per diuisionem perpetuam sedes romana imbecillior
maneat: ac nunquam in formidabile robur integrata euadat. Quae
tandem cum moueat: aperte renititur: Adeoque proficit: ut Sa-
ona communi consensu ad conuentum delecta: iam iam respuatur.
Quo quid ignominiosius italico non accidere possit: non equidem
uideo. Oratores ex Gallia permitti quotidie ad nos uentifant: hor-
tantur: excitant. Nos plane dormimus: nec quae ad nos fiat hoc
tam sanctum opus: sed quomodo non fiat: cogitamus. Habes acta
nostra: quae quomodo ad te liberius scripsi: dolore quodam promotus: occu-
le quae has litteras: ne in aliorum perueniant manus. Vale.
Leonardus Franciscus Cortonenis principis. Sat. Scripsi nunc quid
homines suspicarent de Regis uoluntate: noue postea res in secu-
te: cuncta & quae prius obscura uidebantur: magis patefecerunt.
Regis enim copiae ingentes: coniunctis sibi romanis exulibus: ad
duodecimum lapidem via latina conuenisse: atque inde ad urbem

occupandam venturę dicebant. **E**recta eo moetu ciuitas cōfe-
stim ad Pontificem decurrit: periculaq; ontans: quidē iam
inde precabat. Ille negare sedulo aduentare quęq; totumq;
rumore huc a maliuolis fictum dīre: ut suspitiones discordięq;
maiorē in mōz augerent. **H**ęc pontificis asseueratio: qm̄ ex
vero pficiāi aīo uidebat: fidem multitudi fecit. Itaq; nihil
q̄i subest; piculi: domuz reūsi ciues positis armis geuerūt. **H**ęc
dicta fuerat ad vespas. **E**adem illa nocte de p̄ma statim vigilia
regii milites qdam exulesq; romani p̄ vastę solitudis loca mu-
ros intrarūt: refractaq; inde p̄xima porta: aditum eq̄tib; pate-
fecerūt. **A**d horz ingressum clamor s̄blatus p̄ urbem diffundit:
itur ad arma: scurrit adūsus hostes: ac plurib; siml locis pl̄ia
consecunt. **P**ontifex ū ista sensit: cōfestim ab edib; uaticani: q̄b;
inhabitabat: sese in molem hadriani recepit. **P**at̄z ū nemo se-
cutus est: p̄ret̄ vnū colūnensem. **N**am cētī moetu p̄culsi: fuga
sibi consulere: q̄ cū pontifice includi maluerūt. **N**ec ego unq;
noctem magis turbulentā puto fuisse: trepidis oīb; & incertis qd
agere: quo ue consistere deberent suspecto pontifice. **N**ec tota
quid̄ vrbe iddem sentiente: fugaq; ipsa pat̄z debilitat aīos: q̄i
prestantes sapia viri: ac plurūz discernentes: qm̄ intelligeret
resisti nō posse: migrandi consiliūz assumpsissent. **Q**uā diu nox fū:
hostis superior hebatur: nec iam procul a capitolio pugna erit. **S**ed
albescente mox celo. **P.** vrsinus cū eq̄tatu s̄bidio nr̄is ueniens:
p̄ diūsam ab ^{hoste} regione ingressus: mediā uadens vrbe transfūsis itine-
ribus ad eam portam deuenit: p̄ quā hostes intrarant. **I**bi dissi-
patis stationibus pene aggreditur ita: ut int̄ multitudiez p̄p̄ti ac
suū eq̄tatum medios hostes h̄ret. **A** fronte igr̄ & a tergo vexa-
ti: infugam tandem ūtunt. **C**apti eoz multitudo ingens: & in his
principes ferme om̄s diūse factionis. **E**x tempestate itaq; ad mōz
turbida mox serena lux vrbi effulsit: ac ex merore leticia ingens:

16
ut ego ipse spectator horum omnium admirer tantam mutationem breui
tempore contigisse. Reuocati ex fuga pres. cum iam eorum plerique multa
passuum milia Sutrium usque abiissent: summa gratulatione omnium
rediere. Sunt qui putent hanc totam rem a pontifice de indu-
stria compositam: quo mentio omnis unitatis obrueret: quod fu-
turum erat: si rex obtinuisset. Nos de pontifice nullo modo credimus.
de propinquis uero dubitamus. Pontifex hinc in auro uidetur Senas petere.
Inde uero Lucam. Hinc adhuc propaueis nota est. Vale.

Leonardus Nicolao. Antequam Viterbio proficiscerer: dedi ad te
orationem de monasterio pro Thesiphonte. Lator fuit. P. Bardella.
qui romae negociatur. Eam orationem arbitrabar te iam legisse:
ac spectabam literarum ingentis leticie. Cum itaque in hac expectatione
essem: ac iam mecum ipse: quod tardior foret: stomacharer: ecce quidam
a te in literas attulit. Capiro auide: atque apio. Caput literarum quarelas
me: mediuz autem & finis nescio cui beneficioli molestias continebat.
Spe igitur destitutus laceravi illico amulsi alienas: & alias expectare
cepi. Cras uero in uilla lupi nostri: quae est senis propinquus: si te nihil impedit:
illuc properato. Sin expectare mauis: ego propediem Florentie
te conueniam. Et tamen de hoc ipso beneficio ita faciam: ut te uelle
intelligo. Vale. Senis. v. idus septembris.

Leonardus Nicolao. Non puto opus esse: multis ut ubi te cohor-
ter: cum tibi & de amicissimi viri negocio: & de re tibi grata leue
onus tibi impono. Tu. n. ipse re cognita moueri debes sine ulla
postulatione aut rogatione nostra. Bartholameus Cremonen-
simitice: ut tibi alias narraui: studiis humanitatis deditus
est. Idque cum superiori tempore an presulatum studiosissime fecisset: non potest
nunc presul factus: eas quas antea coluit: musas non affectuose amare:
earumque sacra ferre ingenti: ut Maro narrat: percussus amore.
Cum igitur uolumus heat preclare scriptum orationum Ciceronis: cupit
ut singularum capita orationum splendore literarum illuminent. Tu ergo

in ea re diligentiaz tua adhibebis: dabisq; opam. ut no auro nec
murice: s; uetusto more hec tre fiant. Nam in iurare ut hic
potuiss; si huic rei cupiditas euz hre. Vex hec spernit: &
antiquitati deditus est. Quare facies ut tibi videbit: utq; exi-
stimabis amatori antiquitatis potissuz gratificari. Volum ipm
tibi mitto. Vale. viii. idus octobris. Senis. Mccccvii.

Leonardus Bonifacio Collucii filio. scribitur. s. p. d. Quantam
parenti uro hoi doctissimo viroq; pstantissimo pietatem mortuo
& pstante debeam: n; oblit equid sum: n; unq; uti spero. q; diu
vita superit: obliuiscar. Quid. n. si me genuiss; ille plus aut
caritatis aut bnuolentie aut amoris mihi potuit impiri.
Multi genitores a filiis se rogari expectant: ille semp in ultro
& interrogatus occurrit. Multi frenas dimittut filioz: cu ado-
lescere cepint ille in hac ipsa etate frenas mei suscipiens: nuq;
e curriculo deflectere passus est: s; monedo: castigando: in-
condendo ad ututem pstantiamq; direxit. Quod grecis didi-
ci tras: Collucii est opus. & poetas: q; oratores: q; scriptores ce-
teros legerim: didicerim: cognouerim: Collucii est opus. Ne-
mo unq; parens in unico dirigendo filio taz sedulus fuit: q; ille
in me: cui ingeniu; inq; tn amore nimio decipiebat: ita na-
tum ad hec studia pdicabat: ut si alioruz diuiteres: man se se
in allatur: ac vi retractatur minaret. Qui post aliqt annos
cu me tuc pmuz vocatu pontificis roma petere uolente lac mas
dimittere: q; presagio qdaz future mortis familia; in suaz mltis
ubis comendauit. S; pcpuar de Salutato cura maclataq; iniunxit.
Euz sane inqt: q; oculis no satis ualeret: nulle ferme rei gerende
satis aptum: pmagna sibi cura sollicitudinemq; asserre. Nam de-
cetis: qm sani eent: minus admo; laborare. Huic aut videndus
esse iam nuc & que naz sbstantamta vite sunt prepana. Sta-
tuisse u potissuz ut in clericos transcriberet. proinde rogare

Ille semp in ultro et
interrogatus occurrit.

17
me obtestariq; p amore: quē erga me vnu semp vnice hūiss:
vt adolescentem ipm in meā fidem tutelamq; recipem: effice
remq; mea opa: vt cū aliqua dignitate & honestate vitam
ducere ualerē. Hoc ego tūc in meaz fidem cū recepissē: Quid
ēim nūc de me ac de desiderio narrem meo: qui nō min' erga
Colluciu q; erga parentē semp affectus fuerim? S; uelle quid
nō satis est: nisi operis: nec ū id satis: n' prudenti studio anni
tare: nec & id satis: nisi ad effectum pducas. Qui n. in fidem
suam q; recipit: nō voluntate bonā duntaxat: vt m' uidetur:
n' q; lemāq; opam p̄stare contentus ēē debet. Affirmare pro
fecto possum: nec uiuente illo: neq; postea defuncto: studiū
& diligentiaz ista qd' in re m' defuisse. Apud duos adhuc pon
tifices fui Innocentiu & Gregoriū. Cū utq; sepissime de
hac re & instantissime egi. S; ita plena est expectantiū curia:
imo ū nō expectantiū: s; obuiam euntiū: vt q; tēns aliquid
vacauit: a mille rapetur. Grām ū nrām minuit: q; nos nō p
nobis: s; p alio petebam. Clarissimi q; viri filio q; negat. At tē
absente & a familiaritate pontificis alieno. Itaq; q; pntes ut
pontifici ipi ut alicui patz debuēbant: semp adhuc prelati
sunt petitioni mee: & ea quid' cā: q; min' adhuc obtinuerim:
refragata est. Quod postq; satis exptus sum: ad cōsiliū ūsus: con
stitui psonaz meaz pretextere. Neq; ēim aliū sine ullū fore ui
debam desiderio meo. Postulabat ergo nup venē^l vir Antonius
Senen ad Episcopatū pisauri. Ob id factum duo illi bñficia
vacatura sperabant: Canonicat' Florentie Ecclie & prepo
situra Fesulane. Hec ego ita fore aptissima Salutato existima
bam: vt si nos effugerent: nunq; alias me consecutur' eā fa
cultatem arbitraret. Sentiens ergo quid me haetenus impedissē:
nō iam pro illo: s; pro me ipso petere p̄fessus sum. Pontifex ū & si ad
mirabat' mutatam voluntatē meā. Nam epatum m' ab Innocētio

Rapacitas curialium.

sponte oblatum sciebat me respuisse. tam concessit. Nec deest
tam illi: ut ad dūtere potui: suspitio: quā diluemus simlatoe
& mora q̄daz int̄posita. Hec ego uob̄ nota facē constitui: ut sci
atis hec me b̄nficia salutato nro impetrasse. Et si dilatio inter
cedat q̄dam oportet: ne pontifex indigne ferat se hoc p̄textu
circumuetus fuisse. Velle q̄ int̄ea fuit. comoneface salutatu:
ut qm̄ b̄nficia h̄t p̄ata: det opam: efficiatq̄: ne ipse impetus
ad illa: que clericum scire decet: repiatur. Vale. Senus.

Leonard' Nicolao. Scripsam tibi hodie an̄ lucem. Postea reddite
sunt m̄ lre tue: cū increpatoe negligentie: tu rei meę: tum
& aliene. Oio reor ex puitate ai puenire: ut pusillis de rebus
magna sollicitudinem putes capiendaz: & exigui pretii res gran
dis existimes. Quid. n. opus fuit lris meis? Annon tu ipse m̄
scripsas te pcuratore faciunduz: ut ille q̄ p̄ q̄daz aliena ma
iorem facultatem h̄ret opitulandi. Cū igr tu hec scriberes:
& ille asseuerar̄: q̄ aliud ipe facere debui: q̄ ea sic dispone
ut uobis placuerat? Tibi & cū m̄ is sis: q̄es: ppositum eē debet:
ut qd̄ in tuo faces negocio: id facias in meo. Quare si q̄dere
ambigis: p̄tiores consule: atq̄ ita p̄sequere: ut in rem fore exi
stimabis. Deniq; tu hec me ualde curare putas: ul' tanti fa
cere: ut ab utis nūc pendeam. Non est ita: m̄ crede. Si res
eū que cupim' fine h̄uit: m̄ gratū erit. Longe tñ grati' for̄:
si. n. Tulli' reuiuiscer̄. Satis de re mea: Nūc de aliena.
Lras amici tui diligent' tradendas curavi: & r̄nsa postulari
feci. Quid ultra q̄so a me reqris? An q̄ ut extorq̄am ab inui
tis? Oia q̄ facē debui in re amicitui: & feci eq̄: & facio: n̄ uideo
quid p̄missum a me sit: qd̄ te ul' illuz debuit comouisse. Mi
anus forte q̄ Florentiam erat uentur': r̄ndere neglexit sepi
quid a me postulatus. Alias lras Camerario & paulo ac cetis
tradidi. Que mea culpa est: si r̄ndere nō curant? Forsan

scriptum in his nihil est: qd rñsum mereat. Instruat me in ne-
gocio suo: & actorem rei esse uelit: nō lraz ex actorem. Tu si
defuero: me carpe. At de re penitus ignota q̄ipe rescbē debui.

Quare obsecro: ne tu magis carpendus sis: q̄ pro q̄q̄ leuissima
re sic atrociter cont' amicos inclames. Senis. .l. dibz octobris.
M. cccc. viii.

Leonardus Nicole. Mitto t' orones Ciceronis in Verrem recte
quid scriptas: s; ut uidebis male mēdatas. Qui em corrigere
uoluit: eas plane corrupit. Quā obrem tuę diligentie erit: nā
que postea mutata sūt: s; q̄ p̄us erat: trāscribi iubere. Idq; facies
sine ulla festinatione. Nam in q̄ cordi est: & q̄s metū hēo libros:
ap̄ te om̄s deponē: ne ferant' una nobiscū in hac fluctuosa tem-
pestate. & ambigua pegrinatōe: in q̄ n̄ portum: n̄ sedem certā
p̄spicimus. Me quid ualde poenitē sic a uob' p̄perasse. Nam
potui q̄tuor dies adiungē ad cōmunē uoluptatem. Rumores
em q̄ afferebant' de pontificis itinē. Vani erant. Vale.

Leonardus Sat. d. Zucharo. Et lras tuas accepi: & qd me face
iubebas: quantū in me fuit: diligent' effecti. Impedimenta hec
phiberent: pditor' ille nō adest: procurator ab eo relictuus: man-
datum h̄re se negat ad transactionē faciendam. Cū pretore
m̄ta p̄ te & p̄ cā tua ūba feci: postulans si q̄ iure ordinario ut
extra ordinario: ut ex bono & equo fieri poss;: ut saltem in de-
bita pecunia soluenda eā pditōem admitti iuberē: q̄ ut in q̄q̄
debito p̄ malignitate t̄pris eēt p̄cedenda. Negat ille suar' eē
partium aliq̄ tale iubē ōtra actoris uolūtate: p̄ q̄ sn̄a iaz p̄dem
lata sit. Scriptur' se tñ pollicet' ad p̄sopopeiam illaz: quā nūc
ut audio: Neapolis h̄t. Poggius n̄r omnibz assentiri patus est:
quę ad cōmoditatē tuā ptinebunt. Res tota differetur' in reditū
tuum. Interiz dabo operam: ut illi scribat'. S; quātuz p̄fecerim'
apud elatam duri hōis ceruicem: nescio. Tu cura: ut ualeas. Ex

Zacharias Triuifano

Senis. x. k^{tas} Ianuarias.
Leonardus Petro Miano. Sat. pl. d. Iam diu nihil magis oratorum
Curia romana audiuit: q^{uam} vocem prestantissimi viri Zacharie
tui: imo potius n^{ostri}. Ego em pp^{er} max^{imas} eius vtutes amori erga
illu^m tuo aut nihil aut noⁿ mit^{er} concedo. Qui q^{uam} a Pontifice Max^{imo}
pu^{er} audiret: adstantibus R^{omani} p^{ri}o. S. Ro. Ecclie Cardina^{bus}: & fre-
quentissima cleri p^{ro}ptiq^{ue} m^{ul}titudine circūfusa: ita locutus est:
vt in lib^{er}is robur fortissimi viri: prudentia doctissimi ho^{minis}:
elegancia optimi oratoris p^{ro}facile apparet. Vellem aspexisses:
quanta cū attentione auditus est: vt in tanta m^{ul}titu^{di}ne respi-
ratis quid alicui sentiret: maiestate oronis: ubertate senten-
tiar^{um}: copia optimor^{um} lib^{er}or^{um} mix^{ta} in m^{ul}to^{rum} a^uos demulcentibus.
Dixit pretea fortis vir Marinus Caruellus & ipe q^{uam} magno
cū spū: n^{on} minori cū maiestate. Qui & si noⁿ latino: s^{ed} patrio ser-
mone in dicendo uteret: t^{amen} n^{on} sua caruit laude. & alti ac sin-
ceri ai^{nt} haud dubie apparuit. Deniq^{ue} p^{ro} hos duos oratores vni-
usam Curiaz Venetoz^{um} Citas sibi mirifice conciliauit: vt amplis-
sima & potentissima & p^{ro}tea optia & pacis amatissima ab o^mnib^{us} heat.
Cui si palam hui^{us} sanctissime & optatissime christianoz^{um} & ecclie
redintegrationis d^es suaui^{ter}: nihil in toto orbe terraz^{um} erit penit^{entius}
gtiosius. S^{ed} de reb^{us} pu^{er} alias. Nūc aut de puatis loq^{uor} malo. Ego
Zachariam n^{ostri}m queno sepius: & quātus occi^{as} ab oratoris nego-
ciis: q^{uam} mirabili vigilantia exegit: sibi datur: id totum in libroz^{um}
ac studioz^{um} agitatioe osumim^{us}. Quib^{us} uellem adesses: q^{uam} q^{uam} ades tu
quid semp^{er} s^{er}monib^{us} n^{ostri}s: s^{ed} t^{amen} alio q^{uod}az in uellem te p^{ro}ntem intueri.
Noⁿ em dubito: q^{uoniam} iucundissima int^{er} nos saturnalia ageremus.
Vix t^{amen} est: vt noⁿ inuideam foelicitati tue: qui Manuelem
chrysoloram vix doctissim^{us} atq^{ue} op^{er} tam diu Venetiis distine-
as: eiusq^{ue} aduentu^m in Curia retardes. Nos em vt alias sepius:
ita nūc cū oratorib^{us} tuis vt uenire & expectantes: noⁿ semel r

Marinus Carauett.

palam

optimum

frustrata spes est: & fefellit opinio: Quē rogo ut meo nomine
saluere iubeas. & volumen Augustini de Ci. dei: qd' ap' te illi
noīe deposueram: eidem tradito: faciasq; me certiozem: an ali
quos libros grecos in deferat. Hodie decretum ē: uti pontifex
Lucam se contulisse debeat an finem mensis ianuarii: alta ps
in veneris portum. Vale. ex Senis;

Leonardus Nicolao. Tu me phm ee censet: & nihilomin' Eliogaba
lum postulas. Vide ne no cohereant petitiones & exhortationes
tue: Nisi forte hanc ee phiam mea interpretare. Qsi ita est: ac
cipies opus sane phicaz: no ex Lenonis disciplina: s; ex intimo
epicuri sinu depmptu. Ridebis vt opinor hanc incestissiaz & fla
gitiosissiaz otentione: q'q' mlti p'para: q'z in copia suscepta causa
ultra largiebat: & in taberna vinaria abstenuit fuit. Itaq; ualde
equid vereor: ne utriq; me sbaccusare no immerito possit: se
ueri q; rem no satis grauem suscepim: urbani q; in ca pingui &
copiosa ieiunior fuerim. Ac in me fortassis illud iactabit: aut
vndiq; religione tolle: aut usq; q'q' ofua. S; de urbanis quid
no multu laboro: si me continentiore arbitrabunt. Cu seueris
aut tristib; plus in vt opinor: negocii superit. Veruz vt Luci
lius no romanis: q; erat pitiores: & in poematib; iudicandis ni
miuz curiosi: s; tarentinus & reginus se scripsisse affirmauit. Sic
ego tristib; & seueriorib; nego me scripsisse: nec ab illis legi volo.
Est aut aliud qd'dam gnus houz: qui in ioco seueri: & in seuerita
te iocosi fut: qui neq; Catonis rigiditate: nec Sippii dissolutio
nem sectant: Hoc est q; neq; curios simulat: n; bacchanalia vi
uunt. Isti ut spero hanc mediocritate meaz & legent no in
uiti: & pbabunt no simlitate. Deniq; loquant' bms vt lib;: Ego
si in & tibi unisatiffecero: ceteros omz cu suis iudiciis: eozq;
opiniones & oblocutiones vix unius assis existimo. Tu vale mi
dulcissime Nicolae. Senis;

Floapendo

Leonardus Rusto p. l. s. d. Accepi lras tuas pbreues: In quibus
id mo flagitas: vt quid agatur: quidq; spei sit de vniouis ne-
gocio: tibi rescribere ne pigeat. Accipe igit. Postq; Lucam pue-
nimus: crebri ultro citroq; oratores fuere: s; nihil adhuc
pfectum: ne inchoatu qd: qd dig^m ulla m uideat. In adusario
pontifice neq;q; recta mens: q; q; simulat ille mirabili astutia:
vt facile imprudentes decipere possit. S; nihil sani crede mihi
inest. Si em inesh: quid vetar & rem pfici? Quicunq; eiz istoru
uere uellet: qd & iurauit & pmisit: alt & si noll & compelleret-
tur. Quam. n. excusatōem: aut qd diffugiu hnt? Nūc u qz
utq; tergūsatū: alt alteri excusatōem & diffugiuq; prebet.
In nro pontifice recta & simplex nā: s; ut quisq; bonus & sim-
plex: ita facile ab impbis decipitur. Quidaz em honores ab eo
sperantes: insinuaz ei adulando irrepunt. Hi & formidines
inanes illi incutiūt: & recta uolentes nōnūq; inflectūt. Ego
vt n fē turbatōem aliquā formido. Nihil est eiz infensius:
nihil indignantiū. Vale.

Leonardus Nicolao. Cogitabam tē plixius scribē: & ppe diem
vt spero: id faciam. Nūc aut breuitatis cāz affert & festinatio
tabellarii: qui me in ipso discessu: nunqd uellem: rogauit.
Est Florentie vir egregius Thomas brytannus m amicus:
& studioz nroz: quātuz illa natio capit: ardentissim^o affecta-
tor. Huic ergo cupienti ineptias nras. it^{id est} libros nouoz poetarū
emere: rogo ut omni cura diligentiaq; assistas. Deniq; pro
nā & moribus tuis admonēduz te familiari^o putauī: vt si
quid cont^o sniam opinione ve tuā cupet: aut sentir^o: eidem
te mitem ac mīme adūsantem prestes. Vetus est. n. vt
homo est: ita morem gerat. Vale.

Leonardus Rusto .s. p. d. Per binas lras iam a me petis: quid
de Iohanne Domini existimāduz sit. Variūq; simone de

eo apud uos esse significat. Quid aut ad te scribam de re diffi-
cili protinus atque ardua? Nihil. n. difficilius: quam mentem ho-
minis intueri. Itaque nil dicam ipse de me: sed qualis sit opi-
nio nostrorum hominum de illo ostendam. Prestatissimus esse vir: & summa
eloquentiaque eminere: nemo inficiat. Querela tamen est aduersus
eum: quod cum ipse in primis auctor suorumque unionis fuisset: ac ceteros
omnes ardentissime commoueret: tamen postquam Episcopus illi a pontifi-
ce datus est: quasi medicata ^{offa} perclusis faucibus: nihil postquam pro uni-
one: sed multa aduersus eam uidetur suasiisse. Atqui nemo quod primo
illum audisset: existimaret munus pontificis ab illo non reici. Ac-
cepit tamen ut deprehenderet non ingratis: ac maiora sperare illum
aiunt. Proditam causa quam prorsus tam acriter purgebat: Nos uero ut de-
mentis illi archano nihil scimus: sic ea quae agit moliturque: non
probamus: Affirmamusque primo illi ardori & studio haec poste-
riora uideri contraria: parumque sibi ipsi illud constare. Quod autem
sapientia quadam maiori faciat: ac non ambitione. Ego quod hunc ho-
minem: ut scis: amo propter excellentiam uirtutis: atque eo magis doleo
ipsum in hanc aduersam opinionem hominum incidisse. Nemo est omnium: qui
peccare ignorantia illud putat: sed cupiditate aut transuersus agi. Vale.

Leonardus Roberto. Ruffo. salutem. In medio turbationum ac mo-
lestiarum: quibus per hoc tempus omnia redundat: letissimus heri ^{nobis} & iucun-
dissimus affulsit dies: qui mentes nostras depulsis tristitiae nubibus mirri-
fice serenaret: & eorumque omnes praesentius ut impendentium calami-
tatum poenitentia auferret. Tres enim familiarissimi in unum conue-
nientes: non bellicum: sed bacchicum continentem: satis magna solda-
lium & amicorum manu contraximus: omnibusque ad letitiam dispositis:
in villam Almanchi Archiepiscopi Pisani: ipso Almacho duce: ue-
luti ex diuturnis uinculis emissi: nihil gaudenti: imo ut ueri-
dicam: repuerescendi genus omisimus. Villa est media ferme
inter Pisam & Lucam. a dextera ripa Auferici fluminis amoenissima

in locis sita: & maxime ad rusticanas uoluptates excogitata. Sur-
gens enim leuiter in collem: subiectamque planiciem despiciens:
montes a tunc hic coniuictos ad aucupationes uenationemque aptis-
simos. Itaque si rapaci aue: siue mordaci cane: siue plagis: siue
uenabulo: siue cursu: denique siue feris: siue auibus: siue pi-
scibus delecteris: ^{uicini} montes. coniuicti colles: subiecta pla-
nicies: preterfluens amnis affatim omne genus prede tibi largire
subministrat. Verum nobis illuc profectus non uenari a proplacuit:
nec figere ceruos: non rursus canibus lepores agitare fugaces:
nec fera blacteolis urguens armata sonoris cepit auis proclam-
are. **S**ed traxit nos & uenditauit sibi incredibilis amoenitas aue-
rici amnis: quae tectus fronde populea. cristallino alueo. uiridi-
bus ripis. mira placiditate fluebat. Quibus allecti. depositis
togis & calceis acerrime piscati sumus. In quo italusim ut pueri: ita
clamauimus ut ebrii: ita concertauimus: ut dementes insanique
videremur. Aderat omnibus ipse Alamandus: quae quae religione impedi-
ebat una ludere: tamen ita spectatorem se prebebat: ut ea que gere-
bantur: mira festiuitate risuque compararet. Egredis tandem e flu-
uio. cena dubia apponitur. ex piscibus: rostratisque auibus. Expecta-
uisti fortasse ut drem nauibus. Sed non est ita: non est. Sed aderunt
aues multae: uina plurima. Ommitto cetera: quae cuncta opipere ap-
parata fuerunt. Post cenam uero auide uoraciterque. ut laborantibus
in aqua euenire consuevit: assumpta: deambulatio fuit equestris
inter flauantes segetes & amoena uireta: ramosaque fecunditate
fructuum incuruos. Qui longe lateque uagati cantantes alii. alii
iocantes: post multas uariasque urbanitates: ad ipsum amnem: quae
antea uado traieceram: reuersi: & in arena depositi: luctantes
inter se agricolas nudos & lacertosos: quae placendi gratia conuene-
runt: qui in gladiatorio certamine usque ad primam noctis horam
letissime spectauimus: cum illi sepe uiolentia maioris roboris prostrati:

& primum

& grauiſſimo caſu ad terrā eluſi. cenoz inuoluti vberem ridendi ma-
teriam nob̄ p̄berent. Sz ego ḡna ip̄a uoluptatū nō ſingla ac minu-
ta. Nam id q̄ longi eſt. enarro. ſcis em̄ tu q̄ mlt̄a eſſe ſoleant
int̄ familiares letos & vnanimi ad feſtiuitatē patos. Deniq̄
hic dies proculdubio faſtis aſcribendus eſt: & meliore lapillo
numerandus: Preſtim cū eo turbationis deuenerit reſ n̄re (de
curialib; loqr) vt ſūmo ſtudio cōgrendū ſit aliqd: q̄ nos q̄cūq̄
rōne ab illaz amariffia cogitatione diūtat. Vale. Lucz. iiii.
idus Iunii.

Leonardus ſat. d. Petrillo neapolitano. In qd̄ iaz duduz ſepe
int̄ nos collocti: diuinabam̄ fore: vt nubila hec tempeſtal
in dies magis magisq̄ ingraueſcens: p̄cellam deniq̄ ſbitam hor-
rendamq̄ dare: tandem aliqn̄ effectum eſt. Patres. n. longa
indignatōe iraq̄ p̄moti: relicto pontifice abierūt. Quo quid
die nil ^{aliud} aut p̄celloſius aut turbulētū fuiſſe unq̄ imaginari poſ-
ſum. Tuam iḡ ſapiaz ualde equid̄ laudo: q̄ iſta prouident̄ te-
iam antea Neapolim in tutū recepisti. Me aut̄ culpo: q̄ cū nō
min̄ fortasse q̄ tu iſta quidiſſem: ſubire tñ malui: q̄ uitare.
Accipe ū a nobis: quē admōz reſ geſta ſit. Nam & auere te
arbitror ueritatē cognoscere: & falſa p̄ eos multa: q̄ ignorat̄:
circuferunt. Repetam iḡ ſupiora q̄dam ex eo uideli cōt̄p̄:
quo tu a nobis diſceſtiſti: quo facile rei geſte cās p̄giſusq̄ intelli-
gas. Fuerat Pontifex n̄r poſtq̄ roma abiit: menses aliqt̄ Senis com-
moratus. Tps̄ int̄ea uenit: quo Saone: vt oſtituerat: adeſſet. Id
cū ſūma bonoz oūz q̄rela t̄ps̄ defluere paſſus eſt: p̄miſſumq̄
neglexit contempſitq̄. Adūſarius aut̄ pontifex Saonam: vt
p̄miſat: uenit: & quid̄ ad p̄ſcriptam diem: Noſtriq̄ abſen-
tiam illudens ſingulis horis accuſabat. O rem acerbam: &
p̄ntium in italoꝝ: ſz poſterior q̄ dedecus ingens. Quid̄ enī tur-
pius nobis accidere potuit: quid̄ foediꝝ: quid̄ ignominioſius?

Locum pro vnione christianoz a nob paulo an sponte consultoq
receptū: moy erectis cūctorū aī adire postea noluisse. Hec tu
scribere iudei: dicet q̄spiam: cū sis in pontificis familiaribz. Pro
tinus ita. Quid. n. nūc aduler: & alia sentire me fingam. Vnus
quippe christianoz sum: & un' italoz. Alteros fraudari unita
te & pace: alteros vt infidos & fidifragos in crimen vocari
dūrumpor. Non tu igr pontificem amas. Immo plus certe q̄
isti: qui mentiēdo & adulando diūsa illi suaserūt. Ego eīz
veram pontificis gl'iam concupiui. Ca pfecto fuit i unitate &
pace christiano p̄plo vt p̄misat exhibenda. Quo q̄ gl'iosius?
quid imortalis esse potuit. Isti ū vt quozq̄ sederēt: & iāz cūz
querela hōūz suaserūt. Qd q̄ gl'io sum putat: dementes ipsi
sunt: p̄stīm cū obscurz nō esz. Hec: que nūc euenerūt: fuisse
uentura. Sz redeo illuc: un' digressus sum. Cū pontifex Saona
nō iuissz: & adūsarius ad p̄scriptū eoz p̄fectus: nrām absentia
accusare nūciaret: indignatibz cūctis. & aperte fremtibz: se
cunda q̄dam nauigatio: vt dici solēt: recipit: vt alter ponti
fex in veneris portum: nr ū Lucam uenirēt. Senis igr p̄men
sem ianuariuz maxis niuibz p̄fecti: Lucam deuenim'. Ibi utpote
ex propinquo crebris ultra citroq̄ oratoribz missis acceptisq̄
nihilō res se h're melius apparebat. Nec sane mens in alio pon
tificis sana erat: sz occupabat ille quid bonafronte p̄positum
malum. & certe in causa superior hēbatur. Nam & Saonam
ierat ad p̄scriptum diem: nrō turpit' deficiente. Et postea
q̄ uera cupido inessz: ethruriz littus aduenerat. obuiam stre
nue profectus tarditati nrē. Cumq̄ in nrām: ut ita dixerim:
tram puenissz: illud haud impudent' d're uidebat: se in litto
re esse uelle: ne a classe tutelaq̄ sua discederēt longius. Lo
cum aut recusare nllm: mō littoreus esz. Hec illi summa
erat. At nr q̄ contra nitens: ad littus descendere recusabat:

at occultabat

Mediterranea probabat loca: n̄ t̄m̄ oīa: s̄ ea t̄m̄ q̄ se pontificem
existimarent. Ita alē q̄i aquaticū aīal in siccum exire: alē q̄i ter-
restre undas aspicerē phorrebāt. Exacerbabat ū dolorem:
q̄ uulgo existimabatur: neq̄ illi si in siccum descenderē: neq̄
huic si littus adire: q̄c̄q̄ piculi subēē. Nec ipsi q̄ id nō intelli-
gere putabant: s̄ iūdo moetus de industria fingē: q̄ desideria ho-
minū frustrarent. Erant iḡ q̄rele ingentes: & apta iam pro-
tinus oblocutio. Indignabanturq̄ om̄s ea etate hoīes sup̄ sep-
tuagenariū utq̄ est: quo paucos sederent annos: & dei moe-
tum & hoīū censuram postire. Hęc erat hoīū indignatio.
& q̄rela. De me aut̄ si queris. Ego deceptū pontificem n̄m
ab his: de q̄b̄ sup̄ dixi: moetumq̄ in anem p̄ malos suatores
iniectum illi existimabam. Conspexeram. n̄. ab initio illius
rectissimā voluntatē. Mutatū ū ex se ipso bonū quid vix
psuadere in nō poteram. Nam si malignū putassem: nō tu
me p̄uenisses abeundo. Cū est hic status rer̄: ecce noua
sup̄oriunt. Constituit. n̄. pontifex n̄r Cardinales nouos
in Eccliam romanā assumere. Hui' ū cause erāt due. vna
q̄ fautorib̄ quibusdam suis grām referre cupiebat: prestim
id magnop̄e flagitantib̄. Altera q̄ admittendo vetustis pa-
patrib̄ nouos assumptos: tempatur̄ se illoz uehementiam
estimabat. Non erat dubiū: Patres adūsus hanc pontificis uo-
luntatem reclamatur̄os. Et est mos nihil tale absq̄ illoz
consensu a pontifice decerni. Fortē iḡ conādum ratus pa-
tres in Consiliū uocat. Conuenerē trepidi & inde aliud
alii suspicantes. Parat' secreto locus: sub sella ponunt: p̄diit
ē cubiculo pontifex: & in trono resedit: p̄es inde suis locis
consedere iubent. Ubi confessum est: pontifex q̄tra consue-
tudinē duos circa se familiares retinuit: cętam multitu-
dinē omne exclusit. Id siue intuentu n̄ro: si quid opus foret

Cardinales sine collegij consensu
nō creari

utere: siue aliam ob eam fecerit: incertu heo. Mora quedam
prius & silentius fuit. Inde Cardinales aspiciens non satis leto
uultu: precipio inquit: ut nemo uester assurgat. Hec prima illius
vox cum mentes subita admiratione percussisset: alio alius respiciente:
indignateque: Henricus Tusculanus: Quid est inquit hoc ordo? &
quid sibi uult istuc preceptum? Quod inquit pontifex uobiscum
nequeo recte agere: providere Ecclesie uolo. Ad hec Henricus
inflamato uultu: Imo destrue Ecclesiam uis. Hic cum indignare-
tur omnes: sederent tamen: Primus omnium Raynaldus sancti Viti in
Macello diaconus uir ut tunc in uisum est: omnes qui aderant:
cordatissimus: repente assurgens: Moriamur potius inquit.
Est ille ut scis pro cetero corpore: & proceritate ipsa: tuus & uisus face-
re uisus est. Itaque plerique post hunc prostrerunt. In noua &
subita re prospicere licebat: quid in uno quodam uigore inest. Ru-
bebant alii: alii pallebant: ira & uirgine alii: alii prece suppli-
cioque nitebant. Columnesem ego uidi ad pedes pontificis pro-
uolutum: roganteque ne ita facere uellet. Contra uero Leodienses
minabundus & contumaciter incensus. Burdegalis uero quidam
medius quidam: in iras lenibat: in pontificem precabatur. Ita re infe-
cta: consilium tandem dimittit. Precepto tamen prius a pontifice
edito: ne quisquam patriam urbem Luca exiret: ne uel in iussu suo
conueniret. Id rursus preceptum non mirum asperitatis suspicionisque
hinc uisum est. Itaque maiores confestim secuti motus: omnia prupe-
runt. Leodiensis siquidem post preceptum illud pontificis mutata
ueste Luca egressus aufugit. Id cum auditum esset: mittunt equites:
qui illum uel reducere conentur. Hi quoque uestigia pariter caute secuti: pi-
sanum in agrum discurrerunt: qui est in Florentinorum ditione: non
tamen Cardinalem ipsum apprehendere potuerunt. Nam pariter ante
ueniens in oppidum Libra factam se iam recepat. rixa tamen non pro-
cul ab oppido coorta est: & quidam ab equibus uulnerati. Ea cum

23
Luce uulgarentur: Lucensis princeps ueritus ne ex hoc floren-
tinorum iras: qui uiolato eorum territorio: contra se puocasset: equites
qui ea patrauerant: cum Lucam redirent: ad ipsam urbis portam
capi iussit. Erat pontifex qui sollicitus de equitibus suorum errato: gra-
uiterque ferebat florentinorum fines ab illis uiolatos. Itaque prope
Marcellum Strogam uirum clarissimum: qui tunc in Curia morabatur:
& me qui una cum illo ad se uocauit. Dicit que gesta sint: nullo
suo iussu: sed equitum temeritate fuisse commissa. Nos ergo flore-
tiam oratores ire iubet: ac rem apud civitatem purgare. Cum essem
in eius conspectu: mandataque accipem: repente ingressus quidam
nunciat: Cardinales omnes uno agmine simul abire. Eo nuncio
pontifex uersus illico dimittere nos: ac aliis traduce autum
coactus est. Neque enim falsa erat: que de abitu cardinalium nun-
ciabantur. Nam illi quidam ex captiuitate equitum recepto uero: prius
eum principem ipsum equitesque formidabant: ab eundi palam
consilium susceperunt. Adiuuit eorum ceptum florentinorum quidam ci-
uis paucis ante diebus Lucam missus: qui tunc prius ex hoc ipso occasi-
onem nactus pro inuaso territorio ab equitibus uotiferabat.
Ob huius maxime clamorem & simul ob equitum iniuriam commoti-
tus Lucensis abire Cardinales passus est. Luca igitur egressi:
eodem die pisam migrauerunt. Spectaculum me hercule dux
fuit atque acerbum: patres cernere abeuntes: sed acerbior
paulo post in apparuit curialium secessio. Diuidebat enim
multitudo tota: & quasi ab uno corpore membra diuellerentur.
Alii Cardinales secedantibus: alii cum pontifice remanentibus:
plurimum uero incertis & uacillantibus: querelarum & detestationum
plena erant omnia. Pontifex haud multo post novos cardina-
les creauit quattuor: uellem melioribus auspiciis creatos. Nam
nisi fallor: multa & terribilia impendunt. Ego pontificem
non desero. Tenet enim me familiaritatis ius & officium: quod apud

Cardinales discedunt a Gregorio

illum gessi: a quo salua existimatōe mea recedere posse nō
 videor. Affirmo tñ p̄ multa. q̄ hic fiūt: in nequaq̄ probari. Vale;
Leonardus Ruffo Sat. Audiuisti: quē hic turbationes exorte
 sunt. Patres eim̄ ut iam p̄dem suspicabar: pontificem reliq̄ruⁿ.
 Magna p̄fecto res: & nisi fallor: initiuz maxia^m nouitatum:
 De quibz refert plurimuz: q̄ sentiat ciuitas ur̄. Tu si qd̄ habes:
 facies me certiozem. Ego pontificem nō desam: nō q̄ in hec
 p̄betur cā: s̄ q̄ infamiliaritate eius cū fuerim: nō uideor absq̄
 rephensione desere illuz posse. Ita tñ p̄stabo: ut mei iuris sim:
 nec quēq̄ offendam. Pontifex post discessuz patre Car^{les} assup
 sit quattuor: Inquis est Iohannes dominici: quē Ragusinus
 dnt. Vellem melioribz auspitiis creatus es̄. Nam mlt̄a ni fallor:
 impendent: p̄ q̄ nō eē prestet: q̄ esse. Vale.

Ioannes Dmici

III

Leonardus Petro Emiliano. Quo in statu res m̄e sint: quātuzq̄
 agitemur: ut poti^{us} iactem fluctibz: te audiuisse & audire q̄tidie
 scio: & nūc plenius de Zacharia tuo clarissimo viro cognosces.
 Q̄ q̄ difficile uidet^{ur}: rem sic referri a q̄q̄ posse: ut nō multo
 a veritate ipsa ac magnitudine turbationis supet. Ego aut̄ m̄z
 in modū discretior: q̄ nō absim: q̄ nō in aliq̄ urbano ut s̄bur
 bano: ut deniqz in aliq̄ silua int̄ spelea feraz abditus hoc t̄p̄
 lateo libris studiisqz intentus. Qui uis. n. locus in iocundus
 est: mō hāc exitiabilem ruinaz & cineres ipsos remate eccle^{się}
 q̄s hic degens uidere cogor: aspice nō possem. Itaqz & te foeli
 cem arbitror: qui ut dei b̄nficio: ut singulari p̄uidencia tua
 iam p̄dem ab hui^{us} modi incendio ereptus sis. Et me parz fortū
 natum: q̄ nūc in ista nauicula fluctuanti ac penē s̄mersa una
 cum ceteris naufragium facio. Sup̄ q̄ re te rogo atqz obsecro:
 ut si quid habes: quo aūz egrum consolari possis: in rescribas:
 & hunc dolorem ut eruerē ut lenire tua sapia & facundia
 conere. Hoc ego a te expecto. Marinuz Carauelluz & La

chariam nr̄m viros prestantiss̄os mirifice diligo. s̄z ut minus
frequens q̄ conuinctio familiaritatis nr̄e postulabat: cū illis uer-
sarer: t̄p̄is conditio & rerum turbulentia coegerūt. Vale. &
me dilige mi uicundissime Petre;

Leonardus **N**icolao **S**at. **L** Laurentio: quē mihi p̄ tuas l̄ras com-
mendasti: scribo ut negocia eius processere. Oīo illi cupio
satisfacere: s̄z gn̄us petitionis p̄p̄ exorbitat. De negotio
aut̄ Fesulano aduertit: quanto studio annitaris. Itaq; &
ego in ea re tibi morem geram. Libros q̄s mihi misisti: acce-
pi: e quib; uolum̄ illud Aristotelis p̄gratū est. Aliud nec
multuz cupiebam p̄usq; uiderem: & postq; vidi: confestim
satiatus sum. Nec puto in a greculo barbato satisfactum. Di
illum pdant. Tu Vale.

Leonardus **S**at. **d.** **N**icolao. Plures his dieb; abste in reddite
fuerūt ept̄e. om̄s ferme comendaticie: quib; si in responden-
do tardior fui: ignosce p̄retor' nō occupationib; rer; geren-
darum: q̄ nulls in hoc t̄p̄ sunt: s̄z p̄turbationi & egritudini:
quib; assidue mirū in modū discrutior'. Cum quippe in lo-
cum rem delectam cerno: ut necessarius sit merore con-
fici: & q̄ consternari amissa iam spe: ac in peius labentib;
in diem rebus. s̄z his om̄issis: q̄ accusari facilius q̄ emenda-
ri possunt: breuit̄ r̄n̄ debo. Quantū ad Fesulanuz negociū
attinē: vacabit quid̄ eccl̄ia: s̄z t̄n̄ illi ipsi: qui prius tenebat:
dabit̄ in comendam. Sic eim̄ in cunctis: q̄y memoriaz teneo:
factitatu recordor. Itaq; nō uidet̄: hanc curam imp̄n̄tiaz
suscipiendam esse. Et qui atr̄ existimat: consuetudiez in re
de ignorat. Ego t̄n̄ patus sum: quo cūq; in casu huic studium
& diligentiam adhibere: q̄q; et iustus uacationis est modus:
& non oīo iniustum desiderūz. Nam alioz illuz q̄ p̄ ruinas
altius ad gn̄alem bestialitatem ascendere cupit: utināz in

adesse potestas: nō de mōte Carmelo: s; de Caucaſo ꝑcipitem dei
iciundi. Neminē cognoui adhuc vix bonū: qui huiusmodi pom-
pas & insanias ꝑ hanc viam sibi ultro oblatas nō repudiaret:
nedum ambiendo & flagitando ꝑquireret. Ad .vi. idus octobris
constitui ad aq̄s petriolanas lauandi cā ꝑficisci: Eroq; fortassis
ibi octobrem totum. Deinde ōstituiam quid m̄ in futura hieme
agendum sit. Si qua rōne me explicare ex hac ꝑcellosa tempe-
state possem: Libent̄ ad vos tanq̄ ad tranquillū aliquē portū
me recipem. Nam hic manētēz mlt̄a undiq; ōturbant. Primū
istis nō obseq̄r: vt ipsi efflagitāt: sepeq; aduersus eorū uolun-
tatem contumacit̄ repugno: n̄ q̄c̄q; exequo: n̄ q; mea eq̄tas
patiat̄. Alii ū ꝑstantes viri: qui nup̄ secesserūt: meaz hanc
moraz grauit̄ & iniq; ferūt: ꝑrestim cū collega meus hinc
nup̄ abierit: & quid̄ insalutato hospite. Itaq; utrisq; displic-
eo: istis q; nō facio: illis q; nō abeo: istis q; nō obseq̄r: illis q;
nō sequor. In huiusmodi molestiis ōstitutus: q; me ūtam: nescio.
Omnes huiusmodi deliberatōez in reditū meuz a balneis resuo.
Deus b̄nuertat ōsilia nr̄a. Senis. xv. kl̄as octobr̄.

Leonard̄ nicole. Veni Aretium kalendis ipsiis decembribus:
sumq; hic morā factur̄: don̄ a Poggio aliq; rescribat̄: q; instru-
ctus atq; doctus de ōi cura & cogitatōe mea: ad vos ꝑfect̄:.

Circūspicite diligent̄ ōia q̄so: vt maturi: q; agendūz m̄ sit: sta-
tuere possitis. Vale. Aretii. ii. nonas decembres.

Leonard̄ sal. d. nicole. Quod ad me ita scribis: q̄ ad hoīem
duruū ac nimiuū ꝑtinacē: q; n̄ ab amicis moneri possit: nec ꝑsu-
aderi sibi ꝑmittat: vehementer mi dulcissimē nicola admiratōez
suscipio. Nam q; me facilior: & ab ōi festinatōe duritiaq; remo-
tior: quis amicorū sententiis morigeratior: & obsequentior vnq;
fuit. Atq; ego nup̄ Senis poggio nr̄o omisi: vt cōsilio tuo & ceterorū
amicorū: qd̄ in illo negotio ꝑ me agendūz fore: statueretur. A quo

tam nec Aretii p̄ multos dies expectans. n̄ postea Arimini t̄diuiaz
comoratus vllam neq; lr̄am. neq; n̄icuz. cū q̄tidie anxius expecta-
rem. & ex illo totus penderem: accepi. Non poteram in hanc suspi-
tionem adduci: vt Poggius in re mea p̄stima serua ac tanti pon-
deris torperet. ac p̄ negligentiam labi t̄pra sic piculosa pateret.

L Vos potius arbitrabar deliberibundos & ambiguos p̄ difficulta-
tem consilii & incertitudiez rez futuraz expectare. vt aliq̄ inde
firma spes vobis ostenderet. Tu ergo vide: ac mature cū ceteris
amicis nr̄is delibera. Vale. Kalendis february; Arimini;
Lonard' Rutio Sat. Vocauit me hodie. C. Senensis. ac vehe-
mentem q̄rimoniaz in adūsus germanū tuū exposuit. q̄ Bur-
degulensi Londoni obuiaz exiit. q̄ ipm̄ postea cū oī reuerentia
& obsequio honorauit. q̄ in p̄ntia regis & alibi. cū mlt̄a contra
Pontificem drent. ipse p̄ns & audiens. nunq̄ resistit. q̄ Lras
que p̄ pontificem eidem transmissę fuerūt. nunq̄ onderit. h̄ ta-
cendo illi calumniis q̄ consentiente se p̄stitit. Addit & p̄
eū esse factum: vt lohanni Cincio Equiti Britanno & Meten
Episcopo. q̄ pontificis fauebant p̄tibus. fides derogaret. detectis
eoz consiliis apud regem. Hec oīa se accepisse ex Lris Veneticū
dam. q̄ Londonis negociat. affirmat. A q̄ q̄mdationes germani
tui sepius iam suscepit. Itaq; nō dubitare. q̄n & hec que sup̄ius
dicta s̄t. & alia insup̄ multa. de quibus ille nō scribat. q̄tra ho-
norem pontificis fuerūt ab eo p̄acta. Hec senensis ad me tanq̄
ad hōem tibi arctiori vinculo coniunctuz cū indignatoe quadaz
exprobrauit. Ego que p̄ t̄pra dicenda videbant. r̄ndi. feciq;
meo solito more. vt ad mitigatoem iraz conatus om̄s adhibem.
S; tu uide: q̄ agendum putes. Mihi quid ad mores istoz. &
conditionem locoꝝ. in quib; Anconitana ecclia est. mentez
vertenti. maior formido incumbit. Intelligis quid dicam?
Quare prudenter & mature consiliuz sume. Arimini. Klis
February;

Eonardus Nicolao. Binas proximis diebus abste. Lras accepi. sic
tam vt quas tu prius dederas: in posterius redderent. In primis
que hodie in reddite st: intellexi amicitui: q vt deo suire sine
inopia possit: epatum desiderat opulentu. Eximiaz cupiditatem
& imaturu pculdubio festinatorem: Atq; ut huic pti an oia respo
deam: nec amicum tuu viz utiq; bonuz: s; mime vt in quidez
videt astutu: spe vana deludi pmittaz. Primo scias de puatoe
illius: quo de scribis: nllaz oio in hac nra curia fuisse aut ee
mentorem. Falsumq; rumore eade uras ad aures pmanasse. Illd
pretea haud q; tacueriz: qd tua & suaz prudentia fugē nō de
bet. In huiusmodi p motionib; epoz. necessarius ee: vt aliqua
diligens & oposa prepatio ancessit: p qua ai eoz: q dare pos
sint: ita dispositi sint: vt dare uelint. Huius ergo p pationis &
opportune & necessarie: & sine qua q sperat: stollide ac vane
sperat: in hoc amico tuo ego nihil video. Et si p me ubi dūtaxat
fieri posse credatis. in hoc tpr & in hac tanta florentinoz cui
um multitudie: qb; aut p adusa in clamatōe meditata vt ita
dixeriz: offa precludende st fauces: aut pfauore ac nauata
opa grē referende: vehementer erratis. Aude aliq; breuibul
gyaris & carcere dignū: si vñ ee aliq; obitas laudat. & algē.
Hec ego scripsi liberius: vt intelligē possitis alit p vos sup hac
re istie vigilanduz puidendū esse. Nam quātuz ad me attind:
patissim sum. S; hoc nō satis hē virium in hoc tpr tantaq; am
bitiosoz hoūz cupiditate. Quare faciat ipē q petit: vt aliq;
me orabti obsequio aliq; ue insigni re gesta: nom ei ap pontifi
cem comendetur. Medio posuit d; oia campo: nec sedentib;
coronę: s; pugnatib; tradunt. Qd aut in ead epla sc'bis tibi
meū adhuc siliu; vehemē placere: est id in qd: vt ita existi
mes: p gratum. s; Nicolau; nra sentit. Poggius u ad utiq; mis
sat. Itaq; illud Horatii d're nō immerito possum. Tres mihi

.. I uuenalis.

L

conuiuē prope discordare uidentur: Poscentes vario multū
 diuisa palato. Nūc uenio ad alias lras tuas. Expecto eptas:
 quas mihi uberioreſ pliyioresq; polliceris. quibus uellem: ut
 de Salutato in rnderes: qm Poggius nr ut dudum Apollinis
 delphici oraculum obmutuit. Vale. Arimini. adib; Febr.
 Leonard' Lucharo. sat. pl. d. Uellem intdum m scribere:
 & q̄stic agant: que ue sperentur: notum face tua solita di-
 ligentia curares. Ego Arimini sum. Vex tñ ita sum: ut meus
 sim: & meo arbitrio: nō alieno uiuam. Nihil. n. facio: nihil
 scribo: n̄ quantū m placet. Placet aut tantū: quantū tu no-
 sti. Nulla adhuc lra mea ne unusquid ap̄ aspici p̄: de quo
 quisq; in hac misabili diuisione possit q̄rimonia; adūsus me
 iustam h̄re. Adeoq; nota est oibus hec integritas mea: nihil
 ut oio m q̄ ad hanc diuisionē spectet: demandet. Processus
 & hui' modi pestilentias nec legere: n̄ scribere: n̄ ubi legeret
 scriberentur ue ad eē unq; uolui. Que res multū ad utili ta-
 tem & gram m obest. S; oblit quantū uult: semel decreui
 itatore in Curia: ut nemine ledam. Si hanc integritatem
 suare m liceat: morabor. Si nō licuerit: cōfestim abibo. Vale;

L Leonardus Nicolao Sat. Egisti meū pro ceta tua diligentia
 & uetustaz rerum eximia curia: ut si quid antiquitatis Arimini
 recipem: tibi notum face p̄ meas lras curarem. Q̄ postq; in-
 tellexi tam & si antea sponte mea satis accurate uisendi studio
 cuncta lustrauim: tñ cognito desiderio tuo: circuiui rursus
 urbem: omniaq; p̄scrutatus sum: ut q̄ diligentissime satisfa-
 cerem uoluntati. Est aut Ariminū: ut te ignorare n̄ime ar-
 bitror. p̄. rō. colonia. antiquissima qd̄ ac celeberrima: S; eue-
 nit in hac: qd̄ in cetis antiquis urbib; euenire solē: ut reliq;e
 ac monumta quedam uetustissimoz opoz conspiciant. Vex
 ita ruinis quassa: ac uetustate ip̄a consumpta: ut nec cuius

No. orthographiam antiquam.

ab altero destinatus

figurę: nec ad quę usum fabricata fuerit: quę diligentissimus
prospector queat agnoscere. Duo tam notabilia & pitantia
antiq̄ operū monūta: quę adhuc pene integra sup̄sūt: dig
annotatōe & iulū speciosa tibi q̄ minus inepte potero: descri
bere conabor. Porta est s̄blimis ac maḡfica. lapide quadrato.
& diligenti artificio p̄polita. Cui' antiq̄tate ex lris sup̄ne in
cisis coniectare licet. Q̄ q̄. n. ex parte q̄dam desiere: tñ et
consulis m̄tionē h̄nt: & diphthongi q̄dam s̄m antiquaz scribendi
normā: ut pro viis vieis. & pro celeberrimis celeberrimis. mo
re grecorū: qui nōnunq̄ hui' modi diphthongo vtunt': scripta
legant'. Cui' ū porte latera turrez due utrinq̄z munitiebant. q̄s
tñ qz nō item ex lapide: s̄ ex latericio fuerit: iam antiq̄tas pene
total' absumpsit. Habes unū monūtu: Nūc aliud accipe:
nō minus insigne. Pons est ex marmore ornatissim' ac p̄cherri
mus: quę ut lre ab utraq̄z sponda docent incise: diui August'
& Tyberius dedere. Fieri p̄: ut alter incepit: al' absoluerit:
ut ut ab altero sit p̄fectus. Quōcumq̄ sit: pontis structura est
p̄ magnifica. marmora undiq̄z decorat': q̄tuor in alueo pedes
h̄t: arcibus q̄nq̄z ripas coniungit. Latitudo est satis ampla: ut
bine q̄drige adūsum citatę se inuicem nō impediunt. & via
insup̄ ab utraq̄z pte p̄ gradus paulo altiores s̄m parietes: qua
pedibz iri possit: relinquat'. Parietes ū ipsi ex marmore s̄ p̄
hūc mōz facti. Singli lapides deinceps positi p̄ latitudinē recti:
& a sumo teretes suo tm̄ pondere moleq̄z subnixi viam utrinq̄z
muniūt: & pontis oras claudunt extremas. Q̄ aut p̄ maḡficē
tia eius opis max̄ie nota longius trans ripam ab utraq̄z pte stru
ctura pontis eodem ornatu facieq̄z p̄tendit': ne mutatione
aluei fallere aut circumuenire amnis possit. Via aut a ponte
strata fuit lapidibus illis: quibz circa urbem romę mltā iti
nera strata fuisse cernunt'. Et tanq̄z adhuc reliquie quedaz

lapidesq; ex eo gno passim iacentes pluribus in locis conspiciunt
 euulsi. Ex his uero duobus monumentis satis apte iudicari p̄: hanc
 urbem priscis illis t̄p̄rib; maioris ambitus q̄ hodie sit nō fuisse: s̄
 aliquāto & iam minoris. Nam ex ea pte: q̄ pisauri ac fanū fortune
 expectat: antiq̄ est porta: de qua sup̄ dixi: & ex opposita regio-
 ne oppidi: q̄ Rauennaz usus itur: pons est Aug' & Tyberii sup̄
 flūm. q̄ abluit. Alii rursus ex p̄tibus tam uersus mare q̄ uersus
 continentē: moenia cernunt uetusta: a q̄b; p̄ductum ēē po-
 meriuz constat: & spatū antique urbis additāto nō paruo
 amplificatū. Quod si quis forte nō putat hanc quā dico p̄uitatē
 illi tam crebre apud hystoricos mentioni ac celebritati hui' lo-
 ci conuenire: maioreq; & ampliore fuisse contendat: is cogita-
 re debet ob opportunitatē potius hui' urbis: q̄ extremis italie
 oris sita: gallisq; finitima ac comoda erat: q̄ ob magnitudinem
 ei' tam frequētes m̄tionē h̄ri. Illud insup̄ consideranduz est: q̄ ple-
 rosq; nō satis eruditos interdum fallit: aliud urbem significare
 aliud ciuitatē. **Urbis**. n. est solum edificia & moenia ab orbe:
 quo locus cingit appellata. **Ciuitas** autē est congregatio hominū iure
 sociatorū & eisdem legibus uiuentiū. Unde bonus uir: ut aiunt
 stoici: ex urbe quidem pelli p̄: ex ciuitate pelli nō p̄t. Et licet
 urbs ipsa parua fuit: ciuitas nihilomin' maxima & amplissima fuisse
 potuerit. Neq; eim mltum refert: ut opinor: intra urbem ciues
 h̄tent ut extra: in iisdem legib; cūq; statutis consilio uiuat: eos-
 demq; magistratus vertant: muneraq; & honores siml' capiant.
Perusia & **Aretium** paruas fuisse urbes: ex utriusq; antiquis
 moenibus apte discernitur: eedem tñ ciuitates magne & ethru-
 rie capita fuere. An credis multitudinem ciuiū: q̄ nūc ē. cū
 illa q̄ tūc erat aliquo mō compandam'. Dici p̄culdubio nō pot.
Quid ergo erat: et intra & extra urbem ciuitas uocabat'. In ip̄a
 u' urbe: qd' erat p̄cipuū ciuitatis oppidum: fora erāt: & iudicia:

pisaurum.

N. Quid sit urbs.
 Diffinitio ciuitatis: 53. Xu

at unoz

perusia

Ciere .i. uocare.
Cetus.
Ciues.
Ciuitas.
Concio.
Concilium.
Conciliabulum.
& alia huiusmodi.

Ne unde dicuntur.

N. distinctionem inter
ciuem & peregrinum.

& magistratus: qui: cū res postulabat: in concilio, ciues uocabat. Hoc etiam nom̄ ip̄m ciuitatis attestari uidet. Ciere namq; uocare est. Inde cetus: inde ciues: inde ciuitas: inde & illa composita concio: concilium. conciliabulum: & alia huiusmodi congregationis uocabula. ex eo dicta: q; multitudo uarie displa in unum conuocabatur. Qui uero autē ciuitate dicit: q; ciuium unitate: hi: cū pace eorum dictum sit: oīo delirāt in scitia trāy. Velim namq; ab ip̄s audire: nuz & paruitas dicat q; puorū unitas: & sitū diuersitas: & uarietas diuisorū & uariorū unitas. Probat insup illa rō: q; apud uetēs distinctio fit int̄ ciues & peregrinos: nō ut hodie facim: ineptissime q; s; tñ facim. Impitia. n. nō solum rerū: s; & uerborū oīa in hac t̄p̄ n̄rorū etate fere confundit: int̄ ciues & comitatinos. Peregrinus rex Numa Pompilius romę fuisse dicit: q; erat ex sabinis: licet finitima c̄tate: tñ aliena. Et Ciceronem nonnuq; maleuoli p̄ immodicā iudiciorū potentia: peregrinū regem uocabant: q; erat Arpinas origine. Hec dixisse uelim: ut q; diuisa sit urbis ac ciuitatis significatio: nō ignorem: n̄ admirationi sit nob: si celeberrimarū ac potentissimarū olim ciuitatū paruas int̄duz urbes: & que q̄dam tante celebritati fame ut uideant unde conspicimus. Possem adhuc mltā ex antiq; adducē: quib; ea q; sup̄ dixi de c̄tate & urbe manifestissime comprobant: n̄ uererer: ne in re manifesta tecū ac fastidiuz prolixitas parerēt. S; regrediendū est: unde digressus fui. Tanq; n. si p̄ns tecū loq̄rer: facultatem euagandi licentius: & de tota antiq̄tate loq̄ndi m̄ assumpsi: putans id tibi plus uoluptatis q; molestie allatur. Urbem igr Ariminuz uetustis illis t̄p̄rib; minore aliquō q; nūc sit: fuisse apparē. Ciuitatē nihilomin' longe maiorem: ut sup̄ dixi: arbitrari fuisse. Ex monumentis autē uetustis duo ē des̄c̄psi: q; in relatu digna uidebant. S; postq; antiq; huius loci monumentorū facere m̄tionem institui: & liberi euagari cepit: nō pretibo unū

huiusce loci ac pulcherrimū prisce antiquitatis specimen: cui n̄
 illa inclita roma: que impium terris: aīos. equauit olympo:
 neq; athene aut syracuse magnificay q̄ndaz vrbuz ingentes ru-
 inę q̄c̄q; par aut site in suis hodie reliquis hnt. Est aut hoc nō
 marmor parium: nō lapis numidicus: nō phidiacū ebur: nō co-
 rinthium vas: nō statua ex gre aut marmore fabricata: nō
 aedificiū: nō pensiles horti: nō coclea columna: nō theatr: nō
 oboeliscus: nō signū: nō tabula: nō thoreuma: res mutę quid
 & pueroy oblectamta: s; prestatissimoy viroy: eoy dico:
 q̄s stupidi legentes admirari: & q̄z meoriam uenerari solent:
 viuam & aīatam effigiem. Virum. n. prestatissūz: & in crede:
 qui q̄ lentus ac diffidens laudator ēē osueuerim: nō ignoras.
 Virum inq; prestatissūz ex illo p̄sco ḡnē hōūz in hac vrbe inue-
 ni: Karolum Malatestam principem huius ciuitatis: Quē ego
 q̄tiens intueor: totiens in aliquē. M. Marcellum: aut Furūz
 Camillum inuictissios bello duces: & eosdem in pace mitissios
 atq; optios viros legibusq; obtempatissimos videor intueri:
 Crede in Nicolae: nō te fallo: nec ipse fallor. Nunq; vidi ho-
 minē: q̄ magnitudie aī & ingenii p̄cellenti: aliisq; summo
 duce dignis v̄tutib;: ad antiq̄s illos illustres viros p̄pius in ui-
 detur accedere. Nec tam nūc a me in hoc viro ē recensendo
 laudatōem oratoriam & dicendi artificū expectes. Illi. n. hu-
 uiscemodi ornatu opus est: q̄z v̄tutes ac res geste satis p̄se ipsas
 formose nō s̄t. Ut mulieres uidem' illas maxie fūco ornatuq;
 inniti: q̄ sua ac uera p̄chritudie caret. Pretea n̄ tps: n̄ p̄posi-
 tum meuz: nec eptaris breuitas patit. me nūc p̄ rhetoy p̄re-
 cepta discurre & panagericas comendationes excerpe. Itaq;
 illa p̄reteo: que de ḡnis claritate: q̄ de amplitū & glia maiory:
 que de fortunis ac facultatib;: ceterisq; huius ḡnis verissime & ac-
 cumulatissime possem: si in his demōstrandis occupatus ēē uelem:

Marmor parium.
 Lapis numidicus.
 Ebur phidiacum.
 Vas corinthium.
 pensiles horti.
 coclea columna.
 obeliscus.
 thoreuma.

Laus Karoli Malateste.

referre. Quid eam attineret & splendorem familie: cet' atq; ei ce-
modi in hui' laudem adduce: cu ipse q'cunq; in loco nat' fuis-
set egregias uirtutes sibi ipi fuit nobilitatem. gl'iam. & amplitudine
pariturus. Illud tm breuit' & summatim dicam. ex clarissimo
hui' familia p'stantiss' ac sumis' uiris otinua successioe referta.
sic omz supioz uirtutes de munificentia i istuz collocatas: ut q'
cunq; i ea familia aut osilio: aut magnitu' ai: aut strenuitate:
aut iusticia: aut liberalitate conspicuus fuit: in hoc uno tanq;
legitimo omz successore cuncte hui'cemodi supioz suoz pre-
stantissime dotes appareant. Est. n. ut in q'd uidet: prorsus
mirabile q' multis ac variis rebus hic princeps excellat. Et
primu' in rebus bellicis quata hic uirtutia sit: q' tamq; iudicio
omz: q' rei militaris peritiam hnt: excellere putet: consen-
tens omz fama testat'. Extantq; res ab eo geste magne q'd
ac memorabiles: & ab ipsa adolescentia continuatis uictoriis
foelicit' confecte. In quibus & gnosa celsitudo cordis ad picta
capessenda: & int' ipa picula inuictum corporis atq; animi
robur apparuit. Rursus ad pacem atq; ad eas res: q' sine armis
geruntur: si te uertas: inuenies osilii maturitate & prudentia
singlarem: Que in hoc viro tanta est: quanta & acumen ex-
cellentis ingenii & militaz ac maxiaz gnus rez: tritus & diu-
turnus usus maxiaz in hoie efficere potest. Accedit ad hec
illud meo iudicio mirabile: ac nescio si recte dixi in stupendum:
q' vir in his rebus: q' a studiis abhorrere uident' occupatissim':
tantu' l'ratu' & doctrina pollet: quantum prari assequant'
ex his qui uniu'sam etatem in hui'cemodi studiis posuerunt.
His adiciat' illa preclara: sine q'bz ois prestantia in principe
deformat'. modestiam. honestatem. mansuetudinem. tranquillitate.
religionem. sanctimoniaz: integritate. Et h' oia egregia. Pre-
terea tanto nature munere: ut ad singla p'cipue nat' uideatur: A EA

Celerrime legere: versus facere: soluta oratione eleganter dictare.
Et quod in robustissimo corpore mirandum est: nec ipse de eo scriberem: nisi de diuo Augusto: ac diuo Tito Vespasiani filio: idem legissem: ita uenuste propria manu scribere: ut omnes librarios ut adaequare foeliciter: ut superare possit. Itaque haud facile dixerim: robustior an doctior: corpore an mente validior atque aptior: iustior an ingeniosior sit existimandus. Sunt insuper qui facilitatem eius ex successibus rerum longestiarum magnifice extollant: quod equidem tribuendum puto cum industriam summi viri: tum eiusdem iustitiae ac pietati. Verbum est. N. Furii Camilli: omnia pro spera euenire sequentibus deos: aduersa spernentibus. Nolo quicquam ex antiquis praestantibus viris in contentione adducere: sed certissime confido: cum de vetustis rebus a me quaesieris: hoc specimen antiquitatis nequaquam fuisse pretereundum. Vale. Arimini. x. kalendas Martias. Eonard. P. Emiliano. S. pl. d. Opinor tibi non satis manifestas solum: uerum et satis probatam esse causam: cur per hosce menses ad te scribere haud multum proparim. Cum enim epistolarum officium sit: ut absentes de his rebus: quae apud nos geruntur: certiores faciamus: atque ego apud eos degerem: quae opera ac uoluntates a te mihi praesentiebant: committendum non censui: meae ut tres: in quibus praestitum nihil utilitatis ad corrigendam emendandamque prolapsam remp. inesse poterat: aliquid aut suspicionis: aut offensionis contraheret. Scis enim quod ubi aduersus quospiam intenti sunt animi: omnis oratio communicatio & si nihil habeat nocumti: molestissima est. Quam obrem intemisi equidem ad te scribere: cum tam amor erga te meus nullam intemissionem caritatis aut beniuolentiae pateretur. Nunc autem quoniam ex eo loco: in quo nihil aliud quam ius quoddam familiaritatis me detinebat: decreto Florentinae ciuitatis reuocatus sum: & sine cuiusquam offensa scribere posse uideor: dabo operam: ut quae in te capedie abstulit conditio temporis: hanc iam liber & omni solutus cura auis exuplet.

Hoc item a te: qui iisdem, ut opinor: rationibus adductus: longum in litterarum tuarum silentium prestitisti: nunc submota causa censeo faciendum. Sic & quod intermissum est: assiduitate crebritateque facilius instaurabimur: & non longi temporis incommodum longa atque continua communitas limitet. Vale.

Leonardus Sat. pl. d. Antonio. Ingentem uoluptatis partem peregrinationum meis defuisse existimo: quod non Florentiam: nec Aretii tecum esse potuerim: sed alternatis temporibus dum ego Florentiam uenissem: tu Aretii fueris: dum rursus Aretium peto: tu Florentiam remigraris. Super qua re uix est: ut non putem in fortunam inuidisse. Et cum cetera ut optabam prestaret: hoc unum denegasse: ne cupiditas mea penitus impleret. Valde tamen molestius mihi fuit te Aretii non inuenisse: quam Florentiam. Primo quod non quoadmodum Florentiam Aretium: sic Aretium Florentiam petiturus eram. Deinde quod licet & prius esset apud me firmissima de tua probitate instituta opinio: tamen ita magnas & egregias laudes admirabilium uirtutum tuarum in ea ciuitate: quam te proximo semestri cum imperio presidentem exspectata erat: audiui: ut longe magis inflammatissimam ad beneuolentiam & caritatem tuam. Itaque valde angebar animi: facultatem in ademptam tibi penitus euestigio gratulandi.

Fuit enim profecto uirtus omnium temporum admiranda: sed etate nostra tanto magis: quanto bonorum uirorum penuria est maior. Prestim in magistratibus: ubi propter licentiam peccandi abstinere se difficilius est. Plerisque enim non tam uoluntas malignandi deest: quam facultas. Cui ubi cum licuit: non libuit: in eo cogitata & spectata est bonitas. Enarrare quid non possum: quantope uniuersam ciuitatem in te uisam repererim: quam amplissimis commendationibus te ac nomen tuum unquam homo incidit: persequantur: quam sacri nequeant tuam iustitiam: integritatem: abstinentiam: moderationem: humanitatemque memorantes. Preterea illa: quam tibi communia sunt cum multis. hoc uero egregium: & ut nunc sunt mores:

at cognita

maxime luculentū: q̄ te vnum fuisse aiūt ex illo sanctissimo gne
hōiū: qui nō putares predam t̄ necessam: cū gubernatio subiecto-
rum demandaret: Qui nō vexatōem & spoliatōem hōiū
tug ditioni potestatiq̄ mādatorū: s; tutelam & s̄bleuatōez tibi
cōmissam arbitrare. Nolo quāq̄ meis hīs attingē: nec ex
alioz malefactis virtutē tuā extollere. S; tñ uereor: ne ea
de cā hec a te obſuata hōies in admiratōez gūterit: quod ra-
rissima sint hui' p̄bitatis integritatisq̄. Nam usq̄ adeo con-
ūsa est res: tantūq̄ potuit cupiditatus uesania: vt impunitate
& predam se nactos existiment: quib; magistratus & impia com-
mittunt. **A**chi uera fateri uolumus: Falces & secures nri ipris
nihil aliud s̄: q̄ mercimonia ut potius latrocinia. q̄stus. & ra-
pinaz cā sceleratissime compata. Itaq; illi maxie iusticiaz uio-
lare didicerūt: q̄b; ad iusticiaz tutelaz publice arma gladiiq̄
tradunt. Quoq; p̄suius eē possit: nō equid intelligo. Natura
eiz ita compatum ē: rectorib; p̄ponendis p̄p̄oz tñ q̄rat' uti-
litas: punire maleficia: facinorosos absterre: discordias tolle:
de cōmodo eoz qui regunt cogitare: rapinas. damna. inui-
rias. contumelias nō solū nō inferre: s; & ne alē q̄sq̄ inferat: p̄-
hibere. Abstinentia & integritate in oībz uti. Quid ḡ scelestus:
quid p̄ditioni sitius: q̄ ut ea facias: ad q̄ prohibenda custos p̄-
fectus sis. **A**t. n. quid sibi hēbit is: q̄ magistratū gerit: An non
aliud q̄q̄: n̄ laborem regendi q̄ molestias. **A**bebit p̄fecto. &
quid rem maxiam: oīq; pecunia lucroq; potiozem. Id aut erit
honor & glia: ad que oīs pecunia compata uilescit. Cui at hoc
nō satis est: is nunq; erit bonus gubernator. Recte iḡ p̄titio
fuerit: vt qui regunt utilitatem: rectores aut honorem p̄ci-
pant: quod & ipsa q̄ ferunt instrumta declarāt. Quid eim
queso parant homines magistratū imituri. **V**exilla credo & eq̄l.
& stragulam uestem: cingulaq; & parmas & lophos & ceta eimoi.

que quid omnia non pecunie captande: sed splendoris ac magnificencie sunt instrumta. At enim mercator questus gratia proficiscens: nil tale secum defert: sed libros & calculos. **Lucri** igitur & honoris querendi diuisa admodum ratio est: diuisique apparatus. **Que** duo nunc plerique confundunt: ad lucrum & pecuniam cum cetera referentes: proinde in magistratibus ut in mercimoniis questuosi. **Tibi** igitur gratulor: quod vix iter ingressus: non quantum pecunie: sed quantum laudis ex magistratu referes: cogitasti: que neque cupiditas a ratione abstraxit: neque superbia ab aequalitate. **Itaque** non iam alius tibi imitandum propona: sed ut te ipsum imiteris exhortor. **Nihil** enim tibi deerit ad laudem: si te posthac posteris quam simillimum tui. **Vale;**

Leonardus Ruffo Sat. Ad. iiii. nonas aples cum pisa uenissem: obediens patribus: qui pro crebras me litteras euocarant: offendi rem concilii opinione meliorem. **Ita** frequens iam multitudo conuiuit: & quidam cumulat hominibus undique affluentibus: ut uix sustentura ^{hec} urbis magnitudinem uideat. **Collegio** autem patrum nihil humani: nihilque vigilantium. **Expectant** britannie episcopi: quod cum burdegale libus prope diem affuturi dicitur. **Processus** interea legitimi fuerunt aduersus pontificem nostrum. **O** rem duram: sed tamen necessariam: quam ille post malos suos fores abiens promissa iurataque contemnit. **Al** amanuz Archiepiscopus pisanum propinquum tuum hominem omni laude dignissimum conuenio frequentem: ac de sermo nobis creber est. **Hec** tibi scripsi potui: ut litteras tuas elicerem: quod ut te quicquam huiusmodi magnopere nosse te vellem. **Tu** in aliud prolixius rescribas rogo: presertim de studiis tuis: quod multo malim quam ad concilium perdiscere. **Vale;**

Leonardus Nicolao. In hac ipsa hora cum tibi scribere pararem: littere tue in redditu fuerunt. **Primo** igitur dicam: quod dictur eram: deinde tuis respondebo. **Bar.** Cremona in hodie affirmavit: se Ciceronis epistolam ex uetustissima littera repperisse. **Contempsi** pro: mox cum magis magister asseueraret: confestim domum eius uisendi studio me corripui. **Quo**

excellētissimorum hominum
tamque idies singulorum

in loco

in loco mihi ostendit volumen antiquissimum sane ac venerandum. Sed dum auide euoluo: ac singula scrutor: inuenio epistolas ad Brutum & ad Q. fratrem: eas uidelicet ipsas: quas habemus: & septem duntaxat ad Atticum libros. Fuit id mihi quod optarem: sed tamen ut opinor aliqua titulum inerit ad nostras emendandas. Illud satis constat: quas ante huiusmodi ex eo volumine non fuisse transcriptas: cum ibi non plures quam septem ad Atticum libri: nos uero ut opinor: quattuordecim habemus. Nominus Marcellum dicit se in dies expectare. Hec tibi nota facere ostitueram prius. Nunc ad litteras tuas: De libello eligendo: ut quis eliget: bene erit. Et quos meo nomine habebis: queso diligenter consuua. De Augustiniano autem negotio litteras uberiores expecto. Gorgiam pro huiusmodi pueri tibi mitto. Tu si commode fieri poterit: dabis operam: ut quae celeriter transcribat. Vale. Rustorii. Kalendis Nouembribus.

Leonardus Nicolaus. Quod de Agatochyrio scribis: me quidem ea re: quomodo reddere tibi apte quam: prohibet consideratio antiqui librarii: quae nec euicere honeste: nisi una retinere quomodo possis. Suspicor tamen huiusmodi pro se emigrandi consilium sumptu. Quod si faciet: continuo Agatochyrius uocabo. Graccoy vitam legit nunc Antonius Luscius. Cum eam perlegerit: ad te deferret. Cum haec superiora exarasset: aliae in litteris tuis delatae fuerunt: quibus xiiii. litteras martias ad me dederas. De Agatochyrio satis superius expressi. De Graccis quid Cicero scripserit: non ignorabam. Et est uaria apud illum relatio: ut alibi deprimat illos: alibi tollat. Nec id mirum: cum & illorum acta fuerint varia: Ab optimis. scilicet in initiis perfectos contentiones ciuiles longiue exere: ut sint quae laudari: & quae damnari possint. Ego tamen de his aliis ad te rescribam plenius. Hec satis ad litteras tuas. Sed tu accipe quae apud nos nouiora. Iohannes graecus Bononiam uenit ad. xi. litteras Martias. Secum habet Demetrium non poliorchitam: sed poliorchomenon. & Guarinum Veronensem. Hic ut gustare primo aduentu

Antonius Luscius

potui: iuuenis ē ad p̄me eruditus: & qui tibi placē nō immerito
possit. Miles satis hūit uestes portare: quę ap̄ eum leuissig s̄t.
Nam libros: qm̄ grauiores esse uidebant: oīo reliq̄t. Manuel
ū chrysoloras: nescire se aiunt. ubi terrarū fiet: coniectari
tū illum in hispania esse. Vale.

Leonardus Nicolao. Valde cupio: meę ut aliq̄m trę tibi fastidio
sint: nō ob inconcinitatem: (Nam id aūtat iupiter.) s̄ ob nimia
crebritatē: qđ tam nescio: an unq̄s continget. Quarinus tibi
presto aderit: quę p̄ntem intueri ac p̄spicere licebit. Expec-
tas iudiciū meum? Ego & alia scripsi: & nūc magis & confirmo:
eruditissimū m̄ uideri: & quę tu p̄bare nō immerito possis. Illud
p̄molestum est: qđ miles libros attulit nullos. Graues ēē puta-
uit. Ipse ū decreuerat: nihil p̄t leuitates secum afferre. Itaq̄
illos omisit. Vestes aut̄ neq̄q̄s graui hōie dignas attulit. Qua-
re p̄p̄s concursat: curia ridet: ego digito compesco labelluz:
& quo me ūtam nescio. Vereor. n. ut nūc mores sunt: ne ut
olim chaldei ex vrbe roma: ita nūc gręci ob has ineptias e-
curia pellant. Mitte q̄so eos: q̄s iam pridem flagito codicillos.
Pro religioso aut̄ illo: qui religionis p̄tesus exire cupit: miror
te usq̄s adeo anniti. Quasi ū eius desiderium aut̄ honestum:
aut tolerabile uideri possit. Nam quod cās allegat: vel am̄ta
quid̄ illa s̄t inconstantie & uacillationis: quęq̄ tu hec eadez
allegare non putas. Itaq̄ ne me roga q̄so. s̄ siue rogabis: siue
non: ego tū nihil agam. Vale.

Leonardus Nicolao. Nihil m̄ longius uisum est: qđ ut lras tu-
as diu quid̄ int̄missas recipem. Qđ q̄s leniebat desideriuz meū
spe propinquū reditus: quęm in dies singulos distuli: & adhuc
differre non desino. Nunc ad rem pro qua pontifici maximo
supplicari uoluisti: breuiter & pauca r̄ndeo. Cū ut spero con-
sequemur. s̄m sniaz & quid̄ in p̄paucissios dies. Data est enim

32.
forma: ut ego cuncta in libellum redigam: atq; vna cum Florentino Car. 15 est Labarellus nr: discutiam & censeam qd agendum sit. Non ergo dubito: quin ita arbitremur: vt uos ipsi optatis. Vna duntaxat res admiratoem pontifici dedit: q; Religiosos ex obsequantia bti Augustini dicit sibi antea inauditos. S; nisi fallor: id no oberit. Vel qz repiemus ex: ut qz & si opus sit: bonis in rebus nouis exempli laudabilit' institui posse faciliter psuadebimus. Vale.

Fonardus Poggio sal. Ad. xv. k'as aples Aretio rediens: detulit iter in patriam tuam: ibiq; parentes tuos uidi utrosq; sane incolumes. De sorore aut nup nupta itemq; de ceteris tuis psps in rettulerunt. Itemq; sumatim scribere possum tibi more maior: recte se ap te omnia. Inde Florentiam reuersus: suscepti abste tras: Quibus: etsi longioribus uigiliis ita confectus: ut dormire qd scribere prestet: tn ut potero: rñdebo. Primum ig q; Cucharum nr̄m uirum oim suauissimuz: facere ut sol & dictare scribis: me quid vt matrimoniu; consumarez: abiisse: se u remansisse ad patrimoniu; consumendu;: Id apte scias uerum no esse. Ego em no matrimoniu; duntaxat: s; patrimoniu; insup unil noptiis consumpsi. Incredibile est: q; multa impendat his nouis & ad fastidium usq; deductis moribus. Nec ego nunc sane de conuiuuis loquor: q; q; acta est illa res a me non tybiis disparibus: vt est ap comicos: s; paribus: Nec unil: s; pluribus. Et aderat insup pincius cytharedo nobilis. Memisti opinor ei: qui apud mulieres qnq; in conuiuuis qrebat: q; ille sederent: cum pincius erectus star &. Hinc tu frequentiam existimare potes. Vacuetae forum: & aromatarias tabernas: coquos: fartores: aucupes: notos & incognitos pit' fatigauit. Vex hec licet sint mag: no tn sunt magna ppea: q; rumoris plus hnt: q; impense: & plus sbrepitus inferunt q; damni. S; illa intolerabilia q; uestitu mudoq;

obsequantia bti Augustini

Tota
Fa
ce
diffinitio
se
le
pi
diffinitio

in fideo.

muliebri nullus est finis. Vellem ut romani isti tui: quibus ex
ueteris gloria nihil pret inane iactantiam remansit: Aurum.
argentum. purpuram. margaritas. ceterumque ornatu florentina-
rum mulierum inspicerent: ut desineret aliqui tam absurde de
se ipsis opinari. Sed hec Zucharus noster efficacius redarguet. Nos
ad reliqua partem litterarum tuarum accedamus. Quod. n. queris: que
admodum appellare me in hac noua militia debeas: res gestas
meas tibi breuiter exponam. Tu postea: ut dignum putaueris: uoci-
tato. Similitate loqui oportet: quoniam & hanc nouam militiam dixisti.
Sic accipe. Castra: ad que capienda ueneram: prima vigilia ad
ortus expugnaui. Victoria fuit non inuenta. In illis nunc ca-
stris resideo. Quod quod die quieti uagor latissime: nocte tamen in illa
ipsa castra reuisus: per uigiliam ea custodio. Itaque tu siue ducem: siue
tribunum: siue centurionem: uti libet: appella. Si tamen audieris me:
caligatum militem uocitabis: non a caligis. Nam illas lectum
ingressus: statim depono: sed a caligine oculorum. Sic. n. iam uigi-
laui: ut singula in prospecta bina uideant. Vale: & Zuchary
nostri meo nomine salutem iubeto. Itaque vale. Florentie. xv. Kalen-
das apriles.

Leonardus Nicolao. Scripsi nuper quod actum est: quod uesperare
de negotio castaneano. Postea uero cum essem in summa ac firmissima
opinionem confectum iri: superuenit oliuetanorum importuna po-
stulatio. Statim illi ad me per pontificem reiecti sunt: ac subin-
simul auditi. Ab illis perpingtas locorum & multa que hactenus per possi-
ob uicinitatem fuerant: dicebant. Ego: que cause nostre profuta
existimaui: in medium protuli. Nec premissum est a me quicquam. Nam
et conformitate regule: & uoluntate prioris sese ac locum ipsum
subiicere cupientis: & desiderium insuperatum & tuorum. & alia
cuncta per te patiebatur: explicui. Nec fore uicinitatem
ab illis per timescendam: cum per malis bonos: pro neglectoribus regu-

FACE TISSIME.

laris observantia: cultores professoresq; forent in posterum hituri.
 Tandem irados ut oratores uocant: admiscui. Pon-
 tificem. n. obtestatus sum: ut meum hoc negocium putans. **U**siq;
 amicitie vinculis. strictam esse coniunctionem nr̄am: ut nil
 possi. ab eo. p̄nte me: contra rem tua statui: qm̄ ostra honorem exi-
 stimatoemq; mea constitui videret. **A**uditus sum diligenter
 a pontifice. **M**axieq; eum mouere uisa est ea pars: in qua con-
 iunctio nr̄a allegabat. **D**eniq; oliuetanis palam edixit. se in-
 uito te: nihil facturū. Proinde si consideret iusticie postulatio-
 nes sue tibi id psuaderent. **N**am & sibi postea fore psuasum.
Cum ergo illi ostenderet se apud te hoc facile impetraturos
 esse: & dicto pontificis. acquiescerent. **P**ostularunt: sup̄ sua se de-
 retur in ca: donec tecum agere possent: qd̄ nō repugnante me
 illis concessum est. **T**ibi itaq; tributus est honor meo iudicio
 maximus. **Q**uid em̄ maius esse p̄: q̄ a pontifice ipsos ad te reuici.
Dices ergo quid nūc agam. **P**rimū rogo te: ut qd̄ deo futurū
 acceptus sit: id sequare. **D**einde p̄ tuas lras pontifici scribas:
 quid uelis. **N**am id fiet. **N**ec est qd̄ scribere formides. **I**taq;
 em̄ scribas: ut si ad me. **V**nū p̄tēa nō reticebo. **L**abarell^o
 nr̄ contra atq; ego opinabar: totus p̄ oliuetanis est. **E**t affirmat
 se ep̄s cum Florentin^o esset: locum ip̄m oliuetanis concedē statu-
 isse: ac si diutius in Ep̄atu pseuerasset: p̄culdubio fuisse facturū.
 qd̄ pontificem ex certo ambiguum reddidit. **H**abes oia. **E**t sup̄-
 sedebitur in ca: n̄ te inuito oliuetanis dabit. **T**uas lras expectas.
Hec que ad te scribo: aliisq; qui vna tecum scripserunt: referre po-
 teris. **E**go p̄ occupatores r̄ndere illis om̄itto. **V**ale. viii. kal^{as}
 Ianuarias. **R**ome.

Leonardus Nicolao. **Q**uotiens abs te lras suscipio: totiens stimulos
 suscipio ad studia lraz. **E**t em̄ studia mea in hūc locū deducta:
 in quo neq; socium aliquē: neq; peritum eazdem r̄az inuenire

possunt: fatiscerent utiq; ac ueluti aresceret: n̄ tu p̄ tuas lras
 ueluti faces q̄sdam refrigerato ingenio admoueres. Per hos igr̄
 dies cū ocio abundare: oronem Eschinis in Thesiphontem lati-
 nam feci. Utinam adesses: ut una illam legerem: & utilitas q̄d
 dupl̄ pueniret. Nam cū p̄ se ip̄am est luculenta: mltisq; rheto-
 ricis ornāntis picta: tū orō illa Demostenis: quā olim cōūti: qz
 huic r̄ndet: mlt̄o erit illustrior: ex hui' cogitatione. Quo. n̄. pacto
 excusatio placē p̄: si accusatio igr̄et? Hanc ego pretuli Cice-
 ronis uite: quod ita oratoria nescio q̄ rōne me plūz oblectat.
 Atq; ut totum scias: libz hic hēo nltm: pret̄ hęc ip̄a q̄ uerto.
 Ea q; res mihi int̄dum obest. Nam sepe de ūbis ambigens: ad quz
 recurrā: hēo nemūez. Heri me suspensuz hūerunt duo: de qbz
 te libroz diuitem osulam. Aran. gr̄eci dnt: ut ita loqr̄: maledi-
 ctionem. Id ūbum in nō placē: qz nec elegantia: neq; digni-
 t̄ neq; sonū h̄t. Dixi igr̄ imp̄catōem. Tu uide q̄so Liiuuz: ubi foe-
 dera p̄ fetiales solennibus ūbis pagit. Ibi opinor aliq̄ inueni-
 es: qd̄ nob̄ ad exp̄sionē ei' ūbi sufficiat. Pret̄ea enages gr̄eci
 uocant eos: q̄ aliq̄ tribuli maxio q; deoz iudicio sic affecti sunt:
 ut nec ipsis: n̄ q̄ cū illis ūsantur: p̄spez quicq; eē possit. Hos
 m̄: q̄ noīe appellem: nō sane occurrit. Nam pollutos: aut in-
 faustos d̄re nō oīo placē. Tu uide: & sapientiores. i. lib̄s osule.
 Lras Cautii nri legi. gaudens capram nrm eē nō incolumē modo:
 vex̄ & in culmīe. Postq; hęc scripsam: occurrit m̄: ut p̄ aran exe-
 crationem d̄rem? Id opinor bonū fuerit. Vale;

Leonardus Nicolao. Cicero cū has orones: q̄s ego latinas feci: con-
 uertiss̄: addid̄ phemiuz: qd̄ p̄ditis oronibus extare nūc eē credo.
 Et si nō erro: uideor memisse. Ego hoc uelim diligent̄ q̄situm ad
 me mittas: ut quātuz ualeo: me sūmo viro p̄pinquuz afferat. Pla-
 cebit t̄ Eschinis orō. Est eim
 subdam tibi unū locum oratorie dictum ab Eschine: ut aliquid

37

de gustationis p̄beat̄ur tibi. Post redargutioem mendacii cuiusdam
sic inquit. Et̄m hoc Demostenis p̄cipuū h̄t. Nam alii q̄n̄ mē-
tiunt̄: obscura & indet̄minata d̄re conant̄: redargutoes for-
midantes. Demostenes ū q̄n̄ mentit̄: p̄mū cū iure iurādo mē-
titur: sibi eūsiōnē imp̄catus. Deinde q̄ clare scit: nunq̄ eē fu-
tura: ea asseuerare audet: dinumerans dies & t̄p̄ra: & q̄ cor-
pora nunq̄ uidit: eoz nōia enarrat: imitans eos qui ueritate
d̄nt. Quam obrem maxio dign̄ est odio: q̄ imp̄bus cū sit: bonoz
signa corrumpit. Hic dictū decretū scribē legendum tradit.
prolixius quā d̄ illiade: uanius at̄ q̄ ūba: q̄ d̄re consueuit. &
q̄ uita ei. plenus spe rez nunq̄ futuraz & excitū nūq̄ de-
ligendoz. Ab actis itaq; uob̄ longe a furto suo: & p̄ uanis spes
suspensis: & reliqua. Itē alio loco d̄. Hic ergo uiri Athenēses
adulator eximius cū p̄ charidemī speculatoris mortē philippi
p̄m̄ cognouiss̄: turpi mendacio somnū deoz sibi finxit: q̄ nō
charidemus: s̄ iupit̄ & minerua hoc sibi nunciassent: q̄ postri-
die p̄iurans: se auz loq; p̄ noctem: & futura p̄d̄re affirmauit:
ac septima die post mortē filie uilissim̄ iste an̄ luctus impletos an̄q;
iusta feciss̄: corona & alba ueste assumpta imolauit: cū illa misiss̄
que p̄ma ac sola p̄rem ip̄m nūcupabat. Nec infortunius obitio:
s̄ mores discutio. Qui. n. filios odit: & malus est p̄r: & nunq̄ bon̄
gubernator ppli eē pot̄. Hec is q̄ cariss̄a & familiariss̄a corpo-
ra nō gliscat: & fouet: nunq̄ uos alienos pluris existimabit. Nec
qui p̄uatim est malus: unq̄ publice bonus eē p̄. Nec qui domi:
imp̄bus: in macedonia atq; legatōe prob̄s for̄. Non. n. mores: s̄
Locum mutauit. Tota orō plena est his lum̄ibus. Tu uide hanc de
gustatioem & cū Nicola n̄ro examina. Vale. Aretii. K̄tis Septembr̄;
Leonardus Nicolao. Quantā leticiam ut pot̄ uoluptatē in attu-
lerint t̄re tue: in quib; choz illuz gr̄az circa puez descripsisti:
vix satis d̄re: aut explicare ualerem. Deus faxit: ut hęc tua

auguria nō frustra sint. Quod ū totam fidem tuā ei p̄buisse dicis:
grās ago. Quod ap̄ te nihil remāsiſſe: id fieri nullo mō p̄. Est. n. fi-
des diuina q̄dam res & amplissima: quā ut maxīaz alicui p̄beas: ita
maximam hēas. Nihil deperit ei p̄rebitione: n̄ dādo alii minu-
itur: s̄ auget̄. Demostenis vitam suscepi: & reliqua auide ex-
pecto. C. r̄ysoloras: q̄ nup̄ eam legit: miris laudibz elegantiam
& conūſionis fidelitatem extollit. Si nos de fidelitate conce-
dimus: de elegantia refragam̄. In tuo volumīe q̄sdaz mendas de-
phendi: q̄s t̄ emendandas censeo. Tu uideas ergo diligentī. Mar-
tulinos tuos auide arripui. Nam hic nlli s̄ p̄rē bubulos. Cos
qui p̄bat: valde dissentit & Cuchari n̄ri iudicio: qui glutino dū-
taxat & muribus illos mādabat. S̄ heus tu nouus hic mos: ut
patri munera mittant̄: putabam satis eē puerpere missa. De
libris meis: q̄s desiderare te scribis: iussi ut ul̄ om̄s tuo arbitrio
deproxi p̄mittant. Vale. Ex vrbe Roma. vii. Kl̄as ianua-
rias. Mcccxi.

Leonardus nicolao. Cū lohane Hypposito insulensi: q̄ aliq̄t me-
ses apud nos fuit & rege francoz Legat̄: viro humanissio atqz
doctissimo & studioz n̄roz ardentissimo. maḡ in familiaritas est.
Itaqz nō potuit: cū me coguerit: te p̄ n̄ri amicitia ignorare. Multa
sepius de me uidiuit: p̄ que licet te nūq̄ uiderit: t̄n̄ & ingeniu
& suauitatem tuā agnoscit: cupitqz tecū indelebilis amicitie foe-
deri ferire: nō cesa porca: ut reges illi p̄sci: s̄ cesa & trucidata
pedantaria: cui ip̄e nō oīo est ex̄ps. Hūc iḡ viruz obsecro huma-
nissime suscipe: & bibliothecaz tuaz onde: ac certis officiis tuis
p̄sequare. Cū. n. mlt̄a sepe. ut dixi: audiuerit de me: cupio ut
talem ex̄piat̄: q̄lem s̄mo te meus illi pollicit̄ est. Vale. Ex vrbe
Roma. idus Ianuarii.

Leonardus nicolao. Sat. Si que hic agantur: que ue dicant̄: te
curare putarem: scribē t̄ acta concilii: & q̄tidianaz rez com-

mentarios facerem. **S**i te bñ noui: tu ei modi mentis es: vt nō modo nō curas ista cognoscere: ^{nec} vix d' interesse: interesse tua arbitreris: Haec ut tu appellare soles tedia & deliramenta hominum, ignorare. Est autē ut inuitantis opus ad gustum conuiuiaz epularum q̄rere: sic sribentis ad amicum: conueniente ei desiderio matiaz sumē. **Q**uā igr tu quid delicatior es: nec quācūq; cibū stomachus tuus admittit: multa & quae ceteris placent: fastidit: parum sane epulas gustus tuo gratas. Et quā nostratia ista & totius peregrina & obsonia cōgram. Nihil itaq; ē magis placitū p̄ hec t̄p̄ra arbitror: q̄ si peregrinatoem meā tibi p̄ scripso. Accipe igr: nō tota quid. Nam id quid expedit: q̄ ab Italia. Veronam ad .v. ktas decembres cū satis mane uenissem: Ibi eam diem: uisende urbis grā: sunt. n. nōntā antiqua & digna uisu: cōmoratus: postridie prima luce secus Atisim fluum ad alpes contendi. **U**t igr ad eum locum puenimus: q̄ atisis in planos italie exit campos: mirabilis p̄ suis res in uisa est. Via siquid p̄fundissima atq; arctissima int̄ duos mōtes q̄ de industria nature secata. p̄ fauces striatas ac sinuosas emanat. **A**t pedestris sane & sup̄bus: ita ut murmure aquarū & impetu gurgitis proteruos & imanes earū gentiū mores: a quibus fluit: imitari uideat. **I**nt̄ fluum & dextere montē. vix tantū itineris est: vt singuli eq̄tes: ad plus vt singuli carri transire possint. **A** sinistra uero gurgis montem p̄stringens auuiz facit: hinc atq; hinc vaste rupes geminiq; minantur. In celum scopuli. **E**adem post ingressū longo itinē facies est. **I**mpendēt eim hinc atq; hinc minatissimae rupes. **P**rofund' amnis inter eas labitur: via p̄ angusta int̄ rupes & alueus: celū ueluti ex aliquo hiatu aspiciat. **M**ontes saxa hnt durissima quid atq; aspria: imo ip̄i toti mōtes nihil aliud s̄t: q̄ dura silix & marpesia cautes. **C**edant ias ciliac pilae: cedant caudine furcē romana clade nobilitate. **S**atis. n. sup̄q; in ostat: ut vnū homū culū sup̄ne stantem

Descriptio Verone.

Atisim Fluius.

at Alpestris

Cilicis pilae. caudine furcē

Tridenti descriptio.

Diverse lingue in una
eademq; ciuitate.

Mos barbaricus

Tramenus vicus pulcherr.

& saxa uolente: uniuersorum galloꝝ & germanoꝝ impetu: si transire
conent: inhibere posse. Per hanc vallem biduo profecti: Triden-
tum puenimꝰ urbem p̄ nā loci satis amoenā. Nam & sup̄ & infra
paulo patentiore h̄t campū: & flumē ip̄o nō indecore abluit.
In ea illud merito q̄ nō miret: q̄ viri mulieresq; & cetera multitu-
do intra una moenia constituti: alii italico: alii germanico sermōe
utunt. ut quisq; eim regione urbis habitat ut ad italiaꝝ: ut ad
ulteriore galliaꝝ usq;: ita aut nra: aut illa utitꝰ lingua. Atq; ego
credo euenire ut in concionibus & publicis conciliis: alie nro:
alie barbarico sermōe ab vniꝰ ciuitatis ciuibꝝ sine dicant. A tri-
dento aliq̄t milia passuꝝ profectos: q̄daz barbaroꝝ mos vehemē
turbauit. Est aut talis. Multa prupes: q̄ fluuio iminet: castella
sunt. ea tenentꝰ a nobilibꝰ. Ut igitꝰ viatores paulo plures nūo conspi-
cant: cū iam illꝰ castellis subsunt: repente ex arcibꝰ cornua so-
nant: & q̄ maxima fieri p̄. multitudo hoꝝ ex moenibꝰ & oppugna-
culis clamore barbaz & hostilem ululatum extollit. Subita
igitꝰ re percussis hoies plurimꝰ trepidat. Nec est q̄sq; ita instantis ai:
q̄ nō ea nouitate moueat: prestimꝰ i locis ut de industria ad latro-
cinandū electis. Hūc more barbaz & imanes illi valere putat
ad custodiaꝝ rex suaz: magisq; ab iniuria tempatoros hoies: si iam
conspetti & declamati se obsuari existiment. At ego in p̄ ho-
stilem tram iter facere uidebar: sepiusq; illud s̄bibat auiꝰ: ut
belli signū Laurenti Turnus ab arce extulit: & rauco crepueꝝ
cornua cantu. S; ad rem redeamꝰ. Ex Tridento tramenus ve-
nimus vicum pulcherrū: atq; b̄m in sinistro mote trans amne
positum. Scopuli tñ supne tribilit iminet. Vicus hic famosus
est multitudie viatoꝝ: & baccho ut uidetꝰ in p̄mis sacer. Sūt eiz
ita mltā vineta: ut nullo unq; i loco plura conspexerim. Solum ip̄z
in q̄ sitz s̄ vitet: quibꝰdaz in locis sic albus est: ut niui siltimū
videatur. Id ex eo accidit: q̄ mons supne impendens marmoreꝰ:

Itaq; marmor contractum & infrusta decisum: terram ubiq; con-
tegens: albentem loci faciem edit. Vini apud Tramenū tanta
copia oritur: vt in transalpinas usq; ptes abundantiaz afferat.
Inde Maranuz aduenimus: oppidum an vicum appellare de-
beam nescio. Oīa quippe sunt ad vrbis sufficientiam: pret̄ q̄
q; moenibus carē. ^{et Marano} Id et Tramenū opulentissis locis. eo accidere
puto: q; ita pruptis rupib; subsunt: vt muro circumdari nō
possint. A Marano secus atisim pfecti tertia die ad iuguz p-
uenimus. Via est int̄ duos v̄tices leuiter ac liuis: sumitas pla-
niciem h̄t: duosq; subinde lacus paruo int̄ se spatio distantes.
Aquaz diuortia ex eo loco fiūt. Ex alto. n. lacu atisis oritur:
qui in meridie ūgit: ex alto qui germaniaz versus aspicit: flu-
uius manat: q; danubiuz influit. Inum accolē uocant. Descen-
sus ex eo iugo longe difficilior fuit: q̄ ascensus: via p̄cipiti &
arta: ac quibusdam in locis manu sarta: longo anfractu p̄ pre-
ruptas rupes q̄ in baratū ducit. A dextera pte viē mons ingens
impendē: a sinistra p̄cipitia sunt ut aspectu formidanda. r
Abietum sursum deorsumq; incredibili mltitudo: pinus in-
sup siluestris cupissus. fraxini. fagi. orni. ac omne ḡns siluestris
materie. Ab eo iugo biduuz p̄ valles pfundas ac difficiles sub
ipsos montes p̄ḡssi: ad aliud rursus iugum puenimus. Aquile
montē barbari uocant. Huius montis ascensus longe oīz diffilli-
mus atq; asprimus fuit. Nam pret̄ q̄ quod semp scandentib;
arduuz iter h̄t: tūc niues oīa texerat: q̄ plerisq; in locis supra
triginta pedes altitudo erat. Semita p̄ medias niues plantis viā
toz imp̄ssa nō ampli vno pede lata deducebat. Per euz calle
hoīes facile gradiebant. Nam & leuiores sunt: & pedetentiz
incedunt. Equi ū mīse ac laboriose p̄ frenos ducebant: qui
si uno ut alto pede semita excedebant: in pfundam niuez pro-
lapsi immergebant: nec nisi cū sumo labore & piculo eximi

Maranum oppidum.

Ortus Atisim fluij.

Ortus Inim fluij.

Mons Aquile

Maxie niues

poterant: & ad summitate reduci. Hec difficultas tribus fere pas-
suum milibus continuo nos afflixit: donec transi iam uticem
descendere incepim. ut ut in eo vniversa huius itineris pericula
difficultatesq; constitisse affirmare ausim. Est aut latitudo alpi-
um: qua nos iter fecim' a faucibus atisus: q's sup' demostravi: ad
transalpiuz completu descensuz, milia passiuuz, circit' ducenta.
Tanti aut montes: tanti scopuli: taz crebra & continuata dorsa: ta-
ta cacumina: atq; fastigia: tante magnitudines ubiq; insurgunt:
ut ualde miranduz uideat: qd parens illa & fabricatrix modi-
na: cu eas fecit: sibi uoluerit. Me quid' etnas illas ac perpetu-
as moles intuentem horror qdaz & religio frequit' hebat. Et ne
item sine horrore memisse no possum. Post transitum alpium
viginti passiuuz milia pfecti in oppiduz uenim' noie Valchircuz.
Id est opulentum atq; urbanuz: edificia hnt speciosa: p uinetis
& pometis plurimuz abundat. Inde postera die pfecti procul ab
eo loco septem milibus passuum Rhenuz transiuim'. Flumen
rheni oritur in alpib; no longe ab eo loco: q nos transituz fecim':
ex sinistra manu. Sz mox ad dextram uergens: & suo gurgite:
& mltoruz fluuioruz incrementis adiutuz: ingens & robustu decur-
rit int' oriente & septentriones recto alueo gulus. Aquas hnt
medii coloris int' ceruleam & viridem: cursuz rapiduz: alue-
um arenosuz: soliduz tn: ita ut pedibus p'ssus. vestigio no signet.
Nauu ad ulteriorem ripam transuecti: dextrorsum relicto
amne. p longam planiciem ac palustre solum ad Castellum
uenim' noie Rinetiuz. Ibi rursus p'xt' fluente rhenuz offen-
dimus. Nam ueluti p'tesus p'oris itineris: mutato g'ilio inter
septentriones & occasum magis declinat: ac paulo infra castellu
stagnans lacum facit. Hec cu audissem: videndi desiderio du-
ctus: equis & familia p' terram p'missis: ipse scapha piscato-
ria conducta: p' fluuiuz ac p' mediu Lacuz Constantia traieci.

Valchircium oppidum.

Rhenus fluius.

Rinetium castelluz.

Constantia ciuitas.

Lacus est omnium amoenissimus: multaque castella & vicus undeque
pripas habet. Aqua nitida: fundo glareoso ac perspicuo: pisces fert
varios quosdam ac multiplices: sed pro tanta aquae magnitudine non ad-
modum copiosos. Viginti quinque milibus passuum in longitudinem
habet: Latitudo alibi ad quoddecim milia passuum extendit. In in-
fima lacus parte Constantia est urbs non magna: sed opulenta atque
formosa. Cuius praeter moenia Rhenus lacu emergens: rursus in
alveum redit. In eo pons est: qui ab ipsius urbis porta ad Ger-
manos pertinet. Ultraque pontem crebra aedificia secus alteram
fluvii ripam. De Constantiae antiquitate & origine cum saepe a
quibusdam civibus quaesivissem: nemo adhuc mihi occurrit: qui aui-
sui nomen & memoriam: nedum urbis tenere videret. Ego tamen cum
diligenter perscrutarer: tabulam inveni marmoream: vetustas-
simam continentem. Ex quibus appareret Constantio Constantinipae-
tre: qui a Dioclitiano & Maximiano Caesar dictus est: Hanc
urbem nomen accepisse: cum prius Vitoduram nuncuparetur. Hanc
tabulam nemo Constantiensium legere scit. Tenetque vulgi opinio
esse sanctuarium quoddam praecipue religionis. Itaque muliercule &
caetera imperita turba fricandis prope eam manibus & ad faciem re-
fricandis: iam litteras poene totas ex tabula deleverunt: cum tamen
ibi scripta sint non sanctorum christi: sed persecutorum christiane fi-
dei nomina. Mores quoque & instituta civitatis: nam ea quoque res ad pe-
grinationis historiam attinet: ostendere conabor. Singulis annis
unus ex civibus suffragio creatur: Apud quem summa potestas
cum imperio sit. Hic non publicis aedibus: sed in privata domo sua &
consuetam habitat. Si quando per urbem incedit: lectores habet: virgas
manu ferentes. Caetero autem habitu nihil a reliquis differt civi-
bus. Hic in caput uniuscuiusque adiutendi potestatem habet. Si de
homicidio. de furto. de rapinis. de veneficio. de adulterio:
ac de caeteris criminibus agatur: astant in consilio ii: quos

Descriptio Lacus Constantiae.

Vnde Constantia nomen
accepit: - No.

sibi ciuitas deputauit. Rei ipsi in uinculis adducunt. Ibi & accu-
satoribus & defensoribus dicendi contra reum & pro reo facultas
datur. Auditis omnibus: in sententiaz itur. Si reus damnatus: licet
res magistratus supplicio afficiunt. Eodem ordine de ciuilibus cau-
sis cognoscit. Apud hunc magistratum & eius consiliuz: qui liberaz
iudicandi potestatem hnt. oratoria facultas plurimuz ual&. Itaq;
si qui disertis reperiunt: ii aduocati in ciuilibus & criminalibus causis
adducti: plurimuz & gra & dignitate in ciuitate possunt. Vniusa
hec ciuitas in duo gna diuisa est. Alii em sunt eqstris gnis: alii ple-
bei mercaturis & officiniis intendunt. Equites ueteribus patri-
moniis contenti. redditibus alunt: & eqstrem dignitate ^{obtinant}. Si qd ple-
beius ditior factus ad eqstrem locuz puenire tentat: ei nullo m-
licere putant. Nec ignobilitas que in eo pphanari & pollui di-
gnitatem sua arbitrat: hoc eu face pmittit. Itaq; longa tpra utq;
ordo i suis finibus consistit. Cuz equites ad mercaturas & sordidio-
ra munera declinare turpissimuz sit: plebeio aut ad eqstrem di-
gnitate se attollere nullo m liceat: nec nobilitas patiat. Guber-
natio tñ rei pu. comunis est plebeis & nobilibus. Vale. in ktis Ia-
nuarias. & Constantia.

Leonardus Poggio Sat. p. d. Kalendis ipsis ianuariis duz una cuz
Nicolaio nro mliez cateruam: q apud templuz quenerat: ex
consuetudine uisere m: lre tuz idibus decembribus Constantie
scripte: nob redidit fuerunt. vno atq; eodem in fasciculo alligate.
Meas confestim posthabita uisendi cura ad ipsas templi ualvas:
nam intus quid tenebrosus erat, cu plegissem: iucunditate &
magis & salibus tuis exhilaratus sum: q reruz ipsaz q a te signi-
ficabant: confusione p motus. It si em tam longa intercesserit
mora: ut no maturitatem iam rebus: s; putredinez sane debu-
erit attulisse: tñ quo longi dilatus es: eo celerius finem expecto.
Molestissimaz tñ ee tibi hanc nimiaz tarditatem neqq; admiroy.

Nempe ex molestia mea: qui hic in meo sedens lectulo expectan-
do scrutior: tuam & aliorum: qui isthic ut uere dicam tabescitis:
sepe metior anxietatem. Quae quid in re prudentiae fuerit tua: ita
ut te factum scribis: tolerantiam adhibere. Senatū uero nihil consuli
timere multa molestissimum est mihi: doleoque & indignor huiusmodi digni
homines in hunc contemptum esse dilapsos. Dū uos respiciant. Quae quae uereor
equidem mihi pogni: ne illorum magna pars haec ipsa & grauiora in super-
periora: quae referre piget: errata: merito atque optio iure prope
videatur. Sed haec alias & sepe coram. Nūc autem non mei solus: sed &
tui: ad quae scribis: rationem puto mihi hincdam esse. Ferem piceni agri
atque flaminii in possessiones nostras scribis ineptum fecisse. O rem acer-
bam. Quid ergo post haec non timendum: iungent iam griphes equi:
quoque sequenti: cum canibus timidi uenient ad pocula damnae. Ego
praeter hos & lunaticos expecto. Quod si fiat: uideo plane inte-
gram legionem. Quod me moneat: ne properem: recte: atque ex officio
arbitror te fecisse. Etsi enim patria, domus, familia quae admodum
debent: me plurimum oblectant: tamen dulcissima recordatio Curiae
& tot amicorum familiaritas sic intus mouet animus: ut omnibus post-
habitis aduolare cupiam. Contra hos itaque animus motus tuus opponam
consilium. Atque ut hi qui ad certam horam expropheta uolunt: si ne-
mo uigil obfuet: nec dum possunt quid: sollicitudo animus quiescere pro-
mittit: si autem obfuet quispiam: securi capiunt somnum: sic ego
confusus pollicitatione tua: omnes sollicitudines animus repellam. Nec
nisi te uocante: tempus surgendi ad esse putabo. Quod autem de rebus
meis certior fieri postulas: ego ad studia id refero. Vereor equidem:
ne insanire cepim. ea scribere aggressus: quae super meas sunt uires.
Exegi librum unum: eumque propter grandem: in quo longo discursu: multa
quae ad hystorie nostrae cognitionem pertinet: explicauim. Habet uari-
etas delectationem: cognitio uero & iam utilitatem. Sed tantus est la-
bor in querendis praestigandisque rebus: ut iam plane me poeniteat

at consilio

+
impetum

incepisse. Insuper ut tu nup in Gallia orones duas. M. Tullii: quas
nra secula nunq̄ viderant: tua diligentia p̄quisitas repperisti:
sic ego nup Aretii eplam q̄ndaz eiusdem repperi: quas te nunq̄
vidisse certo scio. In ea nō sine stomacho Tulli n̄r Petrarche r̄ndz.
Vale: & me ama. Pretea .d. Car^{ly} Florentino & Pisano & Placen
tino me cōmenda. Itēz vale. iiii. nonay decembriū Ianuaria
rum. Mccccv.

Leonardus Poggio Sat. Si vales: bñ est. Ego quid valeo. Legi ap̄
Nicolaum n̄rm lras: q̄s de hac ultima p̄fectione: ac de inuentione
q̄ydam libroz scripsisti. Nec tm̄ de his: s; & de optima spe: qua
pro ceteroz adeptione suscepisse te video: letanduz existimo. Erit
p̄fecto hec tua glia: ut amissa iaz ac p̄dita excellentiuz viroz
scripta: tuo labore ac diligentia seculo n̄ro restituas. Nec ea
res nobis solum grata erit: s; posteris & n̄ris. i. studioz n̄roz suc
cessoribus. Neq; eim̄ silebunt ista: neq; oblitterabunt: s; extabit
memoria: hec dudum longo int̄uallo p̄dita: & iam plane de
plorata: p̄ tuā industriam recuperata ac restituta nob̄ fuisse.
Vtq; Camillus secundus a Romulo conditor dictus est: q; ille
statuit urbem: hic amissaz restituit: sic tu oūz: q; iaz amissa
tua virtute ac diligentia nob̄ restituta fuerūt: secund' auc
tor' merito nuntupabere. Quare te oratū oratūq; maxie ue
lim: ne in hoc p̄claro ope desistas: s; erigas te atq; insistas.
Nam rei pecuniarie tenuitas ne tibi impedim̄to sit: Nostra iaz
hic p̄uidencia erit: atq; in hac inuentione tua scito mai' lucruz
factum eē: q̄ tu sentire videaris. Quintilianus eim̄ prius la
cer' atq; disceptus cuncta membra sua p̄ te recuperabit. Vidi
eim̄ capitalibroz. Totus est: cū vix nobis media pars & ea ip̄a
lacera sup̄ess. O' Lucrum ingens. O' speratum gaudiuz. Ego te
Marce Fabi totum integrumq; aspiciam. Et quanti tu mihi
tunc eris? Quem ego q̄uis lacerum crudelit' ora: ora manusq;

naxel

ambas populataq; tempora. raptis auribus & truncas in obsceno
vulnere rānes. Tamen p̄t̄ decorem tuū in deliciis hēbam. Oro
te Poggi: fac me q̄ cito hui' desiderii compotem: vt si qd huma-
nitas impendeat: hūc prius uiderim: q̄ e' vita decedam. Nā
de Asconio quid & Flacco licet utq; placeat: nō tñ usq; adeo
laboranduz existimo: q̄ si neut' unq; fuisse: ni hilo ferē min'
latinitas h̄rē. At Quintilian' rhetoricę p̄r & oratorię magister
eiusmodi est: vt cum tu illum diuturno ac ferreo barbaroz car-
cere liberatū huc misis: om̄s ethrurie ppli gratulatū gcurrē
debeant. Mirorq; te & illos qui tecū erant. nō statz in hunc
manus auidas iniectisse: s; leuoribus p̄scribendis: hūc postha-
buisse. Quem ego post Ciceronis de repū libros plurūz a la-
tinis osideratum & p̄ cunctis deploratuz affirmare ausis. Pro-
ximuz est: vt te moneā: ne in his q̄ hic hēnt: tps teras: s; que
nō hēmus congras. Quoz maxie Varronis & Ciceronis opera
tibi p̄posita sint. Vale: & me ama: ac Mediolanē Arretinoq;
p̄sulibus me cōmendatū facias. Florentie. idibus septembr.
Mccccxvi.

Quintilian' rhetoricę p̄r.

Leonardus Corunio Sat. Multiplices amoris cause in teaz st:
& singule ni fallor pondus h̄ntes. Quaz illam p̄ patrię honore
principem dixerim: q̄ nos una atq; eadem ciuitas tulit. Id uo
+ quanti sit: existimari oporteat. tibi eruditissio viro scribens:
nō aggredior explicare: ne te forte: q̄ ista m̄to melius nosti
q̄ ego: docere uoluisse uidear. Nec illud sane omisim: q̄ ma-
iores tui. vt et in legib; & in cētis publicis monumtis intueri li-
cet: ita eminentissimi fuerūt ciues: vt p̄pensione b̄nivolentiam
apud nos posterorq; nr̄os mereant. Tuq; eoz p̄stantiaz asse-
cutus: eum dignitatis graduz tuis uirtutib; meruisti: vt ad
patriamq; gloriā tua redundet. Accedit adhęc maxūz
p̄fecto vinculum studiorū nr̄oz vnanimis coniunctio: quod

et amantissimo

ego in his humanitatis studiis delectatus sum: in quibus tu non me-
diocriter excellis: & familiaritates principum secutus: in quibus
tu & quod sume gaudeo: floruisti. Illud me plurimum mouet: quod
ab egregio adulescente poggio Terranouano familiarissimo
mei dudum precepi quanto honore ipsum: cum ad vos accessisset: ut solo
meo nomine fueris persecutus. Cui & diuina in splendidissime pa-
ta: quod illuc uentum putabas: domi tue ostendisti. Potest igitur non sum-
amorem erga te in existere: cum quod & tot vincula intercedunt effica-
cissime coniunctionis & pensissima erga me conspecta affectio.
Hec scripsisse nunc libuit: ne forte me ex taciturnitate mea
eaque se ignorare coniectet. Intelligas quod te hunc hominem aman-
tissimum tuum: & sine ulla exceptione deditissimum tibi. Atque ego
plura scribere ea quod de causa sum adductus: quod nobilis vir Fran-
cisus Brandaglia conterraneus noster meo ac ceterorum amicorum non
hortatu modo: sed impulsu ad te uenit. Vir ut ex longa familia-
ritate verissimum afferre testimonium valeo: omnium optimus: ac nihil
ex his uirtutibus carens: quod nobilem decent uirum. Causa uero im-
pellendi fuit: quod eius uirtutes ociose senescere: ac nihil agendo
deficere interireque dolebamus. Prestitim cum res familiaris non imple-
illi sit: & magnae familiae onus: magni & pertuenda dignitate
maiorum sumptus incumberet. Eum igitur ita tibi commendo: ut ni-
hil magis me unquam caputur esse existimes. Ego si res Ecclesiastica
non poenitus obruta ac dissipata esset: te hoc onere ut liberasses
omnino: ut subleuassem. Cum uero in eo statu sit: quod uides: tuum
erit munus: hunc ciuem nostrum tuo favore ad aliquod locum suis
uirtutibus dignum apud tuum principem promouere. Quod ut fa-
cias: te & atque & rogo. Vale. Florentiae. viii. Kalendas decem-
bres. M. cccc. xvi.

Leonardus Sat. d. Foelici. Latior in ad puagandum campum
ostendit: si amico tuo uero eruditissimo respondere prolixius

uelim.

velim. **M**irat eam: seu potius querit: si Ciceronis gnus in Tulliu
regem volscorum: uti ego in vita eius descripsi: referebat. Cur aut
Sallustius humilitate gnus illi obiecerit: aut ipse Cicero rudes:
hanc originis sue excellentiam conticuerit? Nam ignorasse
quid sui gnus primordia: viz omnia & doctissimus & antiquitatis curio-
sissimus: verisimile non est. In his igitur unum videtur quod situm. Sunt aut
plura. Non solum enim verum ne sit de gne scriptum: quod ad histo-
riam attinet: sed & dicendi ratio postulari videtur: quod totum rhetori-
ces est. Respondebo itaque ad omnia: sed breuiter quidem: ne ostentare
magis ipse me: quam satisfacere postulatis existimer. Primum igitur
in Tullium volscorum regem Ciceronis originem referri: non ego
ipse ex me: sed probatissimos auctores secutus asserui. Omitto
ceteros: qui de Cicerone scribentes hoc ipsum testantur. Hieronymus
vir doctissimus & antiquorum rerum in primis studiosus: in libro de temporibus:
quod ab Eusebio scriptum est greco transtulit: & persecutus est. Cum
Ciceronis natalicia annotaret: sic inquit. CLXXIX. olympiadis
anno. iiii. Cicero Arpini nascitur: matre olbia. patre equitum ordinis:
ex regio volscorum gne. Plutarchus autem non solum gnus regum: sed
& regem ipsum Tullium auctorem gnus nominat: quod apud volscos insigniter
regnavit. Ipse quoque Cicero: ne forte amicus ille tuus ignorasse hoc eum:
aut omnino reticuisse credat: idem quodam loco scribit. Nam cum de pho
antiquo & Tullii regis coetaneo mentionem faceret: sic inquit. Pheretides
syrus primum dixit aios hominum esse sempiternos. Antiquus sane fuit
eum meo regnante gentili. Quis igitur ambigendi locus relinquitur: cum
& alii probatissimi auctores & Cicero ipse hoc iddem testentur? Re-
stat ea dubitatio: Cur aut ille obiecerit: aut iste non refelleat.
Equidem ab oratore non exigo: ut semper vix inimico obiectet. De-
inde si gnus regum quoduis ab initio splendidus in obscuritatem
migrarat: res quidem talis erat: ut ex utraque parte ansam haberet: & ad
Laudem splendor gnus: & ad vituperationem obscuritas. Dicentis

aut est id assume: qd & pro se fit: & contra aduersarius. Itaq; ob-
scuritate qua recte potuit obicere: in mediu ptulit. Splendo-
rem aut: q; commendationis erat: pretiit. Q; q; si recte memi:
no tam obscuritate Sallusti obicit: q; nouitate. Sic. M. inqt.
Vbi. M. Cicero ita gubernat ac moderat: q; un' reliquus ex fa-
milia Scipionis Africani: ac no recepticius: & paulo an insitus
huic vrbi ciuis. Hec no obscuritatem gnus: s; nouitate ciui-
tatis designat. Idipm in hystoria clarius positu ab eode Sallust
est: vbi de Cicerone: ac de Consulatus petitione loquens dicit.
Veluti pollui consulatu putabat: si quis egregius nouus ho adept
foret. Et Catilina cu eum defendat. M. Cicero inquilinus
vrbis romę. Hec oia ut dixi: nouitate ciuitatis redanguit:
no gnus obscuritate. S; cur Cicero ipe in refutandis aduersariis
hoc reticet. Primo no obiebat obscuritas: ut dixi: s; noui-
tas. Itaq; ei argumta nouitati rndebat. Nam si nllis precla-
ris rebus maiorz suoz in repu. gestis comendabat. vt Scipionis
ac metelli: At suis & propis: qd prestanti erat. Pretea tacen-
di plures erant cause. Pri q; nom regium ap romanos inuisuz
sane & detestabile erat. Deinde q; arrogantię inuidiamq;
vitabat: que i ciuib; pbtim nouis fastidiose & intolerabes st.
Illud insup accedebat: q; rex ille inimicissim' po. ro. fuit.
No ergo erat prudentis cosilii illu pferre: ne ab hoste ppti ro.
origine trayisse dretur. Itaq; callido consilio obscuritatem
potius q; ronib; in suaz ututu laude traduce potat: obici pa-
tiebatur sibi. Et et ego: qui nouus florentię ciuis sum: si a
castrutio illo pstante quid ducere: s; inimicissio florentini ppti
origine trayissem: Latere in plebecula mallem: q; eu gnus
auctorem egregie licet nobilitatis proferre. Hec habui: q;
responderem. Vale,
Nonardus. P. Turcho. Sat. Vereor: ne paz tibi rnde in amicitia

quam

prof.

videar ex hac mea tarditate scribendi. **C**am q̄so suspicionem:
si quam forte cepisti: aīo tuo erade. **F**actis ē impromptissimū sum:
verbis aut̄ tardus. **I**d q̄ nācum sit: nō facile dimoueri p̄. **T**ra-
ditur aut̄ ab his: q̄ de amicitia scripsunt: in q̄b̄daz ferendam
esse amicitiaz. **U**t de Scipione & Lelio scriptum memi:
cū in Lelio quid̄ hilaritas est: In Scipione aut̄ vita tristior:
ambitio maior: disparitatē moy par voluntas coniungebat.
Nec tñ a Lelio ut secum vna letus eet Scipio: flagitatu est:
Nec si flagitass̄: ille p̄stare ualuisse. **Q**uare tuuz q̄ fuit pro
tua humanitate existimare: amici aūz ita affectu ee ergate:
ut debet. **E**t si forsā facilitas: q̄ in te plurā redundat: de ee
illi uideat. **S**z hęc satis. **N**ūc uenio ad lras tuas: q̄ snup Aretio
rediens florentie offendi. **Q**uod Matheus Albitius familiaris
tuus me subiratu tibi ex iudicio illo affirmauit: valde equid̄
admiror: Nisi ^{forte} iocari tecū uoluit: q̄ nō ex lris tuis solum: uex
et̄ ex illis ūbis coniecto. **E**rat una Nicolaus nr̄: cū ille ī foro
me conueniens: te admōz lris: q̄ snup accepisses: letatus ee: ac
pluculent̄ scriptas existimare: inqt. **C**upe deniqz certiore
fieri: q̄ nam illas scripsiss̄: ac suspicari quid̄ de me. **E**go ne p̄
his tibi subiras cerer: q̄ q̄ pluculentū existimas: a me scriptum
existimas: & q̄ maxie probas: mea ee coniectas: **C**ontra eq̄
si accidiss̄: ut que elegatissima tibi uiderent̄: ea ee mea dif-
fideres: grauiter ferendū putarem. **A**t q̄ optis reris: eade
mea credidisse: cui tandem sigm̄ est: n̄ aī magnificentissime
de me opinantis. **Q**uā obrem tibi nō m̄ q̄ postulas: ueniam do:
uex & grās heo. **A**t forsā grauiē tulisti: me dicendi gnus
nō internosse. **P**rimuz id quid̄ leue est. **A**lii. n. Satis elegant̄
dicta uideri solent: quecūqz bñ dnr̄. **D**einde ego noui: utruz
ille m̄: an ego illi in hoc gñe scribendi prestem. **E**quid̄ nllm̄ aliū
exitum scriptoz meoz unqz optaui: q̄ ut ab his q̄bus scribo: v

vehementē lris meę comprobent. **Q**uili accidisse uideo in iis
quę ad te scripsit. Id ergo cū ille scribens affectus sit: qđ ego
assequi opto: nihil ei lris defuisse iudico. Assentior nihilominus
tibi facile affici nos laudibus nr̄is: q̄ ulla alia re. Quo ergo faci-
lius: eo minori conatu opus est ad id qđ uolumus assequendum. Naz
& Themistocles ille sumus uir: qm̄ conatu maxie delectaret:
rogatus: eius inq̄t qđ laudes meas apte continere: ut si & in his
p̄sensendis dulcedine laudis captus errasset: uenia tibi sic tri-
buenda. Priscianū quę postulas: om̄s tabernas librarias p̄scruta-
tus: rep̄ire nondum potui. Admonui tñ q̄sdam familiares: ut
p̄quirant. Siquid emerget: ad te illico transmittam. **V**ale. Flo-

Prentie .ii. non̄ decembres. M. cccc. xvi.

Poggius plurimam dicit sal' Leonardo Aretino. Cum pluribus
diebus ad balnea fuisset: scripsi ad Nicolaum nr̄m ex ipsi-
balneis eptam: quā estimo te lecturū. Deinde cū Constantiaz
reuisus essem: paucis post diebus: cepta est agi causa hieronymi:
quę hereticum ferūt: & quidē publice. Hanc ū tibi recensere in-
stitui: tum pp̄ rei grauitatē: tum maxie pp̄ eloq̄ntiaz hoīs & doc-
trinam. Fateor me nemiez uidisse unq̄ in cā dicenda: p̄stima-
capitis: qui magis accederet facultate priscoꝝ: q̄s tantope admi-
ramur. Mirum est uidisse: quibus ūbis: qđ facundia: q̄b̄ argum̄tis:
quo uultu: quo ore: qua fiducia: r̄nderit adūsarius: ac demuz
cām porarit: ut dolendū sit tam nobile ingeniuꝝ: tam excellens
ad illa heresis studia diūtisse. **A**cq̄esco eoz sn̄is: qđ sapientiores
h̄ntur. Neq̄ tñ me estimato in morem oratoris singlatim cām
referre. Longum id ēēt: & multoz dieꝝ opus. Pertingam q̄sdaz
locos illustriores: quibz uiri doctrinam possis p̄spicere. Cum
multa in hūc hieronymū congesta ēent: q̄b̄ arguebat hereticus:
atq̄ ex testibus firmata: tandem placuit singlis: qđ sibi obiciēbat
respondere. Ita in contione deductus: cuz iuberet ad illa re-

errasset

hic ponit d̄ opta p̄grj
qđ p̄p̄ta ē i folio 101

si tñ uera sunt que sibi obijci-
unt. Neq̄ ē mea interest tāta
rem diiudicare.

ut publice

1
spondere: diutius recusauit: asserens se prius cam debere sua
agere: q̄ respondere maledictis aduersarij. Itaq; pro se dice-
tem audiendū eē asseuerabat: tum ad emuloy sua probra
in eum amgesta deuenienduz. **S**z cū hęc conditio sibi denega-
retur: tunc stans in medio contionis: **Q**ue nax ē hęc iniqtas
inqt: vt cum. ccclx. diebus: quibz in durissis carceribz fui: in
sordibus: in squallore: in stercore: in compedibz: in reꝝ oūm
inopia: aduersarios atq; obtretractores meos semp audieritis:
me vnā horam audire nolitis. **N**inc em est: vt cū illis sin-
guloy aures patuerit: atq; in tam longo t̄p̄r uob̄ psuasint: me
hereticum. hostem fidei: eccl̄iasticoy p̄secutorem: **N**ihil at
mei defendendi nlla facultas det: Vos p̄us m̄tibz ur̄is me tāq;
probrum hōiem iudicauitis: quē q̄ fuerim: ^{poteritis} potitis cognoscē.
Atq; inqt hōies estis: nō dii: nō p̄petui: s; mortales: labi: errare:
falli: decipi: seduci potestis. **H**ic mōdi lumina: hic orbis t̄raz:
prudētiorez eē dñr. **M**axie uos decet elaborare: ne quid temere
neqd̄ insulse: neqd̄ p̄xt̄ iusticiam faciatis. **E**quid ego homuncio
sum: cui de capite agit: Nec p̄ me hoc loqr: qui mortalis
exesto. Veruz indignū m̄ uidet: sapiāz tot viroy aliqd̄ adūsus
me statuere p̄xt̄ equitate: nō tm̄ requātz exēplo no-
cituz. **H**ęc & m̄ta p̄xt̄ea ornate differens: strepitu & mur-
mure plurimoy s̄monē eī interpellante: tandem decretū
est: vt p̄mūz ad errores: q̄ in eū oferebant: r̄nder̄: **D**einde
loq̄ndi quell̄: facultas daret. **L**egebantur ergo ex pulpito
singla capita accusationis: Tam rogabat: an quell̄ obūcere.
Deinde testimoniū confirmabant: **I**ncredibile est dictū: q̄
callide responder̄: quibz se tueret̄ argum̄tis. **N**ihil vnq; pro-
tulit bono indignū viro: vt si id infide sentiebat: q̄ ubiq; p̄fite-
batur: nlla in eum neduz mortis cā inueniri iusta poss;: s; neqd̄
leuissimez offensionis. **O**ia falsa eē dicebat: oia crimina oficta

ab emulis suis. In t[em]p[or]e c[um] c[on]t[ra]ret: illum sedis ap[osto]lic[ae] hostem:
persecutorem prelato[rum] & cleri: christiane religionis inimi-
cum. Tunc surgens queribunda voce: & manib[us] porrectis: Quo-
nunc me uertam inquit patres conscripti. Quor[um] auxiliu[m] im-
plorem. Quos deprecer. Quos obtester. Vos ne. At isti pse-
cutores mei u[er]as m[en]tes a mea salute alienaueru[n]t. Cum uniu[er]-
sorum hostem me e[ss]e dixeru[n]t. eorum qui su[n]t iudicaturi nem-
pe arbitrati sunt: si & que in me co[n]fixeru[n]t. leuia uiderent:
t[ame]n u[er]is s[er]uis oppressiuos. Co[m]mune[m] o[mn]iu[m] hostem atq[ue] oppugna-
torem: q[ui] lem me u[er]i e[ss]e falsissime se mentiti. Ita si eor[um] u[er]bis fi-
dem dabit[is]: nil est. quo de mea salute sperandu[m] sit. Multos
salib[us] p[er]strinxit: multos ledor[um]: multos sepe in re moesta ride-
re egit: iocando in illo[rum] obiurgationes. Cum rogaret: quid
sentiret de sacra[m]to: Inq[ui]t. Antea panem: in consecratione
& post aut[em] u[er]y christi corpus. Et reliq[ua] s[ed] fidem. Tunc quide[m] atq[ue]
aiunt: te dixisse post c[on]secratione[m] remane[n]t[em] pane[m]. Tuz ille: ap[er]-
tissime remanet panis: inq[ui]t. Cuidam ex ordi[n]e p[re]dicato[rum] acri-
inuenti: tace inq[ui]t hypocrita. Alteri p[ro] conscientiam sua[m]
cont[ra] se iurantem: h[ec] inq[ui]t tutissima est ad fallendum uia.
Qu[er]dam p[ri]ncipal[iter] adu[er]sariu[m] nu[m]q[ua]m n[on] canem aut asinu[m] app[er]ta-
uit. Cu[m] u[er]o p[ro] criminu[m] multitudine ac pondus: res eo die transi-
gi nequere: in diem terti[um] dilata est. Quo die cu[m] singulo[rum]
crimino[rum] argum[en]ta recitata e[ss]ent: ac subin[de] plurib[us] testibus
co[n]firmarent[ur]. Tum surgens inq[ui]t. Q[ui]m adu[er]sarios meos tam
diligent[er] audistis: consequens e[st]: ut me q[ui] dicentem: e[ss]e aut[em] au-
diatis. Data tandem m[ul]tis p[re]strepentib[us] dicendi facultas.
Hic p[ri]mu[m] a deo exorsus: deprecatus est: eam sibi m[en]tes dari: ea[m]
dicendi facultate[m]: q[ui] in co[m]modu[m] ac salute[m] sua[m] a[ut] u[er]er[et]. De-
inde inquit: Scio uiri doctissimi plures fuisse excellentes vi-
ros indigna suis uirtutibus perperos: falsis oppressos testib[us]: ini-

equissimis

93
iudiciis condemnatos. Incipiens autē a Socrate iniuste a suis dam-
natum rettulit: neq; cū possit euadere uoluisse: ut duorumque
asperrima hoībz uiderent: moerum demerit carceris. s. & mor-
tis. Tum Platonis captiuitatē: Anaxagore ac Zenonis tormē-
ta. Multorum prętea gentiliū iniquas damnationes Rutilii Bo-
etii exiliū siml: & aliorū q̄s Boetius refert. indignā mortem
cōmemorauit. Deinceps ad hebreorū exempla transiit. Et p̄-
mū Moysen illū liberatōre p̄pti: legū latorem: sepissime a suis ca-
lumniatū eē dixit. tanq; seductor eēt aut contemptor p̄pti.
Ioseph insup a suis fr̄ib; uenditū ob inuidiam. post ob stupri su-
spitionē in uincula coniectū retenuit. Pręter hos Isaiam Da-
nielē: & ferme p̄phas om̄s tanq; contemptores dei tanq; sedi-
tiosos iniquos circumuentos sn̄s. Hic & Susāne iudiciū: mltō-
rumq; prętea: q̄ cū uiri sanctissimi extitissent: iniustis tñ iudi-
ciis pierunt. Postea ad Iohānem baptistam: deinde ad saluatōre
nr̄m descendens: falsis testibus: falsis iudiciis condemnatos inq̄
omnibus ostare. Dein Stephanū a sacerdotū Collegio int̄fectum:
A p̄tos aut om̄s morti damnatos: nō tanq; bonos viros: s; ut sedi-
tiosos p̄ptorū concitatores: contemptores deorū: & malorū opus effe-
ctores. Iniquū eē damnari iniuste sacerdotē & a sacerdote. Ac
id factum fuisse docuit in iniquis a sacerdotū collegio: ac id q̄ ex
p̄bauit. Iniquissimū ū a concilio sacerdotum: id & accidisse mōstra-
uit. Hoc dixit & magna cū om̄s expectatōe differuit. At cū
omne causę pond' in testibus sitū eēt: mltis rōnib; docuit. nlliz
his testib; fidem adhibendā: pręstīm cū nō ex ueritate: s; ex
odio ac mali uolentia & inuidia oīa dixissent. Tum odii causas
ita explicauit: ut aut p̄cul fuit a p̄suadendo: ita eīs erant ve-
risimiles: ut excepta fidei cā: parua illis fides adhibita esset.
Cōmote erant om̄s m̄tes: & adm̄as flectebant. Addiderat
eīm se sponte uenisse ad conciliū ad se purgandū uitā suam.

& studia sua ^{exposuerat} officii plena & uirtutis. Dixerat huc morem priscis
doctissimis uiris & sanctissimis fuisse: ut in rebus fidei inuicem
sententiis discreparet: non ad pessundandum fidem: sed ad ueritatem
fidei repiendam. Ita Aug^m & hieronymu^m dissensisse: neque solus
diuisa: sed & contraria nulla heresi suspitoe. Expectabant omnes:
ut uel se purgaret retractando obiecta: uel errorum ueniam po-
stularit. At ille neque errasse se asseuerans: neque se retractare
aliorum crimina falsa: uelle. ostendit. Tandem descendit in laudati-
ones iohannis huius dudum ad ignem damnati: uix illum bonum. iustum.
sanctum appellans. & illa morte indignum seque patum quod uis sup-
plicium adire fortitudo ac constanti: seque inimicos cedere. & testibus
illis tam impudentem mentibus: quod tamen quicquid coram deo: quae fallere
non poterant: essent rationem eorum: quae dixissent reddituri. Magnus
erat circumstantium animi dolor. Cupiebant enim uix tamen egregius sal-
uari: si bona mens affuisset. Ille autem in sententia sua perseuerans: ultro
mortem appetere uidebatur. Laudans iohannem huius ait: Nihil ad-
uersus ecclesiam dei ^{sanctum} sensisse: sed aduersus abusum clericorum: ad-
uersus superbiam. fastum. ac pompam prelatorum. Nam cum ecclesiarum
patrimonia deberent primo pauperibus: tum hospitibus: deinde eccle-
siarum fabricis: indignum illi bono viro uideri: dispici illa in metricibus.
conuiuuiis. equis. canum insanis. cultui uestimtorum: & aliis rebus
indignis religione christi. Hic autem maxime ingenium fuit. Cum inter-
rumpetur sepius oratione sua uariis rumoribus: laceffereturque a non
nullis eius sententias captantibus: neminem eorum intactum reliquit. Pariterque
omnes ulciscens: ut erubescere coegit: ut taceat. Surgente murmu-
re: silebat: turbam quicquid increpans: postea orationem persequebatur: orans
atque obtestans: ut eum loqui paterentur: cum se non amplius essent au-
dituri. Nunquam ad hos rumores expauit in te firma atque intrep-
ida. Illud uero admirabile argumentum memorie. cccxl. diebus fu-
erat in fundo turris fetide atque obscure: cuius spitate ipse met

79
conq̄tus est: asserens se: vt virum fortem decet: nō propt̄ea inge-
miscere: q̄ se indigne p̄pessus est: s; mirari se adūsus hōiū im-
nitatem. Quo in loco nedum legendi: s; ne uicidendi quā ullam
hūit facultatem. **M**itto anxietatem metis: qua oportuit illuz
q̄tidie agitari. q̄ oūm meōriam excutē debuis; . **T**am tot doc-
tissimos ac sapientissimos viros in testes suaz opinionū adduxit:
tot doctores ecclesiasticos in mediū protulit: in sn̄iam suam:
vt satis sup̄q; satis fuis; : si hoc t̄p̄ summo in ocio: sumā q̄te
sapientie studiū opam dedis; . **V**ox eius suauis. apta. reso-
nans. erat. quidaz cū dignitate gestus oratorius ul ad indigna-
tionem exprimēdam: uel cōmouendaz misatōez: quā tñ neq; po-
stulabat: neq; q̄sequiebat. **S**tabat impauidus: intrepidus: mor-
tem nō contemēs solum: s; appetens: vt alter Catonē dixisset.
O viruz dig^m meōriā sempiterna. **N**on laudo siq; adūsus instituta
eccleie sentiebat. **D**octrinam admiror: rez plurimaz sciam. elo-
quentiaz dicendi: suauitate & argutiam r̄ndendi. **S**; uereor: ne
hec oīa in pestem suaz fuerit antea q̄cessa. **D**atur dein spatuz poe-
nitendi bi duo. **M**ulti ad illuz accessere viri eruditissimi: vt
ip̄m sua sn̄ia dimoueret. **I**n q̄s florentin^{us} car^{us} euz adiuuit: ut
ip̄m flectens ad rectam viam. **S**; cū p̄tinacius in errorib; p̄seue-
raret: p̄ Conciliū heresis damnatus & igni combustus: iocūda
fronte & alacri uultu suuz ad exitiū accessit. **N**ō ignez expauit:
Non tormenti gn̄us: nō mortis. **N**ullus vnq; stoycorū tam cōstati
animo: tam forti mortem p̄pessus: q̄ iste accepisse uidet^r. **C**uz
uenis; ad locū mortis: se ip̄m exiit uestimtis. **T**um paumbens fle-
yis genibus: ueneratus est palum: ad quē ligatus fuit: primū fu-
nibus madentib; cū catena nudus ad palum q̄strictus fuit. **L**igna
deinde deinde circūposita pectus tenus nō minuscula: s; grossa: pale-
is intiectis. **T**um flāma adhibita: canē cepit hymnū quēdaz: quem
fumus & ignis vix intrupit. **H**oc m̄ vir p̄ter fidem egregius

consumptus est. Vidi hunc exitum. Singulos actus inspexi: siue
p̄fidia: siue p̄tinacia id egerit. Certe ex p̄hic schola interitum
viridescriptisses. Longam tibi cantilenam narraui ocii cā. Ni-
hil emagens: aliq̄ agere uolui: & res tibi narrare pauluz similes
hystoriis p̄scorū. Nam neq̄ mutius ille tam fidenti aīo passus est
membry uiri: q̄ iste uniuersū suū corpus. Neq̄ Socrates tam sp̄ote ve-
nenum bibit: q̄ iste ignem suscepit. S; hęc satis. Parce ubi meis:
si longior fui. Res t̄n narrationē ampliorē poscebat. S; nolui ēē
nimius loquax. Vale mi iocundissime Leonarde. Constantie.
tercio kalendas iunias. Quo die hieronymus poenas luit.

Leonardus Sat. d. Poggio. Dedi nup ad te lras philippo nro: inq̄b
sane p̄lixior fui. Nunc aut nihil ferē est: qd̄ ad te scribam: nisi
hoc ipm: q̄ tuas lras expecto. Flagito iḡ: qd̄ adhuc nō flagitauī:
ut nos crebrius de his rebus: q̄ isthic gerunt: certiores facere
studeas. Nec ego a te acta solum exigo: s; q̄ prudentia es: &
spem rez futuraz. Scito em nō proceres m̄: vey & plebem nil
tam p̄hec t̄pra curare: nec ulla de re cogitare ac loqui magis:
q̄ de conaliū exitu. Cum iḡ hęc sollicitudo sit alienis: qd̄ m̄:
qui verna sim: fieri putas. Tu iḡ me hac cura subleua: et si
quid de futuro pontifice odorare sagacius poteris: significa.
Si quid occultius fuerit
annotabis. Nudius tercius exemplū hūm' lraz tuaz a Bar-
baro missuz de hieronymi supplicio: q̄z elegantiaz egdez val-
de probo. Tu illi t̄n plus tribuere uideris: q̄ ego uellem: & si
iudiciuz tuū sepe purgas: t̄n nescio quid maioris affectionis
animi p̄re te fers. Ego cautius de hisce rebz scribendus puto.
Quintilianus tuus laboriosissime emdat. Per multa sunt eū in
nro uetusto codice: q̄ addenda tuo uideant. S; inq̄b locis ue-
tustus deerat: hoc est in synopsis illis grandioribz plerisq̄ in
locis insanabilis morbus est. Me Pisano: placentino. & Florenno

Cardinalibus comendabis. Vale. Florentie .iii. nonas apriles.
 Leonardus Sal. d. Francisco Barbaro. Voluisssem tibi p̄stim n̄e
 primū scribere incipiens seriosius aliquid & tua dignū excellentia
 dignūq; studiū cōmunib; afferre. Quā quid seriosius eē p̄ q; ho-
 mines: aut tantū eē uelis. p̄ tuas lras cōmendare. Verū aliud
 quiddam scribendū dignū latius fusiūq; optassem. Nam p̄ cōmen-
 datione alicui multa ad amicū scribere: diffidentis q̄dam uidet
 esse. Itasi uerius extendas eptam: molesta prolixitas: sin int̄
 legem coherceas: arida breuitas resultabit. Illa igit̄ copia plena
 ut ita loquar cornu aliud in tps̄ fuerit. In re aut̄ de qua agere cō-
 stitui: hec insunt. Raynerius petri filius adolestem satis cla-
 ro loco florentie ortus ac iuris ciuilis studiosus nōntla uenetis
 negocia h̄t: que cū explicare cupiat: & patrociniū tuū q̄ sibi
 prodesse queat: nō ignoret: meū egit: ut ipm̄ tibi p̄ meas lras
 cōmendarem. Qualia ū sint ei negocia: & que ad mōz iam p̄deq; agitari
 cepta: & in hoc tps̄ p̄ducta: facilius ab eo cognosces. Nec ambigo:
 quin statuas aequā eē. Hūc igit̄ Raynerius p̄ nra amicitia tibi
 maiore in modū cōmendo: rogam̄ ut eū tuo fauore & auctori-
 tate p̄tegās: & ab iniuria tutere. Faciasq; ut q̄ ille sperauit: hanc
 meaz cōmedatoem plurimū ap̄ te ualuisse intelligat. Guariniū
 virum suauissimū atq; optimū meo nōre saluē iubeto. Vale. Flor.
 .iii. idus Aprilis.

Leonardus sal. d. Petro. Propediem ut opinor plura tibi sc̄bz.
 Nūc aut̄ unū scias uelim me Florentiaz rediisse ad .ii. idus
 Martias: Curia & curialib; rebus oīo relictis. Vtor aut̄ sola-
 tio cū studiōz q̄ longo int̄missa spatio auicidissie repeto: tū & fa-
 miliarū antiq;: quoz tanta dulcedo est: ut p̄pe grās me de-
 bere putem iis p̄cellis: que ex alto abreptum me i hūc voluptatis
 amoenitatisq; portum rettulerūt. Quā ū in iaz p̄dem suasi oīa
 que ap̄ te sunt mea eē: & q̄ ap̄ me tua: Vtar nūc ea lege p̄cipue

In libris: q̄s tu dudum sūma cū liberalitate obtulisti. Vale: & me ama.

Leonardus Nicolao. Saluum te aduenisse gaudeo: ac ex ipsa celi grauitate ad salubres aretinoꝝ colles incolumē euasisse: incredibilem de eo suscepi voluptatem. **S**z ista coram int̄ nos agemus vberius. Nūc uenio ad eptam tuaz: quā cōmuni amicoꝝ decreto ais inscripsisse. Nisi istuc ipse accessero: exercitū m̄ denūciatis: & ducem ap̄ vos eē & regem: q̄ exhortaturi iacentē. **O**rhe toricam contrariāz. Vos ne me his minis terrere putatis: & hoc adhibito moetu ad ueniendū compellē. **V**idete q̄ erretis. Ego & si illico uentur' essem: tñ ul' ex eo imorandū putarem: vt tam preclara cohors adūsari ap̄ me compelleret. **N**am q̄m dulci' quid optati' esse p̄. q̄ uidere domū meā tot simul claroy viroy & m̄ amicissimoy contubernio honestatam. **E**t eim si hoc i singulis semp optatissie fecim': quāta uoluptatis accumulatio fors: vnū sos. vt ita dixim. amicissios vno agmēe simt accipe. **I**taq; ego vos oratos atq; rogatos uelim: vt hoc bellissūz ut uere dica bellum: q̄ p̄tris indicitis m̄: inferre nō differatis. **E**quid si has uras cōminatōes facta putare nō ūba: & si supbum forsan uideri p̄: tñ nunq; me prius affirmare: q̄ uos huc accederetis. **V**erz q̄ tarditas nō nllōꝝ uestꝝ m̄ suspecta ē: ego ueniendi inducias postulo duoz octo: q̄b; exactis ad vos propabo. **C**ausa induciāz est negociōꝝ q̄dam explicatio: q̄b; ita impediōr: vt nulli rei vacare cōmode possim. **A**besse certe p̄ hosce dies nllō m̄ licet. **D**e ambulationes ū ad inclita religionis loca: q̄ finiti ma hētis: postulo vt in aduentū meū differatis. **D**e Poggiano thes auro coram. **L**ibros ethicoꝝ dānissimos vt ex integro rescribas: iam nūc te para. **V**ale mi dulcissie Nicolae: & in aduentu meo vt metū Aretium uenias: certissūz statue. **I**teꝝ vale. **A**retij. vi. kalendas octobres.

Leonardus Laurentio Sat. Reddite sunt paulo ante in lre tue.
nō in officii plene: s; beniuolentie. caritatis. & sollicitudis honeste.
Pro quibus quid ego nūc tibi grās agam? Cū familiaritas nrā nihil
ab alterutro pmereat. Vex ut ad sollicitudinem tuā ac p̄stātissimi
viri Raynaldi ueniam: nihil est p̄fecto: ex q̄ formidiez suscipe de-
beat. Vel q̄ locus nō mltuz piculi h̄t: ut q̄ p̄ nō mltuz damni.
Vigilabo tam: & ero ip̄e salutis mee: q̄lisq; tandem sim: ob tuas
de cohortationes curiosior. Ac si forte locus infestus eē p̄get: cō-
festim abibo. De Nicolao recte in renūciasti: & si q̄ in diem hūeris:
oro mihi diligentē significes. Fines bonoz & te expecto. Nam Aristo-
telis ethica: que traducē cepam: Cicerone ac finibus illis op̄ est.

Vale: ac Raynaldum meo noīe saluē iubeto. Itē vale.
Leonardus Guarino Veronen. pt. s. d. Legi hodie tras Barbari
nrī p̄stantissimi & disertissimi viri: q̄s Lauren Cretēn Can-
cellario sub Apollogie uocablo grauiter simlornateq; resp̄-
sit. Quibus & si magnope delectatus sum: nihil est eīz ab illo p̄-
termisum: quo min⁹ accurate illi calumniis r̄nsuz arbitrer:
tam qz cōmunis ē accusatio: ac me qz q̄ eīd Laur amic⁹ ac iam
p̄ridem totus sum: tangit: cupio ip̄e qz p̄ virili portione mea
censori & correptori nrō r̄ndere. Res p̄fecto ni fallor p̄mag
agitur. Vtrum nos om̄s: an ille un⁹ delir⁹. Itaq; te maiore in
moduz r̄go: ut exemplū lraz: q̄s Laurenti Barbaro scripsit: in
transmittere p̄cures: ut uideam: an r̄ones eī tales sint: que me p̄oe-
nitere cogunt t̄p̄is h̄sce studiū impensi: & ad obliuione h̄az
lraz q̄ inutilluz puocēt iul ip̄e potius sui erroris cōmonefuz
bonis r̄onibus tacere: compellatur. s; dices: Num tibi barbarus
nr̄ satisfecit. Abunde p̄fecto. s; ut si p̄ns contentioni adesset:
q̄uis Barbarus superior for⁹: ego t̄n nō tacendus in putarem. s;
aliquis ip̄e q̄ drem: quo mea in eam p̄tem declarare sniaz. Sic &
nūc q̄ q̄ ip̄m longe victorem puto: t̄n contra offm̄ arbitror eē:

sup absolui eā cū expolire
nunc cupiam

Frans. barbarus

hic ponenda est opta
hypothesis.

ut taceam: nec ipse quod simul aliquid pro causa presertim mea didicam. Preterea his diebus uictus longo & continuato tedio quorundam hominum: qui boni hominum uolunt: cum sint mali: orationem ueteri more prescriptam in illos edidi: quam nunc ad te mitto. Tu cura: ut aliquid rebus tuarum maiori mensura mihi reddas. Vale. Ktis aprilis.

Leonardus poggio. Lras tuas pbreues accepi transmissas in a Nicolano. Cum quod detulit: conueniendi ac rogandi non fuit facultas. Nam Aretis sum cum mearum rebus curandarum gratum & uitandae pestis. ut potius suspicionis. Nam illa quae adhuc talis est: ut terreat magis quam ledat eos qui florentiae habitant. Hac igitur de causa illum quod detulit uenire non potui. Quod quod in amaltea saturnino cetera coniecto. O rem acerbam: & si de principibus non tam equidem laboro quam de plebe. Quaeque delirant reges: plebs tunc in achiui. Seditio. dolis. scelere. libidine. & ira. Illic intra muros peccatur & extra. Accipiam & alias tuas lras triduo ante quam florentia abirem: in quibus molestum sane id fuit: quod commentariorum illud: quod mihi te mittere cum his lris significabas: nunc quod reatum est: neque cathalogos ille librorum index. Omnia perditam per viam aiebat: quum & apta resignataque diplomata uenisse. Quod autem in illis me per contrarium: num & aliae tuae lre: quae ante perfectionem tuam dederis: mihi reddite fuerint: Si de illis rogaueris in quibus reprehensiones stultissimi ac leuissimi hominum continebantur: ne dubita. iam per idem mihi reddite fuerunt. Rursusque potius illi stultitiam: quam antea motus sum. Nam ea stuporem mentis ac ueluti fanaticam uesaniam iam per idem perspexeram: Itaque non mihi noua res est. Scripsisse autem nunc illa per quam mente uesana atque distorta gerebat: quantifacientem putas: cum ut nunquam lecturi sint: ut si legerint aliqui: in ipsa scribendi ineptitudine nullitatem eius cognituri. Ille certe

ne illa ipsa q̄ reprehendere conat̄: intelligit: & que fatur: pueri-
lia sunt: ac poene infantia. Itaq; illum oīo sperno atq; cōtem-
no: n̄ dig^m r̄nsione mea duco. Tu vale: & me ama: & qd̄ istic
agatur: crebro significa. Iteq; vale. Artū. idib; iunūf;

Quem nō delectet humanitas & māsuētudo tua: q̄ ant̄q; de ne-
gligentia me quādamōs potas: accusares: rōnem excusationis
mee tu ipse attulisti. Cū. n. te iam p̄dem admirari dres: q̄ n̄h
oīo ad te sc̄p̄sissem: Illud statim addidisti: te putare: nō alia cā:
q̄ occupationib; meis id accidisse. Itaq; cū id tuę sapie p̄suasus
sit: q̄ ego max̄ie p̄suasum ēē cupio: tacere forsā i hac pte p̄re-
staret: qd̄ & facerem: n̄ hęc mea excusatio ptim ambitiosa: p̄-
tim incredibil̄ uideret. Ambitiosa: si me occupatissūz p̄dicem:
Incredibilis: si nō potuisse scribere asseuerem. Pauca iḡ ad
hanc ipsā defensionem tuā ex meo addam: q̄ dilucid̄ ea intelli-
gatur. Fuerūt in quid̄ occupatōes: & sunt: s; neq; q̄ tante: vt
scribere nō valerem: p̄restim cū oīs occupatiō mea in studiū
l̄r̄ay ūsetur. Cur nō scripsim: audi q̄sō patient̄. Ego te semp̄
eum hōiem putauī: cui nō nisi magna q̄dam & p̄reclara ac digna
tua grauitate auctoritateq; cōueniret. Cū iḡ post naufragiū
illud gubernatoris nr̄i ad studia l̄r̄ay tanq; in portū quēdam
optatissūz rettulissim: scribenda q̄dam ac mādanda l̄r̄is assūpsi.
Ad hęc ego quantū ocū est: totum cōfero: n̄ libent̄ diūto. Cyredo
& aliis euenire q̄dicam: s; in ut affirmare possim: haud dubie eue-
nit: difficult̄ resumo: qd̄ semel abrūpi. Ad te ergo qm̄ grauiora
q̄dam tua auctoritas postulat: ne ab inceptis diuerteres: scribē
sup̄sedi. Potam certe leuiora q̄das: s; ea indigna tuo noīe arbi-
trabar. Grauiora ū & expositiora sine int̄missione ceptoz
scribere nō dabat̄. Hęc est defensionis mee: rō paulo expli-
cator̄ q̄ a te sit dicta. Quod aut̄ te & optime contentū & in

quiete constitutus significas: ob id te longe beatiorē puto: q̄ cū
in magnis rebo agendis magnisq; negociis oppressum caterua
hōiuz intuebatur. **O**cia. n. negociis longe s̄ p̄ferenda: Cum
hec finis sint: illa ad finem. **N**egociam. n. ut ociemur: & bellū
gerim: ut in pace degam. **Q**uod si ocia p̄ferenda s̄: & hec
certe vita quieta & tranquilla laboriose illi & occupate. Ad quā
n̄ honoris ambitio aut pecuniarū cupiditas impelleret: q̄ tandem
nrām illam suscipiendā censeat: ac nō uelis remisq; fugiendam.
Qui aut in ocio cōtenti nō s̄: oclum ipm ut ita loquar: pdunt:
imo nec s̄ ocloli: s̄ potissima sui pte. i. mte & aīo infestantur:
ac longe rapiunt. **T**u ergo cū utiq; nactus sis: gaude q̄so: & for
licitate tua diutius fruare. **Q**uod si te fors an aut pontificis vi
sus: aut uoluntas tua in curiam atq; in illū. estum negociorū re
tulerit: ipse te ubiq; amabo. **P**rimū tñ sanius cōsilium est: qd̄
utinaz & ego tenere possim. **V**ale.

Leonardus Franc̄ Barbaro. sat. pl. d. **R**edeunti m̄ ex agro Are
tino l̄re tue p̄sto affuere: atq; ut de eo ip̄o: qui illas reddidit:
cognoui: complures an̄ dies florentie sic reditum meū p̄stola
te fuerant: ut iam longiorem moram incusaret. **E**go aut̄ eo
diutius illis in locis detentus sum: quo iam sup̄ bienniu; gras
sante pestilentia: facultatem adeundi nō satis habuerim. **Q**ua
re auidius incumbens ita delectabar: ut poene iam urbis me
h̄ret obliuio. **N**ūc aut̄ & nitore l̄raz tuaz & sum̄ humani
tua ad meliora reuocor studia. **E**t si eīm agriculturam valde
equid̄ probo: nihilomin̄ illa stat̄ sn̄ia: me uero dulces nutriat
an̄ oīa muse. **Q**uid. n. cū musaz suauitate pan & siluan̄ possit
conferre. **I**n hoc iḡ ḡne & audire eruditissimas uoces tuas:
& reddere ipse meas optauī equid̄ atq; opto: p̄st̄im cū mu
tuo in amore familiaritateq; iam p̄dem int̄ nos suscepta silen
tium hoc quod adhuc int̄cesserit culpanduz poti' q̄ laudandū

uideretur. Quod autem te ad sacras litteras maiore impetu & atten-
tione animo conferre significas: in eo sapientiam grauitatemque tuam
indeficibili laude commendandam duco. Si enim omnes musae: quae
superdiximus dulces sunt: quanto ille magis: quae uere sunt musae. Et
si uox poetae in re ficta delectat: quanto magis uox dei delec-
tabit in uero. Et si precepta hominum discuntibus profunt: qua-
to magis proderunt diuina. Quare te currentem ut uideo:
vehementem cohortor ad huius optimi perfectissimi que operis insudati-
onem. Casum uero grauissimum amantissimi fratris: incommodaque ex
inde suscepta: & tua moderatione: & illarum litterarum solatio leua-
re debes. Vale. Florentiae. idus decembris.

Leonardus sat. d. Iohannino. Triseptas tuas unum fere sub
tempore accipi: quibus antequam respondeo: iuuat praefari: atque praemonere ex
uidelicet ipsa: quae meus erga te amor ac praecipue caritas exposcit.
Multum igitur hoc breui tempore: quod a nobis abfuit: te profecisse sta-
tuo. Siquidem in tanta ciuitate recentem adhuc & modo adue-
nam nonnulli praestantes uiri familiaritatem suscipe. Quorum gratiam
tuere quodammodo diligenter: atque annitere: ut eos bene promerendo in amo-
rem tuum quae maxime uertas. Id tu: si quae admodum spero: asse-
quare: quod tandem lucrum cum hoc lucro existimem compensadum.
Illud praeterea moneo: ut istuc degens conuiescere animo uelis: nec
eorum quae hic reliquisti: desiderio torqueri. Quod: nisi feceris:
nihil ad te laudabile unquam praestabis. Quid enim cor anxium &
merens exhibere aut sibi ipsi: aut alteri potest. Cogita igitur
non tam domesticos: quam impias tuorum molestias domi reliquisse. Ur-
bem autem nunc incolere opulentissimam ornatissimam: & in qua
nihil molestiarum insit: nisi forte quas tu ipse stulta mollicie
tibi ultro suggesseris. Haec ego quae sentiebam de personis &
urbe commonefacienda putavi. Nunc uenio ad septas tuas. Mea
nescio quae istuc repta quod admirare: quodque a ceteris ea laudari

De sacris litteris

predicas: aiunt fortasse homines: sed non ego credulus illis. Nam
neque me Varro uideo neque dicitur tunc digna: sed argutos inter strepe
anser olores. De eplis autem: quod aliorum uoluminibus insertas deprehendi
sti: ne ferre queso te id quid moleste. Satis enim honoris ille quisque
fuerit: meis detulit: qui inter suas: quod bonas putauit: collocare di
gnatus est. Comentarum uero primi belli punici: quod flagitas: ad te prope
diem transmittam. Quod autem me consulis de re illa tua: in una sa
lus uidetur: ut fortem nunc te constantemque praestes. Cui scio: quod dif
ficile sit non inflecti animo praestim tunc quod est natura mollissimum? Sed tamen ut mea
fert opinio: aut nihil unquam: aut taciturnitas tua illorum uesaniam
confringet: errantesque & deuios in orbitam redacet. Quod si
indices te pati non posse: eludent. Vale. Florentiae .ii. Kalendas Febr.

Mccccxxi.

Pilleo Archiepiscopo Genouensi. Leonardus sat. pl. d. Facile recognoui
lras tuas doctissime sunt optimeque antistes. Erant quippe ea fiducia
sapientiaque praescriptae: ut ex tuo potissimum iudicio manasse uide
rentur. Atque ut natura fit: cum alterum dicentem audias: quod tu maxime
probes: ut ualde assentiam: sic ego tuae illi de lectione studio
que sententiae uehementer assensi. Sic enim in quibus praespicere uisus sum: aut
nihil humanarum rerum aduersus aegritudinem ualere posse: aut
unicum in literis studiisque esse refugium: quod quod fastidit & contemnit:
uere pureque voluptatis gustum non habet. Tu quoque uis incumbe: ut
facis: praestim cum nulla res dignior sit homine sapienti & in ea
qua tu es dignitate constituto. Quod autem de libris scribundis ro
gas: non deerit tibi diligentia. ^{mea} Verum admirabilis est apud nos
eius rei penuria. Nam & studiosi praes multissimi: & qui mercede scri
bant: admodum pauci. Ego tamen quo tibi morem geram: scrutatus
omnia: cum tandem nihil repirem: exorauit quaedam ex famili
aribus meis: ut libros quosdam sui ipsius gratia quos ille scripserat:
uenundaret. Sunt autem ethnicorum libri: quos nuper traduxi: & com

mentura primi belli punici cū quibusdam oronibus Demostenis &
oeconomicorum libris ut in primo aspectu uisum est emendate scri-
pti. Hec emere licebit. Tu igitur cum vis genuensium tuorum: quibus
negociant: committere poteris: ut libros excipiat: ac pretium
decenti pro illis exoluat. Vale. vi. idus Febr. Florentie.

Leonardus Iohanni. Expecto Langustum illum tuum ac lras ei:
prestim si ut in psuadeo festinissime sit future. Me pfecto epi-
cureum lraz factum esse scio: voluptatem in illis festiuitateq;
confectoy. Quocirca iubeas uelim: si qd ad me missus est: ro-
cunditate ut illas salubres respogat. Iudiciuz illud e pmolestu
totamq; stultoy hominū vaniloquentiaz vix unius assis existima-
dum puto. Adde & si placet rhetorem illum eloquentie hoste.
An tu uis me censuris commoueri putas: q ab hoib; par acutis
ac stulte sibi ipsis iudicandi peritiam arrogantib; pferunt.
Fieri no p: quin ut quisq; sapit: ita sentiat. s; & nrm nobis
iudiciuz est: q magis nitimur: q; alieno: nisi forte Apellem
aut pthogenem qd rectum amoenūq; in pictura foris: no ex
suo potius iudicio: q; ex alioy opinionib; statuisse credam.
Q; q; est quid abste no satis acute ca mea defensa aduisus con-
stantinopolitanū. Quid. n. opus fuit ad Ciceronem allegare
hanc q; unq; est in nob rez moralium noticiam. Quasi uo
Aristoteles ipse ab studio nro fuit alienus: cui libros in adole-
scentia sic audiui: ut & publice de his disputatōes ex or-
dine studioy sustinerem. Biennio certe toto ab optis illius
discipline magistris incredibili auiditate imbuti sum. Hec
ego fundamenta cū in adolescentia iecerim: quis iuste admiret:
si nūc aliq; edificatum a me sit. Aut q; nouū me ad haec
sacra uenisse dicat: quib; ego ab ipsa pueritia fuerim initiat.
s; hęc satis: plura & q; satis. Desce am ipso ois fmo grauiss;
est. At tam silere aliqui no licet: Ita mtti occurrant partim.

inuidi: p̄tim arrogantes: p̄tim desipientes. Vemo nūc ad id: q̄
p̄ superiores l̄ras de cōmentariis flagitasti. Ego que sciu: q̄q̄
memoratu digna existimaui: in eos libros congesi. Neq̄ ueto:
q̄ min' siqs plura teneat: plura cōscribat. Cōmentaria tñ ab
historia m̄tum differūt. Illa eim̄ amplior' & diligentior' est: hec
contractiora & min' explicata. Liuius q̄ in romuli & hostili
& Tarquini regū romanorū gestis referendis: nō annos p̄sequit':
s̄ rex sumas. Ad dem Polibiū facit & ipse quid p̄bat auctor:
cū auctoritatē secuti sum'. Vale. Florentie.

Leonardus Poggio sat. Nihil oīo statuo duobus nob' fieri potuisse
stultius cū hoc nro importuno silentio. S̄ q̄ illa iam corrigi
nō possunt: p̄titi defectus t̄p̄is futuri exupantia compense-
mus. Vnus tñ nō ignores uolo, me p̄ hoc ipm̄ silentiū grandez
tibi epl̄am p̄scripsisse: excitatū l̄ris tuis: q̄ ad Nicolam n̄r̄m
misisti de controuersia Nicolai. In q̄b' cū te falsa illius suggestioe
deceptum uadūterez: totā rem uerissime sincerissime pate-
factam tuo examini censuręq̄ subiecta. Cas uideo te l̄ras nō ac-
cepisse. Itaq̄ congram nūc rursus illas: tibiq̄ remittā. Nego-
cium meū q̄ ap̄ Max̄ pontificem curaris: m̄ sume est volup-
tati. Perspexi eim̄ inte & amici fidem & sapientis hoīs cōsilium:
& impigri vigilantisq̄ solertiam. Quod aut̄ hortaris: ut ad
pontificem scribam: faciam ut mones. Antonio Lusco & Cin-
cio sodalib' n̄ris meo noīe gr̄as agito: saluere q̄ iubeto. Vale.
x. Kal' martii. Aretii.

Leonardus Demetrio. Tria ut ex l̄ris tuis uadūterez a te in
crimen vocant': ex illa p̄fatione mea: quā libris ethicoꝝ
ascripsi. Vnum q̄ Aristotelem de eloq̄ntia cōmendari: que
tu asseris nec eloq̄ntem fuisse unq̄: n̄ curauisse quid' ut elo-
quens esset. Alter q̄ int̄pretem illuz: q̄ an̄ me hūc libz tra-
duxit: ordinis p̄dicatoꝝ dixerim: Tuū antiq̄orem inter

Antonius Luscus

potui
p̄tationem

pretationem ei libri putas esse: quod ordinem ipsum: ex quo affirmo. Ter-
cium quod huic ipsi interpreti maledixerim: indignaris. Sunt
& alia quaedam in libris tuis: sed me hercule ita caliginose scripta:
ut sensum eruere nullo modo potuerim. Et illa ipsa quae super retuli:
allucinando potius deprehendi te dote uelle: quam tu dicas. Ad
haec igitur tria nunc: ad alia uero forsitan id cupies: cum aptius scriberis:
respondebo. Primum igitur de Aristotele uehementem erras. An non
curauit ille: ut eloquens esset? Nam utrum fuit: mox uidebo.
Sed ita curauisse illum constat: ut neminem magis. Testes sunt artes
rhetoricae ab eodem philo labore summo diligentia atque perscriptae:
nec semel tantum: sed rursus atque iterum pluribus voluminibus explicatae.
Nec est quicquam in ea facultate: quod non illum non in ipse didicisse:
sed & alios docere uoluisse: appareat. Tanta uero in eo cura eloquen-
tiae fuit: ut & minutissima quaeque scrutari & indagari niteretur.
Quis enim quomodo an hunc pedes & syllabas & soluta in oratione suandos
ostendit? ut dactylum iambumque reuerteret: alterum ut elatum
nimis: alterum ut depressum. Peana uero illum duplicem proba-
ret: qui est aut ex longa: quam tres breues subsequuntur: aut
ex tribus breuibus & longa postrema: quae alterum principium:
alterum clausulam assignauit. Annon curauisse illum dicas:
ut eloquens esset: qui eloquentiae artes tam curiose perscripsit.
& minutissima quaeque tanta diligentia perscutus est? Atque ego
certissime scio: nec te nisi preceptorem tuum illum hominem: ut
audio magna theologiae scientia: sed nullam poenitus litterarum: quod
sit peana: quid ambitus intelligere. Nullum denique uestigium
eloquentiae intueri. Nec id sane in uobis reprehendo. Non est
enim cuiusque ista discernere. Sed id reprehendo: quod tam leuiter de
rebus uobis incognitis iudicium proferatis. Falsum est igitur: quod
scribis: non curauisse illum: ut eloquens esset. Sed an fuerit elo-
quens: uideandum est. Nam fieri potest: ut curauit quidem: nec

iambicus

tam sit eloquentia consecutus. **Q**uid quatum est in me iudici:
no video quom ius de rebo qd Aristoteles tractauit: aut aptius:
aut suauius: aut copiosius scribere qsq potuit. **L**ege ei libros:
nec morales solum & ciuiles: in quibz eloquentia magis coheret:
Sed eos qui aut phisici aut methaphisici scribunt: inuenies lo-
cos nulli eloqntie capaces eloqntissime ab eo tractatos: rebusq
obscurissimis splendorem & claritatem p eloqntiam attulisse.
De quo si no m crede vis: at Ciceroni credas: qz q nec tu for-
san Cicero qui fuit intelligas: **E**go qz fatuus sum: qui tetu ista
differo. **S**ed tñ Cicero vir acerrimi iudicii: sum ipe orator: sua
uitatem & copiam & oia scribendi ornanta Aristoteli tribuit:
flumq aureum illi scripta appellat. **E**t q mag translatoribus
istis indisertis inisci soleo: q hu phi libros admirabli facidia su-
auitateq in greco scriptos tam absone nob conuiterut. **S**ed no
sunt illi Aristotelis libri: n si uiuat ipe: suos ee uelit: s mere
conuidentuz ineptie. **I**lle em & politissim scriptor ee uoluit: &
qd uoluit: curauit: & q curauit: assecutus est. **Q**uid ergo me in-
crimen uocas? **Q**uid eloqntissim phm infantis o demnas? **A**n
non pudet de rebus tibi incognitis ita leuit asseuerare? **S**ed fa-
tis de hoc. **A**d aliud transeam? **E**um q libz ethicor an me co-
uertit: ordinis pdicatorz fuisse dixi. **H**oc tu ita derides q erra-
tum manifestum. **E**cce rursus fatua crassaq opinio: vix pueri
digna. **P**utas em inepretatoem illam Boetii fuisse. **I**ua qdes
in re p q puerilit aberras. **N**ullam. n. Boetii inepretatoem hem:
preter q porphiriu & predicamtoz & phierminias libroz: qd
si accurate leges: videbis sumuz illu vix sine ullis ineptiis li-
bros illos translulisse. **T**extus est nitidus & planus & greco re-
spondens. **A**t em in ethicis & phisicis quid tandem est: preter
ineptias meras? **N**on uba in his latina: no dicendi figura: no
eruditio lraz. **P**reterea ab ipso greco male accepta qz plura. com

Haec a Boetio longe absunt viro in utraque lingua docto & ele-
ganti. Nunquam ille archi tectonicam: nunquam eutrapeliam: nunquam bo-
molchos: nunquam agricolas: quae uocabula in Latino habent: graece re-
liquisset. Nunquam tristitiam pro dolore posuisset: nunquam honorem
cum bono: eligere cum expetere confundisset. Atque ut scias duas fue-
runt ante me: quod equidem uiderim interpretationes ethicoy. Una
quam ex arabe lingua traductam constat post Auerois phi tpra:
que quam anterior est: uetus appellat. Altera haec posterior &
nouior a britanno quodam traducta. Cuius & phemius legitur:
in quo & hrem se ordis predicatorum scribit: & rogatu confratrum
de his transferendis laborem suscepisse. Quomodo igitur interpretatio
ista potuit fuit: quod ordo ipse institutus est. Aut quam boetii fuit ista
noua interpretatio: cum uetusta illa & anterior post Auerois
fuerit. Boetius uero aliquot seculis Auerois ante est. Reliquum
iam crimen est: quod huic interpreti maledixim. Iquidem si vitam
illius: si mores: si genus insectatus essem: tunc faterer me illi ma-
ledixisse. Sed nihil tale attigi: neque attingem. At cum de his stu-
diis contendere: ac interdum uehementi uigore: & si res
exigat: aduersarium pungere: differere id quod est: non maledire.
Denique tota uis in eo usatur: iure an iniuria illius reprehenderis.
Dixi libros illos inepte traductos. Quis negare potest. Dixi graeca
uerba ob ignorantiam latine linguae ab eo relictas: pro quibus latina
uel optima habent. Nec dixi in: sed & probaui: & uerba ipsa ostendi.
Cetera quae errata non ea pauca nec leuia redargui. Aut igitur ista de-
fende: si potes: aut me pupugisse illum non moleste feris. E quidem
si in picturam Iotti quis fecem proiiceret: pati non possem. Quid
ergo existimas in accidere: cum Aristotelis libros omni pictura pre-
ciosiores tanta translationis fete coningnari uideam. An non
commoueri. An non turbari. Maledictis tamen abstinui: sed rem ipse
redargui: ac palam feci. Vale.

vide alia scriptura supra ista
matris in folio 81
& alia folio 104

Leonardus salutem dicit Poggio. v. c. Si uales: bene est: equidem ualeo. Ego
cum Cosmo: ut liber ille ad te deferatur: quod ipse pollicitus est intra
paucos dies esse facturum. Tu cum illum habueris: providebis: ut ab
scriptore tuo pure diligentem custodiat. Quod autem de librario
mones: recte tu quidem & amice facis. Sed tanta est apud nos huius
modi hominum penuria: ut quamuis copiam habere non possim. Quare
te rogo: ut si qua ratione potes: hoc mihi negotium officias. Si que
fortasse idoneum huic operi aliquunde eruere queas: ad me
mittito precipue suscipiendum habendumque. Franciscus
Barbarus ad vos profectus est: cum quo una hic fui: ac de te ab
utroque nostrorum sermo frequens habitus est. Scio cum Romae fuisse:
fuisse te illi in intimo sinu. Itaque non pretermittendum uidebitur: quo
minus te comendatam: efflagitemque operam atque medelam
tuam. Comptum habeo multa per emulos obtrectatoresque me
os sinistrae de me adhuc esse scripta. Qui sit harum calumniarum
fons: tu te nosti. Quod ingratis indignisque id faciat: te non latet.
Adiicit sese huic atque addixit leuissimum quendam hominem professione
hypocrita: patria sodomites. Ambo hi de me ad Barbarum
ut comptum habeo: quibusdam scripsere. Huic te rei
quod solo medelam appone. Tu. n. scis quanti Barbarum semper fecerim:
& quanta comendatione illi nomen persecutus sim: hoc ille ex te
audiat. Deinde tibi notissimum est: non mea culpa has inimi
cicias cum Nicolao esse susceptas. Nihil in hac parte ab te postulo:
nisi verum: per gratumque mihi fuisse: si pro rei noticia epistolam illam
meam: quam de hac ipsa controversia ad te scripsi: Barbaro osten
das: ne aliud per alio censeat. Intelliget enim quod ego ad te scripsis:
minime in eo me esse mentitum. Nam quod de vita aiunt: ipsa
uita mea integerrime acta: & communis de me censura eos
refellit. Versor in oculis hominum: atque in luce probatus quidem
& acceptus omnium iudicio. Nec est quisquam uiuentium: cui in hac

parte integritatis innocentique concedam. Nulla foeditas in me:
nullus flagitium: nulla libido mala: nulla iniuria unquam repeti.
Studius uero non quantum cupio: proficere possim. Sed tam non frust-
me in illis uersari opera mea laboresque testantur. Constatque me
& Curie romane comoda & huiusmodi urbis emolumenta ultro
oblata posthabere: quo studius & literis dare operam possim. Quid ergo
dicit sodomites ille: cui una duntaxat cura est: in angulis atque
in umbris latentem ceuere. Atque ut totum noris: ego de iis
rebus nihil cum Barbaro egi. Prestare enim duxi hoc quicquid sit apud
eum uiceris dissimulare me scire. Quare & tu sic accedas ad
hanc medelam: quae nescias id quod scias. Plena sunt omnia inuidorum
poggi & maliuolorum & quosorum hominum. Sed crede mihi: magno animo
eos contemno. De Barbaro tamen laborandum putavi: ne mea ne-
gligentia ab alienatus dici possit. Vale.

Leonardus Hugoni Senensi. sat. pl. d. Frequentius dubitari p-
cipio in hac noua ethico- rum interpretatione: quam publice le-
gere cepisti: quoniam scriptum in ea sit. Sumus bonum quod omnia
appetunt. Oriri autem dubitationem uel admirationem potest ex eo:
quod antiqua interpretatio habuit: non sumus bonum: sed bonum.
Itaque suspicari eruditos quosdam viros: eosque ferme ueteres stu-
diorum huiusmodi sectatores. a me esse erratum: & maliuolos ob-
trectatoresque meos idipsum iam non secus ac manifestum dephen-
sumque crimen circumferre. Quare & rindere maliuolis: & apud
bonos meipsum purgare: quidam suadent. Ego autem huiusmodi
mentis sum: ut de maliuolis & obtrectatoribus illis non multum
existime laborandum. Noui enim & qui sint: & quae facile contem-
nendi. Bonis autem & studiosis: qui non maliuolentia aliqua:
sed opinionis errore ducuntur: veniam esse dandam censeo. Est
enim difficile ac protinus arduum antiquae illa iam pridem imbi-
bita animis extirpare tam cito ac reuellere posse. Itaque intueri

Hugo Sen.

ita

licet interdum homines magis anxie male pcepta dediscere:
 q̄ bona p̄cipe. Ignoscendum igit̄ & simul r̄nsione mea satisfacien-
 dum: meq; ip̄m ap̄ hos purgandum: p̄bandumq; eē duco: vt ue-
 ritate agnita: omni me crimine absoluant. Qūq; in hac mea
 causa neq; difficili sane p̄se: neq; obscura: ulla subit difficultas:
 q̄ de verbo greco contrōsua fit: de quo apud hoīes grecorū
 l̄r̄arū ignaros assēsionem facere parduuz uidet̄. S; t̄n̄ tanta est
 veritatis lux tantumq; iubar: vt aliena & in lingua appari-
 turam ei vim splendoremq; confidē. Nam ū quid̄ oīa r̄sonat:
 falso aut̄ cito dissonat. Verum p̄muuz igit̄ uidentuz ē: de q̄bz
 mihi conueniat cū adūsariis: & de quib; sit q̄stio: vt ordine
 & uia procedat orō. Interpretis quid̄ eē puto: q̄ in aliena
 posita sunt lingua: ea in suam fidelit̄ reddere. Hoc & ad
 ūsariū fatentur. Inspiciam̄ ergo: q̄ sit in greco positum: p̄ quo
 ipse in latinuz sūmuuz bonū reddiderim. Est aut̄ ūbum Ta-
 gathon: hoc & adūsariū fatent̄: s; male int̄pretatum esse
 contendūt. De significatione igit̄ hui' ūbi contrōsua sit. &
 Ego sūmuuz bonuz significare dico: illi bonū. Anteq̄ ad p̄ba-
 tionem descendam: placet: quid sūmuuz bonuz: & qd̄ bonuz
 latine dicim̄: constituere. Nam frustra de ūbo greco di-
 sceptaremus: si de latino ambiguitas esset. Hec ūba sūmuuz
 bonuz eam puto vim ap̄ latinorū h̄re: vt p̄ illa notet̄ extre-
 muuz illud ac p̄fectum bonuz: ad q̄ cum tandem p̄uentū fue-
 rit: appetitus oīs r̄q̄scit. Id est quod semp̄ p̄ se exp̄ditur:
 & nunq̄ p̄ aliud: cui gr̄a fiunt oīa: & ad illud referunt̄: &
 ipsum aut̄ nusq̄ refertur. Media ū: p̄ que ad hoc extremuz
 ascenditur: bona quid̄ sūt: nō t̄n̄ sūma: qm̄ p̄ aliud qd̄ sup̄
 se erant: exp̄ditur. At sūmuuz bonuz nihil supra se habet:
 s; in eo appetitus conq̄scit: nec ultra req̄rit. Quid aut̄ sit
 extremuz illud ac sūmuuz bonū: ad q̄ omnia referuntur.

Officiū interpretis:

Significatio uerbi
 Tagathon

53

hoc nō est iam de vī uerbi: s; de re ipsa pquirere. In quo magna
phoy ingenia conflētantur. Nec latere nos oportet hoc id dē
qd sumuz bonū dixim: appellari finem bonoy & extremuz
& ultimū & p̄mū. Dr. n. extremū & ultimū: qz nō est ultra pro
gressio. Primū aut: qz p̄ncipiū est & cā. Nam ei grā oīa om̄s agūt.
De quo p̄clare Tulli' in libris de finib; bonoy inqt. Querim'
ēim qd sit extremū: quid ultimū bonoy: qd oīum phoy snia tale
esse debet: ut ad id oīa referre oporteat: ipm aut nusq;. Ecce
quid nos bonuz: & qd sumuz bonū latine dicim. Age nunc
tagathon: de quo controuersia est: uty bonuz sig: an sumum
bonuz. Ego sumuz bonū significare dico: atq; aliud ēē agathon:
aliud tagathon. Altey ēim bonū significare dico: altey sum
muz bonuz. Quo m̄ id probas: qz sic greci utunt'. Non credim'
inqt tibi. At si nō m̄: saltem Eustratio credas. Eustratius eiz
natione grecus est: & int' doctissimos ap̄ grecos hēt'. Libros
certe ethicoy greca in lingua sic perite cōmentatus est: ut sol'
cōmentator illoy meruerit appellari. Verba Eustratii s; hęc
in. v. ethicoy li. Tagathon qd coniungit' ex. to. & agathon: nihil
aliud est: qz solum bonuz & primuz bonuz. Alia aut puta intelle
ctus & scia & uirtus: bona quid s;: nō tñ p̄ma. Et est intellect'
quid agathon: nō tñ tagathon: & uirtus agathon: nō tam taga
thon. Sic p̄ hoc elementuz. t. ondit' primuz p̄ncipiū & cā & ra
dix: ac uelut centz oīuz bonoy. O testimoniu; m̄ optatissuz:
testimoniuz ū imo sniam. Quid ēim aliud Eustratius: qz uelut de
tribunali me victorem p̄nunciat. Agathon inqt sig' bonū: s;
to cū ille iunctum facit. ut significet p̄mū p̄ncipiū & cā & ra
dicem oīuz bonoy. Et quid aliud me dīre oportet. Nonne hęc
probant. Nonne hęc me purgant. Intelligent ig' boni &
studiosi qui dubitant prius: ueritatemq; opinioni sue anferat.
Inuidi aut & obtredatores erubescant & concidant. Nam

53

hiscere
quid est quod valeant contra grecum auctorem ac doctissimū ho-
minem. Dixit Eustratio. Quid Aristoteles ipse. Nonne hec
eadem probat. Certe nō minus apte: s; si dici p̄: & clarius. Do-
cet eim in p̄ ethicorū li: bonorū alia eē laudis: alia uenerationis.
Vult autē laudis eē virtutem ac cetera huiusmodi bona. Venerati-
onis autē eē prestantiora q̄dam ac diuiniora. Tale inqt eē deus
& tagathon. Ad hec eim & alia referri. An iste qui facit deum
et tagathon: & ad hec alia oīa referri dicit: min' tibi probare
videtur: q̄ Eustratiū tagathon designare. nō bonū: s; sumū
bonum. Nam si tagathon declarare idem qd bonū: cur dicit
prestantius aliq̄ eē q̄ bonū: ac deo comparari. Quid Boetius vir
doctissimus. Nonne ex hac eadem paritate ab Aristotele sum-
pta: tagathon sumū bonū appellat. Duo inqt summa bona. q̄ int̄
se diuisa sint: eē nō possunt. At d̄m & b̄titudinem summa bona eē
concessim. Ecce qd Aristoteles tagathon dixit: Boetius sumū
bonum exponit: cū d̄m & tagathon duo summa bona eē concedit.
Quid ad hec r̄ndebunt latratores isti: nō grecorū m̄ ignari: s; &
latinorū l̄r̄r̄: qui tps nō indiscendo: s; in carpendo consumunt.
Fuci apum: & improbiissimi sycophante. Docebo & pret' has auc-
toritates antiquas int̄pretem se ipm̄ damnare. Quomō hoc. Quia
in p̄ncipio uerbis tagathon bonū exponit: dicens bonū qd oīa
appetunt. Postea ū p̄cedens in ope: dicit Aristoteles inquit tale
esse d̄m & tagathon: uictus iam re ipsa ac plane red argutus:
qm̄ ibi dicebatur apte: tagathon prestantius aliq̄ eē q̄ bonum.
nō est ausus exponere tale eē d̄m & bonum: ne in manifestā
disonantiā caderet: s; dixit. Tale eē d̄m & p̄ se bonum. Eodeq;
modo in li. hui' opis deci: Cum Aristoteles inquit: quod oīb; bo-
num sit: & quod oīa appetunt: id esse tagathon: vidit absurdū
esse: ac stare nō posse: si exponeret: quod oīb; bonū sit: & qd
oīa appetunt: id eē bonum. Exposuit ergo & ibi: p̄ se bonum.

Atqui cum in deci. li. exponit p se bonum: qd oia appetunt: se ipz
redarguit: qd dixerit in p bonu qd oia appetunt. Non em p mis
ultima: s; ultimis pma corrigunt. Ad quz pfecto errorem eme
dandum no tam uoluntas illum qz necessitas pduxit. Magna
quid est ueritatis uis: magnuqz numen: ac de p ad extremum
vna atq; eadem miro in se nexu apta catenataq; series rez. Na :-
uero oia consonant: oia succedut. Falso aut cu semel dictum
fuit: ueritas dissonat: ac refragatur: & q; obliquuz in tra offen
dunt. Qd hic accidit. Qd em falso expositum fuerat: multa
post moz reclamabant: ac refragabantur: donec se ipm uti cor
rigeret: ui adegerut. Nam illud sane dici haud qua qz p: ut ta
gathon ut qz significet: Cu Aristoteles pstantius aliqd de
signare asserat: qz bonum. Et Eustratius nihil ee aliud qz pnu
bonum. Deniqz tagathon & foelicitas iddem est. At bonum
& foelicitas non iddem. Patet ig antiquu interpretem male in
terpretatum fuisse: cu dixit: bonum qd oia appetunt. S; an
post moz bene: cum inqt: p se bonum. Fateor minus uiciose:
inepte tn. Hn. n. ulli pstantissimi atq; doctissimi: Cicero
nem dico & Augustinum & Lactantium & Boetiu: nunqz
dicunt p se bonum: s; sumuz bonum. Afferre possuz testimonia
singloz p multa: ni plixitatem uereret. S; tn Boetium supra
ostendim dixisse: duo suma ^{bona} q in se diuisa sint: ee no possunt.
Eodem m Tulli. Epicurei inquit sumuz bonu voluptatem ee
contendunt. Et alio loco. Facit Lucius nr prudent: qui audire de
sumo bono potissuz uelit. Hoc em constituto in phia instituta
sunt oia. Et paulo post. sumuz bonu si ignoret: uiuendi rone
ignorari necesse est. Lactantius qz inquit. Epicurus sumuz bo
num in uoluptate ai esse censet: Aristipus in uoluptate corpo
ris. Peripathetici aut in bonis ai & corporis & fortune sumuz
bonu collocarut. Hoj ergo nlls dicit p se bonu: s; sumuz bonuz.

Epicurei

Aristipus
Peripatetici

Itaqz
+
Quamvis cum huius interpretis ille & consuetudine doctissimorum nostrorum
recedendi. Non credo fuisse usque adeo sibi arrogante; ut Tullius
& Augustinus & Boetium & Lactantium damnare in uerbo: ac
melius putare se dicturum. Sed illud magis credo doctos istos viros
nunquam ab eo lectos fuisse. Isque Latine ignarus lingue: uerbum de se
ipso finxit: quod nemo eruditorum unquam posuerat. Enim uero quod te hoc
ipsum uiciose: hinc licet intueri: quod quae pro se & pro aliud expetunt:
pro se bona sunt: non tam summa. Nam summu id est: quod semper propter
se & nunquam pro aliud. Quare necdum bonum exponit tagathon: nondum
pro se bonum defendi potest: quomodo errasse deprehendat. Enim uero dicit
quispiam: Tu quae admodum defendes omnia summu bonum appetere.
Iam enim si hoc inquis: lapidem appetere summu bonum: tibi fuerit
confitendum. O argutias insulsas. Quae quae tu potius hanc defensi
onem ab Aristotele exigas oportet: quam a me. Nam ego interpretis
officio functus sum. Ut in greco positum fuit: sic in latinum reddi
di. Sed tamen si aliud supra interpretem dicere me oportet. Potest ne
esse quicquam insulsius ac puerilius: quam dum Aristoteles de bono
loquitur humano: ad lapides & huiusmodi insensa cauillatores
traducere. Quod qui facit: lapideus plane insensatusque ipse
est. Sic enim proponit ab Aristotele. Omnis ars omnisque doctrina:
simitur autem & actus & electio bonum quaedam appetere uidetur. Haec
omnia uidelicet hominum sunt: non lapidum. neque bestiarum. In libro quoque
magnorum moralium inquit: non de simplicitate bono nobis dicendum
est: sed de bono quo ad nos. Non enim quidem deorum bonum. Nam
de illo alia ratio: aliaque consideratio est. De bono igitur humano
dicendum est. En quid Aristoteles proponit & sentit. Omnia
uero humana summu appetere bonum: ac illius causa omnia omnes agere:
nemo sane mentis unquam negabit. Quin & si ineptire placet:
ac in uerbo cauillari: Dabis tu mihi lapidem bonum appetere:
sic. n. tibi necessarium est: lapidem si mihi quid appetit: bonum
secundum primum interpretem. quod si feceris: ego summu bonum appetere credam.
neque enim recipiendum est.

quid sibi appetere: non autem optimum. Hec ad te hugo doctissime per
greci cognitione ubi scribere libuit: ut ipse certior factus va
leat ambigentibus constant & intrepide respondere: me non ad
cuiusmodi neque temere: sed certa ratione & intelligentia Aristotelis
uerba ut in greco sunt: ita in latino fideliter conuulisse. Vale.
Eonardus Thomae Cambiatori sat. p. d. Non usque adeo me de
lectassent littere tue: si omnia mea laudibus extulissent: sicut
delectarunt hoc ipso: quod quedam refellere improbare quidem debent.
Hoc ego amici esse puto: illud adulatoris. sed patere quod & tu
aequo animo vicissim a me redargui. Nam quod uis: ne de his rescri
bam: propter iniquum fore. An tunc me ictu tuo procellas & undique op
pugnes: Ego neque repulsiam te: neque resistam. Fieri hoc natura
ipsa non sinit: que & iam apibus mellis dulcorisque fabricibus acu
leos tradidit. ad vim si qua sibi inferat & expulsandam. Contentio
tam nostra non pertinax esto: nec odiosa: sed modesta & liberalis: pro
positumque in ea sit: non superandi studium: sed indagatio ueritatis.
Denique ut inquit Cicero: Controusemur inter nos: non autem certe
mus. Libellos quosdam et meis ferarum delatos legisse te nuper signi
ficat. De quibus ad me scribens: cum precipuis multa laudibus attollas:
unus tamen acriter detestaris: quod diuitias in bonis numerari a philosophis
dixerim. Hoc tu a me scriptum usque adeo indigne fers: ut cont
uociferando ac reclamando poene rauescas. Ego autem duorum
in hoc tuo crimine reddendam rationem puto. primus loci: nuper
alienum fuit & ineptum: Deinde ipsius rei: nuper falsum sit & erra
tum: quod ita scripserim. Constabit enim si locus dicto congruus fu
erit: & sententia uera: tua hanc reprehensionem: ut leuiter dicam:
esse non rectam. Primus igitur de loco uideam. Librum Aristotelis
qui inscribitur oeconomicon in latinum uerum egregio. Id mihi
amico familiarique meo homini & docto & suauiter destinaueram.
Disciplina eius libri fere est circa patrimonium augendum. Ipseque

at nitobant

A pum aculei

idem inquit alio loco: oeconomicè finem eè diuitias. Ego igitur
hunc librum mittens ad amicum: quid præfari in prohemio debui? An
videlicet eè in eolibro præcepta Aristotelis ad diuitias compa-
randas: ipsas uero diuitias perniciosas eè atque malas: fugiendas de-
niq; & abominandas? Et quis legerit: si hec dixissem? Quis mu-
nus meuz non contemnerit? Quis Aristotelem ipsum non carperit:
quod de malis rebus acq;rendis disciplinam tradidisset? Atqui si ulla
est dicendi ratio atque ars: prohemio virtutem hanc tribuat: ut be-
nivolentem & docilem ut attentum faciat auditorem. Quam ergo
benivolentiam sibi comparabit: qui disciplinam malorum rerum de gre-
co in latinum vertisse amici gratia dicet? Quam docilitatem ut
attentionem: qui nocitura fugiendaque se scripturam pmittet? Videt
ergo Thoma: quod ratio artificiumque dicendi exigat: ea uidelicet
ut dicam: que dixi. Et quod tu quid reprehendis: artificiosum est:
quod autem laudas: contra artem. Locus igitur ut maxime hoc exigebat:
cui tu & legendi rationem hanc debuisti. Est enim prudentis lecto-
ris attendere: quo quodque loco dicatur: ac pro eo accipere pro quo
datur. Venio nunc ad ipsam rem. Diuitias in bonis numerari
a philosophis dixi. Utrum tu hoc ita reprehendis: quod non dicant philosophi: An
ita quod non uere dicant? Si eos dicere negas: sed a me falso contingi:
Audi quod Aristotelem cum omni peripateticorum multitudie asseren-
tem: Tria esse bonorum genera. externa. corporis. & animi. Sin hos
falsos esse dicis: non tu iam me: sed illos reprehendis. Quare uide
& atque & quid agas: teque circumspecte: & expende: nunquam tuum
sit. aduersus Aristotelis. Theophrasti. Cratippi. & aliorum poene in-
numerabilius philosophorum auctoritate: quod tu unus plus sapias: refraga-
re. Quid Plato ipse philosophorum ut ita dixim deus: quid inquit in Gorgias?
Nihil est inquit ex omnibus: quod non aut bonum sit: aut ma-
lum. aut medium. Bona sunt. sapientia. ualitudo. diuitie. &
Mala uero horum contraria. Neque bona. neque mala: ceu sedere

currere: nauigare. Potesig me reprehendere: q̄i nō uey scripsiz: cuz
hos phoz principes tam apte diuitias numerare in bonis cernas?
Aut turpe est me id scripsisse: qd̄ Plato ipse & Aristoteles tradi-
dere? Enimū Epicurus contra sentit. O rem p̄grauem & nō fe-
rendam. An non pudet adūsus hos duos phie soles platonem di-
co & Aristotelem epicuri tenebras inducere? Qui si diuitias
in bonis nō putat: ob id mouet^{credo}: qz prodigos & assotos idest pro
obscenis voluptatibus patrimonia deuorantes sua beatos censet.
Hunc tu hōiem sectaris queso? Aut placere tibi ut sano alicui
potest: qui in re tam turpi foelicitatem posuit? Quid insani?
q̄z a Platone & Aristotele discedentem epicuro inherere dam-
nato iam pridem homini: atqz ut ita dixerim. in phia heretico?
S; quero ex te: qui longam iuri opam laudabilem dedisti: num
in iurisconsultos tante auctoritatis hōies. tam prudentes tam
doctos delirare censet? Atqui hos qz in phia eruditos predica-
tis: & ipsi nō abnuunt: qz est illud: ueram nisi fallor phiam:
nō simulatam affectantes. Hi ergo iurisconsulti uere ac nō
simulatę phie sectatores quom̄ nuncupant hec externa: vtz
media: an mala: ut bona. Pleni sunt eoz libri: in quibz bona
appellant. Tu ipse q̄so de hoc tam ptinaciter contendis: si iudex
pro tribunali sedens. in possessione bonoz mitti iubet: vtz de vir-
tutibz sentis: an de fundo & pecuniis? Que iḡ p̄uicacia est: alit̄
loqui uelle: q̄z hōies loq̄nt̄: contemnere phos: platonem & Ari-
stotelem despiciere: iurisconsultoz auctoritate p̄ nihilo pu-
tare? Illos pax uidisse: non oīa cernē arbitrari? Bona inq̄
& beando dnr: externa ū facere b̄tm nō possunt: nec s̄t iḡ bona.
Hec tua rō ut uideo ^{tibi} pacuta uidetur? Est aut̄ obtusa: ut potius
fallax. Primuz eim qz tu tanqz concessum tibi assumis bona &
beando dici. M. Tullius scribit: se un̄ dicant̄ bona. ignorare.
Itaqz uide ne ut in phia plus tibi poene arrogas: qz Aristotili

at cuiq̄

concedas: sic in lingua latina rone plus te scire: q̄. M. Tulliu
contēdas: q̄d nullo in tibi p̄mitteremus. Quid eim comūne h̄t
bonuz & beatum: p̄t̄. b. lram. Itaq; quid magis a beando q̄
a bibendo dici bona interpretari potes. Hoc aut p̄empto: &
totam rōnem tuā perimi iudes. Quin & si q̄s tibi dixit a beando
dici bona: efficere t̄n eo concessu nihil potes. Hec. n. externa
ad beatitatem p̄tinē dicim. Atq; uide si tu ita uis nūcupari bo
na: q̄ sine illis beatus eē nemo p̄. Nam nec animi quid bona:
si sola sint: b̄tm facere possunt. Nisi forte hūc Falaridis tauro
constitutū dicas b̄tm fore: q̄m tu ut opinor beatus eē nolles.
Ego certe ut affirmare de me ualeo: hāc b̄titudinem calami
tosam longe aspernor: ac satis eē puto: si nō misum eē conce
damus. **B**eatum ū d̄re in carcere: in tormentis: in egestate:
in suppliciis: in trucidatione filioy: vereor ne uox sit illa nō
hōis quid: s; cautis pot̄i culdam & scopuli: humanitate penit
omne a se reiicientis. **V**irtus eim bonuz q̄d uirum efficere pot̄:
ad b̄tm ū facienduz ipsa p̄se nō est satis. **A**ggregatio eim bonoz
existat oportet: Atq; ut aīa q̄ corpus longe prestantior est: cor
pore t̄m indiget: ut sit homo: sic & animi bona longe pre
stantissima esse fateor: indigē tam corporis externisq; bo
nis: ut sit foelix. **R**ecte quid Aristoteles nō solum in illa
foelicitate: que est p̄ fortitudinem & iusticiam ceterasq; nego
ciosas uirtutes: uer & iam in illa contemplatiua & ociosa putat
externis opus esse bonis. Sic. n. inquit: cū de contemplatiuo
loquitur. Indigebit q̄ externa prosperitate: cū homo sit. Nō
eim nā ipsa p̄se sufficiens est ad contemplandum: s; oportet
sanum esse corpus & alimenta: ceterumq; famulatus ad eē.
Neq; tam si absq; bonis externis b̄tm esse nō dat: ideo putan
dum est multis ac magnis illuz indigere. s; possunt & qui nō
maris terreq; dominant: foelices esse. Hec de contemplatiua

at b̄titudinez

Virtus sola beatum
hōis facē nō pot̄.

Vita contemplatiua
& nō bonis indiget.

Aristoteles censet. **C**uilem aut illam & negociosam vitam longe
pluribus indigere fatetur ad foelicitatem. **N**am liberali inquit
opus est pecunia ad liberalitate excendam: & iusto ad remunera-
tiones. Forti q; opus erit potentia: si pfecturus sit aliquis in utute.
Denuq; ad res agendas inquit mltis est opus: & quanto maiores
& preclariores sint: tanto magis. **V**ides ig in hac ciuili vita: in
qua ulamur: mltuz nos externis indigere bonis. **E**t quanto ma-
iora & preclariora ututis opa pfecturi sumus: tanto magis. **C**on-
templatiua aut paucioribus indiget: s; tñ indiget corporis exter-
nisq; bonis: cū sine his beata esse nō possit. **I**uuat nūc repetere
ūba mea: que tuam acriter carpenda putasti. **S**ic eim scripsi de diuitiis
Sunt ū utiles diuitie: cū & ornamento sint possidentibus: & ad *utiles diuitie*
uirtutem excendam suppedient facultatem. **P**rosunt & natis:
qui facilius p illas ad honores dignitatesq; subleuant. **N**am qz
uirtutibus obstat res angusta domi: haud facile emergūt: ut poete
nri dicat snia. **Q**uare cū nri: tum natoz mltō magis caritate:
illaz amplificationi q ad honeste possum: studendum est: **Q**uā-
a p his in bonis numerant: & ad foelicitate ptinē credunt. **I**n
his queso ūbis quid tandem est: qd Aristotelis menti nō plane re-
spondeat. **N**onne in bonis nūat diuitias? **N**onne ad foelicitate
ptinere dicit. **N**onne eē utiles ad ututem excendam. **N**ā
de ornamento quid nō bñ accipis. **N**on. n. de spintere aut fimbria:
neq; de hystriomis auro: s; de magnificentia dixim. **H**ec eñ utus
ad ornatum ptinet: **A**deoq; diuitias exigit: ut paup magnificus
esse nō possit. **M**iror' ig quid in me reprehendas: cum & ob id
utiles esse diuitias scripserim: qz ad ututem excendam facultate
prebeant. **E**t pdesse natis eadem rōne: ne illoz ututibus rei fa-
miliaris angustia obstarē. **C**erte ego nō video: cur me poenite
debeat. ita scripsisse. presertim cū eo loco scripsim: q uel maxie
illaz comendatoem flagitabat. **E**t eim si p se diuitias expe-
ctandas

esse: & unde quicquid arripendas dicerem: merito carperer. Cum uero
propter utilitatem: ac eius excedende gratia tanquam instrumentum quoddam & addide-
rim: quod ad honeste fieri possit: ne studiuz eius rei nos a recta ratione
deflecteret: Quid est quod in aliquo ualeat imputari? Ad paucos
inquis & angustos faciendus animos haec tua commendatio pertinet.
Vide ne tu potius hoc agas. Si enim haec sunt utilitatis instrumenta: &
celse preclareque res agende illa desiderant: cum sine his fieri non
possunt: quos paruos & angustos facit animos? Ego ne quod utilitatis ex-
cendende causa paranda ista dico: an tu quod paranda ista negas?
Denique utri nostrorum prestantius an oppositum est? Mihi ne qui
celsa aggredi cogito: ac iam instrumenta ad hoc paruo: an tibi quod
nihil grande celsumque meditaris? Nunquam fatebor inquis di-
uitias numerari in bonis. At Plato & Aristoteles confitentur:
quorum ego auctoritatem longissime antepono tue. At uero non no-
cerent: si bona essent. Quid tu rationem & hanc naturalem intelligen-
tia vim homini datam: quae prestamus brutis: non ne in bonis reponen-
dam censes? Atqui reperiuntur: qui plura illa utantur: nec id obsistit
tamen: quod sit bonum. At enim bonorum inquis rerum nullus inhone-
stus comparandi modus esse uidetur. Tu quoque ad honeste possumus
adiunxisti. Quae profecto res ostendit non esse diuitias in bonis re-
ponendas. Equidem sic existimo: & regnum & potentiam reipublicae
esse in bonis. Tamen horum nullum fraude nobis comparandum esse. Quod quoniam
tum honestas & iura sinunt procurandus. Iniusta. scilicet. acquisitio idcirco
corrumpit: quod acquirat. Praeterea cum utilia omnia instrumenti instar ha-
beant: Instrumentorum autem ea sit natura: ut nimis parua & nimis magis
corrumpant usum suum. Siquidem nauis & uni tantum cubiti inutilis
est: & duorum stadiorum inutilis: patet nulla in re tantum deside-
rari modum: quantum in rebus utilibus. Diuitias autem utiles esse di-
ximus ad virtutem: in quibus ut in nauis exiguitas nihil prodest.
Itaque & iusta & modesta comparatio in illis esse debet. Omnisque

illaz amplifatio ad virtutem respicere. Vale: & me ama. Tibi
 biqz psuade tuas in lris fuisse no ingratas. Iteqz vale;
Leonardus Sat. d. Francisco picolpasso. Plures eptas a te suscepi:
 & quid uariis de rebo ad me scriptas. Quibus si responderi p me
 cupis: itez a te scribendum est. Nam ille quid omg in obliuio
 nem iam abierut. Ridebis opinor hec legens: Et sic cine me
 tractas inquis: vt ne responsione quid dignu putes. Incredi
 bile erit: qd audies mi pizolpasse: s; tn ueqz: contraria tibi ne
 responderem effecerunt: cu aut plus nimio ociosus eem: aut
 plus nimio negociosus. Principio eim dum essem Aretii sumo
 fretus ocio & in hoc uno maxie occupatus: vt nil oio agem: tibi
 rescribere differebam: nec erat eo tpy quicqz cui magis aduer
 sarer qz calamo & lris. Mutauit posthac fortuna uices: & ex
 illa pfundissima qete & uoluptuosa uiuendi incuria ad hos
 estus pcellasqz occupationum traduxit: vtqz prius tranquitas
 nimia: ita nuc fluctuatio nimia me sumergit. Nullus ego tps
 inquiet eptis meis aptum est. Immo ome tps tuus: s; meis extre
 me omg conditiones tpy ad usant. Optanda ig mediocritas
 est: sine qua t rndere no possum. Hanc ego si nanciscar: re
 sponsum lris expecta. Sin u ista no aderit: frustra in crede
 rnsa mea flagitabis. Quod eptas meas transcripseris omg: et
 alias hre queras: id ipm honesta ca est: cur tibi nil scribam.
 Nam si que omnibo scribo: tu habes unus: satis quid supqz est.
 quod aliena possideas: tuus u nequaqz indiges. Quod aut gra
 tularis: volo apte scias me ultraqz credibile sit comoueri de
 siderio curie & familiaritatum nraz. Nec ego hec a prin
 cipio no uidebam: s; maiora erat incomoda: si repudiassem.

L Finito aut anno libera & integra in erit deliberatio. Quare
 vale. Florentie. vi. kalendas Februarias;
 Leonardus Sat. d. Poggio. Rettulit in vir optim' Nicola n'r

ab te lris accepisse scriptas Londonis. ii. nonas octobres: in qbo
amice tu quid & affecte conquirebare de inimiciis adu sum
me susceptis ab eo. Qui siquid grati in es: amicissim' ouz esse
debebat. Ego u' angit te hisce de rebus: grauit' qz ista ferre plusqz
certissim' scio. Non em' humanitatem & beniuolentiaz tuaz.
Atqz ut quisqz ipse vir bonus est: ita malefactis alterius con
turbatur & angitur. Que medius fidius ipse metu reputans:
no alia pfecto de ca tibi scribere supsedebam: qz ne te ut puta
bam haz stulticiaz ignaz supflua conficerem onerarem qz
molestia. Totam deniqz huiuscemodi cognitioez mali tuuz sub
aduentu integram resuare constitueram. Sz qm' ille: ut est
lingua & p'caci & odiosa: ne in extremo qd' modi angulo qui
etum esse te ab iis molestis passus est: ac maligna quedaz ut
sentio diuisaqz a uero suggestit. Meum ut uidet' reliquu
fuit no subticere: ne aut refugere me examen tuu: aut con
temnere iudiciuz putes. Primuz ig' tu m' ut optim' testis esse
potes: qlis ego in Nicolaum p' supiora fuim' tpra. Tua quidez
familiaritas utriqz nostrz. iuncta latere te nihil pmisit. &
Non ambigo illud p' certo tecu' ipe statuerz: potius fuisse in
me nimiu' qddam & supfluuz in tribuendo illi: qz aliqd' defu
isse officio meo. Sz ego benignitate qdam nature indutus: p'
pensionem me p'stiti: no qz hois demerita no nossem: Sz qz
illum: qui semel infamiliaritate se dederat meaz: laudan
dum mihi honestanduz putar am. Nec tm' qd' ille mereret:
intuebar: quantu' quid a me detens es: conferri. Omnino p'oggi
hui'cemodi erroris caput: qd' prepostere agim' in uita cum
ceteris mltis in rebus: tum in amicitiaz coniungen dis. Res
em' magna ut ita dixerim lenitudine experimeto qz indig' &
priusqz sal illud de q' dr' es: uerissime comedenduz. Sz nos
ante recipim' in amicitiaz hoies: qz an digni sint amicitia &

57
discernamus. Hic aut error & a multis alias. & nunc a me
ipso imprudenter factus: pro grandes quid: at tam meritas exigit
poenas. Quid enim nunc agam queso: aut quid consilii sumam?
Diuertamne ab eo: in quo est perversitas ista dephensa? At multi
ueteris coniunctionis nre memores: ignari stulticie noue: q in
hoc portento erupit: inconstantiam culpabunt meae. Responde-
bo maledictis eius: qui me acerbe & intolerabiliter prouocat. &
Multi leuem dicent: q quae prius laudari: nunc tandem carpat.
Tacebo: ac maledicere illuz sinam? At mortis instar est acerbis-
sime: ab eo male audire: quae ipse super dignitate suaz pluribus locis
ornarim. His igitur in malis: quid potissimum eligam: non satis constituere
meaz ipse ualeo. Tolerantiam tam adhuc contra illius rabiem ad-
hibui. Sed quae diu id facere possim: & hec indigna perpeti: incertum
est. At unde ista pcella: dices. Vn turbatio? Vn inuicestus? Quae
principium: quae causa: qui fomes? O diu immortales pudet
me leuitatem hominis referre. Sed tamen apertum est: praesertim cum
ad te scribam: quae celatum iri nihil oportet. Si eam quae poggii
& initium huic mali: respondebo vnicae Ennio nro. Utinam he
in nemore pelio securibus cesa cecidisset in terram abiecta tra-
bes: & quae sequuntur. Vna siquid muliercula poggii. Vna inquam
muliercula: & ea ipsa turpissima cum est illius amentie: de qua
dicam breuiter. Tu aut ut legeris hanc epistolam: lacerato: ut quae
nunc illius fame quae uis inimicissimi consulam. Ancilla est apud illum
et re & nomine maluenuta: licet ut quidam samnites pro maluento be-
neuentum dixerunt: sic iste pro maluenuta beneuentum soleat
appellare. Haec dudum Florentie cum applicuisset: hospitem quae rita-
bat uxore carentem. Fortuna hanc ueluti calamitatem quaedam
in hunc nostrum impexit: non tamen ab initio. Nam primo suscepit eam
iohannes huius frater iunior natus: & quae illa optabat: sine uxore
domum adduxit. In cubiculo atque in famulatu obscuro cum plius

habuit menses. habitabat hic vnacuz Nicolao iisdem in edibus.
Ita modo ut cenaculis & tricliniis habitacula seq̄strarentur.
Mulier ^{huc} p̄ tps discursari ad Nicolaum: & blandiri familiarius
cepit. Quid multa? Cum fr̄e cubantem m̄tenculam hic n̄r
seuerus Cato nil ueritus fraternam iura: in suuz complexum
libidinemq; seducit. Hec t̄n ab initio clanculum erant. Mur-
mura modo & p̄spectus occulti & anguloy latebr̄e q̄ritabant.
S; postq̄ blanda consuetudo inualuit: & amor flagitio q̄sumat:
in diem exarsit: ut iam eius flama comprimi nequir̄. Non
p̄ insidias: neq; clanculum: s; palam & apte m̄tenc̄ de fr̄is cubi-
culo in suuz thalamuz recta abducit. Ex quo tante confestuz
lites sunt consecutz: ut p̄ singulos ferme dies int̄ se fr̄es ipsi
digladiarent̄. Vicinia aut̄ omnis nō aucliret modo huiusmodi
nefas: uex̄ & uider̄. Hic ego quid dicam pogḡi? aut potius
quid nō dicam? Scio eam me nō in iudicio cam agere: ut iudicis
aius in sit inflammandus. S; t̄n flagitium tantum: tam atrox.
detestabile: qui sine increpatione p̄restit: honestatis gustum:
nō h̄re uidetur. Et quid est aliud contemnē d̄ina simlatq;
humana iura: miscere concubitus pecudum ritu? Omnes san-
guinis necessitudines: omnes propinguitatis nexum detestande li-
bidini posthabere? Quis est infima ex plebe homo tam sine
l̄ris: sine more: sine honestate: q; incestum aduſum fr̄em non
abhorreat? qūq; iste ut uideri uult l̄ray studiosus nō ueritus
est comississe. Quis tam impudens ex infimo ergastulo: q; si id
admissis facinus: nō occultum eē uell̄: qd̄ iste palam semper
tanq̄ sui oblitus p̄ se tulit? Et postea miram̄: si ea opinio est
uulgi: ut l̄ray studio dediti nec esse d̄m putent: n̄ uere antuz:
cuz huiusmodi monstra hōiuz falsa opinione p̄ l̄rat̄is h̄iti ista ostra
d̄m & hōies q̄mittere nō formident. Ab hoc t̄p̄ pogḡi. n̄r hic
amicus uir nullus fuit. Remansit ēz ap̄ eū adultera: quam

confirmatus

uniori fratri p̄ncipalē abstulerat. In cui' potestate usq; adeo fuit.
vt totus ab illa penderet: amicos & inimicos illi' nutu metiretur.
Deniq; vt Circes illa hospites suos diuersas in figuris conuertisse
dicit: & alios leones: alios sues fecisse: sic ista uenefica in hospitium
atq; adeo in thorum Nicolai recepta filtris & ueneficis hōtem
exiit: ac beluinarū feritatem amentiamq; induxit. Nunq̄ em̄
post hoc cessauit cū fr̄ibus. cū amicis. cū familiaribus lites otinuas
exercere. Quinq; illi fr̄es. neminez horū alloquit'. De singulis
ea predicat: que tu de sicarijs & lenonibus erubesceres. Laure-
tium in hēbat int̄ precipuos amicos. Illum sic alienauit: vt capi-
tales nūc int̄ eos inimicitie agitent'. Ego unus superam. Me
q; ferino dente laceradus putauit. Cepit em̄ iam p̄dem sic ad-
uersari mihi: vt palam p̄ se ferret pati nō posse. Celatim carpe:
detrudere: insectari deniq; & succensere: contentiones auidius
captare: lites ultro exposcere: vt manifeste appareret: nō esse
illum: q̄ p̄us fuerat: s; in truculentā aliquā bestiam eē uisus. Hec
ego et si partim cernebam p̄ncipalē a studiosis mei p̄ absentiam
dicta suggererant'. Tam conuenientibus oculis transeunda potius
statueram. S; nō sinit feritas hōis. Ecce eū rursus in furores utit':
ac totam funditus amicitiaz tollit ex leuissimā cā: quā uide q̄so:
& cognosce hōis grauitatem. Muliercula de q̄ sup̄ dixi: insolens
ac plane uictrix cū ex fr̄ibus coriuales fecisset: uxorem alterius
fr̄is: cui Iacolo nom̄ est: honestam sane ac pudicam mulierem assi-
duis contumelijs agitare cepit. Cum hęc aliq̄ diu fecisset: ad alios
fr̄es rem Iacobus defert. Illi iam p̄dem ardentis odio: & tunc
flagitij indignitate comoti: nō ferendaz hui' petulantiaz censu-
erunt. Itaq; facto impetu in Nicolai triclinium: spectante illo:
meretriculam capiūt. Tractam deniq; in viam: ac dorso im-
positam: natesq; nudatam: loris usq; ceciderūt: plaudentibus
vicinis: & tota multitudine compante. Ob hanc iḡ mestitiaz

nō at̄ se multos dies hic nr̄ domi continuit: q̄ si p̄rens illi trucidatus fuisset. Venientibus ad eū consolatoris cā. lacrimans r̄ndēt. ob leuiora iam facinora magnas urbes fuisse subuersas. Se quid nō prius desitūz: q̄ sceleratorū frat̄y sanguine p̄p̄s manus cruentasset. Hec & huicemodi ab illo dicta. partim ridicula: partim iactabunda. & nō ferende stulticie plena ab iisdem consolatoribus p̄ risum efferebant̄: p̄didisse opam in libris coemūdis uenundandisq̄: & insanire hōiem om̄s clamitabant. Ego ū hec audiens: angebar̄ animi: & ardebat mens obiurgare hōiem pro huiusmōi ineptiis. Naturā t̄n ei & suauit̄ amore auiz uerit̄: me continebam. Sic. n. se res h̄re uidebatur: ut nec ego alloquens sine graui castigatiōe & increpatōe stulticie leuitatisq̄ sue p̄xtiturus eē: nec ip̄m putabam: quantū assequi cōiectura quibam ob egritudinem & luctum reprehensionē meaz eē latuz. Inter hec uenit ad me quidaz: dicitq̄ uehēm̄t̄ admirari Nicolaum: q̄ euz in tanto luctu suo nō adūsem. Quid inq̄ miret̄? At quis hic tandem luctus est? Anq̄ fratres quandaz ei? sic eim̄ malui d̄re. q̄ concubinam: q̄ ueneficam: q̄ adulteram: q̄ meretriculam d̄re. castigarūt: ob eam rem consolatum me uenisse ad illuz oportuit. Q̄ prestaret inq̄ has ineptias ommittere. Hec ego ingenue porro & amice. At ille ū hec audiuit: confestim ueluti furis agitatus: incredibili ūboz obscenitate in me inuectus est. Postea nihil n̄ inimice: nihil nisi scelestē: nihil nisi capitaliter de me cogitauit. Habes & cām & initium turbe o'poggi. Q̄ ita leue tibi uideri necesse est: nihil ut existimari leuius possit. Quid eiz q̄so in illis ūbis meis dignuz ut mediocri indignatione fuit? Indignatiōem dixi: imo quid q̄ nō laudem & grām: si nō iste compos m̄tis: si hō deniq̄ nō bellua est: mereret? Vbi est illa amicitie lex a sapientibus p̄scripta: monēdos esse amicos nō in apte: s̄ & acriter si res postulet. Atqui eē poterat

quoquam

61
ulla res: que magis seueram amici monitionē posceret: q̄ hōiem:
qui lratuſ studiosuſq; p̄ ſup̄iorem. etatem h̄ri uolūit: eum nūc
amore meretricule ſic depire: ut lacrimas & lamentationes in-
ſtar pueri dimitteret: ut ſine illa ſeſe uiuere poſſe negabat: ut
fabula uulgi ob illi infamiaz factuſ eēt. Potiuſ in recto iudicio
quiſ ſuccenſeat: q̄ p̄ re graui & atroci leuit̄ nimis mollit̄ q̄ ad-
monui. **S**iquid agas cū ueſano. cū amente. cū furioſo: cū eode-
niq; que iam p̄dem amor & ueneficia obcecaſſent: cui rōnem
ademiſſent: cui nihil reliquiſſent homini ſiſe: p̄ret̄ corporis fi-
guram. Qui cū leuia ab amico dicta nō tulerit: q̄m grauiā ptuliſſet.
Ego iſtā acrimonia abſtinens: mitia t̄m medicam̄ta adūſuſ illiuſ
morbum intentauit: q̄ nec ipſa quid eger auiſ p̄fligatuſq; admi-
ſit. **S**iquid proleuib; adeo furibunde in me ſurrexit: qd̄ feciſſet
pro acrib;: Nonne ſeſe precipitaſſet. Nonne in parietem caput
incauſiſſet. **E**t me puocat maledictiſ homo ſtoliduſ & inſanuſ.
Mitto q̄ indigne: q̄ imerito: q̄ n̄lla ex cā contra amicū. contra
familiarem: contra illuſ. q̄ plurib; eū lociſ h̄arū ſuarū honorarit.
Mitto inq; iſta: atq; p̄tereo. **S**iquid an uſq; adeo demenſ factuſ eſt:
ut nec ſeſe: n̄ imbecillitatem ſuarū recognoſcat. Qui nunq; ūba
duo Latina ob infantiam lingue ſtuporemq; cordiſ ac enerua-
tam adulteriūſ mentem coniungē potuit: iſ me puocat male-
dictiſ. **N**eſcio an in hoc uno pluſ inſania eiſ conſpicua fiat:
q̄ in ceteriſ omnib; erratiſ. **Q**ue ego n̄ me reſpectuſ ſup̄ioris ami-
cicie tenuiſſet: iam tranſfixum ueriffimiſ maledictorū ſpiculiſ
tradidiſſem infamie hōiuſ ſempiternę: p̄reſtim cū tanta ſit
in eo ubertaſ materie: n̄lli ut deeſſe poſſit oro. **U**t aut̄ ad te
poggi reūtar: habet̄ rem totam: ut ueriffime geſta eſt. **D**e qua
ſi recte iudicare uolūſ: multa ſt̄ in illo qd̄: q̄ nō q̄damnes modo:
uex & deteſteris. **I**n me aut̄ qd̄ rephendere q̄ſq; poſſit: nō eq̄d̄
intelligo: niſi forte patiaz nimiaz. **S**iquid ego certa rōne id feci: ut

at hōiſ

N. Nicolaum meoſ
nunq; duo ūba latina
coniungē potuiſſe

qz contemno hoīem p̄stim insanuz & furente: ul' qz rōne h̄re
malui superioris amicitie: q̄ iusti doloris mei. Idū difficilius in
fuit: q̄ ille nihil pensi h̄t: nullo respectu superioris coniunctōis
retinetur: s̄ in maledictis continuo p̄seuerat: ut uerear iaz:
ne lentitudo ista mea ad ignauiaz & socordiaz m̄ imputetur.

Tu es primus ad quē de his rebus scripsim: & ex hoc excitatus
lris tuus. Nam ipse tacere ostituerim. Q̄ si tandem reiecta
patia gladiuz orōnis in hūc puocatore m̄ strinxero: faciam ut
om̄s intelligat: quātuz ^{libi} lucy fūat in istam dimicatōem nō descen
disse. Vale;

Nouam litem beatissime p̄r. secretariuz B̄titū. t. p̄ aduoca
tos consistoriales moueri audio: in p̄gressionē pompaz solenni
de coherentia pontificis p̄cedentes. Ego igit̄ tanq̄ clamore
excitatus accurro: ac locus defendere meū p̄ virili propero: rōnes
colligens: que p̄ iusticia n̄ra illoz iniuriāz facere uident. Pri
m̄ igitur incipiam ab eo q̄ obseruatum conspexi. Memini quid me
tribus coronationibz romanoz pontificuz interfuisse. Gregorū.
Alexandri: Iohannis. In quibz omnibus aduocati nob̄ p̄ire illi
iussi sunt: qm̄ in remanendo honos hēbatur. Iddem q̄ ceteris
in p̄gressionibus suatus uidi. Quam ob rem magnope quidem
admiror: cū mos & consuetudo hactenus ita fuerit: quid nūc
nouū impellat ad ista retractanda. Neqz eim̄ illud ut creclam
adduci possim: eos scilicet moueri: q̄ secretarioz qui nō sunt nūc
p̄sonas contemnāt. Habet eim̄ quod sine arrogantiā dictum
uelim: officium hoc excellentissimos q̄sdam viros & sn̄ia & do
ctrina & eloquentia p̄stantes: De quibz & gloriari sedes ro
mana possit: qui nō recusabūt: si contemni se sentiant: in compa
tionem illoz deuenire. Eniz ū p̄sonas secretarioz nequaq̄ con
temnūt: s̄ officii dignitate se p̄ferendos autumāt. Et de
hoc uno controuersia est: nō de scientia: n̄ de uirtute hoūz: s̄ de

officioꝝ prestantia atq; dignitate. Si ergo officioꝝ ipsoꝝ int̄ sese
compatio q̄dam & q̄ contentio faciendā est: & utꝝ eoz sit di-
gnus: quod pontifici adhereat q̄rendum: idq; unuz in iudiciū
uenit. **B**edeo ad id qd̄ p̄mo loco posui. **U**su & consuetudine
iampdem receptuz est: ut secretariū preferant: qd̄ nec sine
cāpbabili factum existimare debemus. **D**einde si omissa con-
suetudine officia ipsa p̄ se considerare velimus: repiemus secre-
tarios de sui n̄a pontifici coherere: aduocatos aut̄ longe disiu-
ctos esse. **N**eq; eim latere nos debet: q̄ secretariū pontificis
sunt secretariū: Aduocati aut̄ pontificis nō s̄t: s; litigantiuz ad-
uocati. **A**tqui id p̄ magnuz quiddam est: & q̄ totum in p̄nti-
iudicio. **N**am cui quisq; est: ei n̄a cohereat necesse est. **A**pparq;
aut̄ secretarios pontificis esse: aduocatos ū litigantiuz. **E**t
quo fit: ut alter suus pontifici reuera sit: alt̄ extraneus & imp-
tinens. **V**eritas ergo ipsa subtilit̄ intuenti ostendit: secreta-
rios ē sinu q̄daz in pontificis esse: illiq; uelut membꝝ inherere:
aduocatos ū longe disiunctos eē. **E**go iḡ in pompa p̄gressuzq;
solenni eū cui secretariū sum pontificem seqꝝ: ei q; ut ratio
dictat inherere. **T**u ū eos q; aduocatus es: litigantes sequare:
illisq; inherere. **Q**ui cū n̄llm̄ oīo locum in solenni p̄ḡssu obtine-
ant: n̄ tu forsan si recte iudicetur: obtinere debes: & tecum
b̄n̄ agi putare: si nō oīo expellaris. **M**edium aut̄ in̄ponere
te int̄ pontificem & secretarios suos: nec rōnabile sane: n̄ tole-
rabile est. **V**isig; & natura utriusq; officii alterꝝ herere: alterꝝ
disiunctum esse ostendit. **Q**uid aut̄ nōia: nonne hoc iddem
probant? **E**t quis nō uidet secretariū nom̄ penetrālem quādam
cognitiōem rez pontificis d̄re: maximeq; coniuētā & co-
herentem designare p̄sonam? **A**duocati aut̄ nom̄ longinquū
hoīem alienumq; sig;. **C**uz eꝝ tres in iudicio p̄sonę necessario
uersent: iudex. actor. & reus. hoz nullus est aduocatus: sed

Tres in iudicio p̄sonę sunt
necessarie

at Quo

Res curie bifariam diuiduntur.

est alienus quidam ab actore ut reo mercede conductus ad litigandum: qui quod ab alio cuius libet: uocat: aduocatus appellatus est. Quid igitur huic homini coniunctio sit cum pontifice? Quid ad rem alienam & priuatam non a pontifice adhibet: sed a litigatore conductatur: cuius & munus hoc postulat: ut longinquo clamore pontificem alloquat: secreto autem affari suspiciosus sit. Quid est ergo aliud confundere ordines: perturbare officii munera: deicere a capite membra: quam postulare: ut secretarii procul a pontifice submoueantur? Aduocati autem in propinquo consistant: ut quibus secreto loqui expediat: in longinquo sint: quibus clamore uti conueniat: hi lateri cohereant. At dignitate preestabilius est aduocatorum officium: imo nec secretariorum dignitati par. Sic enim cogita. Res curie: ut in uideetur: bifariam diuiduntur: in litigiosas. s. & quietas. Cumque de sua natura quiete sint res litigiosas preferende. Litigamus enim: ut quietem nanciscamur: aduocatorum officium in his rebus uersatur: que molestias & lites & odia continent. Ex his enim pabulum querit: & quod aliter aduocatorum opera. Secretariorum uero in pacatis tranquillisque rebus magis uersatur: que proculdubio litigiosis sunt digniores. Est igitur ratione subiecti secretariorum officium dignius ac preestabilius. Preterea lites omnes odibiles sunt potibus: tamen non nunquam necessarie. Aduocatus uero nunquam. Ex quo fit: ut sponte lites & odia sectari uideantur: quod nec honestum sane: neque gloriosum est. Quod si decretales epistolae & rescripta pontificum aduocati allegent: & quod in illis cognoscendis interpretandisque uersentur: ideoque se preferendos putent: meminerint quod decretales illas atque rescripta secretariorum dictata esse atque composita. Quod uero a tu aduocate legis: que interpretaris: ex quibus argumenta detorques: quod sumas admiraris: eamque uerba omnia secretariorum sunt. De nostris uos manibus fundamenta ipsa officii uiri precepistis: Nos uero nihil a uobis precepimus. Vt igitur officium dignitate precellit. Id ne quod tradit alteri

Quid dicat. fatebuntur hoc esse uerum dum pontifex quod progressu ante sollempni nullam esse potest actionem. Itaque non coherentia opus est. Ad hoc ego respondo et si non indiget tunc pontifex quod fieri non potest ut indigent aliquid re subito mutata indiget tamen ordo personarum suauis est. Nam & notarius pro episcopo antecedit non minus in aula sedentes quam in praesentia. Receptus est tamen eos preferri quod uerba pontifex excipiet atque notariet. deinde uerba dicunt se indigere pontifici: quod non tunc aduocatos indigeat

atq; prescribit: an id qd suscipit atq; obseruat: Insuper id offm digni
est existimanduz: qd cum maiori congruit dignitate. Secretaria-
tus aut offm cu epli digni concurrit: n̄ eam dedecere uidetur.
Fuerunt profecto iam pridem & alii qm multi: s; nra etate Franciscus
Aretinus eps & Bartholomeus Cremenon: & postq; epi facti st:
in offo secretariatus perseuerarunt. Ad uocationis aut offm epalis
dignitas despicit: atq; abhorret: nec decere epim nullo m̄ uidetur.
An igit dubiu est: qn secretariatus offm & honestius & dignius sit
existimandum: cu epalis excellentia que maxima est: hoc no dedi-
gnetur: illud despiciat? Diximus de prestantia dignitatis: qua
procul dubio precellere secretarios docuimus: nunc aut de co-
moditate pauca dicenda sunt. Equid sic existimo multa in eadem
ita constituta fuisse: ut ad comoditate haberet respectus. Neq;
eum possunt res agenda prestim ingentes & multe: nisi ceteris comodi-
tatibus expediri. Est aliquis q secretis pontificis exape debeat.
Hic propinquus adsit: vultus ei intueat: nec uba m̄: s; nutus &
prestoletur. Est aliquis qui plitigatores pponit ac loqui ad ponti-
ficem palam debeat. Hic inter litigatores suos consistat: ab
his rem crebro audiat: atq; doceat: neq; pontifici hereat: cu
ei coherencia inutilis sit: & alios impediatur: qui utiles esse possunt.
Hec dispositio atq; hic ordo in rebus constituendis semper valuit
plurimuz: & valere debet. Videmus notarios pape antiqua con-
suetudine hoc vno respectu epi esse prelatos. Non enim digni
ut antecedant epos receptum est: s; comoditate: q; hi sacros
pontificis affatus exape: illiusq; iussa mandare lris solerent. Vn
notarios appellatos constat. Si ergo horum offm ut iudem obsole-
uit: nihil pret nom inane illis relictum est: secretariu autez
illoz vicem subierunt: eaq; ap pontificem gerunt: q ab illis gere-
bantur: eandem patiam ferant aduocati: secretarios sibi ho-
nore auferri: qua epi notarios dudum anlatos sibi ptulerunt.

Secretariatus officium
cu epli digni concurrit

Aduocatus officium epalis
dignitas despicit.

¶ de Prothonotariis.

presertim cū ep̄alis ordo digni^{te} longe superet notarios: Aduocati
aut digni^{te} nō superent secretarios: imo nec pares illis sint: & com-
moditatis rōne vt probauimus superent.

Leonardus. s. d. Guarino. Virorū optime: addo & doctissime:
quid nūc tibi respondeam: aut quo pacto tarditate hāc meā
& procrastinatoem excusem? Occupatum fuisse me? Que fu-
erit occupatio tanta: p̄ quā facultas nō fuit respondendi? Alie-
norem fuisse auz? Testor dñm te in semp̄ in p̄mis carissimū fuisse:
q̄q̄ conati sint qdam contra moliri. Quid ergo fuit? Nihil pro-
tinus: nisi mos qdam meus ad scribendum tardior. Tu ergo feres
aīo equo me fecisse iddem in te: qđ in ceteris facere carissimis so-
leo. Duas a te epl̄as habeo. Vnam p̄ueterem de controūsiama
liuoloy: qui nos inuicem conflictari nitebant. Alteram be-
niuolentia & gratulatōe referentem p̄ hac noua digni^{te} mea. De
p̄ma hoc dñe mihi breuit̄ licet: Factum ēē in scio te: vt qdaz
hōies: q̄ fauorem tuū suis indignis odiis pretegebāt: molestissi-
me nos compando: ita me cōtemnerēt atq; deprimerēt: vt tibi
ipsi si affuisses: qua p̄bitate es: dolor & fastidius gigneret. Nō
possum negare: me indigne tulisse: s; tñ adūsus illoy impbitate
multa p̄ me: adūsus aut dignitate tuaz nihil dictus fuit: quā
moderatōem lacessito presertim nō semel: s; p̄ dies singulos: dif-
ficillimaz ēē sentiebam. s; hęc vt iam antiqua sūt: sic & an-
tiquari facillime patior. Itaq; totam huiusmodi controuer-
siam p̄xtire ac mandare silentio libet. De noua ista digni^{te}
q̄ gratularis: istud id quid amoris & b̄nuolentie tue. Rem tñ
scito molestissimā: & contra quā optarem mihi contigisse. Nemi-
nem credo tantū adhibuisse conatū p̄ honore adipiscendo:
quantū ego adhibui: ne mihi māclaret. s; qm̄ voluntas ciui-
tatis nr̄am diligentiaz & repugnantiam superauit: dedimus tan-
dem manus: ne aut supbi nimius: aut ingrati videmur. Vita

tam illa ociosa lris studiisq; intenta iocundior erat in atq; tran-
quillior: q; hęc negociosa & ciuilis. **S**z patrię uoluntati paren-
dum fuit: cui neq; repugnare ad extremuz: neq; refragari co-
tumaciter debemus: ut Socrates in Critone sapientissime do-
cet. Id ergo nos fecim' ad tps prefinituz: ne fortasse abiectis
nos oio ppositum illud primuz existimes. **V**ale.

Leonardus. Sat. pl. d. **M**arathio siculo. Fons quidam si fabulis
picturisq; credimus: ee phibet: in q; senes demersi iuuentam
recipiant. Optandissime pfecto lymphę: & q; opepiuz sit de
hibernia tapbana usq; pegrinando disgrete. **S**z alius qd ubi naz
gentiuz repiant: inuestigare sit cura. **M**ihi u tu nuc carmibz
tuus mirabiliss fontis hui' latices: ut uere dixiz: supfudisti. **A**u-
uenescere pfecto me sensi statim atq; illa plegi: grauioriq; de-
posita etate: ad iuuentaz reduci. **N**atura hoc fieri dicamus:
an alia q; piaz rone: ut in eoz affectuuz: q; s attente inspicim'
silitudinem traducam: qd in risu & fletu licet intueri. **T**e ig
amante inspiciens: ac toto affectu effuse loquentē. dispeream:
ni ipse q; amare incepim'. **S**z an oia illud discutienduz e: qd de
furore scripsisti ingens. **I**ndulgere uelis nro aretine furori.
Id alius forsan atr: Ego certe sic accipio: q; laudis furor sit:
no uitupatois. **S**ut. n. furoris: ut a platone tradit: species duę.
Vna ex humanis queniens morbis: mala pfecto res ac detesta-
da: Altera ex diuina mtis alienatione. **D**iuini rursus furo-
ris ptes q; tuor. **V**aticiniuz. mysteriu. poesis. & amor. **H**is u deos
totidem pcesse vetes putauerit. **N**am uaticiniuz apollini. myste-
rium dionysio. poeticam musis. amorem ueneri tribuebant.
Et uaticiniuz qd tandem sit: nemo ferē: q; in q; q; legerit: igno-
rat. **E**st. n. diuinitio quedam. **S**z no ois diuinitio uaticiniuz
est: s; illa tm m: magnaz cui mentem auuzq; Delus inspirat u-
tel: apitq; futura: ut Maro inqt. **N**am aruspices & augures &

.VI. / fons iuuenesci
faciens

/obtinuisse

Duplex Furor.

Diuini furoris ptes uę.

Vaticiniuz Apollini
Mysteriu Dionysio
Poetica Musis
Amor ueneri
Quid sit uaticiniuz
no ois diuinitio uaticiniuz.

Quid Mysterii

Quid Poema

Virgilius

at Tyrus nāq; man?

at pūatū

conectores: ac extā huiusmodi turba. n̄ vates quid ipsi sūt: nec
eorū opus uaticiniū est: s; sanorū hōiū prudentia & ingeniosa
reꝝ futurarū coniectatio. **M**ysteria ū circa religionē expi
ationesq; & propiciatōes diuini numis versantur cū uehe
mentiori q̄dam m̄tis concitatōe. **Q**ualia in sacris libris p̄mit
ta ad pacandā celestem iram: q̄bōdā supplicis factitata le
guntur. **P**oema q̄ eandem ferē determinatōem recipit:
quā & de uaticinio supra dicebam. **N**on ēz omē opus poe
ma est: n̄ si ūsib; q̄dē ostet: s; illud p̄stans: illud hac honora
ta nūcupatōe dignū: q̄d afflatu quodam diuino emittitur.
Itaq; quanto uaticiniū coniectiōni dignū p̄stat: tanto po
ema: q̄d ex furore fit: sanorū hōiū artificio est anponēdū. **H**ic
illē sunt a bono poeta q̄ uesani hōis emisse uoces. **U**nde iu
betis ire deē: **U**t virgil. **D**icam horrida bella: dicam acies
ac tosq; aū in proelia reges: **T**yrēnamq; manus: totamq; sub
arma coactam hespiam. **M**aior' rex in nascit' ordo. **M**aius op
moueo. **Q**uod totū uaticinātis morē platum ē a poeta. **Q**uod q̄
uaticiniū: q̄ mysteriū: q̄d uē poema: hactenus in dētm sit.
De amore aut postea dicem. **N**ūc aut illud ostendendū est:
has furoris spēs: de q̄b; sup̄ dixim': nō ēē malas. **P**rimūz ēz ut
a mysteriū incipiam. **Q**uod alienatōem istā ac furorē & q̄ abstra
ctionem raptūmq; hōis circa rem dīnam dixit ēē malū: **Q**uis
ū nō bonū atq; laudabīlē: **A**mplo me in loco ūsari sentio. **E**x
tant eim exempla poenē in nūabiliā diuinorū hōiū: si forte li
beret hac in pte orōnem extendere. **S**; prolixitatem in re con
spicua reūciendam censeo. **C**irca mysteriā ig' furorē nō ēē
malū stat. **Q**uod aut uaticiniū furorē: **I**llum q̄ nō esse malū
ut ex eo patet: q̄ bona p̄ multa ab illo pueniunt. **S**ibille quippe
& huiusmodi furentes dūz eēt q̄dem: publice & priuātū per
multis profuere. **S**ane ū exiguis aut nullis. **P**oete q̄q; tūc demū

boni existunt: cū suo illo corripiunt furore. Quae de cā vates eos
nuncupamus: q̄i furore q̄dam correptos. Qui ū absq̄ furore mu-
sae poetical ad fores: ut inquit Plato: accedit: sperans q̄i arte
q̄dam poetam se bonuz euasuz: inanis ipse atq̄ ei poesis pre illa
quae ex furore est: hęc quae ex prudentia discedit. Poeta q̄
furore a multis est: Amantius ū a uenere. Orit̄ aut̄ hic exuere
pulchritudis contemplatōe. Cui ergo effigiem visu intuentoz
acerrimo ac uiolentissimo sensuuz nroz stupentes: ac uelut ex
nos positi: totis affectibus in illuz corripiuntur: ut nō min̄ uere
q̄ elegant̄ dictum sit: amantis aīam in alieno corpore vitam
ducere. Hęc igit̄ uehement̄ occupatio aī atq̄ correptio amor
uocat̄: diuina q̄dam alienatio: ac uelut sui ipsius obliuio: &
in id: cui p̄t̄chritudinem admirant̄: transfusio. Quem si furo-
rem ac uesaniā appellas: concedam equid̄ atq̄ fatebor: dum
intelligas: neq̄ poetam bonū ēē illuz posse: n̄ hūcemo furo-
re correptuz: neq̄ futura prouidere uaticinātis: n̄ phui-
modi furore: neq̄ p̄fecte atq̄ eximie d̄m coli: n̄ phui-
modi alienatōem. De furore igit̄ hac tenus in dictum sit: puo-
cato ūbis tuis. Equid̄ si talis est furor tuus: qualem ipse modo
descripsi: nō mō indulgeo illi: qd̄ me flagitas: uer̄ & ultro
te ad illum cohortor. Qui eīm amorem vitupat: qd̄ tandem
dici p̄: nisi diḡ esse illum: qui extremo in odio auctoz uer-
setur. S; hęc satis in ept̄a p̄ftim: q̄ longitudinem renuit. Car-
mina uero ipsa tua atq̄ hanc scribendi amoenitatē usq̄ ad
probo: ut int̄ Nasones & Propertios & Tibullos te existimes
collocandum. Hi eīm emendatissime ornatissimeq̄ eius ele-
giam scripsisse putant. S; unū scias uolo: me nō tam tibi
eximiaz hanc palmas ēē tribuendam existimare: q̄ amor.
Ille eīm est qui ūb̄a dictat: qui sn̄as ostendit: qui varietate
& copiam & elegantiam subn̄strat. Quod ū me tanto pe

Laudas carminibus tuis: fatebor iddem in: Themistocli euenire.
Sed non ego credulus illis. Nam conatum esse me atque conari: certum
longe abesse. Te uero neque ^{beniuolentia} adulatus: mei deceptum intelligo. Vale.
& quotidie scribere aliquid ut facis: dignum amore & musis: ne
cesses. Gloria quippe agendo per litandoque acquiritur. Nec spec
tantibus corone: sed certantibus parantur. Ite vale. Nonis octobris.

Florentie. M. cccc. xxviii.

Ego uero gratias habeo patri Cartusienfis Cenobii: qui desideratas
mihi litteras per te. litteras detulit. Nam ad eam usque diem nullas orationes
habueram. Ex litteris uero ipsis sumas equidem suscepi voluptates: tum
quod minusculum illud meum satis probatus sapientissimo grauissimoque
iudicio tuo prospexi: tum quod laudes quaedam inherant &horta
tiones ad cetera obeunda. Ego igitur tanti uiri iudicio confirma
tus: non penitus inanem posthac fore operam meam: si quid forsitan
mandare litteris aggrediar: estimabo. De stephano autem Aretino
necessario meo: quae dignata est. R. P. t. ob litteras meas inter do
mesticos recipe: sumas ago gratias. Et certe mihi talem nouissem
illum: qualem mundiciae integritasque domus tuae flagitabat: nunquam
de eo uerbum facere ausus essem. Illi profecto sat erit: apud tantum
dnum inter bona probatissime disciplinae & educari. Quae & si non
expediat: tamen ipsum. R. P. t. totis affectibus recomendo. Florentiae
idibus aprilis.

Leonardus. S. d. Poggio. Nihil opinor me iuuissent commentaria
illa tua de bibliothecis germanorum eruta ad vitam Aristotelis
componenda. Hoc enim ipsum quod tu magnificare uideris: triennio
scilicet in disciplina Socratis illum fuisse: priusquam Platoni se tra
deret: periculum esse scito. Socrates enim ut tempora ipsa ostendunt: ali
quot prius annis obierat diem: quam Aristoteles nasceretur. Quomodo
igitur discipulus eius esse potuit: qui non erat? Nec ego id ipsum quod
tu scribis ignorabam a quibusdam patrum eruditissimis traditum. Legeras

namq; & ipse huiusmodi ineptias: s; q; falsum sciebam: poenitus rei-
iciendum putavi. Ad octogesimum p̄mum etatis annus plato vi-
tam p̄duxit. Co. adolescente Socrates ex damnatoe illa nefa-
ria veneno int̄iit. Aristoteles aut̄ longe postea platoni iam
plane seni & maiori sexagenario cohesit. Inter supremū ū
Socratis diem: & Aristotelis exortum anni circit̄. xlii. inter-
fuisse compliunt. Huic ergo scriptori tam manifeste deliranti
ego aut de platonis statua & epigramate: aut de cetis fides
prestem. Quod q̄ de statua quid & si maxie vey foris: vulga-
rior tam ea res est: q̄ ut trismandari expediat. Non eim
oia in describenda vita sunt congerenda: s; illa duntaxat q̄
notatione sut digna. Statuas ū phoy usitatissimuz fuit disci-
pulos h̄re. Vñ illud ^{est} poetę q̄ irridentis: Q̄q̄ plena oia gipso
crisippi inuenias. Nam p̄fectissimuz hoy est. si quis Aristoteli
similem ut pitakon emit: et iubs; archetipos pluteum ser-
uare cloantas. Et Cicero: p̄p̄ statuam platonis consedim.
Hec igit̄ dixisse uelim: quo intelligas me lente ad moꝝ & mo-
rose singula considerasse: que in illius vitam conieci: n̄ q̄c̄q̄
ponere uoluisse: q̄d aut falsum: aut leue: aut ineptuz cen-
suerim. De plinio aut̄ q̄d postulas: nūc fieri nō p̄: qm̄ id uo-
lumen apud quędam ex familiaribus exempluz scribenti pre-
bet. Vale.

Leonardus. c. Lucensi. Equum fuerat egregie vir: si quid
x me p̄ lras tuas querebas: expectare responsones mea: nō
aut̄ & querere simul: & tibi ipsi respondere. Questio namq;
om̄is de re dubia consuevit eē: terminatio aut̄ certitudi-
nem flagitat. Quod si hec licentia hoib; tribuat̄: ut & nar-
rarent ipsi rem suo arbitrato: & falsa p̄ veris: incognita p̄
cognitis asserant: deinde ipsimet sn̄iaz ferant: que aucto-
ritas erit huiuscemodi iudicio: q̄d nō merituz cause: sed

Juvenalis

libido expresserit: In quo idem accusator & iudex: idem disceptator & actor: idem testis & adversarius reperitur. Verus iudiciorum ordo personas distinguit: ut sit alius accusator: alius defensor: alius iudex. Controversia uero omnis fere litigantibus est aut facti aut iuris. Si de facto ambigitur: tabulis, testibus, signis, argumentis coniectura probatur. Si de iure equi ut iniqui ratio in medium uenit. Sed an omnia factum discutiatur oportet. Frustrum nempe de iure queritur: ubi factum non constat. Hec ut uides communia sunt. Nunc ad nostra regrediamur: ut intelligas de quibus conueniat inter nos: & de quibus aduersumur: & cernas quomodo de sint ad veritatem conclusionis tue. Non potuisse salua fide contra paulum Guinifium inferri bellum a Florentino populo dici: cum esset idem ipse pro adherente eidem populo in pace notatus. Nos autem notatum confitemur: & tamen salua fide bellum sibi inferri potuisse affirmamus. Hec igitur per quaestio iuris est: quod tu per huiusmodi notationem remitti priores iniurias & obligationem inter notantem & notatum oriri existimas. Nos rem inter alios actam nullam huiusmodi uim habere putamus. Hec igitur iuris: facti uero illa quae sequuntur. Tu occultis insidiis & dolosis simulationibus usum florentinum populum in hoc bello inferendo calumniaris. Nos nullum prorsus dolum: nullam simulationem: nullas insidias in illo fuisse certissime scimus. Tu denunciatus non fuisse bellum predicas. Nos per philippum qui & uiuit: & testimonium perhibebit: denunciatus fuisse affirmamus. Hec & huiusmodi de quibus controversia est: prius a te probanda erant: postea lamentanda. Nisi enim facta haec ostendas: & illa superiora fuisse iniusta probes: nulla tibi de his aut querela: aut exprobratio iusta esse potest. Sed tu nec ista: quae sunt facti: nec illa quae sunt iuris ullo modo probas: sed ex nuda simplici que narratione concludis. Hoc igitur primum in litteris tuis non probo: deinde illud ut vehementer reprehendo: quod aut te aut me rebus populoz admiscuas: qui nostre

67
sit consuerit illos corrigere: ac non potius arrogantia uesaniaque
hinc debeat: homunculuz unus ex se ipso nemine deferente: tan-
tis de rebus iudicium sibi assumere prestim inaniter! Quid est
queso nra hec censura proficere potest: ne fiant? At facta sunt. Ut
corrigantur. Vn hec auctoritas nobis. Frustra aut niti: nisi aliud
se fatigando: nisi odium querere: extrema dementia est. Ego tamen
inuitus licet: quoniam me puocasi: defensionem scripsi: quam tibi
mitto. Et quod de re oportet agitur: oportaribus uerbis uti placuit: ut potius
ipsi: quam causa agitur: non ab interprete: sed ex se ipsis intelligere
possint. Videbis autem intractatione ipsius cause quam indignae leui-
terque profulueris ad rem tibi non satis notam respondendum. Vale.

Florentie. vi. idus Ianuarias.

Leonardus Poggio Sat. Res protinus risu digna mihi nupoc
currit. Dum iter facio in agrum aretinum: offendi enim boues
plaustra trahentes hanelantesque. In plaustris autem columne
vehementes marmoree: & statue due non satis fabrefacte:
basesque & arculi & hyperstila. Casusque in saltus difficiles con-
iecta plaustra expediri non poterant. Circumstabant uero redemp-
tores cum dolabris purgantes iter adiuuantesque. Tunc ego
nouitatem rei admiratus. (neque enim plaustra per eos saltus tra-
duci: neque marmora importari consueuerant.) accessi propius:
& percontatus sum: quid rei esset: & quoniam illa tam molesta onera
deferrentur. Tum unus ex redemptoribus me aspiciens: ac simul
manu sudorem a facie abstergens: perterritus credo laboris: ac se-
cum ipse indignans: Dum perdat inquit poetarum omnes: & qui fuerint
unquam: & qui futuri sunt. Egoque hoc eius responsum audiens:
quid tibi cum poetis est inquam? Aut qua tandem in re tibi molesti
fuerint? In eo inquit: quod hic poeta qui nupoc defunctus est: stul-
tus nempe homo atque uentosus: sepulchrum sibi fieri marmoreum
impauit. Et de causa marmora hec Montepolitanorum defe-
runtur.

censura

Sed credo produci nunquam poterunt difficultate viam. Et ego uolens
clarius intelligere: Quid ais inquit? An Montepolitiani poeta
quisque decessit? Non ibi inquit: sed Rome: sepulchrum tam in patria fa-
ciendum sibi testamento prouidit. Atque haec est imago eius: quae
hic cernitur: altera uero parentis: quae iuxta se collocari iussit. Tunc
ego de patria & de obitu coniecturam faciens. Audieram
enim nup̄ Bartholomeum quendam Montepolitanum Rome in-
teruisse: pecuniamque nescio quid reliquisse: interrogavi red-
emptorem: num de eo loqueretur? Illeque hunc ipsum esse annuit. At
enim inquit cur tu poetis ob hunc asinum maledicis? An tu illum
poetam credis fuisse: quoniam nullam neque suam: neque doctrinam co-
gnouit? Stulticia uero ac uanitate omnes omnino homines superauit. Non
nouit inquit illum dum uixit: nec eius nominari unquam audiuit. Sed op-
pidani quidam sui poetam illum arbitrantur: & si paulo plus pecu-
niae reliquisset: deum putarent. Quod si non fuit ille poeta:
nec maledictum poetis uelim. Atque ego tunc abiens conside-
rare mecum cepi redemptoris uerba: quod stultus homines atque uen-
tosum dixit eum: quod Rome decedens: marmoreum in patria
sibi fieri sepulchrum impulisset. Re enim uera sic est: Nemo qui gloriae
suae confidit: de sepulchro sibi faciundo unquam cogitauit. Operum enim lau-
dabilium fama & claritate nominis contentus satis ob hoc ipsum poste-
ritati sese putat commendatum. Quid enim sepulchrum mutare res iuuua-
re sapientem potest? Aut quid uilius quam sepulchrum memorari: vitam
sileri? Tres eminentissimi Imperatores variis seculis fuisse re-
feruntur: Cyrus. Alexander. Caesar. Quorum Cyrus qui fuit
antiquior: nedum sepulchrum inigne appetierit: sed testamento ma-
dauit: nullum sibi sepulchrum construere: sed in terra humari: affirmans
terram flores producere: & segetes. & arbores amoenissimas
preciosissimasque efferre: non ullam generosorem sepulchri mate-
riam repiri posse. Itaque nuda in humo sepeliri corpus suum

uelim

.I.
T O
A

uiget. sine ullo poenitus marmoris aut structure monumento.
Recte quid. Virtus eim illius & facta egregia penem sui me-
moriā pollicebant futuram. Bella quippe maxia singlari
fortitudie industriāq; confecerat. Victorias plurimas glori-
osissime reportarat. Impiuz medis adeptum in psal transtule-
rat. Ipse u mirabili sapia pditus: vitaq; & moribus. Ut ita dixim:
ciuilissimis optimis legibus ac sanctissima disciplina partim
a se impium comunierat. Ex quo Cambise. & ochi. & xerxe.
& artaxerxe. & Darii longissima ac potentissima successione
regnauerūt. Hic ergo tantus ac talis impator humi sepeliri
voluit. Marmor aut parium. aut numidicuz lapidem no
quesiuit. Eadem in Cesare & Alexandro mens fuit: quoz
neutz de sepulcro sibi faciendo uidermus cogitasse. Facio con-
tumeliam sumis viris: q^{uor} in repndendo hoc uilissimo homine
testes adduco. Sz tam si excellentissimi viri hanc uanitatem
ambitosam cu laude uitarūt: quantuz in hac fece hois hec
est supbia deridenda. Tu marmora tibi ex longinquo portari:
Tu sepulczy fieri: & statuas tibi ipi collocari testamento iubel?
Quo merito qso? An scia: que inte nulla fuit? An lris: quaz
vix quattuor tenebas. An vita & moribus: qui leuissim ac
singulari stulticia plenus: nihil consilio: aucta u temeritate
ac uesania prosequere. Vex eim si no mores. uis: qnū illū
honestat: dignūq; statua & sepulcro marmoreo facit. Natū
ex patre mercatore circūforaneo: auia obstetrice: matre
phanatica. An ppt pecunias sub terram absconditas statua dig-
te ipm censebas? Hoc suberat unuz uidelicet. Vex tam has ipas
pecunias pontifex post mortem tuaz: cu ille tandem in lucem
uenissent: ut sibi a te furto subtractas reposcit. Quid scri-
bes queso in sepulcro? Que acta: quas res gestas insigniri fa-
cies? An pr tuus ut asinos & merces circum nudinas agebat?

An auia ut editos in lucem partus tollebat. puerperis ancillabatur.
An mater ut in phanis soluto crine uolitabat. An tu ipse ut pe-
cunias furtim cumulabas. An pontifex ut eas pecunias repo-
scebat. Hæc est summa rerum tuarum. Hæc est gloria tua atque tuorum.
Que qualia sunt: ut tu: si modo quicquam sapias: si non ut in omni

vita: sic enim moriens stulticia ac teneritate delatus esses:
testamento cauisses: ut tu olim pecunias: sic & te tui sub terris
absconderent: ne risus & querelæ matiam hæc tui sepulcri ua-
nitas & ambitio exhiberent.

Leonardus Nicolao Strone Sat. Vehement me delectarum
lre tue: quas nunc primus ad me scripsisti. Ferebant enim præ-
se & nam præstantissimas: quæ est ingenii: & disciplinam vigi-
lantem atque solertem: quæ est studii ac diligentie. Itaque in quod
contigit etatem istam & sensus earum lre tuarum consideranti ut ad-
mirabilis quedam ac plane supra annos hæc tua maturitas
uideretur. Nec uereor: si modo tibi ipse non deeris: præcellen-
tissimus te virum esse euasurum. Quam ob rem inuigila queso:
ac per singulos dies adde in super aliquid & accumula: considerans præ-
magna in his studiis premia tibi esse proposita. Ad constitutio-
nem uite ac nominis celebritatem & gloriam hæc duo: crede mihi:
& opes amplissime consequentur: que celebribus uiris ac uirtute
expolitis nunquam uolentibus defuere. Habes præceptorem eximi-
um: cui imitari diligentiam & assiduitatem debes. Studium uero
tibi sit duplex: Alterum in lre tuarum peritia: non uulgari ista & comuni:
sed diligentiore quodam atque recondita: in qua præcellere te magis
uolo: Alterum in cognitione earum rerum: que pertinent ad uitam & mo-
res: que propea humanitatis studia nuncupantur: que hominem profici-
ant atque exornent. In hoc genere uaria & multiplex & undecumque
arrepta sit tibi cognitio: nihil ut præmittas: quod ad instituti-
onem uite: quod ad decus: quod ad laudem pertinere uideat. Sed eos

legas censeo: qui nō soluz doctrina: vey & nitore orōnis & pi-
 tia lraꝝ iuuare te possint: quales sunt Ciceronis libri: & siq-
 pxime accedunt. Si tamē me audies: fundamenta disciplinamq;
 harꝝ rerum ab Aristotele pdisces. Ornatum ū orōnis & copiam
 & omnis ūboꝝ diuitias smonisq; ut ita loquar dexteritatem
 in his ipsis rebus a Cicerone mutuaberis. Volo nanq; prestanti
 viro hoc adsit: vt & sciam rez habeat abundantem: & ea ipsa
 que scit: illustrare dicendo & exornare possit. Hoc aut facere
 nemo ualebit: nisi q̄ multa didicerit: multa undiq; decerpserit.
 Itaq; nō m̄ a p̄his doctus: q̄ est hui' studii fundamentuz: uey & ruz
 a poetis & oratorib; & ab hystoricis patius ueniat oportebit: ut
 copiosa & uaria ac nulla in re rudis sit sibi orō. Breuior sum
 in his explicandis: qm̄ noui te illa legisse: q̄ de studiis & lris aliis
 a nobis scripta fuere: in q̄b; formaz hui' discipline ut ex p̄sim
 nos quid: ul' certe adumbrauim'. Hanc ū p̄stantiam si tu: quz
 admōz spero: nanciscare: que naz diuitie cū hoy studioꝝ pre-
 miis fuerint conferende. Licet eim iuris ciuilis studiuꝝ uen-
 dibilis sit: ut litate tñ & dignitate longe ab istis studiis supat.
 Nam studia quidem ista ad faciendum uix bonuz tota contem-
 dunt: quo nil utiliuz excogitari potest. Ius autē ciuile ad faci-
 endum uix bonuz nil p̄tinet. Quid eim bonus uir de aqua plu-
 uia arcenda: aut de liberis cognoscendis laborat? Aut q̄ melior
 erit: quis si p̄tum ancille in fructib; eē censeat: q̄ si nō censeat?
 Quin & bonus uir & legata p̄soluet: & mandata testatoris ad-
 implebit: & si septem testium solemnitas testamento defuerit.
 At ius ciuile contra disponit. Prętea bonitas & uirtus stabilis
 est: ius autē locis & t̄p̄rib; uariatur: ut sepe q̄d florentie legi-
 timuz est: ferarie sit contra legem. Iam ū magnis & p̄claris
 uiris nō satis decora est hec in litib; & controuersis mercenaria
 uersatio. Itaq; qui nobilitate aut diuitiis p̄cellūt: militia

utile consilium

legerit: multa

N. ius ciuile uendibilis
 & studia humanitatis:
 dignitate q̄dam eminet.

at p̄grinis

dignitate gaudent: doctoratum uero sibi ad dedecus potius & igno-
miniam reputarent. At enim superioribus illis studiis tanta dignitas
inest: ut nemo princeps: nemo rex sibi turpe ducet scientiam
illam rebus & eloquentiam insigniri. Alexandrum certe Philippus
pro Aristoteli tradidit: non ad discendum ius civile: quod tanto
regi sordidius fuisse: sed ad doctrinam vite ^{ac} mox & ad eloquen-
tiam perdiscendam. Omitto uoluptatem uicinitatemque
illorum studiorum: que tanta est: ut difficile sit inde mentes re-
uellere. In iure autem civili perdiscendo quod tandem est: preter
mera tedia! Itaque oscitant scientiam non immerito ab antiquis
appellatur. Sed hec satis. Mihi enim ad te scribenti potius his
de rebus loqui: quam aut de familia: aut de parentis amicitia
placuit. Illa enim tempus expectare possunt: & sunt non in dicta pul-
cherrime uero ad hec studia non est uisum differre. Vale.

Leonardus salutem d. Atto Militi Saxoferrateni. Etsi cognosco me
proximiore debitorum esse: tamen cum Ariminensi uisite domum
ad me uenisset: & num quid uellem rogaret: non promisi ipsum ad te
uacuum redire litterarum mearum. Gaudeo igitur semper gauisus sum
per te atque secunda de tuo statu dignitateque audisse: non puto
esse quicquam amicorum tuorum: qui me in hac parte gaudii atque beneuolen-
tie antecedant. Id uero totum proficiscit ex singulari prestantia uirtutum
tuarum: qui humanitatem summam cum grauitate morum & sapientia rebus
gerendarum mirifice coniunxisti: ut idem tu & amari ut facilis:
& timeri ut fortis: & obseruari ut prudens mereare. Sed hec
cum aliis uberius & solutus quam tecum de te. Nunc autem inuitat
locus in quo degis: ut non pretermittam de me aliquid scribere. Equo
tanto ardore generosam inclitamque Malatestarum familiam
colui: ut non alienum proceres illi me existimarent: sed unum de
se ipsis. Ut enim ceteros omittam: cum inclite memorie Karolo
principe illius familie ita aliquandiu uixi: ut neque mensa: neque

uentio

venatio: neq; studia lruy me ab illo seqstraret. Qui pactis ad
occafum uenationib; ita redire Ariminuz solebamus: vt du
obus ut tribus passuum milib; disputando: sumis interdus con
tentionib; & desperatis prope clamorib; certaremus. Fuit
et illi ingeniu; mag^m. & scia multaz reruz abundans: ceptaz
ita ptinax in disputando: vt qd samel dixisset: semp defendet.
Et suppetebat mirabilis qdam copia ronuz argumtoz q; ad
cuncta q; assumptat sustinenda. Ex quo frequenter fiebat:
ne clamoresq; contentionesq; de essent. Sz idem in omni utute
cetis hoib; longe meo iudicio prestatit. Quorsum u hęc: vt
iuniorib; istis procerib;: qui illi succedere: me notuz & comen
datum facias. Vale: & latorem haz tray in concessione illi
officii: q; postulat: rogo habeas recomissum. Itex vale.

Leonardus Nicole Sat. Qm pu munē necessario detentus:
ad esse tibi in parentis tue optime atq; pstantissime mulieris
luctuoso funere nequiu: qd reliquuz est: lru; adimplere
officiū tentabo. Neq; eam confido prestare id posse. Et eaz
cum pietatem filii debere me illi & hre intelligam: ac in lu
ctu prope equali tecum uerser: sentio pfecto me consolationē
potius indigere: q; alios consolari posse. Quę tam ad ronem
deflectenti auuz in uenire in mente soleant: recensere con
stitui: si forsan ea res lenire aliqua ex parte dolorem tuuz
ualerq;. Quid tantope lugemus inq;. Quid afflictamuz. q;
u nouuz quoddam inopinatumq; acciderit. Num q; so ut igno
tum ut ambiguum fuerat illam ee mortalem. Num ad ma
turitatem iam suam plane & seniu; quenuisse. Num annoz
num eam implese: quę vix centesimus quisq; pertingit. Cui
sua aut vite cui unq; prosperior: aut bonis oib; cumulatior fuit.
Quid igitur nob uolumuz. Quid ex poscimus. Quid erga supos
usq; adeo ingrati atq; pueri sumuz. Quę eam magnope a diis

N. Bona in mulieri
bus numeran
da.

immortalibus precamur: ea nobis ultro collata non recognoscimus?
Bona quid nisi ego fallor in mulieribus numerantur: gratia, forma,
pudicitia, fecunditas, liberi, diuitie. superque his omnibus virtus
& probitas. **E**go quibus his addo valitudinem prospiciam & vite longinquitate.
Nam infracta miseraque valitudine & superiora squallent bona:
& in breuitate vite nulla perfectio preestimabilis reperiri. Hoc igitur
omnibus si quis docere potest aliquid huic primarie mulieri defuisse:
confitebor equidem non esse illam tantopere extollendam. Sed quod de
fuit quod huius omnibus: quod superius numerata sunt. Quid non abunde & super
fuit? Nam ut breuiter percurram singula ab initio exordiens:
Maternus illi gratia prestantissimus fuit. ex clarissima familia ma
llestari. paternus uero ex gente honoratissima ac maxima nostre ci
uitatis. patre. auo. & attauo. splendidissis equibus: forisque & domi
summe auctoritatis. Quid igitur magnificentius? Quid illustrius in
hac parte dici potest? Aut quid insignius: quod tanta claritate maior
honestari. **F**orma uero fuit egregia plane ac magnifica: plena
dignitatis: plena ingenii pudoris. **A**deratque & in proceritate
generositas quaedam. & in grauitate auctoritas: & in negligē
tia commendatio probitatis. **Q**ua quidem in parte qualibet a Lenone
stouicisque reclametur: tam ueterum in academicorum peripatheti
corumque sententia magis probatur: quod fucos atque fallacia affectare
falsam opinionem forme damnandum: sic natura largiente uerum
decorem grate suscipiendum existimat: & in bonis numerandum.
Nec ego sane lepeditatem aut uenustatem in hac prestanti muliere
laudari: sed prestantiam quaedam naturam & uenerationis plenam
dignitatem. **N**am de pudicitia quidem illi in qua fuit: unicum
exemplum singulareque tacere melius est: quam pauca dixisse. **N**up
ta uero fortunatissimo coniugi. diuitibus. opibus. celebritate nominis:
sue etatis omnium nostrorum prestantissimo. numerosam sobolem
percreuit. **V**iditque multitudinem ex se procreatam filiorum filios atque

nepotes. Quanta sunt queso ista q̄ adhuc numerauimus & quanti
existimanda. Vel q̄ multi reperiunt: quibus ista contigerit. Vno
fortasse aut altero nonnulli: cunctis uero sunt cumulatim p̄ pauca admodum
gloriarī possūt. S; bona animi maxīe in ea mīliere conspicua fu-
ere. Admirabilis probitas: insignis humanitas: magnificentia
liberalitasq; egregia maxīeq; ad decus & p̄stantiam erecta mens.
Quid dicam de humanitate mirifica: de caritate in suos: de di-
lectione in om̄s: de bonitate deniq; singlari: in quantitatē unq;
mīlierem huic comparandam me cognouisse affirmare uerissime
possum. Prudentia uero quāta fuit: ut ex illo apparet: q; maxīe
domus: magnas clientelas: varia multipliciaq; negocia: mor-
tuo coniuge: p̄ annos amplius triginta sic gubernauit: ut ne-
mo consilium aut prudentiam uiri deesse in tanta admīstratōe
unq; sentiret: essetq; ipsa simul regula morū & integritas hone-
statisq; disciplina & norma. Cū his ulla laudibus ad septuagesimū
quartum puenit aīnū. p̄spera ualitudine & continuata aucto-
ritate. Exitum q̄ uite facilem tranquillūq; sortita: qualis
superiori eius moderationi maxīe congruebat: desiderium sui
mirabile filiis propinquisq; reliquit cū unanimi consentienteq;
om̄ium commēdatione. Igo igitur hanc mīlierem pro tantis atq; ita
continuatis ad extremū usq; uite diem bonis neq; lacrimis
decorandam puto: s; gratulatione & gloria p̄sequenda. Nec
aduersi quicq; illi accidisse existimo: q; mortua sit. Nec sane
in morte quicq; est mali p̄pterea q; aut extinguat p̄tinuis om̄s
sensus: & fiat q̄ somno cuidam nunq; interrupto sit illa rege.
Qua si est suauissimū unū int̄dum noctis toto spatio sine ulla
int̄missione potiri: quāta suauitas in illo sempiterno t̄pore est exi-
stimanda. Aut si remaneat sensus: uiuantq; aī nri post mor-
tem: uiam illā facilem ingressos ad meliora domicilia migra-
re: & cū melioribus & suis sitibus habitare: est proculdubio

confitendum: ut aut nihil mali sit in morte: aut multum & bonum.
Cuius uero ex duobus alterum necessarium sit: & quibodam incertum
obscurumque uideatur: Ego tamen in persuadendo animos hominum esse sempiternos:
atque optimo cuique cum a corporeis uinculis fuit liberatus: reditum
facilem in caelum patere. Ubi nunc illa consistens: ac tenebris ex-
ita. pure intuitu diuina illa spectacula contemplantis: imbecillita-
tem nostram miserat: seque nunc tandem uiuere: nostram uero hanc: quae
vitam dicimus: mortem esse cognoscit. Equidem hominem iam plane seni
qui cum laude eximia uixit: optandam & mortem existimo: cum &
impendeant quotidie pericula: quibus periculum est: ne extrema aliqua labe
superioris uitae splendor & gloria deturpetur: ut priamo regi &
pompeio accidit: quae utique calamitates extreme ex superiori felici-
tate miserabilem reddidere: uelut uita censent. Tamen illud est
certissimum: aetate longius procectis incommodum: quam necesse sit quodammodo
hebetari sensus: uiderique deterius: atque audire: & incertis mul-
tis natura ipsa debilitari & frangi: ut optime cum illa actum in
hoc suo detessu putare debeamus. Quod si nostram uicem dolemus:
quod uidelicet spoliati illius praesidio atque solatio sumus: usque nos
moeror afficit: & in luctum impellit: uidentem est: ne nimis
ingrate atque iniuste incommodum nostrum illi incommodo auferamus. Amor
eius uerus ad eum quam diligimus eam: non ad nostram esse referendus. Si
eum & aetas illius iam ingruescens: & ante parta laus: & fortune
nobilitas hoc flagitant: ut illam ad extremam uitae diem quam
in portum quendam ex longa periculosaque nauigatione tuto se
recepisse gratulandum sit atque letandum: nolimus quiescente com-
modum lamentari aut deflere. Denique illa certe qua beni-
uolentia fuit: hoc nos in dolore uisari proleste fert: & cessa-
re nos iubet atque desistere: cuius & mortuae parere: & condo-
nare merorem nostrum debemus: & quantum natura patitur moderate
perferre.

Leonardus cyriaco. Sat. Melius erat o cyriace no tantuz sape.
quantuz sapis. Si quid te sciente alioy errata conturbat: que ab
ignorante nulla molestia pretirentur. Habet em ignorantia
multis in malis quiddam boni: q; minus angit: q; min' sentit.
Atq; ut ad postulata ueniam tua. Admiratum te dicis in hoc
nouo sigismudi principis aduentu: q; qui ante coronationez
se regem scriberet romanoy: post coronatoem q; maius q; daz
& dignius ex primere uolens: Impatorem se nūcupabat: nō re-
gem: qd tu perperam factum arbitraris. Itaq; te id rephen dis-
se ul: Et queris a me: num iddem sentiam: qd tu: in contra-
putem. Ego ū in his & in aliis pmultis plurima q; tidie in uideoy
errata cognoscere. Sz utor' Democriti regula: Rideo eiz illa:
nō fleo. Quid em mea refert: quā admōz barbari loquantur:
q; neq; corrigē postuz: si uelim: neq; magnope uelim: si posses.
De rege tñ & impatore iddez sentio. q; tu: & iam pridem ridens
barbariem istam. hoc ipm notauit: atq; redargui. Tres. n. gra-
dus maiory dignitatz apud romanos: de q; y principe loquimur:
fuere: Rex. dictator. impator. Ex his suprema omz potestas
rex est. Post regem ū secundum tenuit dignitatis locuz dicta-
tura. Post dictaturam impuz tercio gradu consequit'. Huiusce
rei probatio: q; octauiano impatori optime se gerenti: uolens se
natus pptulq; romanus dignitate augere: q; impatore dictatore
facere decreuit: qd ille nō recepit: sz flexo genu recusauit q;
maioris fastus maiorisq; inuidie dignitatem: & iustimans im-
peratoris nom modicū ac popolare: si d. ad dictatoris fastigium
comparetur. Inferioris ergo dignitatis impator' est q; dictator:
vt ex hoc patet. Maiorem ū esse regiam potestate q; dictatu-
ram ex eo p̄intelligi: q; Iulius cesar dictator' cū esset: affectauit
regem fieri: cui rei gratia interfectus est: nō ferentib; ciuib;
vt regiam assumeret potestatem: sz dictaturam vt pote minore

.N.

Plurisne sit rex an Impator

.N. optima. Demo. regulam.

equis aut in eo patientibus. Hec igitur que adhuc dixi: & si ^{nulla} poenitentia
alia sup adderent: tñ ipsa p se ut sola probant abunde: regium
nom q̄ impatoriuz eē prestantius. Nisi forte aut senatus duz
p̄v impatore dictatorem facere uolebat: aut cesarem duz ex
dictatura rex fieri cupiebat: nō intellexisse vim istarū dignita-
tum existimemus. S; nolo his eē contentus: p̄st̄m ad te scri-
bens: cui aures noui q̄ auuidissimz sint uetustatis: simul ac ueri-
tatis. Explicemus ergo singlorū nāz: quo cognitas & in se com-
patam sui dilucide nobis ostendat. **R**egem om̄s sic accipiūt:
q̄i suprema q̄dam & absoluta sit potestas: supra que in suo re-
gno nemo sit: s; ipse p̄sit om̄b. Ex quo fit: ut rex nisi unus
duntaxat eē nō possit. Plures eim reges sint eidem regno
presidentes sese mutuo impediret: naturaq; p̄meret regis:
que nō omnib p̄st̄: s; h̄ret paritate. Latet hoc in atitq; q̄
modernisq; regibus. Neq; eiz Nūma: neq; Hostilius: neq; An-
cus: neq; alii deinceps romani reges consortem aut sociuz re-
gni habuere. De Romulo & Tatius ferūt: s; alter Sabinoz
alter romanoz erat: & in p̄pinq collati repugnate nā sese passi
nō sunt. In modernis q; regib; iddem appare. Neq; eiz Fran-
coz neq; angloz plures sint reges regnū gubernāt: s; unus
& solus: cui fr̄es: cui patru: cui p̄pinq om̄s genua s̄mittunt.
Cessit iam qnq; ap hos filio p̄r: ac regiam potestate se uiuo
transferre in filiu; uoluit: ipse dimisit: qm̄ duos simul re-
giam potestatem h̄re q̄tra nām est hui' digni. At Impatores
sint plures sepissime fuerūt. Non est eiz suprema potestas
imp̄iuz: s; salua repū: salua auctori senatus & p̄p̄ti. salua
libertate impator creabatur. Est eim imp̄iuz armoz ex-
tuumq; ad tutandam augendamq; rem pu. cōmissa aucto-
ritas. Itaq; Impatore existente: nihilomin' consules p̄yto-
resq; ac ceteri magistratus in repu. manebāt. **R**ege aut

existente: manere nō poterāt: qđ patet ex dictatura. Illa n. qđ vim quandam regie potestatis hñe uidebatur: simul atq; inducta in rem pu: ceteri magistratus om̄s intibant: & abrogati p̄ creatorem dictatoris censebant: p̄tē tribunos plebis. Et in hoc differebat dictator a rege: qđ dictatore existente: plebs plebeiq; magistratus vim auctoritatemq; suaz retinebant. rege autē existente: tribunicia potestas plebisq; auctoritas ois ois soluebatur. At em̄ cū Impatore cuncti siml magistratus in re pu. p̄stabant: & auctoritas uigebat senatus: & p̄pti libertas suabatur. Ex quo apparet Impatorem nō esse dñm: s; legitimaz potestatem. Nisi forsan Crispum Sallustium ignorasse vim dignitatemq; impatorii nōis arbitremur: qđ inqt. Nam cū tute p̄ molliciem agas: exercitū supplicio cogere: id dñm nō impatorem ēē. Volo insup vnā ut altā rōnem inducē: quo maioris dignitatis regium nom̄ esse oñdam. Impiuz eiz quibusdam magistratib; recte tribuimus. Nam om̄s qui iuris ditionem excent: ac punire & coērcere possunt: impiuz hñe dicimus. At regnū hñe illos nunq; dicerem: qm̄ nom̄ impii legitimā potestatem siḡ. Regnum autē hñe supra leges ēē. Prætea que deo tribuimus uocabula: ea præstantissima s̄ existimanda. Cum eiz d̄s ineffabilr̄ excellat: nec ulla humana repiri digna possint ei maiestate ulla deo tribuimus: qđ apud nos sūt maxia: qm̄ maiora tribuere nō hēmus. Deum autē regem nūcupamus: ac regnū celoz dicimus: ut sacre tr̄e poeteq; testant. Impatorem ū qui dñm uocant: vix quisq; reputur: p̄ptea qđ rex potestatem supremaz absolutamq; siḡ: impator ū longe inferiorem. Ex his omnib; luce clarius apparet: qui impatoriuz nom̄ regio nōi anteferūt: eos in maxima ignoratione uersari. Sed heust tu qui hñc errorem notasti: cur aliud huic annexum tacitus præterieris. Coronari em̄ impatorem ubinam gentuz mos fuit.

fuerat

at cohibere

at p̄teristi

Quis impatore romanus antiquis illis temporibus coronatus fu-
isse unquam audiuit: aut legit? Non Augustus. non Tyberius. non Ca-
ligulam. non Neronem: Cuius praesertim hi duo extremi into-
lerandae superbiae ac luxuriae forent. Non Traianus: non Ha-
drianus: non Antoninus. Nemo inquam istorum coronas impium unquam
suscepit: aut huius: aut usus est: nisi forte lauream: cuius tri-
umphasti: aut rostratae: quae classem hostium cepisset. Quae duae
coronae non impatorum erant magis quam quae triumphantium
aut uicentium. An ergo quae illi tantam impium magnitudinem
habentes non faciebant: hi quattuor iugerum possessores co-
ronabunt? Enim uero non ut impatores: sed ut reges romani
coronantur. Cur ergo se post coronationem impatores scribunt:
non reges? Deinde totum hoc ignorantiae est: cum ne reges quidem
romanos unquam coronari mos fuit. Romulus. n. & hi qui
post eum fuerunt reges nunquam coronam receperunt: aut gestarunt:
aut usi sunt. Idem quod obseruatum est a tuscorum regibus: ut nunquam
corona uterentur: sed trabea duntaxat & palmata tunica.
Quare hanc barbariem quae cum sua ignorantia ualere sinam?
& nos antiquis doctissimorum uirorum scriptis: quod unicus est refu-
gium: oblectemur: non curiosi siquid agant isti: aut quemad-
modum loquantur. Vale.

Leonardus Flauio Foroliuensi dat. Ne forsan tu atracti-
pias quam ego: ut ego quam tu: placet ante omnia constituere: quid
nobis in controuersiam uenit. Quae quaestio nostra in eo consistit: quod
tu apud ueteres unum eundemque fuisse sermonem omnium putas: nec
alium uulgarem: alium latinum. Ego autem ut nunc est: sic &
tunc distinctam fuisse uulgarem linguam a latina existimo.
Pressius quam si placet ista circumscribam: ut certo tempore locoque
diffiniantur. Nam quae ueteres dicit: nec tempus: nec locum satis
certum designat. Sit igitur quaestio: Utrum roma per Terentium poete

An apud ueteres idem sermo esset uulgarem
& latinum

at lratoy
& M. Tullii tpra uulgus ita loquebat: ut loquuntur hi. q̄s nūc
latine lratēq; loqui dicimus: ut alius fuit vulgi sermo: alius
lraty. Tua quidem p̄ma ac potissima rō est: q̄ oratores in sena-
tu iudiciisq; & contionib; latine orabant: q̄d nō fecissent:
nisi a cunctis intelligerent. Prætea Terentii plautiq; comoe-
die recitabantur ad pptm eap̄sa lingua: qua scripte sūt. Adq;
signum esse aī: q̄ eodem m̄ vulgus loquebatur. Quo eīz delect-
lectarent: nisi intelligerentur. Hæc tibi firmissime p̄batoel
videntur: ac certissima argūta opinionis tue. Ego aut nō
maiori ista puto: q̄ nūc sint euangelia missaq; solennia latine
ac lratē in audientiu; turba p̄nūciari. Intelligūt eīm hoīes licet
illiterati sint: Nec tam ipsi ita loquuntur: nec ullomō loqui sciret:
licet intelligat. Propterea q̄ longe facilius est intelligere alienū
h̄mōne q̄ proferre. Discutiam igit si placet argūta tua: & quid
valeant: uideamus. Neq; eīz signis & opinionib; tam assentiri
nos decet: q̄ necessariis rōnib;. Nam opinio & existimatio se-
pissime fallitur. Duo quid argūta p̄ te inducunt: vnus oratorū.
altorū poetarū. Videam igit oratores q̄ in se-
natu iudiciisq; latine lratēq; loquerentur: nihil opinione tuam
adiuuat. Erat eīz in senatu & iudiciis ad hoīes lratos sermo
oratoris. Itaq; hæc duo loca nihil ad rem p̄tinet tuam. Restat
contio: in qua ad doctos simt̄ indoctosq; hēbatur orō. Neq;
eīm appellatione ppti: turba solum & infime sortis hoīes: sed
nobles & ignobles: doctiq; & indocti significantur. Itaq; nō
ad pistores tm̄ & lanistas: s; multo magis ad eos: qui in reipu-
gubnatione versabantur: & q̄q; intererat: quid pptis decer-
neret: orator loquebatur. Præstantes igit hoīes oratorem lati-
ne lratēq; concionem præclare intelligebant. Pistores ū
& lanistæ & huiusmodi turba sic intelligebant oratoris ūba: ut
nūc intelligunt missaq; solennia. Nam illud nos latere nō debet:

oratores ipsos aliter scripsisse orationes suas: quod dixerunt: quod & apud
 grecos & apud latinos exploratissimum est: non quod diu sum scriberent:
 sed quod ornatiuis & compositiuis id ipsum quod dixerunt: tris mandabat:
 ut quedam in contione dicta uerbis forsitan uulgatis & aptis
 & ad intelligentiam accommodatis: limatiuis postea contracti-
 uisq; scripta legantur. Et de oratoribus quid haec in dicta sint.
 In senatu enim & iudiciis ad scientes tris loquebantur trite:
 In contionibus & ad nescientes. Aderant quod indocti quidam.
 Hi sic intelligebant oratoris uerba: ut nunc intelligunt missarum
 solennia. Quare haec tua oratorum inducta ratio non efficit id quod
 uis. Habet enim apparentiam quadam prima fronte, sed si trite
 discutatur: nihil ad nos importat. De poetis autem eorumque fa-
 bulis uideo te longe aliter sentire quam ego sentiam. Tu enim tur-
 bam conuenisse putas ad carmina poetae intelligenda. Ego autem
 conuenisse puto ad ludos scenicos spectandos. Itaque non audi-
 tores qui aderant: sed spectatores dicebantur. Agebatur enim fa-
 bula magno edilium apparatu: non solum gestibus: uerum & tybi-
 arum modis: & personarum in scena prodibant. Ad haec me her-
 cule spectanda non minus hodie populus concurreret: quam tunc
 concurrebat. Quod autem uera dico: ex Plauti Terentiique pro-
 logis comoediae intelligi potest. Totum enim ex illorum qui agebant opera
 uidebantur pendere. Acta ludis funebribus: modos fecit
 Flaccus claudii tybii disparibus. Non dicit recitata: sed acta.
 Agere uero quid est: nisi representare: actuque referre? Quod ty-
 bii modos facere: non multitudinem ad spectandum allicere.
 Echira est huic nomen fabulae: ea cum acta est noua. nouum inter-
 uenit uicium & calamitas: ut neque spectari: neque cognosci
 potuerit. Ita populus studio stupidus in funabulo auium occupatur.
 Et paulo post. In illis quas primus cecilius didici nouas potius suam
 exactus: potius uix steti: quia sciebam dubiam esse fortunam

scenicam. Spe incerta certum in laborem sustuli: eisdem agere
cepi: ut ab eodem alias discerem novas. Quod inquit didici novas:
& alias discerem: apte ondit: ne actores quid ipsos scripta poe-
tarum intelligere: nisi a poetis & illa didicissent. Si igitur magistri ipsi
agendi non intelligebant: mitto min' turba & multitudo. Si ludos
spectabat turba: non verba ex audiebat: oculorum tamen aspectu & ty-
bularum sono distinebatur. Quod autem subicit: quod sciebam dubi-
am fortunam esse scenicam: idem probat. Et dixi. Fortuna etiam in
scenicis ludis erat: non in poetarum stilo atque ingenio. hoc etiam in eorum
qui legunt iudicio repositum est: nec fortunae subiacet. Actio
autem & tibi & huiusmodi ludicra fortunae spectantius subiace-
bant. Et paulo post. Perfeci inquit: ut spectarent: non dicat in-
telligerent: sed ut spectarentur. Quod totum est iudicium oculorum.
Et paulo post. Vobis potestas data est eodem modo ludos sceni-
cos. Nolite sinere quod vos artem musicam recidere ad paucos.
Ex his omnibus patet: ad ludos scenicos & tibias & actorum praesertim
spectandum multitudines convenisse. Poetae autem verbane actores
quid ipsos intellexisse: nisi prius docerentur. Nihil igitur poetae:
nihil eorum fabulae ad sermonem vulgi pertinent. Non etiam intellectus
verborum: sed spectaculum ludorum vulgus sequatur. Quia illa quae
putabas firmissima tuae opinionis fundamenta. nihil valere
ostendi: docebo etiam ipse: impossibile esse: vulgus illo modo: quod tu pu-
tas esse locutum: hoc tamen praemisso. Tunc quod Flavius: cum sis vir do-
ctus ac literis expolitus: ut alii qui tecum sentiunt: autem inducere
potestis: ut credatis nutrices & mulierculas & huiusmodi turbas
ita tunc nasci: ut quae nos tot magistris: tanto usu: vix tenemus:
illi nullis magistris assequerentur: ut eorum modo loquerentur: quae admodum
hi qui latine litterisque loquuntur: intelligerentque poetarum co-
moediarum: nullo prius eos docente. Profecto valde absurdum est
ita credere. Atqui latina lingua a vulgari in multis differt:

plurimum in terminatio: inflexione: significatione: construc-
tione: & accentu. De quibus omnibus simul dicam. Nam seorsum
prosequi singula longum fore. Muliercule igitur ac nutrices tue
si de suppelectili recte dicendum erit: suppelex dicent: rursus
u si inclinandum. ita ut possessione ut gratiam significet: suppe-
lectilis dicent: & si poscat intentio suppelectili suppelectiles
variabunt. Eademque cum plurimum dicendum erit: suppelectilia va-
riato genere pronuntiabunt. & suppelectilium & suppelectilibus. Per
dominam immortalis nonne uidetis impossibilia uos credere. Diffici-
le nomen capis inquit. At tu facilius aliquid cape. Dominus recto
dicent: Flectent u cum opus erit: ut dicat. domini. domino. dominum.
& si de feminis dicendum sit: dominabus. filiabus. libertabus dicent.
que de maribus. dominis. filiis. libertisque dixerunt. Vix me her-
cule cum disciplina & regula hoc faceret: ne dum sine disciplina
& regula. Fero uerbum est: a quo tulus. latum. sustulus. & latius. Cado
cecidi: si casum significet: si cedem. cecidi. media producta.
Ista ergo inter noscent mulieres & turba: atque ita loquentur. Pulso
& uapulo: alter active: alter passive dicimus. eadem uoce.
Ego uapulando: ille uerberando: usque ambo defessi sumus: inquit
poeta. Tu mulierculas & nutrices: & huiusmodi quosquilias hec
intelligere: ac eodem modo loqui putas. Absui & defui duo sunt: quorum
alter laudem: alter uituperationem significat. Sinapis latine dicimus
media producta: & polysena breui penultima. Virgili autem mer-
curi uocatio penultima non breuem pronuntiam ut longam. Vi-
deo te: inuideo tibi. Dico tibi salutem: in te dico tibi bonis: non
bona. Hec ne queso muliercule & nutrices & uulgus illite-
ratum dicent: quod nos literati uix digne ualeamus. Quid si probo
per ea tempora uulgarem sermonem distinctum & literato fuisse. Nonne
desistere debet talia opinari. Duellium qui classe poenos
superauit: uulgo bellum appellatum fuisse Cicero tradit. Ergo

76
aliter uulgus: aliter l'vati nuncupabat. Varro viam ab ucho dictam
putat. Adducit uero coniecturam: quod rustici pro via ueia dicunt:
pro uectura ueiatura. Quid amplius egemus testibus? A uulgo
ueiatura & ueia: a l'vatis uectura & uia dicebatur. Alius
uulgisimo: alius l'vatorum. At enim Cicero inquit de quodam. Putaba-
tur bene latine loqui: sed l'vatis nesciebat. Non dicit hoc Cicero: non
sibi in illo uno admirabile uideret. Quod enim miratur in illo quod singula-
re: probat in aliis hoc nusquam fuisse. At contio clamauit: cum
a carbone dretur: patris dictum sapiens filii temeritas com-
probauit. Quid mirum? Cum adessent in contione docti complu-
res: & inter ceteros M. Cicero. Sed enim in contione stante: hoc
dictum fuisse testatur. Denique iudicium nouissimae com-
mune est aurium: & non intellectu rerum: sed longitudine breuitateque
spis annotatur. At filia Lellii preclare latine me hercule: sapho
preclare grecis uersibus scripsit poemata. Quis enim negat mu-
lieres quasdam doctas fuisse: ut Corneliam Gracorum: & epi-
carmi poetae filias: & alias grecarum latinarumque complures. At
C. Curio nihil admodum sciebat l'vatis: tamen est inter oratores nouissimae
splendore & copia optimorum uerborum. Credo studia haec maiora non
attigerat. Sed idem Curio orationes suas & dialogos scripsit. Qui autem
cogitationes suas l'vatis mandauit: eum dicemus l'vatis nesciuisse?
At domus ei contulit ad uerborum copiam. Fateor parentes l'vatis &
serui: matres & si elegantes sint: adiuuare filiorum eloquentiam possunt.
Denique & hodie mulieres romanas iudicio meo elegantissime loquuntur:
& purius certe quam uiri. Et quod non l'vatus sit earum sermo: potest tamen
figura ipsa dicendi nitoreque uerborum eloquentiam adiuuare. Me au-
diente matrona quaedam romana: quod se antecedere plebeia mulier
indignabatur. Proh deus inquit: quod omnis obsequantia: omnis consuetudo
laudabilis per haec tempora defecit: quod confusi sunt ordinis cuncti gradusque
dignitatis. Deinde conuersa ad eam: quod indignabatur: Tu me inquit

at quam

cū sis plebeia plebeioq; uiro: me equestri familia ortam eq̄tiq;
romano nuptam āncedere nō erubescas: s; qd ego de me: iam
si deo placet & te patriciis mulieribus ān pones. Hec illa pu
ro natiuoq; romano pferebat smone: ita ut admōz sim equit
delectatus: cū & ūba. nitorem. gr. uuitatemq; sententie: & p
nunciatio ipsa uernaculaz quā ad h̄ret suauitatē. Hoc ego
mō filiis matres: & nutrices alumnis pfuisse ad elegantiam
puto: nō q; casus inflecterent: aut ūba uariaret: ac termina
rent litterate: s; q; purz & nitiduz ac mīme barbarz smōz
infunderet. Nam & h̄t uulgaris sermo cōmendatōez suam: ut
ip̄ Dantem poetam & alios q̄sdam em̄ date loquentez
apparet. Hec ad libellum tuuz respondisse uolui. Quibus
si te in h̄mā traxi: satis dictum puto: Sin p̄stas in opinione
tua: n̄ rōnuz necessitati cedis: plura & polliceor' in eaz sen
tentiam me eē dictuz. Vale.

Leonardus Filelfo sal. Lupo quē in p̄tuas lras cōmendas: ob
tuli equid me & mea. Eritq; posthac in eo si uti uolēs: cum
ob cōmendatōem tuaz: tuz & ob nām meaz: que studiosis ho
minib; sponte b̄nuolentiam caritatemq; imptit. Quod aut
certior fieri cupis de rebus meis: eadem est conditio: q; prius.
Illud enī mūnus tenemus institutū: ut reipu. q; debet' a nob
offm: sincere exhibeamus. In ceteris ū nequaq; curiosi. Tps
aut q̄cunq; nob ab officio supsit: libent' ad studia referimus
lraz. Aggressi nempe sumus post discessum tuū Aristotelis
politicoz libros perficere: q; ut scis: traduce iam pridem
cepamus. In his nūc ūsatur plurimuz cura & cogitatio m̄a.

Leonardus Cosmo salut. In symposio Platonis amoenissio
oūz libro Socratis phi laudes festiue siml periteq; enarrat
Alcibiades. Cuius uerba tibi mitte' constitui in latinuz smone

at nr3

77
traducta. Dico igitur inquit Alcibiades socratem esse psitem silens
istis: quod ab sculptoribus inter imagines figurantur: quos faciunt artifices
fistulas aut tibias tenere. Qui si bifariam diuisi atque apti sint:
reperiuntur inter imagines huius deorum. Rursusque eundem dico psitem
esse satyrum marsiam. Et quod aspectu quid psitis eis est: ne tu quod
o socrates negabis. Quod uero in aliis quibus similitudinem eorum habet: deinceps
iam audi. Procax tu quid est: an non. Si non fateris: equidem
testes adducam. Annon cantor longe melior quam marsia. Ille
etiam instrumentis quibusdam huiusmodi trahere ab oris potentia. Et
nunc & si quis modulatoem ipsi canat. Nam ille qui olympus cecinit
ab eo doctus: marsiam dico cecinisse. Quae igitur ille carmina ceci-
nit: siue bonus aliter quis: siue malus ea canat: sola abstrahunt
aures: ostenduntque: quoniam diis & mysteriis indiget ex eo quod sacra
sunt. Tu autem illis tantus excellis: ut sine ullo instrumento nudis
quid uerbis hoc iddem efficias. Nos certe quatenus aliter audimus:
aliter uerba referentem: & si nimium boni oratoris: tamen nullius
ut ita dixerim: illa facimus. At cum te quis audit: ut cum tua uerba re-
ferente alio: quis ineptus ille sit: qui refert: & siue uir siue
femina: siue adolescens: obstupescimus quod: ac mente corripimus.
Equid nisi ebrius nimium in ipsi uiderer: iure iurando interposi-
to affirmare: quia ab huius uerbis mihi dudum contigerit: contingatque
& nunc quatenus huius audio. Multo certe magis quam si qui choriba-
tum more deferunt: cor in me concitatur ob huius uerba: lacri-
masque effundit. Videoque multis aliis hoc iddem contingere. Et
dum periclem audio: ceterosque oratores bonos: videntur illi
mihi preclare dicere: sed nihil tale mihi contigit: neque concitat aures:
neque se ipsum quod si uult uiuente condemnat. Sed ab hoc cine mar-
sia nro sepe ita inflector: ut existimes nullo modo in hoc statu uite
mihi esse uiuendum. Quin & certe scio si nunc in hoc ipso tempore aures
illi prestare uelim: quod nequequam tolerarem: sed eadem illa mihi eueniret.

77

Cogit enim me fateri: quod cum ipse ego in multis deficiam: tamen me ipsum
negligo: remque populi atheniensium curo. **V**i ergo qui ad usum syre-
nas obturans aures hunc fugio: ac uito: ne apud eum sedens con-
senescam. **P**atior uero erga hunc: quod nemo existimaret: ut cuius
pudore ac ueretundia detinerer. **C**onsciens enim sum desen-
dere non posse: quoniam sint agenda: quae iubent: sed cum ab eo discedo: cu-
piditateque ambitione me superari. **F**ugio ergo istum atque uito:
& quotiens ipsum intueor: pudor ac ueretundia me capit: ut sepe
capiam hunc in rebus humanis non esse. **R**ursus uero si hoc accidit:
scio quod longe magis doleam. **I**taque quod me uitam: aut quae admodum
hoc utar: nescio. **E**t acantiqua ac modulationibus satyri huius
talida mihi quae & aliis contigerunt. **C**etera uero audite. **E**t si similis sit
his: quibus eum assimilaui: & uim quam admirabilem habeat: intueamini.
Pro certo quid scitote o viri conuiuus neminem uestrum socratem
cognoscere. **S**ed ego patefaciam ipsum: atque ostendam: quoniam quid dicit
incepi. **C**ernitis enim ut formositate: ut diuitias: ut honores:
ut cetera huiusmodi admirari uideat: ut ea laudet: ut stupefeat.
Scitote igitur eum hac habitus forma exterius amiri: tanquam scul-
ptus quidam silenus. **I**ntus uero si aperitur: quanta dum imortales in-
est castimonia: quanta integritas. **S**ciatis enim quod neque pulchritu-
corporis corporis cuiusque quae quae estimat: neque diuitias: neque hono-
res: neque cetera quae uulgus admiratur. **S**ed ea cuncta longe spernit:
ac pro nihilo ducit. **F**ingit tamen aliter ac iocari de uis rebus erga homines
numquam cessat. **S**erio autem agentis atque intus apti: nescio si quis que
strum preciosissimam illi asperit imaginem. **E**go certe quoniam quae eam aspe-
xi: ac in uisa est usque adeo diuina & aurea & formosa & mirabilis:
ut nullo in me fuisset a me silentio praeteriri. **E**quidem quidam tempore o viri
conuiuus magnam aliquid & mirificum de me ipso ac de formositate
mea sapiebam. **A**rdebam uero discendi cupiditate. **N**on drem ea
quae diciturus sum: nisi apud eos conuiuas loquerer: quos semper qui

78
uesano qdam p̄ne furore correptos bacchantesq; prospexi phedros.
agathones. trasymachos. pausanius. aristodemos. aristophanes.
socratem deniq; ipm & ceteros. Hæc eam nisi saucius eodemq; in
affectu narranda non essent. Quare uos audientes in ueniã da-
bitis pro iis: & que tunc a me facta: & nunc dicta fuerint. Famuli
aut & si quis alter assit profanus & agrestis nimius fortit' aures
obturat. Ego igit' astrictus uehementiori phisg morsu. & siue cor:
siue auz: siue quocunq; id appellandum sit: saucius cupiditate
in phia s̄monuz: qui occupant magna uolentia iuueniles auz:
neq; dimittunt: cu semel momorderint: compellunt q; ad q; qd
tandem sit facienduz atq; dicenduz. Illud unuz enixissime
conaduz mihi p̄posueram: qm socratem ad explendam hanc
mei a cupiditatem: in adiutorem q; coniuictissimuz facerem.
Itaq; totis ut ita dixerim castris illi insidiatus sum & forma. &
diuitiis: & omnifariam illecebris: quib; pmoueri hoies solent.
Pudet me referre: q; illi insidias tetenderim: q; ingenuose: q;
efficaciter: q; ut dissimulant' ut apte. Deniq; cuncta expertus:
nihil unq; p̄ficere ualui. Nam epibus aut diuitiis ne ipse quid
multuz sup̄abam illuz posse deflecti: neq; forma: ceterisq; illecebris:
quibus ego maxie fidebam: in aliq; unq; deflecti sanctitas eius
& integritas potuit. hoitemq; plane totuz intus p̄spexi: atq; in-
tutus sum p̄ciolosissimaz illi effigiem. mirabili stupendaq; sancti-
monia p̄ditam: occulentemq; iocundis ubis intnam mentis
animiq; seueritatem. Itaq; licet ab eo spretus atq; cõtemptus
uidebar: p̄seueraui tam in eius amicitia. sapiam. constantiam.
& integritatem hois obstupescens. Virum talem nactus: quales
me reptuz eẽ ntm credideram. Procedente posthæc t̄p̄ mili-
tia illi simul mihiq; obuinit ad potidem: Fuimusq; Socrates
& ego in eo exatu contubernales. Quid aut illic egerit: q;so atten-
dite. Primuz. n. laborum patia non me solum: s; alios om̄s longe

supabat. Et si quo in loco: ut accidere soldis: in bello comatus de-
ficere: nulli pares huic repiebantur ad famez sitimqz pferen-
dam. Rursus u in abundantia reyz & conuersatione mensaqz
militari solus iste frui posse uidebatur. Et qz qz bibere nollet:
tam si cogebatur: omz protinus bibendo longe uincebat. Et
qd mirabile est: ebrium nunqz euz qsqz conspexit. Adusqz aut
hiemes & frigora: qz illis in locis asperrima st: mirabilia faciebat.
Qnqz n. gelu maxio intolerabiliqz facto. ita ut nlli exire de ta-
bernaculis uiderent: & si qui exibant: no nisi suffarcinati ad-
moduz: pedesqz & crura pellibus ac fasciis mirabilr circumuo-
luti. Socrates p hoc ipm tps ita exibat cu cetis militibz: ut ni
ad eam uestem adiungeret: quaz pmo ferre solitus erat. De-
calceatus u p glaciem facilius incedebat: qz alii calceati. Mil-
ites u hec intuentes: se contemni ab eo suspicabant. Et in his
quid talis erat Socrates. Quid aut fecerit tolerantissuz vir
in eodem exercitu: ope pccium est audire. Nam cu aliqzdo sibi
cogitatio qdam incidisset: stetit cogitans eodem uestigio a ma-
tutino tpr. Cumqz explicare id q cogitaret: no daretur: pstabat
cogitans: neqz dimittebat. Et iam meridies erat. hoiesqz id
senserant: ac mirabant: alterqz narrabat alteri: socrates ab
aurora stetisse cogitantem. Demuz u ab Ionis qdaz militibz: cu
nox iam adesset: cernati prius. (erat. n. tuc gtas.) circa eu stra-
ta posuerunt: iacueruntqz sub diuo illom obsequantes: an p nocte
qz pseueraret. Socrates u stetit usqz ad auroraz insequentes
ac solis exortum: postea u abiit: cu iam solem nascentes salu-
tauisset. In preliis qz qlis fuit: no est silentio pretereunduz. Nam
cum ea pugna fuit: ex qua me qz optuz pugnatozem dotes
exercitus donauerunt: nemo ultra hoiez me suauit: qz socrates.
Videns em me grauiter uulneratus: nequa qz deseruit: sz ante
me proficiens: me ipm atqz arma mea protegit: ab hostibusqz

seruauit. Atq; ego tunc ista predicans: conatus sum: ut non mihi:
sed Socrati huic a quo suatus eram: dona illa traderent. Vex
duces ad familie respicientes dignitatem: me donare maluert.
ipso quid Socrate: ut dona non sibi tribuerent: in primis anni-
tente. Illud quod dignus est memorari: quod ad meam fuga meorum
apud delium facta: Socrates se gessit. Nam interfui quod huic
proelio. Et quid ex equo pugnant: cum Socrates ipse pedes esset.
Profligatis igitur nostris: ac fugam omnium facta: Socrates una et
Laches pedem pede referebant. Atq; ego cum in hoc casu inci-
dissem: bono animo esse iussi: meque nunquam deserturum eos edixi. Hic
igitur eo melius aspicere potui Socratem: quam apud potidem. quod
ipse confusus equo minus formidabam. Primus igitur intueri licebat:
quanto constanti ac peranti animo Lachitem superaret. Deinde ut hostes
simul ciuesque uicissim respiceret: oculis & aspectu pre se ferens:
si quis eum inuadat: non esset id impune factum. Itaque tute abi-
bat & ipse & alter. Fere. n. qui ita cedunt: nemo eos inuadit: sed
eos qui effuse deferuntur. In multis quidem igitur aliis mirifice lau-
dari Socrates potest. Sed talia sunt: ut ceteri quod forsitan nonnulli eandem
laudem mereantur. Vex illa precipua in isto: quod quod nemi aliorum
hominum neque antiquorum neque modernorum esse sitis reperitur. Nam quod
Achilles fuerit: talem coniectet forsitan aliquis fuisse Brasidam
& alios quosdam. & quod pericles: tales Antinora & Nestora. Sunt
alii quod qui isto modo assimilari possint. Sed quod Socrates est: qualis quod
eius dicendi ratio: nemo prope ad eius similitudinem accedit: neque te-
rum: neque eorum qui nunc sunt: nisi ut ego nunc dixi: atque assimilau:
Quippe nulli hominum: sed Silenis & Satyris. Nam & hoc a me permissum
erat prius. Sermones eius per similes esse Silenorum imaginibus ab ar-
tificibus factis. Si quis enim huius sermones audiat: uidentur per ma-
facie nimium esse absurdi. Nomina quod prope & uerba exteriori aspectu
Satyri cuiusdam per acis habitum pre se ferunt. A Sinos. n. et

canterios: fabrosq; & sutores & coriarios semp hnt in ore: eadeq;
semp dre uidetur: ut om̄s fere: qui nō intelligentes sint: illuz
ūba irrideant. **V**ox em̄ si intus aspiciat quis eius sermones: p̄
quid̄ repiet sensuum pfunditatē h̄re solos alioz oīuz: & insup
diuinitimol eē: ac plurimas ūtatū speciosissimas imagines
continere: ac p̄ om̄ez vitam ad bñ uiuenduz extendi. **F**inuz:

Serenissime ac Gloriosissime Rex cum uehement̄ flagita-
rent quidam familiares tui: ut scribē alic̄ ad regiam sublimi-
tatem tuam: satis diu reuere pseueraui: nec p̄fecto: ut mihi
uidebar: sine probabili rōne. **Q**uid em̄ ego pusillus homo &
incognitus max̄io clarissimoq; regi: nō lacessitus p̄mo l̄ris: nō
proposita q̄stione aliqua puocatus: scribere ip̄e ultro: ac me met
ingerere auderem? **S**z cū illi ipsi nō recipent iustissimas ex-
sationes meas: & q̄c̄d̄ a me scriptum fuiss̄: id humanitati
tue p̄gratum fore affirmaret: dare tandem manus: ac mo-
rem eis gerere constitui. **Q**uid ergo ^{seruiba} Serenissime Rex: aut
quib; initiis aures tuas demulcebo? **S**cio. n. magno regi nō
nisi sublimia & magnifica cōuenire. Sublimiora ū ac magni-
ficentiora q̄nam esse possent: q̄ ea q̄ splendorem & gl̄iam et
incomp̄abilem laudem gentis tue contineat. **H**ec igr̄ mihi
p̄ma congressio: p̄maq; scribendi materia. **E**rrant ^{me} Ser. rex:
qui gl̄iam romani imp̄ii Gallis aut Germanis attribuit. **H**i-
spanie est hec gloria: hispanie hic honor est pprius. **A**b hispa-
nia em̄ Traianus: ab hispania hadrianus: ab hispania Theodo-
sius: ab hispania honorius: ab hispania alē Theodosius: Imp̄a-
tores romanorū fuerē: ut nō minus uere: q̄ elegant̄ a claudi-
ano poeta scriptum sit. **P**rouinciarū alias frumentuz: alias feruz:
alias aliud quiddaz mittere consuesse: solam ū hispaniaz imp̄a-
tores impio romano dare. **A**t quales impatores? **N**am in hoc

folium

totum consistit. **N**empe equid reor: imo probare possuz: ac
rone certa ostendere: Traianum solum longe plus in suo im-
perio possedisse terrarum ac quinciarum: q̄ om̄s Karoli: omnes
ottones: om̄s Federici: om̄s hernici: simul in unum collecti
possederunt. **S**iquid Traianus a Babilonia & thesiphonte usq̄
ad gades & oceanum cuncta possedit. **E**t in rubro mari solus
romanoꝝ principum classem hūit: p̄ quam indie fines uastarū:
Egyptum & africanam totam sub impio tenuit. Gallia uero et
germania & dacia usq̄ ad scythiam & caspium mare illi pa-
ruit. **A**d hec uero si competatur omnis possessio galloꝝ germa-
noꝝ q̄ principum: qui unq̄ fuerūt: uix unius prouincioꝝ lo-
cum obtinere uidebuntur. **Q**uam ob rem plus ille solus: q̄ hi
om̄s siml in unum coaceruati terrarum quinciarum q̄ possedit. **I**dem
dico de Hadriano: q̄ q̄ ille q̄ pacis auidior: truiani glie inuides:
& assyria & mesopotamia: q̄ a truiano subacta fuerāt: legio-
nes reuocauit. **S**ed fuit princeps maximus: & non armorum duntaxat:
uero & literarum scientissimus. **P**ost hos duos p̄stantissimos impatores:
satis longo intervallo Theodosius impauit. **H**ic q̄ & orbem terrarum
possedit: & uirtute non inferior superioribus fuit: q̄ post multas
egregiasq̄ uictorias admirabilesq̄ res gestas: mediolani e-
uita decedens: filios reliquit duos: q̄ archadio: q̄ erat maior
nata orientem assignauit: & ap̄ constantinopolim sedem imp̄ii
tenere iussit. **H**onorio aut̄ romam & italiam cū gallia & germa-
nia africazq̄ tota & hispaniis attribuit. **H**os secutus est alter
theodosius archadii filius: qui patri patruoq̄ successit. **H**i
ergo impatores eo t̄pore fuerūt: quo uere romanū erat imp̄ium.
Nunc aut̄ ut est: aut iam p̄dem fuit: non ignoramus. **S**ola igit̄
hispania est: cui hec gloria sit p̄ ceteris tribuenda: cū p̄ excel-
lentiam maximoz principū: tum p̄ imp̄ii non umbratilem: s̄
ueram possessionem. **S**ed cur hec ad me scribis: inges: ut si tibi

nota sint. gratuler scienti: si nō sunt nota: ut faciam. Teq; re-
gem maximi opulentissimiq; regni iuuenem sume spei: p̄ exemp^m
tantorū p̄ncipum: q̄s hispania genuit: ad excellentiaz ututis: ac
maximaz rerum auiditate; cohorter. Vale. & Benedictum
ananiensem doctum hoīem & bñ lratum: qui in obsego tue;
p̄cellentie degit: rogo suscipias recomissum.

Leonardus Bartholamēo sal. Voluntas dephenditur animi
nō tam ex ūbil: que simulata ēē possūt: q̄ ex uultu ipso atq;
oculis eius: quicuz loquimur. Nō uultuz putat ab eo dictuz: q̄
quid uelimus: p̄ipm significetur. Hoc iddem in frequentē in
eptis q̄ uideor intueri: s; ita si bonus sit scriptor. Nam im-
peritus scribendi: q̄ phanaticus quidam neq; q̄ sentiat: neq;
quid uelit: significare ualet. s; in bono scriptore p̄t̄ ūba
& sonum: inest p̄fecto aliq; reposituz ac tacitum indiciaz aī:
qd̄ ut in loquente ex oculoꝝ motu: sic in scribente ex uibra-
tione ipsa orōnis dephendas. Nempe tuas int̄ & alioꝝ lras
hoc int̄esse uideo: q̄ illi ad me scribentes: ex terno q̄daz &
cōmuni: tu aut̄ interno ac p̄cipuo amore mei deflagras.
Quid. n. tam affectuosum q̄ tua eptā: que cū ūbil facū dissima
sit: h̄t tñ in se tacitum q̄dam amoris ac bñuolentie longe ar-
dentius. Q̄d et si in p̄gratum est: tñ efficit: ut tibi me meaq;
laudanti minus fidei impendam: q̄ affectione nimia: q̄ min
recte iudices: impediare. s; nō plura de hoc: p̄st̄ tim cū sit
nō nouum: s; antiquuz. Q̄ ciuitatis anchonitanę uocatus sis
ad negociare ipu. obeunda: id tibi & honestuz in p̄mil & ho-
norificum dico. Est. n. cītas illustris ac famosa: caputq; pro-
uincię magne ac nobilitatis: cui tam & nom̄ dare p̄ excellen-
tia meruit: ut anchonitana marchia nuncuparetur. Portūq;
h̄t in signe: ciues aut̄ & prudentes & graues: moꝝq; & ciui-
litas: ut ita dixerim: ob̄uatiūos. Adde ad hoc: q̄ eadem

civitas altera semper patria aetinoꝝ fuit: quod benivolentiam
& affectionem tuam plurimum debet incendere. Tu igitur fide. u-
tute. industriaque tua quotidie magis annitere: quo cumula-
tum integerrimumque obsequium illi persoluas. Vale. Scribo epistolam
vnam Cyriaco: quam leges: & ut sibi reddatur curabis. Item

Vale;

Cum ipse ipsas in gratissimam fueris litterarum tue: tum gratiores eas
fecit: quod libellum alfonsi prestantissimi viri antiqui ethicorum
interpretatione scriptum una cum ipsis litteris ad me misisti.
Quae cum legere cepissem: statim a prohemio redire in conti-
git. Siquidem ut olim Stephanus ueritatem nouam predicans:
a iudaicantibus: hoc est a ueteris legis defensoribus lapidibus
impetitus est: ita nunc me nouam & ueram translationem eden-
tem: ueteris illius non translationis sed delirationis defensores
lapidibus impetere comminantur. Dignam pro merito mercedem
vigiliarum mearum: quae pro communi utilitate suscepi: ac bonam
nimis gratitudinem: ut si alius quidam frenesi correptus ue-
nientem ad se medicum lapidibus repellat. Sed de lapidibus quod
quae admodum urbane ac non maligne ab illo prestantissimo viro
dictum est: sic ego urbane suscipio. Nec miror id mihi accidere:
quod ne hieronymus quidem uir doctissimus potuit euitare. Adu-
sum cuius interpretationes fidelissimas quidem ac uerissimas quidam
illius aetatis homines: nec uisane admodum indocti reclamabant.
ieiunitatem & fame & ineptias antiquae litterae: ut quae in ado-
lescentia perciperunt: obstinate defendant. Idque faciunt non tan-
scientia reus inducti: sed inueterata quaedam exultatio. Hi tunc
repugnabant aduersus hieronymi utilissimos labores: & nunc
aduersus ista nostra pariter quidam ac siles illoꝝ repugnant. Verum ut
illi tandem a ueritate ipsa fracti manus dare coacti sunt: sic
nostros istos refragatores confido manus tandem esse duros. Non

habet alia epistola sup bar rictor
8 folio 50 et 7 folio 104

1 pferet. Et e quibusdam non
insituz

eum in certo uacillantiq; iudicio interpretatōem fecimus: s; cer-
tissima exploratissimaq; rōne. Itaq; uicta demuz repugnato-
rum proteruitas. & a ueritate ipsa increpita conticescet:
Quoq; cui unq; facilior ac prosperior cursus fuit: q; interpreta-
tioni nr̄e. Quam simulatq; edita est: sic arripuer̄t hōes:
ut momento poene t̄pris nō solum italia voluminib; ei reple-
ta sit: uey & ad extremas t̄rox oras conuolarit: ut publica
iam studioy lectione celebretur. **A**lfonsus ū iste corrector
nr̄ p̄multuz: ut uideo: de nob̄ fallitur. Putat. n. me quēdaz e-
turba hōiem temerario ausu ad hęc scribenda p̄siliuisse. Neq;
studia nr̄a: neq; diligentiaz nouit: neq; grauitatē religionēq;
cū qua semp̄ uiximus: emetit. Itaq; ignarus hoz̄ oūz: pueri-
lia q̄dam de nob̄ suspicat. Inquit eiz me posse fingē ita in ḡco
esse: cū nō sit. Errat uidelicet in eo: q; me solum putat gr̄ce
linguę studiosum: ac nescit plenā eē italiāz doctoz hōiūm:
qui gr̄cas p̄ter latinaq; lras tenent: q; & ista nr̄a q̄tidie legūt:
& eorum censuram necessario subimus. Et certe nō inuiti:
qui libent̄ nos arguerēt: siqd̄ falso confingēmus. Quoq; que
causa nob̄ eē possit & tantę uanitat̄. Certe si bonus uir est
Alfonsus: nō debēt de alio talia suspicari. Illud & in eo pu-
erile ne dicam leue: q; Demosthenis Eschinisq; orōnes illas
famosissimas in cā thesiphontis ne a Cicerone furatus sim su-
spicari uidetur. Inqt. n. se legisse a Cicerone iam fuisse trās-
latas: ac nescire se si illas uiderim. Hoc p̄inde est: suspicor̄
ne Ciceronis sint: hic aut̄ suas eē confingat. O sapientem
hōiem. Putat. n. se d̄re aliq; magnū ac nouuz: cū d̄ legisse se
a Cicerone iam fuisse translatas. At me hercule nemo pu-
er: qui in quattuor pagellas legerit: hoc ignorat. Est eim
mille locis scriptum: orōnes istas & Xenophontis oeconomicon
& protagoram platonis a Cicerone in latinuz fuisse cōuētas:

82
& insup Arati libri de figuris celestibus: qui libri om̄s iam diu
piere. Etat solummodo p̄fatiuncula q̄dam Ciceronis: quam
illis adscripsit oronibus: que est in manibz ouis: Orones t̄n ipsas
adolescente Cicerone latinis factas n̄ ego n̄ q̄sq̄ etatis nr̄e
unq̄ conspexit. s; ne suspicet̄ Alfonso: illud sciat: nos n̄ in
illas: s; alias insup satis multas Demosthenis orones: q̄s Cicero
nunq̄ attigit: e greco traduxisse: ut satis grande uolumen
earz a nobis traductaz existat: q̄s a Cicerone furatum me ne
mo suspicari p̄. Illud & leue: q̄ italicos statim calamus arripe
inquit: q̄ ociosi sint: hispanos ū q̄ regia cura sint occupati: ca
lamo vacare n̄ posse. Quasi ū itali n̄ & curiam habeant ro
manaz m̄to certe maiorem q̄ sit regia: & infinitas publicaz
priuataz q̄ rez occupationes. Nec sane consentaneū est: ut in
extremo mundi angulo plus humanaz occupationuz sit: q̄
in medio. s; hec relinquam. sūt. n. generaliora. Et de ea
nr̄a dre p̄sequam. Si tm̄ in consulēt amico suo Alfonso: ut ue
terem int̄pretationem legēt: n̄ aut nouam: silerem equid
atq̄ conticescēm. Est. n. liberz cuiq̄ pro captu intelligentie sue
consilium dare. s; cū n̄ contentus consilio: refellere quedam
impbare q̄ nixus sit: honestum in fuit. defensione suscipere.
Illud iḡ nemo ut patient̄ ferat vice uersa redargui. Neq̄. n.
pugil ea lege in certam descendere debet: ut p̄cutiat ipse
alios: n̄ autez p̄cutiatur. Ac p̄mu; de p̄sona mei r̄p̄nsoris di
cam: postea de re ipsa: quātuz necessariuz erit: transigam. &
Magnum ēē hoīem Alfonso existimo. Idq̄ ex prohemio hui
libelli apparēt. Est. n. ut uideo: iuris p̄fessor eximius: qd̄ p̄ncipa
le studiuz eē uidet. Est & ut ipse met in p̄fatione hui li
belli predicat: frequētibz ac magnis adūstrationibz regis occu
patuz. Retine in his ipsis occupationibz admirandaz curio
sitatem: ut noscat: si quisq̄ alius noui in iure: que sua ē p̄fessio:

ediderit. Sacre pagine codices familiarissimos h̄t. n̄ iis con-
tentus: phīam sibi adsciscit. Platonem & Aristotelem cū The-
ophrasto & archesilao indagatur. Ciceronis ac Senecę libros
crebro euoluit. Quintilianę disciplinę nō parcat. Poetas
& hystoricos om̄s parit̄ nouit: ac in deliciis h̄t. Prestatissimuz
hoīem negare nō possum: qui tot & tanta & tam varia sciāt.
-:- Nostri quid̄ itali: qui iuris studium pfitent̄: nihil fere aliud
sciunt: q̄ ip̄m ius. Et si in cętis uagentur studiis: ac phīs &
poetis & oratoribus & hystoricis imptiri opam uelint: ridi-
culi h̄ntur. Nihil. n. plane tenet: q̄ cuncta sectant̄. Contan-
git t̄m illis: q̄ de viatoribus dictum est: p̄ multos quidem
h̄re hospites: s̄z amicos nullos. Si iḡ hispani tanta ac tam mita
& uaria possunt: congratulemur hispanię: q̄ tales viros pdu-
cit. Si Alfonso unus: congratulemur soli. Nostri ergo ho-
minibz suaderem: ut iuris periti in suo iure se contineant.
Aliena ū castra nō temere ingrediant̄. Nulla est est eoz disci-
plina: que nō etatem hois totam occupet. Beneq; agi existi-
mandum est singuli singulas adipiscantur. Nec ego illos rēpndo:
qui multa ista ac uaria quantula cūq; ex pte attigerit. S̄z illud
nemo ne cū supficiem aliquaz nouit: sibi de tota re iudiciū
arrogare p̄gat. Ac de p̄sona quid̄ in hūc moduz a me sine
ulla contumelia dictum sit. De re aut̄ ipsa principaliq; ne-
gocio quid̄ ipse sibi uelit: vix equid̄ intelligo. Omnis quippe
contentio nobis de int̄pretatione est. Int̄p̄tatio aut̄ om̄s
recta: si greco respondet: uiciosa: si nō respondet. Itaq; ois
int̄p̄tationis contentio unius lingue ad alt̄am est. Hic
aut̄ grecam linguam se ignorare fatetur. Quę iḡ mecum
disputandi rō illi relinquit̄: n̄ p̄ diuinatōem quandam rei
penitus incognite. Si nescientem se plus in ea lingua intellige
putat: q̄ qui scio: intolerabilis est. Sin me plus intellige cōcedit:

viatoribus

moneo

quid mecum contendit? Confero inquit antiquaz interpretatio-
nem ad tuam: qđ possum. & illam longe antepone. **V**trū tu
eam anponis: qđ elegantior sit? **N**ihil pfecto lapis. **S**i qđ ueri-
or: qđ id iudicare potes: qui grecum nescis: ad qđ omnis ueri-
tas interpretationis est necessario referenda. **N**ullo certe in:
nullaq; rōne. **I**taq; tecum de ueritate interpretationis conten-
dere: nihil est aliud: qđ uaticinante aliquo somniantē ue con-
tendere. **Q**uid tu ergo in de bono potius: qđ de summo bono in-
terpretando uaticinaris? **Q**uid de re tibi incognita disceptas:
coniecturam efferens: quam obrem bonuz dicendum sit: non
sumuz bonum. **E**t inquis me qui statim ab initio errauerim:
in multis postea uerisiter errauisse. **P**rofecto si intelligas:
qđ inepta dicas: taceres potius: qđ loqreris. **G**reca eim lra:
quaz tu penitus ignoras: sumuz bonuz h̄t expresse: qđ gti
p unum ūbum significat tagathon. **I**dq; in libro ethicoruz
decimo manifestius patet: ubi opiniones recitat Eudoxi. **I**nq;
eim. **E**udoxus sumuz bonuz uoluptates eē censebat ppter ea
qđ oīa rōnabilia & irrationabilia eam appetere cernebat.
Singula eim qđ sibi bonum sit reperire quē admōz escam. **C**ūt
ta uero in diem ferri omnib; optūz eē significare. **Q**uod aut
omnib; bonuz sit: & qđ omnia appetūt: id eē sumuz bonuz.
Hec eadem uerba sunt: eademq; sententia: qđ in principio
ethicoruz. **T**uus aut intpres in pncipi ethicoruz dixit bonum: qđ
oīa appetunt. **I**n decimo aut qđ uidebat absurdum eē dīre:
qđ omnibus bonuz sit: & qđ omnia appetūt: id eē bonuz: mu-
tauit sententiaz: & dixit: p se bonum: qđ oīa appetūt. **N**ec
puduit ex eodem ūbo modo bonuz interpretari: mō p se bo-
num. **S**z qđ in decimo dixit: p se bonuz: qđ omnia appetūt:
corrigere uoluit se ipm: qđ in primo dixerat: bonuz qđ oīa
appetunt. **N**on eim pnis ultima: s; ultimis pma corrigūt.

at idēz

Atq; ut intelligas: quantum fieri potest: Licet & græcæ lingue ignarus sis: tam scire debes: non iddem esse uerbum in græco: dum dicit bonum aliquid appetere uidetur: & paulo post: dum dicit: propterea bene ostenderunt summum bonum: quod omnia appetunt. In primo est uerbum agathon: quod significat bonum: In secundo est Tagathon: quod significat summum bonum. In quo si in non credis: audi quæso Eustratium græcum auctorem doctissimum hominem: & horum ipsorum librorum commentatorem: quæ in hoc ipso uerbum exponat. Tagathon inquit: quod componitur ex tau & agathon: nihil significat aliud: quam primum bonum: ac summum bonum. Et est scientia quidem agathon: non in tagathon: & uetus agathon: non in tagathon. Sic per hoc elementum. t. ostenditur principium & causa: ac uelut extremum omnium bonorum. Quid ais ad hæc? An hi sunt errores mei: quos statim ab initio te reprehendisse iactas? An non uides stare non posse: ut tagathon interpretetur bonum: & interpretem tuum se ipsum postea corrigere uoluisse: ac pro bono posuisse pro se bonum: quod omnia appetunt? In quo & defectus fuit: cum pro se bonum non illud ostendat quod uult. Quæcumque enim propter se & pro alio appetuntur: ut scientia: ut integritas sensuum: ac cetera huiusmodi: pro se quidem bona sunt: non tamen summa. Itaque & a Boetio & a Lactantio & a Tullio extremum illud quod omnia appetunt: non pro se bonum appellatur: sed summum bonum. Duo summa bona inquit Boetius: quæ inter se diuisa sunt: esse non possunt. At diuinitatem & beatitudinem summa bona esse concessimus. Lactantius uero inquit: Epicurus summum bonum in uoluptate posuit: quæ fuit opinio Eudoxi. Tullius autem in libro de finibus inquit. Facit Lucius noster prudens: qui de summo bono audire uelit. Illo enim constituto in præsentia: constituta sunt omnia. Hi ergo omnes summum bonum dixere: non pro se bonum. Qui uero in hoc me reprehendit: is non meum arguit: sed suam detegit ruditatem. Equidem si tales sunt errores mei: non abnuo multis in locis repiri. Et græcorum

quid linguam ipse ut diximus se ignorare fatetur. De latina uero ut patet sua diximus. absurdissima sentit. Putat enim non greca in. uerum & ut ipse appellat gallica quaedam & germanica & hispanica uocabula in latinam orationem esse admiscenda: alioquin linguam ipsam latinam inopem atque defectiuam putat. Recte suadebam iuris perito: ut in suo studio uersaretur. Nec enim quae de lingua latina existimat: ita sunt aliena & abhorrentia ab omnium bonorum tractatorum opinione: ut nihil uideri possit absurdius. Quid enim est aliud quam barbara simul & latina & greca in unum confundere: & chaos ut ita diximus latini moliri. Vide quod multum inter me & illum interstitium. Ego singula uerba mihi olfacere soleo. prout quod lyris mandem. Nullum denique nisi probatum & ab optimis auctoribus in commendatum recipio. Ille autem passim undecumque oblatum arripit. Itaque bomolchos & agricolas & eutrapelos & epieches & caceetes. & cetera huiusmodi monstra librorum probat. Et qui in opulentia latinae linguae medicat: non intelligit paupertatem propriam: sed communi linguae scribit paupertati iuxta illud sallustianus. Culpam auctores quoque suam ad negocia transferunt. Iam equidem non miror translationem illam ueterem ab isto probari. Est enim secundum eam regulam confusa quaedam & permixta barbaries. Sed illud deterius: quod eam Boetii putat: nec intelligit quantum figura nitoreque dicendi: qui in Boetio eminet: longissime absit ab illius interpretis deliratione. Nos certe nullam Boetii interpretationem habemus. praeter porphirii & predicamentorum & phierminias libros: quos si accurate leges: uidebis sumus illum uix sine illis ineptis libris illos transtulisse. Textus est nitidus & planus & greco rinctus. At enim in ethicis & physicis quid tandem est: praeter ineptias meras. Non uerba in his latina: non dicendi figura: non eruditio latini. Praeterea ab ipso greco male accepta compluribus

hec a Boetio longe absunt: viro in utraq; lingua docto & elegā-
ti. Nunq; ille architectonicam: nunq; eutrapeliam: nunq; bo-
molchos: nunq; agricōs: q̄q; uocabula in latino hēmus: gr̄ce
reliquiss;. Nunq; tristitiam p̄ dolore posuiss;. nūq; honestū cū
bono: eligere cū ex petere confudiss;. Nunq; p̄ se bonū dixiss;. q̄d
ipse met alias appellass; sumus bonum. Atq; ut scias: duę
fuerūt an̄ me: q̄d equid viderim. int̄pretatōes ethicoꝝ. Vna
quam ex arabe lingua traductam constat post Auerois p̄hi-
t̄p̄ra: quę q̄m anterior est: uetus appellatur. Altera hęc po-
sterior & nouior a britanno q̄dam traducta: cuius & iam pro-
hemium legimus. Quom̄ ig; Boetii fuit ista noua int̄preta-
tio: cū uetusta illa anterior post Aueroim fuit: Boetius ū
aliq̄t seculis aueroim antec̄at. Reliquus iam crimen est:
q̄ huic int̄preti maledixim. Equid si vitam illius: si mores:
si gn̄us insectatus eē: tūc fateor me illi maledixisse. Sed
nihil tale attigi: neq; attingē. At eim de libris studiisq; con-
tendere: ac int̄dum vehementius urgere: etsi res exigat
ad usarium pungere: differre id quid est: nō maledicere.
Deniq; tota vis in eo ūsatur: lūre: an iniuria illuz repre-
nderim. Dixi libros illos inepte traductos. Quis negare pot;
Dixi gr̄cā uerba ob ignoratōem latinę linguę ab eo relictā:
p̄ quibus latina ut optima hēmus. Nec dixi mō: s; probauim:
& ūba ipsa ostendi. Cęta q̄ errata nec ea pauca n̄ leuia re-
dargui. Aut ig; ista defendat: si potest: aut me pupugisse
illum nō moleste ferat. Equidem si in picturam Loti q̄ fecem
proiicerē: pati nō possem. Quid ergo existimas mihi accidē:
cū Aristotelis libros omni pictura elegantiores ^{tanta} traductiois
fete conquinari uideam. An non cōmoueri: an nō ptur-
bari. Maledictis tñ abstinui: s; rem ipsam redargui: ac pa-
lam feci. Hęc mihi ad te Francisce carissime scripsisse libuit:

potius ut satisfacem postulationi tuæ: quæ quæ necessarium arbi-
 trarer. Cum enim & scripta mea extent: quibus illum redar-
 gui: & huius defensiones: faciliter qui uis diiudicare potat:
 quæ inania sint: quæ ab isto afferuntur. Vale. id octobris.

Leonardus Antonio Cremonæ Salutem. Cum prestantissimus
 Laudensis episcopus me tuo nomine literis flagitasset: cogitavi si scriben-
 do aliquid a te possem. foenerator enim literarum esse consueui: pluraque
 repetere quæ dare. Vellem igitur scire ab te: quoniam quid tu mediola-
 nensis es: ac patrie tue conditiones tibi notissimas esse decet:
 fato ne fieri putet: an aliquæ euidenti ratione: ut mediolanus urbs
 tam populosissima iam dudum fuerit: atque sit. I quid apud gra-
 tissimos auctores legisse memini: usque dum per Scipionum tempora
 populosissima totius Italiae urbem mediolanum fuisse: ex-
 cepta urbe roma. Hodie uero eandem uidemus omnino omnium nullamque
 excepta populosissimam Italiae esse. Continuatam igitur istius urbis
 populositatem ante ipse mille septingentis. Tot enim a Scipionum
 temporibus ad etatem nostram fuerit. Mirabilissimum existimo: praestitum
 cum videam ceteras urbes magnas quidem prius ac populosas in hoc
 medio temporis cursu fere ad inanitates redactas. Quid enim roma
 hodie praeter nomen: quid athenae: quid syracusae: quid coryn-
 thus: quid capua: quid veros: quid corcyra: quam antiquis illis
 peloponensiâcis bellis: centum triremes implere atque ad bellum
 emittere consueuisse nouimus. Nunc autem vix triscalmum unum
 implet. In tanta igitur varietate ac defectu aliarum urbium con-
 tinuasse mediolanum populi sui numerosam magnitudinem: & ex
 tam antiquis temporibus ad tempora usque nostra perduxisse mirabilissi-
 mum puto. Atque huius a te rationem causamque requiro: Vtrum
 id existimes fato quodam fieri: an temperie caeli: an situs boni:
 an ubertate soli: an principum eius urbis: quæ excellentissimi
 proculdubio fuerunt: quida quaedam sapientia in repellendis

lucrifacere

Mediolanum populosissima.

Roma. Athenae. Syracusae.
 Corinthus. Capua. Veros.
 Corcyra.

Errat de impotentia
corcyre

pestilentibus & salubribus ad discendos. Nec abs te audire cupio: ac sup his responsum expecto. De noīe q̄ mediolani certior fieri velim: unde sit: & quāobrem ita dictum. Consueuerūt eīm ciues originem antiquitatemq; suę ciuitatis nō ignorare. Ego aut originē ei nō quero. Est eīm explorata & certa. Siue. n. de gente q̄ramus: a gallis conditam fuisse constat: siue de ciuitate: ab eduis: a q̄y pago insubres dicti sūt: siue de t̄p̄r: nō magna uarietas: vt in tanta uetustate eē p̄. Targno eīm prisco regnante: in italiā transisse gallos p̄mūz constat. Fuerūt aut hi bituriges. Siue iḡ hedui siml cū biturigibz transierūt: siue postea p̄ priorz uestigia edui & cenomani secuti sunt: siue ad extremū cū senonibz & boiz: nō magna t̄p̄ris uarietas est. Ego iḡ ista nō quero. S; ciuitas un̄ nouata sit: audire cupio: vtrum ab eo q̄ media sit int̄ amnes: ut ab alia q̄dam rōne. Claudianus. n. poeta: cui multuz tribuo: ab ouibus dictam arbitrat. Nam cū uenerem ex cypro ad nuptias Honorii impatoris: q̄ mediolani p̄bantur: uenientem describerē: eam mari aduectam dicit usq; ad ligures: Inde ū mediolanuz aduolasse. Versus Claudiani sūt hi.

Iam ligurum terris spumantia triton
 Appulerat: lapsosq; triton frequis extenderat orbis:
 Continuo sublime uolans ad moenia gallis
 Condita lanigeris ouis ostentantia pellem
 Peruenit. aduentu ueneris pulsata recedunt
 Nubila: clarescūt puris aquilonibz alpes.
 Ego igit̄ nisi tu melius aliquid doceas: Claudiano assentior:
 qui & unde id nom̄ duci uidetur pitissim̄: mediolani quoq;
 versatus: ut pote qui sub Honorio aulicus fuit & miles.
 Remissime atq; supercellentissime Rex placuisse lras meas

Cato i originibz urbū mediolanū asserit
 a colanū Thysaz ouer olano a q̄
 elanū prius / a gallis aucta ouer
 medo: nō compati nōr mediolanū

ego legendū in claudiano contēderem
 condita lanigere suis essentantia
 pellem q̄ in sidonius apollinoris de
 condit̄ rōne sic etiam Et que lanigere
 de sue nom̄ habet

doctissim̄ in historia fuit
 greceq; lingue

regis sublimitati tuæ: benigneq; & humanit̄ ad me rescriptisse
magnop̄ gaudeo. **S**up̄ omnia mihi t̄n̄ gratissimū fuit intelligē
serenitatem ipsaz: cū p̄ occupationes licet: studiū ac lras op̄am
imptiri solere. **R**ideat. n. me si quis uult ex istis hostib; lras.
Ego t̄n̄ regem vix puto: qui lras nescit. **N**ec porro in q̄cūq; ui-
detur tam regium: q̄ & laude rex emine: & scientia lras
ornari. **H**æc nempe duo iudicio meo regium culmen requirit.
Nec ego tam omnia flagito in rege studia: s; illa t̄n̄ in que
sunt pp̄ria regis. **Q**uæcūq; igit̄ ad rectam gubernandi for-
maz: quæcūq; ad iusticiam: ad mansuetudinem: ad magnanimi-
tatem: ad gl̄iam scripta nos instruūt: & hortant: ea regi le-
genda & imbibenda puto. **I**ntelligē. n. rex & pacis & belli
t̄p̄rib; q̄lem se prestare oportet. **E**t q̄ uis multum n̄a uale-
at: t̄n̄ mirabile q̄ tum scriptis monum̄tisq; doctissimoz hōūz
adiuuabit. **V**idebit e; quātus sit gl̄ie splendor: quātus be-
ne agendi & in hac vita sit fructus. **Q**uid discriminet a
tyramno: que deformē uitā regentem: q̄ virtutes claruz
maxie ac celebrem reddant. **H**æc aut̄ nō ab istis balbutien-
tibus ac semidoctis: q̄ oīa inepte scribendo conturbāt: s; a ue-
terib; illis prestantib; uiris p̄discet: q̄ ad veram phiē rōnem
adiunxerūt scribendi nitorem & elegantiam. **U**t e; equi
uestesq; nitidiores regem decent: sic & orō speciosa & ornata
& grauis: hystoria quoq; magistra uitæ quātū afferre re-
genti fructum p̄. **R**egum. n. potentissimoz & principuz
magnozq; p̄p̄toz origines factaq; cognoscere: tum ad vo-
luptatem aī: tum ad disciplinaz agendi n̄tiaz admōz ofert.
Et h̄t̄ sane hoc gn̄us scriptores optimos: omniq; mundicia ni-
toreq; p̄ politos: q̄s & legere dulce sit: & p̄discere neq; ar-
duum. **E**go igit̄ ad hæc regem cohortor: nō arrogantia aliq̄:
s; fideli animo. **&** hæc sūtis. ept̄a. n. p̄lixitatem respuit. **C**eterz

dux regis ff. Audenda

regem

Serenissime rex q̄ scriptorū meorū aliquid p̄ lras regias pete-
batur: paravi munusculū: q̄d tuę dono maiestati. Crit. n.
cū his lris libellus quidam ē meis varia continens opuscula:
nō a me potissimū electa: s; casu ita fuerūt p̄scripta. Ea uolo
esse regię sublimitati tanq̄ degustationem quandam scriptorū
meorū: recomēdāns me

Leonardus Bernabeo Senen̄ sal. pl. d. Multa continent lras
tuas: & quid oīa m̄ p̄grata. Quorū illud p̄mū: q̄ amicitia tuaz
liberalibus ūbis obtulisti: imo p̄p̄us ut loqr̄: amorē tuūz m̄
patefecisti. Videtur eim amorē int̄ & amicitiaz hoc ēē dis-
crimen: q̄ amare possum' & iam nescientes: Amicitia ū nō
fit nisi inter scientes. Est. n. amicitia recipiendūz effectus.
Ego igit' & accipio amorē tuūz: & vicissim meūz tibi spondeo.
Quod aut̄ mea laudib; extollis: & gratum est: q̄q̄ timide
ac diffidenter fidem his presto. De politicoy libris q̄d q̄ris:
sunt illi quid̄ absoluti: ac poenitus expoliti: affirmareq; au-
deo: nihil p̄stantius neq; utilius: de libris loqr̄: latina in lin-
gua repiri. Tantus est dicendi ornatu: tantaq; reū utilissimā
doctrina. Quod eim materia est ciuilis & capax eloq̄ntię;
usus m̄ uidetur Aristoteles amplissio q̄daz scribendi q̄ne:
elegantia: nitore. & incredibili exēploz copia referto.
In Alfonso hispanum oronem scripsi nunq̄: s; amice re-
spondi in epta quadam mea illius obiectis: epta tñ nō ad eūz
est: s; ad Archiep̄m mediolan̄: nec exemplar nūc hęc penes
me. Quod queris de tibia & funali: tale aliq̄ est. C. Du-
ellio datum fuit a p̄pto ro. ut q̄tiens reūteret a cęna: tibia
sibi ad funale precinēt. Quia ergo triumphus erat honori-
fica transmissio: videbat' q̄z spes quędam triumphi: q̄d illi
datum erat p̄ omnē vitam: ut quotiens reūteretur domum
ac cęna amicoz: h̄ret an se tibiā sonātez cū lumine. Et

pulchrum differ̄ inter
amorem & amicitiam.

87
hoc est nō triumphauit modo speciose: vix & p omnes vitam
illi datum fuit: vt tibia sibi ad funale precinet. Funale
est: quē hodie torquem cereum uocitam' dictuz a funere:
in quo cerei feruntur accendi. Vale: & Andreocio plurimaz
salutē a me dicas. Aretii. vi. idus decembres.

Leonard' Iacobo Foscharo Sat. pl. d. Reddite sunt hodie
mibi lrę tuę venetiūsdatę. xii. kalas decembres: quę etfi
m fuerūt uoluptati: tñ nō nihil molestię attulerūt ex eo
q̄ intellexi: te alias ad me lrę dedisse: quę nunq̄ m reddite
sunt: & q̄ hę ipse q̄s accipi: tarde nimiu3 ad me fuerūt plateę.
Nam suspicari facile quis poterat: me respondere neglexisse:
& culpam alioꝝ: qui ul' nō reddidissent unq̄ lrę: ul' tarde reddi-
dissent: in me transferre. S; huiusce rei cām fuisse illam puto:
q̄ ego iam p̄dem fugiens pestem: q̄ florentię cepit haud segnit'
deseruire. Idemq; fecerūt ceteri ferme om̄s: p̄t̄ eos. qui
ul' inopia: ul' magistratus necessitate retinentur: Atq; ita fit:
ut neq; sint: qui reddant lrę: nec quib; reddantur. Hoc ig'
ān oīa te scire uolui: vt admiratōem deponas. Quod aut fla-
gitas: vt aliq̄ scriptoꝝ ^{moꝝ} ad te mittam: fiet id quid' leto aīo: cū
facultas aderit. Nam nūc quid' cum sim: vt ita dixim p̄ fugus
& extorris: nec libros habeo penes me: nec exemplaria: q̄ mitti
possint. Quam obrem dilatione mihi opus est & mora. Tu aut ad
exemplar' illust' principis parentis tui uirtutib; incumbe. Mag'
tibi onus impositum eē cogita. Neq; eam satis erit: si par sis cę-
teris: S; ut parens prudentia. consilio. facundia. magnāitate
ceteris omnibus p̄cellit: sic a te q̄ q̄dam hereditario iure hęc
eadem exigentur. Quare stude queso satisfacere & paterne
glorie & tuę exultationi. Vale. idibus decembris. Aretii

M. cccc. xxxvii.

Leonardus Sat. d. T. Liuius. Ferariē. Circiter nonas decembr

absum

cum Aretii forem ob fugam pestis: q̄ florentiaz inuadere ce-
perat: redidit sunt mihi lre tue Londonis date. xi. ktas
septembr: in quibus multa sapient & amant & describuntur
de mutuo amore coniunctioneq̄ nra. Hec igit̄ rara sint ac
perpetua. De libris ū politicor̄ p̄ncipi nro exmissis. miror
boromeos alij significasse: q̄ scriptum fuit a me. Nam & vo-
lumen ipm̄ iam pridem obtuli: & completum ex politumq̄ o-
stendi: ac ut transmitteret̄ rogavi. Desiderium & isti prin-
cipis de habendo libro nō tacui: quodq̄ ut ipsis darem: mihi
p̄scriptum fuit. Responsum ab illis est: nō eē uiatori aut
tabellario tale munus cōmittendum. p̄ptea q̄ circa flandriā
cuncta forent bellis latrocinijsq̄ infesta: magisq̄ expectan-
dum: ut tyrenes aut nre aut venetor̄ istuc nauigarent.
volenti relinquere liby eis: satius apud me ^{dixerat} suari atq̄ cōmo-
dius. sese cū uenerit facultas mittendi petitorios. Atq̄ ita
liber est penes me p̄stolans eor̄ postulationi. Est aut̄ uolu-
men insigne: & q̄d̄ a te uideri p̄legiq̄ cupiam. Pecunias ū
nec petiui: neq̄ accipi: neq̄ petiturus sum: nisi uolumen du-
bie transmitti uideatur. Tunc. n. petam: q̄ aliud uolumen
prepararetur ad secundam missionē. Satis. n. fuit meis sumpti-
bus semel misisse. Et ū iam pridem angor: q̄ tam diu missio re-
tardetur: presertim cū sciam p̄ncipem uehement̄ illud ex-
pectare. Vale. idibus decembris. Aretii. M. cccc. xxxvii.
Eonardus Sal. d. Benedicto Anagnino. Si uales. bñ est. Cū
existimarem eē te penes regem hispanie: scripsi ad euz com-
mendationē tui: que si forsan aut tibi ipsi: aut alteri qui te
bene norit: uisa sit breuior: q̄ magnitudo meritor̄ tuor̄
flagitabat: illam scito fuisse cām: q̄ tūc p̄muo ad hoīem tāq̄
dignitatis scribens: efficaciorē ac minus suspectam illi fore
cōmendatōem existimaui: si nō dedita opa: s; q̄ casu in eam

deuenissem: vt nō affectata: n̄ precibus elicata: s; ex se ipsa nata
cōmendatio uideretur: essetq; potius testimoniū doctrine ex
cellentiq; tue: q̄ explicatio laudis. Hæc igit̄ an̄ oīa declarare
libuit: vt scires me q̄ amplissime de te sentire: s; tantū dixisse:
quantū p̄dasse existimaui. At eim vt uideo: tu iam abieras: cū
lre meq; ad regem p̄uenerūt. In q̄ laudo equid̄ consiliū tuū:
q; neq; aulas regum: neq; omnē auriferitagi arenam pluris
feceris: q̄ italiā nr̄am: De qua præclare Virgilius inquit.
S; neq; medoz silua ditissima tellus:
Nec pulcher ganges: atq; auro turbidus hermus
Laudib; italiq; certent. Non bachra nec indi:
Totaq; thuriferis panchaia pinguis arenis,
hæc loca nō tauri spirantes naribus ignem
Inuertere satū immanis dentib; hydri:
Nec galcis densiq; viruz seges horruit hastis:
S; grauidę fruges: & bacchi maxim' humor
Impleuere: Tenent oleę armenta q; leta,
hinc bellator equus campis se se arduus infert.
Hic uer assiduus: atq; alienis mensib; estas.
Bū grauidę pecudes: bis pomis utilis arbor.
Adde tot egyptias vrbes: opuz q; laborem.
Tot congesta manu præruptis oppida saxis:
Fluminaq; antiq; subter labentia muros.
An mare: qd̄ supra: memorem: qd̄ alluit infra?
Anne lacus tantos: te lari maxime: tæq;
Fluctibus & fremitu insurgens benace marino.
An memorem portus: Lucrinoq; addita claustra:
Atq; indignatum magnis clamoribus equor;
Hæc eadem argenti riuos: erisq; metalla
ostendit venis: atq; auro pluriā fluxit.

Hæc gnus aere uiruz marsos pubemq; sabellam:
Assuetumq; malo lygurem: volscosq; verutos
Extulit hæc decios. marios. magnosq; camillos.
Scipiadas duos: & te maxime cesar.

Salve magna parens frugum saturnia tellus
Magna virum. Proh deus immortalis. nõ discunt pueri nri
hos uersus: qui deberent medullitus eẽ infixi: quo excellen-
tiam patrie noscerem? Equid q̄tiam p̄griatus sum: nõ soluz
amoenitate hæc suauitatemq; natalis soli: vey multo magis
humanitate atq; ingenia nroy homuz req̄siui. Est eim nescio
quid nã inuituz nationib; aliis longe a nris moribus ingenisq;
alienus. Atq; ut falerni vini sapor aliud est q̄ teracinensis:
ita in videntur hoies: ab ipsa: in qua nascuntur terra: sapore
vt ita dixim nature ingenioyq; traxisse. Intueri licet alios
immanes: alios efferos: alios stolide arrogantes: alios ita ali-
eno iudicio: vt nec iustus: n̄ honestum eadem regula: qua
nos metimur: alios suspitiosos & diffidentes. Me quid cū mei
sitibus conũsari iuuat: & cū his q; sint eidem mentis atq; sensus.
In his. n. amicitia fit: in aliis ù nunq; aut pravo. Quib; aut
in locis amicitia cadere nõ pot: in iis n̄tã pot ^{vite} iocunditas ^{vite} epiui.
Sublata ù iocunditate vite: & foelicitas tollitur: que nõ pot
esse absq; vite iocunditate. Ego igit te reuisum ad ea loca gau-
deo: in quib; tibi & amicitia & foelicitas eẽ possit. Proindeq;
tibi suadeo: vt in patria consistere uelis: ac longinquas istas
spes oĩo contemnere. Preclare. n. poeta quidaz inquit. Neq;
diuitias opto: neq; uoto precor. Sz in contingat ex paruo uita;
agere oĩ carentem molestia. Et apud Theocritum syriusanuz
pastor quidam inqt. Non in sint nec opes pelopis. neq; regna
seleuci: Nec celeri cursu uentos supare fugaces: At vacuo
curis liceat cantare sub antro: Et procul e specula mare pspe

metiantur

.H.

-:-

etare profunclum. hanc nos vitam nob ipsi plurimū dare possuz:
finem modo cupiditatibz imponam. Si de his alias. & quid ube-
rius. Nūc aut q̄ p̄ transēnas hęc attigisse satis esto. Quod
aut eptas q̄sdam meas apud clarissuz viri columnen legeris:
nō mihi placet. Ut. eiz Lucilius formidans doctioz homiuz iu-
dicia: nō romanis: s̄ tarentinis & consentinis scripsisse se li-
bros suos uiebat: proinde isti nō legeret: illi legerent: sic ego
eptas meas romanis. uel anagninis scripsisse nego: s̄ nepesinis
& iutrinis. Quid. n. laudis hęc epte possunt familiares: pres-
tim & de rebz contingentibz scripte. Itaqz ego ipse spernent
satis longo t̄p̄ n̄t̄as suauū. Postea tam̄ cum intellexissem q̄sdam
p̄ meis circūferri: q̄ mee nō essent: congreere illas cepi: & q̄s
postea scripsissem suare: nō tam̄ om̄s: s̄ eas tm̄: que h̄rent in
se narrationem rei nō q̄tidiane. Tu vale: ac me uti facis ama.
Florentie. xii. ktas decembr̄. Ut ū tibi pponam aliq̄ ex cita-
tionis gratia: illud q̄ro ab te: quom̄ intelligenda sint illa vir-
giliū uerba: Hic uer assiduuz & alienis mensibz estas. Itoz vale.
Leonardus Flauio Forolinien. Volo: ut extet opus aliq̄ studi-
orum meoz: q̄ sit testis & iudex amoris mei erga sanctissuz
dn̄m Eugeniuz pupaz q̄rtum. Nam cū ab adolescentia mea
illum dilexim p̄ celsam q̄ndam ei magnitudiez ai & uirtutis
prestantiam: & ipse me int̄ familiarissimos recipere dignat̄
sit: debz p̄fecto nūc monum̄tuz aliq̄ extare dilectionis mee.
Itaqz libros politicoz m̄t̄is a me uigiliis: multa qz assiduitate
& opera in latinuz cōūsos: ad b̄titudiez suam mittere constitui.
Est em̄ opus magnificum ac plane regium & p̄fecto dignissuz:
q̄ sūmo principi dedicetur: q̄n̄ quid̄ tota eius libri materia est
de refectione p̄ptoz. Est insup eo nitore atqz elegantia scriptū:
si mō illa nos suare potuimus: ut sese q̄ preciosa ueste ornasse
uideatur: quo nō erubescer̄ & an̄ faciem eruditi p̄ncipis comp̄.

Quare Leonardus eptas
suas suauit.

Quæstio.

.VIII.

Equid affirmare aulim nllm ee opus latine lingue: de latinis loquor: qd huic Aristotelis operi sit anponeduz. dignu^{tu} rez tractataz & auctoritate scriptoris. Tu ipse: dum leges: gaudebis pfecto: no mo ob scientiam rez eximia: vey & ob incredibilem quadam amplitudem varietatemq; & copiam. Octo sunt illi opis libri: plenissimi quid rez memorandarum. In eoz pmo q; elemta ciuitatis continent. In fo aut repu. an se ut scriptas tm mo: ut actu existentes singulatim recenset. Scripserant. n. an ipm q; tuor maxie pstatos: Plato athenien. Hippodamus milesius. Filas carthagine: Epimenides cyeten. Hoz institutiones & formas rez pu. recenset: singulas seorsum examinat. Itaq; mita ad eaz formam repu. qua scripsit plato: multa subinde ad eam quaz scripsit Filas disceptat. De ciuitatib; aut. q; actu erant: tres enarrat: que optime cyetaz ouz gubernari putabant. Lacedemonioz instituta & mores: Deinde Carthaginensiu;. Post ea cyetensium. Est pulcherruz in his uidere: que instituta & forma illaz rez pu. essent: que ue pbet Aristoteles: aut refellat. Multa preterea in hoc ipso libro de Athenensium repu. Multa de Solone. de Licurgo. de cetis legu positoribus. amoenissime referuntur. Cum igit nllam eaz rerum publicaz ee pfectam ostendisset: ipse iam in tercio libro ac deinceps totam matiam inq; illis: opinionem ac disciplinam explicat suam. In quib; deus bone. quata series rez: quanta varietas: quanta explicatio pulcherrimaz q; stionuz: quanta ex emploz hystoriaz q; multitudo inducitur: ut oia que unq; facta sunt: nota fuisse huic pfo uideant. Quis putasset in his libris hystoriam italie contineri. Atqui ita refertur de italo rege: de q; italia ab eo noata: ut mihi latinam hystoriam legisse uideatur. Quis putasset de carthagine lib;

1
Hippodami multa insup
ad eam quam scripsit

f. 100. b. 10 p.

deq; eorū institutis & moribus ab hoc p̄ho dici. Atqui ita de iis re-
fert: ut omnia illoꝝ cognouisse appareat. Præcipue t̄n est in
eo disciplina mirabilis. Tres putat eē reꝝ pu. spēs rectas. Aut
eīm unus ad utilitatem publicam gubernat: & hic est rex: aut
pauci: & hi s̄t optimates: aut multitudo mixta ex opulentis &
popularibus: & hec p̄p̄e ap̄t̄at̄ reꝝ pu. his tribus legitimis spēs:
tres alię spēs nō legitime cōrespondent: q̄s ille tum labeꝝ: tum
excessus: tum errores appellat. Labiꝝ. n. regia gubernatio in
tyrannidem: optimatus ū in paucorū potentiam: reꝝ pu. ū in po-
pularē statum. Popularis igit̄ status nō est legitima guberna-
di spēs: neq; paucorū potentia: neq; tyrannus. S; om̄s istę tres
sunt excessus & labeꝝ. Legitimaꝝ ū spēsꝝ præstantissima oꝝiꝝ
est rex dignitate ac bonitate. Post regem optimates. Post opti-
mates reꝝ pu. In labibus aut̄ contrarius est ordo. Popularis eꝝ
status: que est labeꝝ reꝝ pu. statim post reꝝ pu. collocatur. Pau-
corū aut̄ potentia: que est labeꝝ optimatus: post p̄p̄tarem sequit̄.
Tyrannus ū. que est labeꝝ regni: sextum in ordine locum obtinē.
Itaq; labeꝝ regni fit de suprema specie ad infimaz: id est ex
optima oꝝiꝝ rectaz ad deterrimaz oꝝiꝝ deprauataz. Reliquę
ū spēs minus ex alto cadūt: q̄m nō tam p̄fecte s̄t: q̄ regia guber-
natio. Regum aut̄ ipsorū utruꝝ vna sit spēs: an plures: & que
sint p̄p̄a regis: queue tyrannica: & q̄d intersit: & quō fiant:
Præterea que cōseruet̄ gubernatoꝝ vniꝝ: q̄ue corrumpat̄:
& que consilia atq; remedia p̄ cōsuatōe sint adhibenda: miri-
fice differit. Illud ū admiranduz: q̄ nemo rex unq̄ fuit: qui
prestabilior esset: cui exempla & mores nō referantur. Nemo
tyrannus p̄ greciam. asiam. siciliam. italiam. cui nō vita & mores:
& quib; artib; cōnationez vsuauit: & quāto durauit t̄p̄: descri-
batur. Rursus ū in pluriꝝ gubernatione que accidere cō-
sueuerit seditiones atq; discordię: & quib; de causis oriuntur

Tres spēs reꝝ pu
Rex
Optimatum
Res publica

at de regione

+

que ue consilia atq; remedia ad usus hec exstant. Preterea de
situ urbis: de origine: de magnitudine populi: de disciplina iu-
uentutis longo ordine demonstrat. Sed quid ago. Tanquam. n. ma-
re ingressus: puehni me in altum sentio. Referam ergo pedes
& ad ipsos libros tanquam ad littus reuertar: ubi hec omnia diuinitus
prescribuntur. Vale.

Michi per c. scribon

Leonardus Ant Grammatico Sat. An dicendum scribendumque
sit hoc nom michi p.c. lram: ut sine.c. potius: a me p tuas lras
studiose pquiris: & simt ais quibdam in locis notasse te: sic a
me scriptum fuisse: ut.c. lra int'poneret post p'maz. i. & spi-
ratorem sequentem: qd esse contra uetere consuetudine affirmas.
Nec t'n reprehendere id ais: sed admirari quid: ac rationem huius
requirere. Ego autem non quibdam in locis: ut tu ais: sed ubique p.c.
lram eam dictione scribere consueui. Habeoque auctores huius
rei Dantem & petrarcham & boccacium & colutum saluta-
tum. doctissimos homines: qui & ipsi ita scripserunt: & usus certe co-
munis iddem comprobat. Nam quis ita loquitur: ut dicat mihi:
preter ineptos quosdam: qui ostentare se uolunt antiquiores esse. Nec
intelligunt ita pferri ab se hanc dictione mihi: ut iudei & caldei.
magis quam latini uideantur. Nam ille quid nationes si c'pferunt
concordantia earumde vocalium: ut ab imo pectore aspiratores
deducant: nec tam lingua & labiis: quam gutture loquantur.
Sic igitur et usus hoc habet: & doctissimi homines nre ut superioris eta-
tis id obseruauerunt: cur ipse mihi non putem obseruandus. Usus nepe-
magister & dominus est simonis nri: & quid nimirum. ut ita dixim:
impiosus: qui non tam ratione & uia: quam pro arbitrio mouetur.
Neque enim cum mihi dixerunt antiqui: rationem secuti sunt: sed uolu-
tatem usus. Nam ratio quidem: ut analogia ostendit: non mihi:
sed mihi d're iubeat. Ut enim. me. te. se. et mihi. tibi. sibi. erat
dicendum: quod prepotens usus aspnatus est. Credo quod ineptus

quiddam mihi sonare uidebatur: cū tibi & sibi melius sonent.
 Usus ergo qui tūc dñs fuit: & hodie dñs est: & p̄ improbare:
 qđ tunc pbauit: aliogn uariatio nlla forđ in ūbis. Nec eēt
 mutata tot antiq̄ placita. Nam qđ tu magis de hac dictoe
 michi: q̄ de ceteris poene innūabilibz admiraris: Non ne
 optime dicebant antiqui: & pessime: Eodemq̄ in alia p̄mita:
 ut editumus. decumus. lubens. lubent. Pro pyro & purruz.
 dicebant, & posuerūt p̄ posuerūt. Nos ū hęc oīa uariamus
 usu iubente. Quin & p̄ ciceronis t̄p̄ra causam p̄ duo. s. contra
 ū iussus p̄ unuz. s. scribebant: ut A Gellius testatur: & marmo
 reis quibzdam monūntis romę licet conspicerē. Insup coer
 rauit faciunduz dicebant antiq̄: Nos aut curauit dicimus:
 nō coerrauit: & facienduz nō faciunduz. C. ū l̄p̄m: quam
 nos hodie in dictione michi int̄ponim: antiq̄ locis quibzdam
 int̄posuerūt: nlla cogente cā: p̄t̄ sonum: Ceu ex si & ubi
 sicubi. necubi. alicubi. Usus ū ap̄ illos hęc potuit: cur igit̄
 idem usus apud nos nō possit: Nichil q̄ eodem m̄ scribo & p̄
 fero ductus auctoritatibz & rōnibz: q̄s supra dixi. Vale.

Leonardus clarissimo viro Iacobo Foscharo Sat. pl. d. scripsi
 nouit̄ cōmentarium qđdam rez̄ gręcarū: ut nobis alioz
 pericula forent exemplo: q̄s sint belloz contentionumq̄
 discrimina formidanda. Cum nūc libz tuo noīe transcri
 bifeci: & paruum licet munus ad te mitto: q̄nquid ut tuus
 l̄ris ad me scriptis p̄spexi: tu meoz operuz combator similq̄
 amator es. Quę uero me causa impulerit id cōmentariuz
 scribere: in p̄hemio hui' libri poteris intueri. Ego eim ob
 id in hac epistola breuior sum: q̄z prohemiuuz illud tibi lege
 dum censeo. Et qm̄ ad libros studiaq̄ tandem rediimus:
 si quid noui posthac a' uobis componetur: dabimus operaz:
 ut ad tuaz noticiam labores nri p̄ducant. Vale: & cōmen
 tarius

optime pessime
 editumus decumus lubens

et p̄ frigibus frugibus.
 p̄terea sciet dicebant
 et nō sit.

coerrauit

sicubi

nichil

illud lege quis diligent. Continet enim luculentam hystoriarum
& scitu dignissimam per incredibilem rerum casuumque varie-
tatem. itey vale. viii. k. Januarii.

Cum superiorem epistolam exarasset: superuenit littere tue: non
vna quidem aut altera: sed quaterne simul eodem tempore: ut fa-
cile appareret desiderium tuum. Iam me pudet muneris mei
pusillitatis: cum illud tam auide expectari a te conspiciam: sed
resarcietur aliquando maiore aliquo munere. Vale.

Idi exempla quorundam epistolarum passim de quibuscumque scriptoribus
collectarum: que nuper ad se Mediolano transmissa fuisse vir
poggius assererat. In his una fuit epistola a nescio quibus nebulone
contra opusculum quoddam meum scripta. Quam ego admiror
in illo volumine fuisse suadam. Nihil enim habet epistola illa: quod aut
potesse: aut delectare possit: nisi forsitan quod delectet hoc ipso
quod in maledicit. Quod si forsitan ideo scripta ac missa
fuit: ut quae admodum nuper Alfonso: sic et nunc isti respondeat.
Grauis nimis quinciam imponeretur: si hanc omnibus
stultis ac maliuolis: quae contra me aliquid dixerint: respondere.
Satis est mihi: quod opera ipsa mea in manibus doctissimorum hominum
uersantur: quidem illis multo melius iudicare ualent: quam iste
nescio quis sycophanta: quae acere se posse aliquid penes inimicos
florentini populi existimauit: si illa quae in laudem Florentiae ur-
bis scriptam: quae acerbè responderet. Ego autem quatenus ad me atti-
net: neque laudator neque assertor meorum studiorum esse consueui:
sed attenuator potius dum alium laudaret. Quare aliorum iudi-
cium sit: qui recte iudicare possunt. cum de ceteris operibus meis: tum
de hac ipsa laudatione: quae iste carpit: atque oppugnat. Quae
scripta fuit oratio illa a me valde tunc quidem adolescente: cum re-
cent tunc primus in scholis graecorum exissem. Fuit enim ex lauda-
tio mihi tanquam puerilis ludus ac exercitatio ad dicendum.

Recta uero iudicis est cum aliorum multorum: tum quae propriis considera-
tionem habet. Neque enim Ciceronis oratio: quae dixit adolescens
pro P. Quinto eandem meretur laudem: quae oratio post ab
ab eodem dicta per Aulo C. Luentio. Laudamus tamen utranque: al-
teram. ut adolescentis optimae spei: alteram ut perfecti iam ora-
toris. Demostenis quoque orationes illae: quae adolescens scripsit contra
tutores suos: non eidem sunt uirtutis: quae est illa subtilis de immu-
nitate ad Leptinem: aut illa prestantissima pro thesiphonte:
aut illa grandis & plena: in qua falsae legationis Echinem
accusauit. Equidem pariter adolescentia laudatorem illas scripsi.
Sed tamen in ea ipsa iuuenili laudatione praemulta reperientur a me
tractata fuisse: quae lector equus & diligens: ut leuiter dixit:
non aspernetur. Non enim temere neque leuiter id opus aggressi-
sumus: neque uagi atque incerti praesentis nobis incognitas pe-
grinantium more: non ipsi arbitrati praesentimus: sed ducem iti-
neris totiusque laudandi praesentis certum indubitatumque ha-
buimus Aristidem celeberrimum a grecos oratorem eloquen-
tissimum hominem: cui extat oratio pulcherrima de laudibus athe-
narum. Illius sermo tanquam magister mihi fuit. Conatus uero
imitandi tanquam ludus excitatioque adolescentie. Genus autem
dicendi. nam id quod considerare iudicem oportet: in huius
modi laudationibus plausibile quiddam & gliosum esse debet.
Id greci panagetricon uocant: nec ad subtilitatem differendi:
sed ad plausum multitudinis accommodatum: omnisque laudandi oc-
casio arripienda esse in eo genere ac uerbis extollenda. Itaque Aristi-
des humanitatem atheniensium laudans inquit. Regionem
que ipsam eadem humanitate sese in mare extendere: quae ob-
uiam praesentem ac manus porrigentem nauigantibus: qui
ad se uenirent. Et alio loco antiquitatem laudans inquit: alios
quidem praesentis aduenas esse suarum ciuitatum habitatores: athenien-

uo ibi nates ab initio: ubi inhabitant: eamq; regionem hoies
genuisse ac peperisse. Item alio loco dicit: Ceteras urbes oēs
ut ad occasum uigere: ut ad orientem: ut ad septentriones: at oēs
ut ad meridiem: Solas uero athenas ad nullam istarum partium
uergere: sed esse in medio harum omnium constitutas: ut quicquid ultra
citraue quoquo usus exiit: id ut orientale ut occidentale:
ut septentrionale sit appellandus. Hec & huiusmodi per multa
in ea laudatione scripta quis non uidet non ad veritatem: sed
ad plausum & leticiam multitudinis audientium pertinere? In
laudationibus enim ciuitatum ad eos ipsos hetur summo: quod laudare
uelis: coronamque flagitat id genus dicendi: & multitudinis populi
non ad iudicia ut ad decernendum aliquid tale de re publica coactam:
sed ad plausum & leticiam ex propriis laudibus percipiendam. Genus
igitur dicendi in huiusmodi laudationibus tale quoddam est: quod si in-
tellexissis reprehensor meus: parcius reprehendissis. Aliud est enim hi-
storia: aliud laudatio. Historia quid ueritate sequi debet:
Laudatio uero multa supra ueritatem extollit: ut in laudibus athe-
narum factum ab Aristide supra ostendimus. Neque enim uerum est. Atti-
cam regione humanitate quodam se in mare extendere: atque
sensu careat atque motu. Neque uerum est: regione illarum ho-
mines genuisse ac peperisse: cum terra neque concipiat hoies: neque
pariat. Nec & uerum est. athenas esse medium umbilicum habi-
tabilis terre: cum alibi sit huiusmodi punctus. Sed hec omnia quae non
uera: nihilominus ornate ac probabiliter cum plausu quoddam ac le-
ticia multitudinis auribus infunduntur. Cuius igitur huiusmodi sit in
laudandis ciuitatibus dicendi genus: Constat uero Florentiarum ro-
manorum esse coloniam. Nam id clarissimum est: & negari non potest:
quis iuste admirari debet ut conueni: quod dictum fuit a me in
laudatione praesertim gloriam & rei parentum ad filios tanquam
ad successores legitimos pertinere? Hic est enim proprius & ueniens

ut meridionale

&

93
laudandi locus. At reprehensor meus: ut pote qui hoc non intelligit:
pinde ac si hereditas apud pretorem in iudicio peteret: negat
ppter romanus esse mortuum: meque delirare putat: qui heredi-
tatem uiuentis ad alium pertinere scripsim. **V**iuuunt inquit ppter ro-
tu hereditatem eius ad alios defers. **V**tinam uiuet. **S**ed certe po-
pulus ille romanus: de quo ipse loquitur: iam pridem mortuus & sepultus
est. **H**ec autem que nunc romae habitant collecticia turba: non do-
minat: sed seruit. **Q**uare de mortui agit: non de uiuentis
hereditate. **S**ed finge ipsum uiuere: quod est mortuus: **an** incon-
ueniens est dixisse: gratiam & res parentum ad filios tanquam suc-
cessores legitimos pertinere. **S**i enim uiuo parente res eius ad
filium nihil pertinent: ad quid inducta foret exhereditatio fili-
orum: **S**atis quippe fuerat ut preterisset: ut non instituisse. **S**i here-
ditas ad eos non pertineret: quomodo dixisset ille senex apud Terentium
de filio: meus pater. **Q**uare se ipsum remordens eneus de
ascanio dixisset: **Q**ue regno italie fraudo & dotalibus aruis. **I**taque
nec si uiuet parens: foret inconueniens ita de filio dixisse.
Alia enim fori & iudicii ratio est: alia laudationis. **I**n foro quod
possessio bonorum petitur: aliis auferenda: **I**n laudatione uero gratia
& res parentum ad filios pertinere monstratur. **Q**uia in re nihil
parentibus auferitur: imo plus tribuitur: cum gratia & amplitudo:
que parentes illustrat: in filios quoque fulgere asseueratur. **Q**uare
discat queso iste quisquis est huius laudationis reprehensor: moderatus
loqui: genusque dicendi: quale postulet laudatio: non ignoret:
nec me inconsiderate ac temere precessisse arbitretur: cum et
ducem probatissimum huerim: & nihil non ad exemplum laudatissime
oratoris in hac mea dirrexerim. **H**ec per cognitionem tuam scripsisse
uolui. **N**am obtestatorem illum meum neque noui equidem: neque
notari unquam audiui: sed satis apparuit furiosus, quaedam esse. **Q**uis
is sit. **S**imul enim reprehendit de rebus sibi incognitis: simulque et

maledicit: q̄ nō rōne: s̄ odio furorēq; moueatur. Quid aut̄
aut̄ hic site h̄t Alfonso? Ille uet̄em int̄pretatōez ethicorū
suis rōnib; defendebat: de me aut̄ nihil nisi honorifice lo-
quebatur. Tribuebat l̄ris: splendoremq; orōnis: plura deniq;
q̄ ego ipse in hac pte de me p̄dicabat. Vniuz in r̄p̄ndebat:
q̄ nouam int̄pretationē meā ueteri anferrem: & in hoc ipso
tam humanissime ac moderatissime opinionē suaz nō contu-
melius ut iste: s̄ rōnib; tuebatur. hic aut̄ alter modesti
nihil h̄t. Itaq; ego ille: qui Alfonso moderate admōz ciuilit̄q;
respondi: hanc moderatōem meam huic respondens suare nō
possem. Iurgia ū contumeliis si reddaz: & his diutius consistam:
vereor ne ipse leuior ac stultior fiēm: q̄ iste ipse: q̄ me puocat.
Et p̄fecto si certare maledictis uellem: abundantissima mihi
contra hūc asinus suppeditar̄ & orō. s̄ in tam leui re occupa-
tum eē pudet. Itaq; hęc p̄tibo atq; ōmittam: rideboq; potius
illius ignorātiā ac fatuitatē: q̄ ipse facere aliq̄ me indignū
adducar. Et de l̄ratura q̄ si deo placet: nescio quid cauillari
pergit homo & insanus. Qua quid in re iddem sibi contigisse
uideo: q̄t p̄bris ruratib; euenire cōsueuit: q̄ propt̄ ignorantiaz
l̄raz: abradunt in libris suis: q̄ bñ scripta fuerūt: & alr̄ p̄nun-
ciant: q̄ scriptū sit: asserentes illo in stare nō posse. Hoc idem
illi contigit in libro meo: si in meū hūit. Quod si alienū hūit
libr̄: & forsan ut fit a scriptore aliq̄ mendose transcriptum:
quid me accusat? Neq; eīz Ciceroni imputam: q̄ ept̄e ei ad
Atticum multis in locis librariorū uicio ita scripte sūt: ut stare
ūba nō possint. Neq; Virgilio: q̄ q̄nq; ita scripti uisus ei repiunt:
ut pedes nō hēant congruentes. s̄ nihil est malignius calumni-
atōe neq; p̄uersus: qui cū hęc sciat nō eē r̄phendenda: tñ
p̄ calumniaz r̄phendit. homo stulticie & ignorantie & leui-
tatis plenus: qualis est ille: nō alit̄ q̄ contumeliose ac maligne

Aolidus

Ⓢ

27

loqueretur. Nam quales sunt hominum mores: talis & sermo esse
consuevit.

Leonardus. M. Tyuueni. Non satis dilucide proposita, a te questione
illam video: de qua per tuas litteras percontaris. Ais enim cum summo fore
de rhetoricis institutis: dixisse quendam eruditum hominem ex his
qui tunc aderant: solute pronuntiationis vim duntaxat maxime
usum & exitium desiderare. Deinde quod ratio huius dicti afferat:
subiicit. Cum. n. dicimus inquit: & non aliud. non aliud: haec
sunt uerba questionis propositae. Dico igitur: nec per loco dictum in satis
clarum videri. & quae ad declarandum subiicit ratio. non tam ipse
declarat: quam obscurat. Sed accidit forsitan ebitudine mea: ut
minus intelligam. Itaque priusquam propositae questionis respondeam: per-
contabor ipse te: imo illum: qui haec dixit: Nam tu relator es:
ac non auctor. Primus igitur quero: quid ille sibi uoluit: cum inquit
solute pronuntiationis vim. Solutam enim pluribus modis dici solent.
Aliiter. n. solutam pecuniam dicimus: aliter solutas questiones. Aliud
cum dicimus: rupe soluta obice saxi: ut Boetius. Aliud cum dicimus:
lege solutus: ut de Pyndaro inquit Flaccus. Aliud solutas orationes:
id est absque metro. Atque cum dicimus: solutus in dicendo. i. prompte
& fluens ac nuncime ligatus. Haec mihi occurrunt scribenti. Sunt
credo plures modi: quibus solutas dicimus. Cum igitur inquit solute oro-
nis: quid tandem intelligit? Utrum quae ad motum solutam pecu-
niam: & solutam questionem: & solutam rupem dicimus: uel potius
quae ad motum solutam orationem: hoc est per se non usu? Si hoc uult:
cur minus in uersu pronuntiationem huius locum existimat quam in
prosa? Roscius. n. ac ceteri hystriones boni: qui tragoedias ut
comoedias agebant. plus artis in pronunticiando habuerunt: quam ora-
tores. Sin autem dicit uult solute orationis. i. prompte fluentisque: no-
uum loquendi morem inducit. Pronunticiatio siquidem: quae melio-
ri uocabulo attentionem dicimus: non solum uoce: uerum & gestu.

94

vultuq; conficiatur. Quom̄ iḡ congruē p̄: si dicam̄ soluto gestu:
 soluto vultu? Certe nullo m̄. Itaq; ut pace sua dictū sit: solute
 p̄nūciationis dixisse: nō satis: quid velit. ondit. Deinde qd̄ subicit
 vim: obscuritate nō caret. In dicendi eim̄ arte quedam ē orato-
 ris virtus: quā appellam̄ vim. Hec virtus demosteni tribuitur
 maxie. Inqt. n. Cicero. Vim demosteni tribuim̄: leuitate; Eschi-
 ni: subtilitatem hyperidi. Et Quintilianus Cicerone laudans:
 inquit. Expressit vim demostenis: iocunditate; socratis: co-
 piam platonis. Vtrum iḡ iste vim dicens: de hac uirtute ora-
 toria intelligit: an de aliare: m̄ uehement̄ obscur̄ est. Nam
 si de latronib; loq̄retur: nō dubitarem: qd̄ ēet uis. Est eiz̄ uiolen-
 tia contra ius illata. Nūc aut̄ eiz̄ de oratorib; loq̄tur: ūba intelli-
 gere debemus s̄m̄ subiectaz̄ materiaz̄. Est. n. uis in oratore uir-
 tus q̄dam: cui iudices resistere nō ualent. Deinde qd̄ subicitur:
 duntaxat maxie usuz̄ & excituz̄ desiderare: Absurdissim̄ uideri
 nō immerito pot̄. Nam duntaxat excludit: maxie implicat.
 Et eim̄ qui usu maxie fieri dicit: siḡ & aliis modis fieri q̄ usu.
 Qui ū usu duntaxat fieri dicit: alios om̄s modos excludit. Atq;
 ita pugnantia int̄ se d̄re uidet̄: qui duntaxat & maxie simul
 coniungit. Qd̄ aut̄ inqt̄ desiderare: eodem uicio laborat. De-
 siderare eim̄ iddem m̄ significare uidetur: qd̄ carere ac deficē.
 In eo prelio inquit Liuius desiderati sūt milites centuz̄. i. pier̄.
 Desiderauim̄ humanitate tuaz̄. i. defuit tibi humanitas. usuz̄
 ergo & excituz̄ nō h̄re. Hec tecum: qn̄quid tu gram̄maticus es:
 disceptare libuit: & q̄i Zetemata q̄dam p̄ponē. Nam illd̄ qd̄
 subicit̄: tanq̄ rō p̄mi dicti. Cum eiz̄ inq̄bat dicim̄: & nō aliud.
 nō aliud: eiusmodi est: ut nō ad gram̄maticuz̄: s̄ ad oedippum
 ut ad sybillam sit reuiciendum: Quoz̄ alter sp̄ingis: alta
 futuri secl̄i caligine; patefecit. Ego ū eiz̄ dauus sim nō oedipp̄:
 ut inqt̄ ille ap̄ Terentiu; seruus: ad ista: q̄b; diuinatorē opus est:

desiderare n̄ significat
 aliud q̄ usuz̄ et excituz̄

respondere non possum. Quod si questio illa in proposita sit: an pronuntiatio usu duntaxat nobis competat: negabo equidem: Nec id sane immerito. Quod quia cum usus ac excitatio in ea re multum ualeat: in prime ac maxime partes nature sunt. Nam magnitudine claritatemque & suauitatem uocis natura prebet: & dignitatem uultus gestusque uenustate eadem natura largitur. Ars deinde superaddit. Hec nature bona uel temperare potest: si ardentiora sint: ut extollere: si frigidiora existant. Usus absque arte periculosus est: crebroque aberrat. Contra naturam uero nemo feliciter pugnat. Itaque nullus in dicendo magnus euadere unquam potest: quod non habet largas a natura dotes: & eas ipsas studio & arte & excitatione confirmatas. Esse uero esse uel artem quendam pronuntiandi & non usum solum histriones scenaque declarant. Demostheni certe ac Cicero: cuius uterque in actione deficeret: histriones duo ad probabilem modum pronuntiandi reducere uerunt. Siquidem Demosthenes ab satyro: Tullius uero ab rosario institutus est in actione. Ex quo palam est: non excitationem solam ad hoc sufficere: sed artificio quodam adhibito comparari.

A vale,
Admirabiles profecto epistolae apud uos scribuntur. Ex quibus prout ut ego per hos dies contempserim. Venerunt enim ad manus meas ex quibusdam epistolarum: In quibus una fuit tunc per ad duces cloestrie de obitu meo: Alta fatui cuiusdam ac ridendi nebulonis ad candidum contumelias & maledicta in me continens. Erant insuper complures aliae epistolae: de quibus quid ipse sentiam: non necesse nunc est aperire. At uero duas illas: quas per retuli: silentio pretere non possum. Primus igitur quantum ad significatorem mei obitus attinet: ut iocose per antiqua familiaritate nostra tecum agam. Tu quod atque & uide quomodo famam existimationemque tuam defendas: qui de uiuentis hominis obitu litteris tuis tuoque sigillo impressis ad duces cloestrie testificatus fuit. At qui iuri operam dedisti: non ignoras

quænam huius delicti poena sit à legibus constituta. Deinde quod
sibi uoluit tanta festinatio ac properatio scribendi: præsertim
de re tibi dolorosa: & illi minime placitura: cui significabas. **P**ro
eum significare celeriter ac libenter solemus. **A**spa uero nemo libere
sig. **Q**uæ igitur fuit causa tam properandi? **I**nstabat: ut uideo: can
didus: ac te impellebat. **C**onceptam ex illo duce spem tibi non
patiebatur. **F**acere candidus: ut uelle: tu rationem potius hinc
deuisti grauitatis tuæ: quæ illi uoluptatis. **Q**uid autem illud: quod
in eadem epistola pro te significatus fuit duci cloestrie: me defecisse
in promissis: cum eos qui sibi à me promissi fuerant politicoꝝ libros
tribuerim alteri. **N**ec profecto neque amici: neque de amico vox
fuit. **A**ntu candidi usque adeo insuare studio debebas: ut ta
lia de me scriberes: præsertim & tibi incognita & non uera. **E**quæ
cuncta. **Q**uæ promiseram duci cloestrie: cumulatissime persolui.
Itaque non magis de obitu meo falsum tibi relatū fuit: quæ de
promissorum defectu: **Q**uod ut scias: attende. **S**cripsit ad me dudum
cloestrie dux se libros ethicoꝝ pro me traductos uidisse: tolle
batque illos in celum laudibus: ac puenisse ex illis mirificam uti
litatem studiosis omnibus predicabat. **P**roinde hortatus est me:
ut pro communi utilitate libros quoque politicoꝝ eodem modo in lati
nuz transferrem. hoc illi tandem promissi: **N**ec promissi modo: uerum
& adimpleui: primumque volumen eius operis insignitè ornatum
ad illuz pro manus boromeoꝝ: quæ Londonis negociant: transmi
si: ac presentari illi domino feci. **U**bi est igitur defectus fidei meæ? **U**bi
frustratio promissorum? **P**ostulauit inquit: ut pro communi utilitate illos
transferrem. **U**t uero sibi: ut ita dixim: titulus libri ascriberem:
nec ipse petiuit unquam: non ego promissi. **N**am si promississet: ob
uassent. **N**il enim mihi facilius erat. **S**ed ego illa gratia delectari
tantum principem non putauim: præsertim cum ipse non peteret: &
me aucipari gratiam per huiusmodi descriptiones nolebam uideri.

Quare nec mors nuncianda fuit: cū essem uiuus: nec defectus
fidei: cū in me nō est. Equid ab illo duce nihil unq̄ accepī: nec
unus quid obolus: ut dicit solq̄: ab illo mihi collatus est. Tūc ū
p̄ritas credebatur forsā infinita q̄dam pecuniarū uī ab illo
extorta librorū sibi p̄missos alteri tradidisse. At cū ipse nūq̄
studia mea uenditāui: neq̄ mercaturarū librorū unq̄ feci: nec
vnus mittens librorū: alios retinui. S; ut erāt octo libri: vno uo-
lumine simt om̄s statim atq̄ illos absolui: cloestrie duci libe-
ralissime transmisi. Deberent p̄fecto hoīes suas res agere sine
aliorū insectatione atq̄ calumnia. Nec de tua loq̄r reuerentia:
quē oīa de me p̄t: cui oīa p̄mitto: cui in oīb; acquiesco. S; loq̄r de
iis qui hęc te scribere uoluerūt: q̄s de reb; suis loqui oportuit:
meis aut̄ nequaq̄ attingere. Hęc ad eptam tuā. De alia ūo
illa stultissimi ac leuissimi nebulonis epta: qui tanq̄ canis egyp-
tius contra me latrat: nisi stulticiam scriptoris furiosi ac uesā-
ni. At q̄ impudens est ille nebulo. Sic. n. me contemnit: ut in-
genio: ut intelligentia omni: ut cunctis deniq̄ q̄ dici possūt:
expoliet. Illi aut̄: ad quē scribit: scientiarū. eloquentiarū. inge-
nū: & cuncta q̄ dici possūt: attribuat. O perudem. Neq̄ eiz
appellari hoīem decet: cui taz insensatus iudicius sit.

Si tempora nō impedissent. R. m. p̄r: fecissem id: qd̄ erat ami-
cicie nr̄e: ut gratulatu ad te uenissem p̄ hac noua exaltatio-
ne tua. Nūc aut̄ p̄hibitus rōne q̄dam: ac respectu rerū mīme
negligendarū exclusus: tibi quid palam exhibere offm̄ absti-
nui. Ipse tñ p̄ te mihi gratulatus sit: ac letatus tua digni: itaut
nemini tuorū in hac p̄te concesserim. Quod si deus dederit: qd̄
et ego opto: & te optare scio: ut ex hac belli turbulentiā pacis
amoenitas subsequat̄: facile quicquid amissū ut̄ inruptū est
consuetudis nr̄e: sedulitate officii compensabim;. vnus tñ differē.

nolo: quod aduerti quibusdam in libr. Cumanus te scribi a
ciuitate videlicet: de qua ex altatus est ad Cardinalatus su-
peminetiaz. Id uero erratum si in alio foris: silentio pretere-
re ac darem comuni ignorantie. In te autem hanc docto ac litteris
ex polito nequaquam in pretereundum uidetur. Non enim cumanus dicen-
dum est: ut mihi quid uidetur: sed comensis. Rationem uero huius
si quis: nihil est: quod facilius explicari possit. Due sunt enim citates
italie nominibus fere contiguae: sitibus uero locorum ualde distantes: una
secus mare inferius: quam cumae uocat. Ex hac urbe sibylla fuisse
dicitur. Haec est urbs: ad quam aeneas nauibus ex sicilia peruenit: de
qua uirgilius inquit. Sic fatur lacrimas: classisque imittit habenas:
Et tandem euboicis cumae allabitur oris. Haec est etiam urbs: de
qua Iuuenalis inquit. Quis digressu uetus confusus amici. Lau-
do tam uacuis sedem quam figere cumis destinas: atque unum ciuem
donare sibille. Ianua baiarum est: et gratum littus amoeni se-
cessus. Ego ut proclitum prepono suburre. Est igitur haec urbs
in littore maris non longe a puteolis et Neapoli: utque pisae
et athene et volterre plurali nomine dicitur: sic et cumae: ut va-
cuis et cumae allabitur oris. A cumis uero istis cumanus dicitur: ut cu-
mana sibilla. cumanus ciuis. cumanus praesul. Sunt autem haec omnia
luce clariora: milleque auctoritatibus: si fors et opus: probarentur.
Altera est urbs non longe ab alpiis penes lacum: quod dicitur larius.
Haec autem urbs non cumae: sed comuz appellatur. Fuit autem haec
patria. C. plinii secundi oratoris: qui pro temporibus Domitiani et Ner-
uae et Traiani floruit. Comuz uero ab initio positus fuit a trans-
alpinis gentibus: quorum de prima eius origine ambiguitas est. Postea
uero longo intervallo colonia romanorum ciuium in eam urbem fuit
deducta: eamque urbem nouum comuz appellauerunt: quia renouata
ciuitas esset ob colonos nouiter inductos. Itaque de Plinio ita scri-
ptum legimus. C. Plinius Noui comensis orator. Vides igitur

Nouicomensem dici: Et si quis noui abiiciat: comensis esse
dicendum. Vulgo & loquentes comuz appellant eaz urbem.
nō cumas: vt melius uulgaris sermo ueritatem suauerit: q̄
hōies parz eruditi: q̄ omnia sua ignoratione conturbat. Quod
ū penes antiquos nouum comuz appellaret: declarat Catulli
poete Veronensis septa libris scripta ad Ceciliuz poetaz sodalez
suum. Sic. n. inquit.

Poete tenero meo sodali
Velim cecilio p̄cipere dicas:
Veronam ueniat: noui relinq̄ns
Aoenia comi: Lariumq̄ littus.

Nam uolo q̄sdam cogitationes
Amici accipiat sui meiq̄: Et cetera que sequunt. Plinius
q̄ ille maior in li. n. h. 3. comuz appellat. Sic. n. inqt. Oro
mouioz stirpis eē comuz & bergomuz Cato existimat. Vex
originem gentis se ignorare fatetur: Quam docet corneli
alexander a grecis ortam. Interpretationē & nois q̄ vitam
in montibz degentem. Item alio loco id plini' ita scribit. La
tudo italie sub radicibz alpiuz a varo flumē p̄ uada saba
tia. taurinos. comuz. bergomū. brixiam. veronaz. vicentiaz.
epitergiuz. aquileiam. torgestas. polam. arsiam. septin
gentis quadraginta quinq̄ passuz ^{milibz} colligit. Quid ergo est.
Cum ista pbauerim te hōiem ad p̄me doctum magis censeo
uez sequi debere: q̄ in hūc manifestuz nois errorem consen
tire. nisi forte cumis & baiz & calidis aquis magis delectaris:
q̄ gelido lacu. De quo virgil' in laudibz italie inqt. Quid ue
lacus tantos: te lari maxime: teq̄ fluctibz & fremitu in
surgens benace marino. Vale: ac me ama: tibiq̄ psuade a
me plurūz amari.

Ceteris equid omnibz excellē p̄. vt ex lris tuis conspicio.

at ingratorum

nulla inter nos uarietas est. Nam & p̄mittenday gratulatio-
num p̄babilem in eam fuisse concedis: & incommoda bellipit
deploramus: & de vrbe como: que scripta fuerunt a me: tua
patritas assentitur: & nō ignoratq; sibi fuisse rex illay cō-
memorationē ondit. Restat igitur una p̄s nō in controuersia q̄d:
s; in admiratione. de ūboy. s. que a ciuitatib; oppidis ue tra-
huntur: p̄ magna q̄dam & incomp̄sibili uarietate: que a te
perite scienterq; cōmemorata: ac multis exemplis demonstra-
ta fuit. De qua quid ipse sentiam: optas certior a me fieri: n̄
mihi graue sit: nisi res indigna uideatur. Ego ū tantuz ab:
ut grauer de hysce reb; scribere & loqui: ut & gr̄as tibi p̄
magnas hēam: q; ex p̄tib; occupationib; nō satis in quid
iocundū: ad cogitationē rex in iocundissimay reuocasti. Li-
cet eam nos derideat ii: qui neq; quid: neq; q̄m loquantur:
unq; cogitarūt: ipse t̄n recte emendateq; loquendi peri-
tiam a p̄stantib; uiris nō existimo negligendam. Verboy
eā delectum eloq̄ntiē p̄ncipiuz constat esse. Nemo quid
eloquens eē p̄: qui nō rectis & congruentib; ūbis utatur.
An igitur. C. iulius cesar tantus uir lib; de Analogia. u. de
formatione tractuq; ūboy cū laudē scripserit: nobis uo
turpe fuit illis ipsis de reb; tractare & loqui: Fateor ergo
in eoy ūboy. de quib; a te scribit: formatione p̄ magnā quāz
dam eē uarietatem: adeo ut uix rōnem ullam analogie
constare in illis uideam. Hui; ū eam puto: q; alia greca s̄
oppida: alia barbara: alia latina. In singlis autē & uoces &
consuetudines regionuz p̄mitit; ualuisse reor. Ciues. n. et
oppidanos par est hui;cemodi appellationes ab initio frequē
tasse. Utq; ipsi se se scribebant: sic ab aliis uocabant. Ex q̄
factum est: ut grecoy oppidoy hoies ad grecam linguaz:
latini ad latinaz: barbari ad barbaram dec linarit. silitudines

quosq; ac vicinatas frequent in hac re ualuisse comperio.
In multis & suauitatis concinnitatisq; rationem hñtam puto.
Ex his aut causis uarietas tanta suborta est: quãtas esse
uidemus. Vt u aliqua de his exempli grã p nos attingantur.
Quid similius eẽ p̃t in uerbis: q̃ est Verona & Ancona. Cui
igit alios ueronenses: alios anconitanos dicimus. *Græca*
uidelicet ciuitas Ancona fuit. ^{hoc} hęc a græcis posita conditoribus:
nominq; anconitani a græca uoce trahitur anconite. Ipsi. n. co-
ditores sic ab initio uocare cepit. Tomuz ciuitatem scim esse in
ponto nõ longe a flumĩs danubii ostiis constitutaz: ap̃ quam
relegatus fuit Ouidius poeta: uerborũ ab ea tractum tomi-
tanum facit: & nõ tomensem. De qua inq; Ouid ipse. Naso to-
mitanẽ nõ iam nouus incola terre hoc tibi de getico littore
mittit opus. Tomuz igit & comuz ita similia eẽ uideo t̃minatione
& syllabis: ut nihil differant. Tam ab altera com̃sem dicimus:
ab alia tomitanum. t̃minatione illa græcorũ lingue consona:
qua & anconitanos dictuz ostendimus. Illa a græca est oppida.
& ad figuram græcorũ figurata uerba. Neapolitani. panormita-
ni. drapenitani. lilybetani: In quibus nõ correspondere analo-
gram latinorũ uerborũ: nõ equũt admiror. Nam ut a Fano fane-
sem: sic & a drepano drepanem sin latinaz analogiam erat di-
cendum. Segregemus igit ea uerba: q̃ a uerbis hñt conformatões
quandam: neq; de eorũ uarietate admiratões suscipiam. Voces
& ac mores regionis int̃ cãs uarietatum assignauim: eamq;
rem p̃ multum ualuisse in appellationibus manifeste dep̃ndit.
Vicini eĩm ad ex̃ vicinorũ facile p̃trahuntur: ut in campania
ferentinales. arpinates. aquinates. cassinates. anciates. et in
Umbria fuliginates. urbinates: & horũ uicini illoꝝ secuti uoces
a sarsena sarsenates: a cesena cesenates: a rauenena rauenates.
dixere. Nam quid uetabat d̃re cesenses. sarsenses. rauenenses.

Ancona græca ciuitas fuit

Cyallie transalpine urbs est gebena. Nōm ab ea tractus gebe-
nensis facit. Potat p eandem analogiam & rauēna. rauenenfes
dici. Nihil. n. interest int' rauēnaz & gebēnaz. S; incole illi
loci rauēnates maluēnt dici & silitudie sarsenatum & cesena-
tum finitimoz suoz. Hec sarsena de qua loquimur: plauti co-
mici poetę patria fuit. Sita ū est int' cesenam & aretium: ita
ut dioceses eaz ciuitatuz utrinę attingat. Suauitatis q̄q;
rōnem h̄tam in mltorū formationib; cōspicio. Auriuz e; sen-
sus delicatissim' est: cunctaq; repudiāt: que nō belle sonant.
Pisat & senat & fesulan' p̄r dicim'. & pisis pisanuz. & fesulis fe-
sulanum. & senis senensem dicim': nō senanuz: qui insuauiter
sonare uidebatur. His trib; exceptis causis: analogie rō in
ūbis quid latinis satis constare uidet'. ut florentia. placentia
vicentia. consentia: cū eand' in ultimis syllis hēant t̄minatōez:
eodem m̄ ab his formēt' nōia. florentinus. placentinus. vici-
tinus. consentinus. Aretiu;. sutriuz. clusiu;. regiuz. opitergu;.
patauiuz. & ceta his sitia. Eodem m̄ aretinus. sutrin'. clusin'.
reginus. opitergin'. patauin' faciūt. Item Tarentuz. tridentuz.
tudertuz. tarentinus. tridentinus. tudertinus. Que ū hnt
o. longam ān. na. ut uerona. cremona. cortona. hipona. der-
tona. sauona. & alia hui' modi analogiam consuāt. Medio-
lanum & fanuz cū sily sonēt: & similia ex se pducūt nōia.
Eodem m̄ feraria & nouaria. Tusculuz & esculuz. & ueruluz.
& alia hui' modi ḡn;: tusculan'. esculanus. uerulanus. Mantua
& capua. mantuan' & capuanus. Licet antiqui p ablationez
u. lrē campanuz d̄rent: ut campanę deliciae. campanus se-
natus. campan' ciuis. S; nos hanc spinosaz siluaz ōmittamus.
Neq; eim tractare de tota re: s; aliqua delibare exempli grā
ppositum fuit. Cux aut Comenses dicenduz sit pot' q̄ comanos.
duz: ut m̄ uidetur: q̄stiones sūt. Aut. n. de nobis: aut de p̄mis

Aurum sensus delicatissim'

impositoribus. Si de nobis. nihil expeditius esse potest. Cuius. n. ueteres
doctissimi viri ita scribant: & nos eodem modo obsequere debemus.
Plinius in libris de naturali historia inquit. In comensi iuxta lacum
fontis horis singulis intumescit: ac residet. Et alibi scriptum
est. C. Plinius noui comensis. Quare nos quoque eodem modo scribere ac loqui
debere manifestum est. Quod si de primis impositoribus queritur:
cur maluerint comenses dicere quam comanos: credendum est non
sine probabili ratione ab illis factum: ut quod magnificentius sonare
uidebatur: ut quod mediolanenses & laudenses & huiusmodi vi-
cinoz appellationes eos per similitudinem inuitarunt: ut quod reme-
siuz & parmensiuz analogiam magis secundam censuerunt. Po-
tuit & illos ea causa inducere: quod comanus iddem significat quod villa-
nus & rusticanus. Coma siquid graece villa est. Ut autem ab
urbe urbanus & urbicus: & a villa uillanus & villicus: sic &
a coma comanus & comicus. Itaque ut hac nominis equocatione
non satis honorificam uiderent: comenses dicere maluerunt: quam
comanos. Vale.

I Ampridone Jere Rex insignem praestantiam mirabilium vir-
tutum tuarum conspiciens: gauisus sum ipse mecum: & seculo
nostro gratulatus: quod ei contingat regem huius praestantissimum: & tunc
belli quam pacis artibus gloriosum. Cuius industria in bello gerendo
sapientiam summam: patientiam uero ac perseverantiam magnanimitatem
eximia ostendit. Quid dicam de iusticia: quae in te plurimum luget.
Quid de pietate ac religione: Quid de fidei constantia: Quid
de omni re moderatione: Quid de studiis literarum: quibus in me-
dio feruore maxime belli dare operam nunquam destitisti. Maxima
perfecto sunt haec & eximia regis ornamenta. Itaque & illa quae
iam dudum a te possidentur hereditaria regna sub tantis vir-
tutibus tuis tranquille beateque degunt: & hi qui insuper ex te ad-
iuncti sunt populi sub tua gubernatione eandem tranquillitate

.VIII.

Maxima & eximia
Regis ornamenta

sperare merito possunt. **Q**uis igitur ista considerans non faueat
ceptis tuis? **Q**uis tuo nomini non suffragetur? Equid si tantam
opam militie dedissem: quanta studiis literarum impendi: ar-
matus forsitan non nihil possem. **C**um uero non arma didiceris tra-
ctare: sed libros: in hoc ipso quod didici: ne opera mea tibi desint:
annitar. **I**taque politicorum aristotelis libros pro me in latinum
traductos ad te mittere constitui: magnam ad diues in-
strumtuus regie gubernationis: ac prope regis suppellectilem.
Nam ceteri quidem libri: ut in uidetur: communes omnium: ut ita
dixerim: sunt: hi autem proprii regis. **S**iquid rex a regendis
populi dicitur. **L**ibri autem hi nihil aliud docent: quam quomodo
populi regantur. **Q**uare ego ille tue laudis auidus: te hor-
tari obtestarique non desinas: ut hos politicorum libros quam fami-
liarissimos tibi facere studeas. **L**icet enim a parentibus regibus
ut tue dictabant leges pro multa ac preclara exempla bene-
regendi suscepis: tam aliud est natura: aliud disciplina: ut in
rhetorica & musica licet intueri. **Q**ui enim musice scientiam
tenet: longe melius de illa iudicabit & sentiet: quam is qui
ut ex ingenio proprio: ut ad imitationem alterius uocem forma-
bit. **I**dem quod est in arte rhetorica. **E**t si enim magnis ingenio
prediti quidam copiam dicendi sine arte assecuti sunt: ars
tam dux certior est: quam natura. **A**liud est. u. arbitrato suo
uaba facere: aliud ea que dicat ratione & arte distinguere.
Regia quidem suprema est omnium dignitatum humanarum. **I**taque
poete iouem non impatorem appellant: sed regem: tribuen-
tes deo id nomen: quod est apud homines maximum atque amplissimum.
Multa igitur ac maxima ornamenta & a natura & ab arte dignitas re-
gia requirat: si munus suum recte uelit adimplere: cum esse
debeat tanquam deus quidam inter homines: excellens bonitate: ex-
cellens sapientia: excellens uirtute. **Q**uod considerans Philippus

macedonius

Libri politicorum
Aristotelis

De re regenda

Philippus rex macedonius

100
macedonum rex sapientissim' ac maxim' vir alexandri filium
aristoteli in disciplinam tradidit: quillaz quā in dixim' excellen-
tiam adipisceretur. Extatq; illi eptā ad Aristotelem de Ale-
xandro: in qua hec sunt ūba. Dū inq; grās hēo: nō taz p inde
q; nat' est: q; pro eo: q; eū nasci cōigit t'p'ib; uite tue. Spero. n.
fore: ut educatus eruditusq; a te: dign' existat & nob' & hanc
rex susceptione. O sapientissimā hōis uocem. Ita demuz eim pu-
tauit dignū fore susceptione regni: si disciplina erudiretur.
Atq; plane ita fuit. Natura. n. & disciplina ornatus rex mun-
dum q; totum suis uictoriis illustrauit: & indos ad usq; regnū
extendit. Pyrrhus q; epyrrotaz rex maxim' & ipe bello vir
nō solum lectitauit libros: cū ess; rex: uex & scripsit de mili-
tari disciplina. Iulius ū cesar quantus fuit in lris: libri ab
eo scripti declarant. Hi ergo summi uiri nō solum p' stan-
tes: uex & lris disciplinati atq; edocti uniu'sum pene lraz
orbem gl'ia sui nōis repleuerē. Ex q; ridē int'dum soleo q; dā
dam regum simplicitatē: q; gnōsum dnt lras nescire: nec in-
telligunt ex eo fieri: ut reges ipsi ab aliis regant'. Neq; n. pu-
tandum est in paruis q; d' rebo disciplinz & artem eē necessaria:
in maxis aut nō esse: imo quanto maius est regere p'ptos &
gentes: tanto plus sapie; disciplineq; requirit. Est aut hōrū
libroz nō doctrina solum admirabilis ac p'cipua: uex & in-
credibilis quēdam amoenitas: cū p'p' determinationes pul-
cherrimaz q'stionuz: tū p'p' explanationes innūabiliuz pene
rez cognitu dignissimaz: tum qz narratiōes insunt veterz
regum ac potentissimaz ciuitatuz & sapientiu; leguz latoz.
ut ut hystorie grā op' ep'cium sit illa cognoscere. Summa
ūo totius discipline de p'p'is regendis gubernādūq; existit.
In finitaq; ferme sunt in his libris q; regem ut instruere: ut
ornare: ut cōmonefacē possint. Salubria consilia p'cepta

Epta philippad Ar
telem de ale

Pyrrhus rex

Iulius caesar

per multa ex intimo phis sacratio deprompta: Morbi re-
gnorū unde pueniant: Quibz remedus ac medicinis huius
modi morbis obuietur. Pretea q̄t sint regum gr̄a: & gl̄ia.
De tyrannis & p̄ multa ac dignissima cognitu: quo illoz opa
nefaria declinemus. Populariuz qn̄ & naturas & mores
nō alienum fuit regem coḡsc̄e: cū ei sint ppli gubernādi. Oīz
legitima gubernatio p̄ utilitate eoz q̄ gubernant: institu-
ta est: p̄ honore ū & gl̄ia illoz q̄ gubernāt. Itaq̄ partitio illa
recta existit: ut rex quid gl̄iam ex gubernatione sua susci-
piat: populi ū q̄ ab eo regunt: utilitates. S; quid ago: cū libros
ipsos mittam: in q̄b; plixius & comodiuz ista continentur. In-
telligo eīz me plura scripsisse: q̄ oporteat: p̄stitim cū ad re-
gem scribam. S; excuset me affectio mea. Deuotio eīz summa
nescit paucis esse contenta. Vale. decus seculi mri.

PEpistola Poggii ad Nicolaum Nicolij de Balneis Constantiensis
 Oggius Nicolao suo Sat. pt. d. Si uales: bn̄ est. Ego q̄ ualeo.
 per quēdam cōtribulem meuz sc̄psi ad te ex constantia. 7. *Contribulis Constant.*
 kalendas martias: ut opinor: eplaz quādam: quā si recepisti: q̄
 fecto ad risum te debuit cōmouere. Erat. n. longiuscula: io-
 cis referta & salibz. Dicebam m̄ta de lris hebraicis: quibz opaz
 dabam. Plura iocabar in doctorem ipm. ut caput eoz ē: q̄ ex
 iudeis christiani efficiunt. *vix leuez. insulsuz. atqz inconstā-*
 tem. Lras ū ac doctrinaz: ut rudem & incultam atqz agrestez
 facētis q̄dam leuē p̄stringebam. *vex suspicor eam eplaz*
 item & altam: quā Leonardo Aretino dabaz: uob redditas non
 esse. Nam mediū fidius: quē tua est diligētia in offō lras: re-
 scripsisset post mōz aliq̄: & ut saltem meuz o gratulat̄ eēs hāc
 noue doctrine disciplinaz: Ad quā p̄discendam me sepi hor-
 tatus es. Quam & si nulli usus eē respiciat. Ad sapiē facultatez
 confert: confert t̄n aliq̄ ad studia nra humanitatis: ut ex hoc
 maxie: q̄ morem hieronimi in transferendo cognoui. Has
 ū lras ex ipsis balneis ad te conscripsi. Ad q̄ tū me cōtulisses
 iuncturę man̄ arāde grā: rem dignā putauī: ut eoz situm
 atqz amoenitatem: & sim̄ mores hāz gentiuz t̄ describēs: & cō-
 suctudiez balneādi. Multa d̄m̄ ab antiq̄ roz sc̄ptoribz de bal-
 neis puteolanis: ad q̄ vniūsus penē. ro. po. uoluptatis cā o flue-
 bat. *Sz nequaquē arbitrō illa ad hoz iocūditatē accedē potu-*
 isse: & haud cū his nris fuisse comparanda. Nam uoluptatem
 puteolanam magis afferebat amoenitas locoz & villaz ma-
 gnificentia: q̄ festiuitas hoz & balneaz usus. Hec ū loca
 cuz nllaz ut ad mōz paruaz p̄stent ai relaxationez: reliq̄ oia im-
 mensam tribuūt iocūditatē: ut p̄sepe existimes. & uenerez
 ex cypro. & q̄cūq̄ ūq̄ ē deliciaz: ad h̄ balnea cōmigrasse. Ita dili-
 genter illi p̄cepta & instituta suant: ita ad unguē ei mores

Balnea puteolana maxie voluptas

Cypriz uenit

Helio gabalus Im. Ro

ac laxiuiam representant: ut quibus non legerint Eliogabali con-
cionem: tam ipsa natura satis docti: satis instituti esse uideantur. Sed
quoniam balnea haec tibi sum descripturus: uolui premittere uiam:
qua huc itur ex constantia: ut coniectari possis: qua parte gallicae
sint constituta. Prima die nauicula per rhenum ueniens ad op-
pidum scabusa milia passuum. xxxviii. Tum deinde per ingentem
fluum descensus per abrutos montes & confragosa saxa iter est pe-
ditus confidendus milia passuum. x. ad castellum applicuim?
quod est super rhenum nomine raifestol: hoc est eorum lingua caesaris sedes.
Huc locum opinor ex eius nomine per ipsi opportunitate. Est enim colle
ex celso imminens flui: quod paruo ponte Gallias coniungit Germa-
niae: quondam romanorum castra fuisse. Huc in itinere rheni ui-
dimus casus ex alto monte: scopulis interruptis: magis fragore
ac sonitu: ut ipsum me casum suum queri: ac lamentari existima-
re possis. Tum in uentem in mentem eorum: quae ferunt de Nili descensu
tam anticipati. Nec miror accolae circumuicinos propter admirabilem
illi strepitum & fragorem surdos putari: cum huius flui: quae torrens
ex eo loco existimari pro instar Nili: tribus uero stadiis rumor ex-
auditur. Oppidum est deinde Baden satis opulentum: quod
est balneum almanorum lingua: situm in conualle: montibus circummi-
nentibus prope fluum quiddam ingentis rapidissimi cursus: quod in rhenum
fluit longe ab oppido milibus passuum. vi. Prope oppidum stadi-
is quatuor est uilla super flumen pulcherrima in usum balneorum fa-
bricata. Arca est ampla media parte uillae: & circum hospitia
magnifica militum receptacula gentium. Singulae domus sua ha-
bent balnea interiora: in quibus abluuntur hi soli: qui ad ea diutere
balnea consueuerunt. Tum praeterquam puera: tum puera sunt numero circiter. xxx.
Praeterquam duo existunt palam ab utraque parte apta lauacra ple-
bis & ignobilis uulgi. Ad quae matres atque uiri. pueri. innuptaeque
puellae: & omnes circumfluentium fere descendit. In his uallus

flui descensus an-
ops:

interrarus: ut porte int⁺ pacificos constructus viros a femis
sejungat. **R**idiculum est uidere uetulas decrepitas siml^t
& adolescentiores nudas in oculis ouu; aq; ingredi: ueren-
da & nates hoib; ostentantes. **R**isi sepi hoc tam preclax
spectaculi gnus: mentem renouans ad florales ludos. metu-
met istoy simplicitatez demiratus sum: qui neq; ad hoc oculos
adutant: n; q; suspicant: aut loquunt mali. **A**t u balnea:
que sunt in domib; puatoz: ppolita sut: & ipsa uiris femiq;
couia. Tabulata q; clam eos secernut. & in his fenestrelle pml-
te demisse: q; uina potare: siml colloq; & utrinq; uidere
& ut tractare qant: ut eoz e frequi suetudo. **H**ec desup in-
gunt de ambulatoria: in q; spaciandi cofabulandiq; ca hoies
consistut. **N**a cuiuis licet uisendi colloq; di. iocadiq; & rela-
xandi a gra alioz balnea adire: ac postare adeo. ut & cu ex-
eunt: & cu ingdiunt aq; femiq;: maiori expte corporis nudoz
cospiciant. **N**ulle aditus custodiaz obuat: nllz hostia phibet:
ntta suspitio inhonesti. plurib; in locis ideq; uiris & mlierib;
q; ad balnea est ingressus: ut sepiisse accidat: & uix femiq; nu-
da: & femiaz uiro nudo obuiam iri. **M**asculi campestrib; tm m-
utunt: feminq; u linteris induunt uestib; cyura tenus ablatere
scissis ita. ut neq; collum. neq; pectus: neq; brachia. aut lacer-
tos tegat. **I**n ipsis aq; sepe de symbolis edut composita: mensa
desup aqua natante: q; uiros asiscere suueuerut. **N**os q; dez
in ea domo: q; lauabam: semel uocati sum ad eaz cosuetudiez:
eq; symbolum contuli: interesse nolui: licet & atq; & rogat no p-
motus pudore: q; pro ignauia hetur ac rusticitate: sz inscitia
s; moris fatuus q; daz uidebat: hoiez italem hoz inscituz loq;lle
vna cu femis adesse in aq; mutuz & elinguem: ubi uniusuz
dies sorbilando ac pitissando terendus erat. **D**uo tm ex so-
cis balneum ingressi sut magna ai iocuditate. **V**ina aderam.

tangebant potum. vinasumebat & cibuz. colloqbant licet
p̄ int̄pretem. p̄sepe flabello uentuz faciebāt. Restabat ali-
ud: nisi pictura illa iouis: q̄ pacto damne p̄impliuiuz aux̄
& reliqua. Illi tñ linteā stola: vt moris est uiris: quom̄ mu-
lioz balneum arcessunt: uestiti erāt. Ego aut̄ ex deam-
bulatorio oīa conspiciebam. mores. cōsuetudines. suauitate
victus. uiuēdi libertate. ac licentiam cōtemplatus. Im̄
est uidere: q̄ simplicitate uiuāt: qua fide uidebāt uiri ux-
ores suas a p̄grinis tangi: neq̄ cōmouebant: n̄ auz adūtebāt.
Omnia ī meliore p̄te accipiūt. Nihil est tam difficile: q̄n̄ eoz
morbz facile sit. Plane in pollicia p̄latonis cōuenisset: vt
oīa eēt cōiua. Tuz & absq̄ ei doct̄na taz p̄mpti in ip̄i sectam
repiant. In nōn̄t̄is balneis masculi resident p̄miscue cū femis:
q̄bz s̄t̄ sanguine p̄ximū aut b̄nuolentia. Quotidie ter aut q̄ter
balnea intrant: maiores ī his diei p̄te agentes. p̄tiz cātando:
& p̄tim potado: p̄tiz coreas excēdo. p̄sallūt. n̄. in aq̄ paululuz
subsidentes. In q̄ iocūdissimuz ē uide p̄uellas iaz maturas uiro:
iaz plenis nubiles annis: facie splendida ac liberali in deoz
habitū ac formā. p̄sallēt. n̄. modice: uestes retrorsus t̄hūt:
desup aquaz fluitantes: vt allatam ueneres existimares. Mos
est m̄t̄eribz: vt cū uir eas desup prospectant iocandi gr̄a
stipem petere. Itaq̄ p̄cipiuntur nūmuli & q̄ p̄t̄rioribus:
q̄s ille p̄tim manibz excipiūt: p̄tiz linteis extensis adteraz pro-
pellens. Quo in ludo q̄nz & corporis occultiora deteguntur:
proiūnt p̄t̄ea & s̄erta uariis distincta coloribz: q̄bz capita
exornat dum abluunt. Ego hac uiuēdi & iocandi festiuita-
te delectus: cū bis t̄m in die lauarer: reliquuz t̄ps̄ sumabaz
in alioz balneis uisitandis: nūmos p̄sepe iacient & s̄erta ad mo-
rem cetoz. Neq̄. n̄. ut legendi ut sapiendi q̄c̄ t̄ps̄ erat. Int̄
s̄ymphonias & tubicines. cytharas & cantus undiq̄ circum-

strepentes:
uuu

103
Vbi uelle suuz sape summa fuisse dementia: postquam ei: quae neque est autu-
tumoremus: & homo est nihil humani a se alienum putans. ad sum-
maz uoluptatem deerat comeratus simonis: quod reze omnia est primum.
Itaque restabat aliud: non oculos pascere: sectari in ludus: ducere:
atque reducere. Ambieni in super locus erat. & ea tanta licentia:
ut legem ambitus non uereret. Praeterea has multiplices iocunditates:
est & alia non mediocri. Paratus est ingens post villas secus flumen
multis arboribus contextum. Co post cenam ueniunt undique omnes.
Tum varius ludi fuerunt. Quidam coreis gaudet: cantat quidam: plu-
rimi pila ludunt non quod more nostro: sed uiri ac mulieres pilam tintina-
bulis plenas alta ad altius dilectiores percutit. Tum concurrunt un-
dique ad illas excipendam. Qui eam cepit: potior habet: usque itaque
percutit eam ad personam sibi acceptiorem. Cum illas multi petant
porrectis manibus: atque ipse in ad hanc: in ad illas simulat se iac-
tatur. Multi praeterea hos ioci fuerunt: quos longum esset recensere. Hos
autem rettuli: ut ex paucis comprehendas: quanta sit schola epicu-
reae factionis. Atque hunc locum illum ego esse credo: in quo primum
hominem creatum ferunt: quae gam credo hebrei uocant: hoc est
ortum voluptatis. Nam si uoluptas vitam beatam efficitur: non ui-
deo quid huic loco desit ad perfectam & omni ex parte consummatam uolu-
ptatem. Quae si sit uirtus aequa quibus: Tum uaria est & multiplex. Ad-
mirabilis earum uirtus & pene divina. Nego esse ulla in orbe terrarum bal-
nea ad foecunditatem mulierum magis accommodata: Ita quae cum plures
sterilitatis causa accesserint: miras illarum uirtutes experiant. Seruant
etiam diligenter praecipua: quibus adhibentur remedia. ad eas: quae non capi-
re nequeunt. Intra certum illud est memoria dignum: innumerabilis multitudo no-
bilitum patrum & ignobilium ducenda milia passim huc ueniunt:
non tam ualitudinis causa: quam uoluptatis. Omnes amatores: omnes proci:
omnes quibus in deliciis uita est posita: huc concurrunt: ut fruantur
rebus concupitis. Multae corporum simulant aegritudines: cum dico

Schola epicureae
factionis

Virgines vestales

laborent. Ita uidebitur imaritata forma p̄stātes sine uiris. sine cognatis: duabus ancillis & suo: aut aliq̄ affini annicula: quaz leu' est fallere q̄ nutrire. Singule aut q̄ ad possunt uestib. uero. argento. gemisq̄ ueniūt ornate: ut nō ad balnea: s̄ ad celeberrimas nuptias dres accessisse. Hic q̄ uirgines uestales: ut ut rectius loqr̄ florales. Hic abbates. monachi. fr̄es. sac̄dotes maiori licentia q̄ ceteri ueniūt. Et siml̄ q̄n̄ cū mulierib. lauātes: & fertis q̄n̄ comas ornātes: oī religione abiecta. oīb. una mēs est: tristitiam fugē: q̄rere illaritates: nihil cogitare: n̄ quē admōz leti uiuāt: gaudiū fruāt. Non de cōu diuidēdo agitur: s̄ de cōmunicando diuisa. Mirabile dictu est. int̄ hōūz fere milia in tam variis morib. & turbantiaz ebriam. nltāz discordiam oriri: nltāz seditōez: nltāz dissidiū: nltm̄ maledictū. Cernūt uiri uxores tractari: cernūt cū alieniorib. & q̄t̄ solam cū solo. Nihil his pmouent: nihil admirant. Oīa bona ac domestica mte fieri cogitāt. Itaqz nom̄ zelotipi: q̄t̄ q̄ om̄s maritos nros oppressit: ap̄ istos locuz nō h̄t. In cogitatu eīd ubū & inauditum. Nesciūt hoc morbi gn̄s: nō q̄ passio appetitur: nō h̄nt. Nec mix̄ ei rei nom̄ ap̄ istos nō ēē: quib. res ipsa nō subsit. Neqz. n. q̄sq̄ inuentus est adhuc in istis: q̄ zelotipus est. O mores dissites nris: q̄ oīa semp accipim̄ in deteriores cogitationes. Qui usqz adeo calumniis delectamur & obrectationibus: ut si qd puula uidim̄ coniectura: statim p̄ manifesto crimine attestemur. Inuideo semp istoz q̄ti: & nras exectorāi p̄sitates: q̄ semp q̄rim̄: semp appetim̄. q̄ celum. trās. & maria p̄tim̄ ad pecuniaz eruendam: nltō q̄tu cōtenti. nullo luc̄ saciati. Dum futuras expauescim̄ calamitates: anxietatib. usqz iactamur: & ne misifiam: nunqz mibi ēē desistim̄. Semp in hiante opibus: Nunqz aū. nunqz corpore indigentes. At isti paruo contenti uiuūt indiem. Quos libq̄ dies festos agūt: nō

nec posse q̄ grecū nescit de interpretatōis ueritate cognoscē.
Iste eō confugit: ut quū fateretur se linguā grecam igno-
rare: nihilomin⁹ de ueritate interpretatōis disputare
se posse cōcedat: p̄ cōiecturas quasdam et uerisimilitudi-
nes: nec intelligit disputādi genus à se iduci: i quo nihil
aliud sit: nisi plane diuinare. In hoc igit̄ p̄mo diuersissimi-
sum⁹. deinde i illo q̄ putat eum qui libros Aristotelis
de greco i latinū transfert: nō ad uerba Aristotelis
respicere debere: n̄ qd̄ dicit Aristoteles: s̄ qd̄ dicere
debeat i latinū trāferre. Ego uō absurdissimū in hoc
eius iudiciū puto: ac piculosam nimis licentiā: ut de in-
terp̄te fiat aliquid diffinitor et index. Nam cū interpretatio
nihil aliud sit q̄ unū lingue i alterā exp̄ssio: offm̄ certe
interp̄tis est: nō diuinare, neq̄ cōiectare, n̄ pro arbitrio
suo d̄rē: n̄ op̄monē aliquā suā uerba deflectere: s̄ sim-
pliciter, ac p̄tin⁹ sine ulla mutatōe, ut i aliena ē lingua:
sic i sua referre. Nā uariare interp̄ti nefas est. Prete-
rea i eo multū distat illius iūria à mea: q̄ ip̄e de doc-
tis hōib⁹, ac de politiorib⁹ uet̄is disciplinis et studiis, nō sa-
tis polite m̄ sentire uidet: s̄ q̄ ad op̄monē uulgi de illis
arbitrari et loq̄i attribuit, ut suis uocabulis utar̄, iuristis:
q̄ iūris gponūt, 2 alia q̄dam scribūt. attribuit inq̄ huius
hōib⁹, stilum et eloquentiā: et in p̄tra eos uersari credit:
ac disciplinarū om̄z cognitōez h̄rē. Ego at̄ p̄fectius q̄ddaz
et maius, et eruditus in p̄fati hōie regno. Dico autē
Cino et alijs huius, magnā inuis sciām tribuo. Nā in ea
studiu 2 opam suā posuerūt. ceteras uō disciplinas et
artes, que doctū 2 eloquentē faciūt hōiez: uix primis
ut ita dixer̄i labijs degustarūt. Insup̄ illud nō laudo: q̄
uerba quāq̄ 2 uiderētq̄ passim collecta et barbara 2 greca:

Interpretatio qd̄.
Interpretis offm̄.

Dinus.
Cinus.

latino simoni admiscenda ceter: neq; considerat Cicerone:
Liniuz: Salustiu: aliosq; pbatos auctores sup huius mixtura:
ta q; libem & corruptelam latini eloqi refugisse. vix hec sunt
locis ondet. Nam ad singula put ab eo posita sunt. respondere
cōstitui. At pmo ad illud q; de honestate scribēdi dixit, in quo
min' nō laboro t' satisficere, q; in ceteris reb; & qb; q; tēdim?
Itaq; ad illud pmo & ante oīa vndere pleret. Tu aut inde
erit & honestatū sēbēdi et veritatis. Excusat se in pncipio
epte huc, asserit nō me irritādi cā ab initio scēpsisse. hec illi
credo. sed ne ego qd q; vndi irritādi. tñ iteresse video
ad honestatē: q; ego luresitū ab eo refiti: & oppugnatus re-
pugnami: Ille volūtariū me ipetiuit. honorasse me verbis
dicit: cū appellaret nouelluz cicerone. haud ead tali me
dignor honore. ut est apud vir. Mihi ē mea tarditas et
infantia nota est. habeo t' tñ sibi grāt: q; de me bñ existi-
marit. Sed vpe pfecto nō minora tulit ex me honoris ūba:
cū et doctissimū & pstantissimū virū sepim appellari, oppu-
gnatorē meū. Debere tqt de morib; disputaret magis
eē moderato/ q; in ceteris disputatoib;. recte qdem.
S; cū hoc sciret: cur me lapidib; ipetiuit: q; actus nō ē
moderati hōis: s; imoderati atq; uesmi. Gratū v; hōiez
ac moderatus Alfortum: q; pro tot laborib; uigilijsq; meis
in cōi utilitate collatis: mercedē m retribuit lapidatois.
Vide nūc ex opposito moderatoz meā, cū ad hec ipa res-
ponderet: diligent' caui ne illum offenderē: & alium sup-
posui dicit: ut si alius qdam freresi correptus uenie-
tem ad se medicū lapidib; repellat. et paulo post hec
uerba illius uerba aspim dicta i mitiore traduret partez
inū sed de lapidib; qd quēadmodū ab illo pstantissimo
uero urbane daturū puto: sic et urbane suscipio. Nec

Cicero.
Linius.
Salusti.

S. Hieronymus.

minus id in accidere: quod ne Hieronymus quod vir doctissimus
potuit evitare: adversum cuius labores utilissimos multi
etatis sunt: non in sane admodum indocti reclamabant. An potu-
it mitius et honestius videri quam ego vidi? Eni in tu alio
loco puerilia et tepta et levia illius quodam modo dixisti. Quid ergo:
cum ille contra me dicit, oppugnat, persequitur: ducta ei mitia
et gravia et apta debui dicere? Eleganda certe illa fuerunt:
et cum aliquo aculeo repugnanda: praesertim idigne in ho-
nestas obiecta. An cum ille dicit me fingere posse in-
greco esse quod non sit, ac tunc leuitatis improbitatisque me
suspectum facit: ac veluti falsi accusat. Orones vero de mo-
deratis et ceteris a me translatis, ne Ciceroni furatus essem
susceptione induceret. quod quod non fuit qui me aspiciat reprehendat
quod eius ducta leuia et puerilia et tepta dixerit: ac non potius mo-
deratores meos admiretur: quam non ut flagitiosa, ut improba, ut aulta,
ut maligna, illius ducta refutari. Non me igitur accusat imode-
ratoris: sed potius se ipsum quod ratio dedit: ut sic responderet. Non vi-
detur Alfontus poterare quod dixit: sed solummodo quod audiuit. Nec
meminit Vespasiani decreti quod inquit: Non sed maledicere re-
senatori: sed licet si senator maledixit: ei maledicere. Quod quod
quod mali est in illis verbis: si ille qui refutat ratio: dicit leue et
puerile: quod sibi adversario sit obiectum? Reprehendit quod scriptum
fuit a me de hispania non esse presentem: ut in extremo mundi
angulo plus humanarum occupationum sit: quam in medio. Assit
est mundum non habere angulos. ac me redarguit quod geometrie
ignarus. In quo longe aberrat. Mundus enim praesertim multos habet angu-
los: totosque habet: quot in mundo sunt. ut in silvas et frangia
et montes et planities et praesertim et sinus maritimos habet
mundus: sic et habet angulos. Caesar in praesertim bellis gallicis
britanniam describit: inquit eius unum latum est quod galliam. huius

Vesp. decretum.

Mundi anguli

Cesar in praesertim.

lateris alter angulus q̄ est ad cātuz ad orientē solem: alter ad
 meridiem spectat. Liviū q̄ inq̄t excepto Venetoz angulo
 q̄ sinū accolūt māt. Quero igit̄ ab hoc geomet̄a nro, utrū an-
 guli d̄ q̄bz 2 cesar 2 Liviū sc̄būt: ex mūdū sint: ut in
 mūdo. ut silue oēs q̄ ubiq̄ terraz mūdi sunt silue et reḡ
 oīa q̄ ubiq̄ terraz sūt: mūdi sunt anguli. Quid ad hoc res-
 pondere pot̄. Extremū ūo mūdi vocari hispaniā: nō est
 īcōsuetum. Sesostris ē rex egyptoz quē ad hispaniam usq̄
 puenisse cū exercitu tradunt: sic ā Lucano describit̄. Venit
 ad occasum mūdiq̄ extrema sesostris: Et pharrool curruo
 regū cervicibz egit. Et alio loco d̄ bello q̄ pirenz 2 affra-
 nium ī hispania gesto igt̄. At p̄cul extremis terraz cesar
 in oris. Martem semis egit. Putat me sitū ac magnitudinē
 hispanie ignorare: et causam subdit. Inq̄t ē ignoscendū ē
 mihi: si in meis Andij̄ consistet: hoc attendere nō curavi. Quasi
 ūo aut eratoschenes aut ptolomeus aut plinius: cū situs
 regionisq̄ describunt: oculis eas viderit: ac nō potius ī suis
 Andij̄ consistēt̄: mēte intelligentiaz q̄ spererit. Jam ūo
 his obmissis: ad fundamentuz controversie me veniam. et recep-
 to illa verba mea q̄ tunc scripsi: fuerūt at̄ hoc. De re at̄
 ip̄a p̄ncipalibz negotio qd̄ ip̄a sibi volit: vix eadem intellego.
 oīs q̄ppe q̄tentio nob̄ de it̄p̄tatoe est. It̄p̄tatio at̄ oīs:
 recta si recto respondet: vitiosa si nō videt. Itaq̄ oīs it̄p̄-
 tatioe q̄tentio unius lingue ad alterā est. hic at̄ grece
 linguā se ignorare fatetur. Quis igit̄ mēte disputādi nō illi
 relinquit̄: nisi p̄ divinatorz quādam rei peritus icognite: si
 nescientes at̄ plus in ea lingua it̄elligere putant: q̄ ego
 q̄ nescio it̄ollerabilis est. Sin me plus it̄elligē cōcedit: qd̄ meam
 q̄tendit? Confero igt̄ antiquā it̄p̄tatoe ad tuā (qd̄ possim)
 et illam loq̄ m̄tepono. Utrū tu p̄n̄ imponis q̄ elegantior sit:

Liviū

Sesostris rex egypt̄
Lucanus.

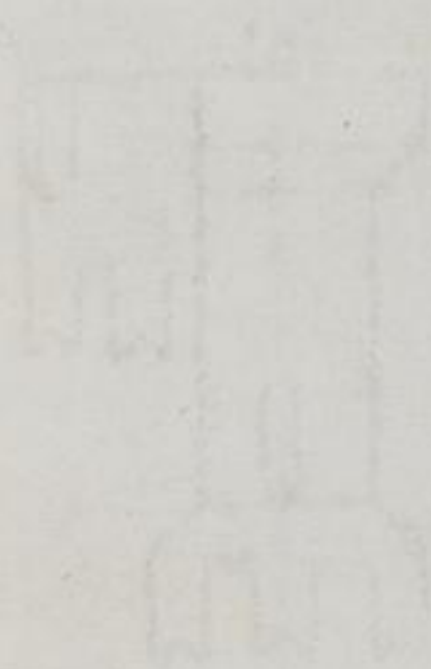
Eratoschenes
ptolomeus
plinius

an qz uerior. Si qz elegantior: nihil pfecto sapit. Si qz uerior:
quo id iudicare poter qz grecu uerit? ad qd ois ueritas in-
terpretatou est necessario referenda. Nullo certe modo quelo
nullaqz rone. Itaqz tecu de ueritate interpretatou contendere.
Quid ad ista qso respondere pot? Nihil pfecto: n' positione suuz
negadi p'ntia custodire uelit. At e' si de elegatia translationis
interq' interpretat' ac inter disputaret: nil uerret id p'babite
posse face: qm utraqz in latino discernit. Sin de ueritate inter-
pretatou: cu nec sciat grece: nec uim nomqz uerboz eius
lingue intelligat: quo de his iudicare possit: no capto uideo.
Ad significatu e' greci uerbi de interpretatou ueritate querit:
est necessario uenienduz. Sicut interpretatio nihil aliud est:
q' unius lingue i' altera expressio. quoz unu cu ista neqz sciat
neqz intelligat: atq' de his disputare no pot: q' existimatione
quandam et uaticinatione. Capiam unu aliq' uerbu ex p'li cō:
na uerba qd in illa translatione qua ipse profert: aut relecta
sunt i' greco ut uerebāt: aut atq' posita i' latino q' a me po-
nūt. Capiam igit unu aliqd illoz: nec scire refert qd ca-
piam. Eutrapeliam greci dicūt: qua nos appellam' cōitatem.
hanc aristoteles uirtute eē uult cō uersione uerūdem.
Ego igit id uerbum trāfferet: cōitatem dixi. Ille non probat.
s' ut i' greco: sic et in latino dicēduz eutrapeliam contendit.
Quero num grece sciat. Non scio inqt: sed opinor aliud si-
gnificare eutrapeliam q' cōitatem. Si quis unde id opi-
net: quādam cōtilenā suam cu loqa uerboz circulatione
nihil ad rē p'tinetuz. An e' inq' scio eutrapeliam grece
cōitatem p'prie significare. idqz eē uerz est uerba. non
q'ro inqt tu te scire dicat sed qd m' uidentē. En p'elam
disputatio. en disceptatio: cui aueret scientis hōis sint
accōmodāte. Qd enī qso cu hoc hōie agat: q'net ipse

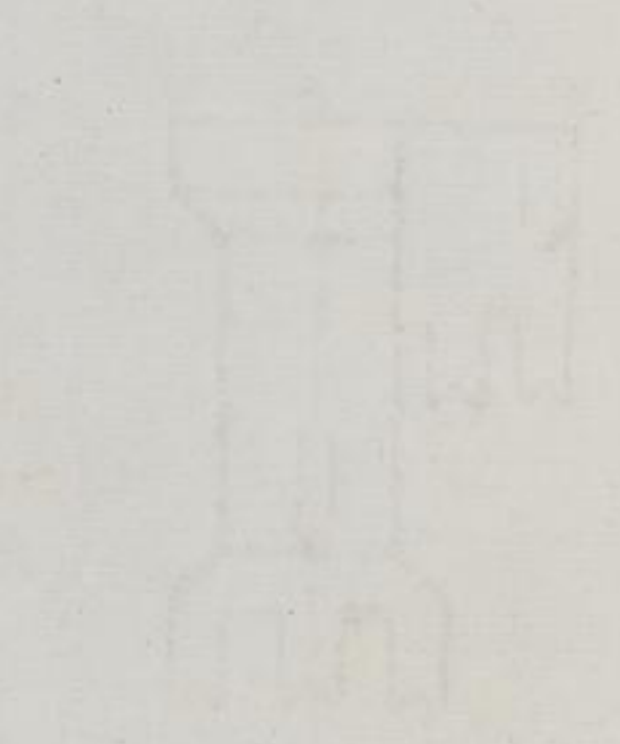
scit: nec scienti credere vult. Nam cū d significator uerbi

Faint, illegible text at the top of the page, possibly bleed-through from the reverse side.

Main body of faint, illegible text on the right side of the page, appearing to be bleed-through from the reverse side.

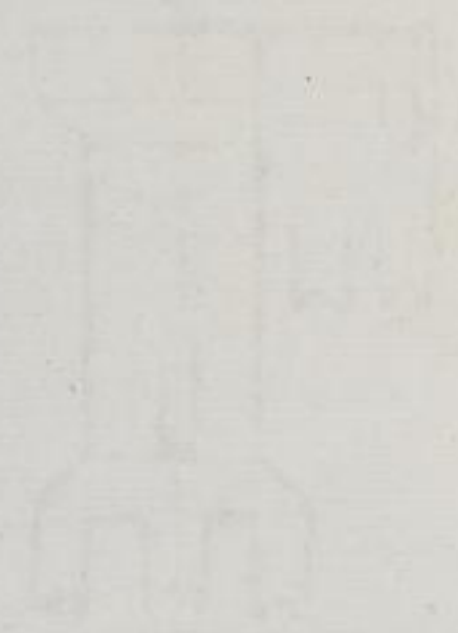

108

///

Faint, illegible markings or bleed-through from the reverse side of the page.

113

Faint, illegible markings or bleed-through from the reverse side of the page.

Faint, illegible markings or ghosting of text, possibly bleed-through from the reverse side of the page.

115

116

120

Faint, illegible markings or bleed-through from the reverse side of the page.

124

125

126

127

Faint, illegible text or markings, possibly bleed-through from the reverse side of the page.

Iannozij Manetti orō funebris in solēni Leonardi
historici oratoris ac poetę Laurentio incipit flebiliter.

S I immortales muste diuineq; canene
prestantissimi ciues: vosq; alij claris-
simi uiri: huius tam lugubris atq; tam
Luctuosi spectaculi ueneratores: i hac
publica funebriu laudu celebritate: ut grece
uel latina p se loq; aut flere potuisset: nequaquam
nro labore opus fuisse uideret. Ipse. n. hoc Luc-
tuosissimu Leonardi nri pclarissimi ac singula-
rissimi alumi sui funus, no solum uerbis: s; La-
crimis et copiosissime simul atq; elegantissime
celebrasset. Vex qm ex picipua quada pene
incredibili eoz dignitate maestateq; i publicuz
prodire ac flere no cosueuerunt: ut hoc dicen-
di flendiue munus, in huiusmodi funebrib; ali-
noy suoy laudationib; ab hoib; suscipere uoluisse
phibetur: qm qd impdem i hunc modu usitatu fuisse
accepim; ut digni defuntoy uiroy laudes, i ui-
uis mortalib; agerent. Cum uq; magnifici huius
inlite ciuitatis presides, talem musay naturam:
ac tam diuturna i publicu no prodeundi flendiue
cosuetudine, iamdu a conditione orbis, ex lranum
monumētis repetita memoria fuisse itelligerent:
priscum grecoy ac romanoy maioroy nroy more
imitari in ornandis clarissimis uiris, uatib; Lau-
reandis: q; imortalem Leonardi nri gloriam
ppetuo rei. p. silentio obscurare maluerunt. Quā
ob rem et si magna quondam i hac eoz ciuitate elo-
quatissimoy uiroy copiam ac multitudinem

florere cognosceret: quibus vel ingenio, ut doctrina
vel dicendi facultate par esse non poterat: quia tunc
me unum ex collegarum suorum numero, in hac tempestate
referendum esse contigerat: longe dignius atque
huic celebritati accommodatius fore existimavit:
si per me licet parum eloquentem, nunc vero principali
perniciem civitatis nostrae magistratu forte fungentem:
quod si per alium privatum simul atque elegantissimum
hominem, tantum et tam magnam huius adeo lingu-
bris adeoque acerbe solennitatis ac novae Lau-
reationis munus celebraret. Mibi utque vene-
randis memoratorum presidium preceptis, ut par est,
parere atque obtemperare cupienti: latissimi in hac
cum funebri laudatione, tum celebri praeterea vultu co-
ronatione, ad perveniendum campi ostenderentur:
si locus, et tempus, et ista mea momentanea atque
ut dicitur ex tempore tanti muneris susceptio:
singula quoque huius clarissimi et eloquentissimi
viri gesta: paulo latius atque uberius exornari po-
terentur. Sed et tempori, et loco, et metibus nostris
ac mihi denique perniciem sine ulla premeditatione
directi: in praesentibus consulendum esse ratus: quoad po-
tero digniora eius gesta brevissima simul ac ve-
rissime absolvam. Vos autem praestantissimi viri ut
hanc omnem nostram defuncti historiam, oratoris, ac
poetae, funebrem laudationem facilius intelligere:
atque memoria mandare possitis: quod diligenter
attendite: ut ipsum ex integra quaedam suorum bonarum
artium cognitione atque eleganti multiplicium li-
brorum conscriptione huiusmodi poetica Laurea

coronari meruisse recte cognoscere atque intelligere
valentis. Sed ut haec nostra funebri oratio servit atque
ordine incedere videntur ab origine repetentes:
Primo de domesticis eius moribus: Quales deinde in
nostra re. p. fuit: Postremo de studiis bonorum artium
ac doctrinis, pauca quaedam breviter recensimus.
Nam si singula ipsius gesta memoratu digna ut paulo
latius recitare vellem: diu profecto me tanta ac ta-
lia recensente deficeret. Leonardus noster
arretij antiquissima ac nobilissima urbe et iam pridem
gruodam mirabilium ingeniorum productrix: ut in prima
eius origine ordiamur: Trecentesimo sexagesimo
nono supra millesimum christiane salutis anno ho-
nestis atque: sed non admodum generosis parentibus cum
egregiis quibusdam naturae muneribus feliciter
nascitur. Non longe multo post natiuitatis sue
tempora factum est: ut arretini longe magis quam
prius intestinis seditionibus agerentur. Nam Tarlati
et Ubertini gibellinorum partium auctores et principes
aliquot armatorum milia ex oppidis clientelisque suis
in urbem retroxerunt, ne vitae ipsi per aduentum
novi praefecti quem Karolus rex ungarie urbem
tam antea potitus noviter arretium mittebat
ac secum riuos nunc erectos reducerebat et solo patrio
exigerent: quo presidio adversarios suos munitos
alterius factionis homines cernentes ac ne superiores
haberent formidantes: et vestigio in arrem confuge-
runt. ubi cum de opportunis remediis ageretur:
Albericum comitem qui magnas equitum copias in finibus
perusini et costanensis agri forte per ea tempora

.1369.

Leonardus nascitur
anno Mccclxxviii.
Vixit ann. Lxxviii.

Fadipnes Arretine

habebat in auxiliū vocare: aduersariosq; bona ut
facilius cū suis ad opitulandū pperaret: predam sibi
pollireri cōstituerunt. Ea cōditione atq; his fe-
derib; Albericus euocatus: cū oib; copijs in auxiliū
uenit: receptusq; p arrem: simul euz his ciuib; qui
eū refugerāt: in aduersarios erupit. Ceterū
aduersarij ubi supuenisse auxilia eptū itellexerūt:
cōfestim relicta urbe, in proxima parte castella su-
arū ptū receperūt. Equites nō victores, ad p-
dam cōuersi: nequaq; initis fedeb; acq̄uerūt.
Nam et totā urbem diripuerūt: et cūctā tā ami-
corū q̄ inimicorū bona promiscue ad pdam con-
uerterūt. Vex cū ibidem hibernassent, et p̄xima
estate exinde abissent: ciues q; ab ingēti illo nau-
fragio reliqui supfuisse uidebant: in uacua ac p-
miusta terra redierūt. tanto ac tam incredibili
p̄cie amore incendebāt. Inter hęc Ludouicus
andegauensij francoꝝ quondam regis filius
quem regina Johanna liberis carē adoptauerat:
cū quadraginta circiter milib; equitū in Italiā
uenit: ut regnū quod p adoptionē suū factū
esse existimabat: ui et armis in eius ditionē
redigeret. Nam Karolum cōmemoratū ungaricū
regem, ab Urbano sexto summo p̄tifice euoca-
tum cū magnis ungaricorū copijs iam in regnū
preuenisse atq; suis uirib; id ipm occupasse
cōstabit. sed n̄ postea longius q̄ ab initio pu-
tauerat bellum traheret: aliam eptū manū
milia circiter quinderim ducē Enghiramo
quodam gallo uiro domi prepotente ac

Carolus ungarie rex

bello clavo: ex gallica in Italiam evocavit. Hic cum
tantis ac tam novi exercitus ductor, cum primo Alpes
transisset, atque in Italiam accessisset: apennino monte
transmisso: per Lucernam, florentinam, senesim, agrum
in Etruriam descendit. Sed cum per ea loca iter contingeret:
arretini exules supervenere, quos supra urbem reli-
quisset dixisset diximus arretium ob superiores illius
propheti calamitates facile capi posse nuntiantes: atque
omnem operam suam ad eius expugnationem largius
pollerentes. Quid plura? Galli ceteris spe praeda-
et exulum pollicitationibus impulsis: arretium ag-
grediuntur. eamque urbem cum per refractam ab exulibus
portam noctu ingrediuntur: post multas civium
cedas qui nocturnis clamoribus exorti opitulandi
gratia certatim concurrerunt ac uariis quoque
multiplicibus preliorum fluctuationibus: paulo ante
lucem totam praeter arrem capiunt. Mox victores
ad praedam conversi: omnia diripiunt. Civem insuper
exulibus infensos: captivos ducunt. Hic autem omnia
neque forte a nostro proposito aliena esse arbitretur,
nunc prope in medium afferunt: ut in hac arretii
direptione, non solum Leonardi nostri patrem: Leonardus pater cum
una cum Johanne episcopo arretino, atque cum alijs quibusdam filio, ac episcopo cap-
egregijs uiris exulum mimis captum atque in cas-
tellum petramale ductum et longo ibi carcere ma-
ceratum: sed ipsum quod licet puer esset: ab alia exulta
manu pro captivo habitum, et in castello quovis
quod ab exulibus tenebatur abductum fuisse intelligatis.
Vbi cum puer esset non cum alijs captivis: sed honestiore
quodam carcere cubiculo asseruntur. In eo loco

Leonardi pater cum
filio, ac episcopo cap-

Arctium se florentinis

Dat.

*Dialecticis ac rhetoricis
operam dat*

Adiuvans civile convertit

Chrisoloras bisantius
in Italiam.

**Juvis inepte coenta
hiones.**

forte Petrarcho poete qui et ipse arretij florentinis
parietibus natus erat imago pariete egregie depicta
cernebatur. quam cum quotidie tantulus puer et
atque et intueretur: vehementissimo quodam (mirabile
dictu) studio suorum ardore incendebatur. Nam suapte
natura disciplinarum amore flagrabat. Postea vero quod
arretine turbationes tandem ex gallo rum recessu qui
evertit: quod suscepta a florentinis pecunia, eis arreti-
um concesserant: incredibile studio rum cupiditate inre-
sus florentiam venit. ubi cum dialecticis ac rhetoricis
non sterneret, ut ipse quodam libro suorum loco palam
et aperte testatur, operam impendisset: demum re-
mitate primorum cogente, ad cognoscendum ius ci-
vile animus applicuit. Vix cum huiusmodi iuris studij
assiduam quandam operam navaret: sine fortuna
sine potius divina providentia factum est: ut vir
quidam Chrisoloras bisantius domi nobilissimae a turris
patriam suam cernens: e media prope graecia se in
italiam primo: deinde in etruviam conferret: atque fan-
tus omnibus florentiam applicaret. ubi cum graecas litteras
graecaeque disciplinas publice edoceret: diu non pot-
est brevis epistolae forma sua attulit ut a iuvenis eloquentia
attulitque doctrina in universam civitatem mirabiliter
percrebuerit. Quid multa. tanta eius fama per
ea tempora ferebatur: ut rotundissimas atque delira-
tissimas Leonardi nostri aures licet iam apicibus inis
implicitas et suis ineptis commentationibus prepe-
ditas ita primum concuteret: ut ad audiendum
peregrinum hominem ac veterem quandam
et integram illorum antiquissimorum graecorum doctri-

nam redolentem compelleret. At ubi aliquantulum
ipm publice legentem audiuit: tanto ac tam magno
suavissime lingue sue amore capiebat: ut inuis-
civilis studia pretermittere, atq; in eius discipli-
nam se totum tradere concupisceret. quod q̄
viam antea fecisset: nisi quodam deferendorum
Audiorum suorum pudore commotus: transfugij crimine
extimuisse. Quo circa cum seipsum ipse utram
viam caperet diutius cogitaret: tandem matu-
ro consilio pretermisissis inuiscivilis studiis: in no-
vum illud et admirabile grecarum literarum gymna-
sium que per septingentos circiter annos iam
dudum ex italia abierant: incredibile discendi
ardore totum se contulit. Quod ipsum cum ex
cognitione Homeri platonis Demosthenis Aris-
totelis veterumq; poetarum philosophorum et oratorum
de quibus tanta ac tam mirabilia fama itonate
circuferebatur: et a quibus omnia veterum doctrinarum q̄
tamq̄ a propriis fontibus ad nos profluxisse videbatur
tum ex his etiam que ab eo greco in latinum mira-
biliter profecto ac divinitus conversa cerneba-
mus: rectissime simul atq; sapientissime fecisse
constat: ut omissis ambiguis inuiscivilis enigma-
tibus: nobilissime lingue recuperationi operam
daret. Post hunc igitur modum in novam istam
peregrinorum litterarum disciplinam traditus: tanto
discendi ardore agebatur: ut que per diem vi-
gilans perciperet: ea noctu dormiens agitaret.
Cum itaq; in huiusmodi grecarum literarum studiis tres
circiter annos contrivisset: ac satis pbabili ut q̄

Ad hunc grecarum studium

Ad hunc grecarum studium

per 700. annos ante
Leonardum Italia
Literis caruit
Grecis.

per triennium literis
Grecis.

Grecus imperator me
diolanus.

optima disciplina institutus fuisse: Chrysoloras ipse
e Florentia abiens mediolanum ad imperatorem suum
qui e Grecia in Italiam profectus ibidem comoraba-
tur, se contulisse dicitur. Leonardus tamen vir pfecto
magno animi atque consilij ex huiusmodi pre-
ceptorum sui abitione non modo non destitit ea
lingua: sed potius totus animi et corporis ut
dicitur uiribus prosequenda ratus traducendis opibus
grecis operam nauare cepit. Quod cum se penumero
exerrandi ingenij gratia experiret: res ab initio
ita sibi prospere succedere debet: ut prime eius traduc-
tiones legentibus omnibus adeo elegantes uiderentur:
ut mirabilem ex inde famam consequeretur. Unde
ab Innocentio septimo summo pontifice ut in primis
eruditissimorum uirorum per ea tempora obseruatore
magnis cum honoribus et ingentibus titulis ad sacrorum
scripturarum magistratum euocatus est. Cui quidem cum
singulari quadam multarum rerum cognitione: tum
et precipua dicendi elegantia ita placuit: ut aequo
gratus fuit: ut toto uite sue tempore ab eius
latere nunquam discederet. Post mortem uero memo-
rati Innocentij sub Gregorio demum duodecimo:
tum sub Alexandro quinto: Sub Johanne deinceps
uigesimo tertio: Sub Martino demum quinto conti-
nuatis sacrosancti pontificatus successoribus per tri-
ginta circiter annos in eodem diuino ut aiunt
archanorum magistratu magna cum nominis sui gloria
nec minori et emolumento feliciter perseue-
rauit. Nam quibus complures singularissimos doc-
tissimosque uiros secum collegas habent: solus

Innocentius pont. max.
d. secretarius eius
erat Leonardus

Sub Gregorio xy.
Alexandro .v. Johanne
xxij. ac Martino .v.
no. pontificibus annis
xxx. p. uerit

tñ om̄z dominari ac regnare videbat. Quod ut
 facilius cognoscere atq; intelligere possitis:
 de singulis pontificib; Alexandro dicitur ex
 cepto qm̄ paulo post coronatione suam vita
 defungit: singula quedam gravitatis ac fidei plena
 breuiter enarrabimus. Nam et gregorium cum ex
 ingenti illo romane ecclesie scismate: alijs nō ei
 vpi: alijs nō benedicto fauentib;: in pyfano concilio
 ambo pontifices de collusionem inuenerunt ac postea
 damnarent: deserentib; ceteris curialib;: nūq̄
 desistere voluit. sed et senas et ariminum eo
 usq; scrutus est: quoad ex groni quoda civitatis
 nostre precepto revocaretur. Johannes nō post
 alexandri mortem ad sigismundum nup̄ ad imperiū
 delectum et ī finib; italie p̄ ea tēpora cōmorantem:
 duos ex romane ecclesie cardinalib; ut gñale griliū
 advocaret mittere constituit: cū Leonardo solo
 usq; adeo eius virtutib; cōfidebat tanta sue metis
 arcana cōmunicare nō dubitavit. futuri. n. con-
 ciliij locū alicubi cōvolebat ubi impator plus vpo
 potuisset. Vnde huic soli tantarū rerū participi
 madata amplissima, potestatesq; maximā mitte-
 dis legatis ad honestatis spem se daturū se pdixit.
 ut palam ostentare, atq; ī mediū p̄ferre possit:
 et tñ amplum illud mādātū clanculū ad certa
 loca restringere decreverat. Itaq; consilio de
 locis illis cōmunicato arbitris p̄ter ipm̄ solū remo-
 tip: legatos alloq̄t. multisq; verbis ad munus lega-
 tionis diligentissime obeundum adeo beniuole cohortat:
 ut firmū excipiendoz locoz p̄positum diu antea

Gregorium nō desit
 rursus huj

Johannes mentis sue
 archana cōmunicat

pot, ac cesaris
 disseio in coci
 liij loco.

Constantia eligitur

pot. captivus

excogitatum (mirabile dictu) momento temporis
immutaret: ac cuncta arbitrio potestatisq; sup. chirogra-
pho ubi ea loca scripta erant coram ipis lacervato: libe-
ralissime remitteret. Legati postea ad Sigismundum
cum ampla mandati auctoritate pfecti: constantiam
urbem transalpina imperatoriq; subiecta, pro loco con-
cilij delegerunt. que qd causa fuit ut pontifex
ubi paulo post eo applicuisset: mox seditionibus
ortis, imperatoris iussibus caperetur & carcere
asseruaret. Captivus deinde p plura ac varia
oppida detentus: tandem seu sponte seu inuitus: po-
tificatu se abdicavit. Quid de Martino dicemus?
qui cum non satis benivolo erga nos animo ex urbe nostra
redire videretur: carminibus quibusdam que de illo
vulgo iactabantur, supra qd dici pot. inferens: paucis
diebus ante qd ex hinc rediret: dulci quadam & devota
eius oratione mirabiliter placatus est. Nam cum
forte in cubiculo suo assideret, et pontifex hinc inde
deambulandi gratia pferisceret: postq; aliquot spatia
transitus conferisset: ad ipsum porrecto vultu brachioq;
molliter clato: indignabundus his verbis convertitur
Martinus inquit papa quadratem non valet. Quo hic
audito: statim verba illa recognoscens (puerilis enim
cantilena de eo circuferebatur) Quid hoc est ut
beatissime pater: num ad aures q; tuas huiusmodi
puerorum iugo pervenerunt? At ille nihil ad hoc: sed
eodem iustigio consistens: Martinus papa quadratem
non valet, eisdem verbis stomachans repetiit. Tunc
vir sapientissimus deprehensa illius animi infusione
(nam verba de se vulgo cantata assidue refricabat)

Indignatio Martini

papa Martino non
val. bn. baya
kino.

incredibili tanti principis indignationi si qua posset
pro honore et emolumento civitatis moderari stantit.
Vnde brevi quadam & humili beneficio a nobis su-
scriptorū commemoratione oportuno tēpore usus:
p̄ ea que postea substruta sunt: potissime satis pla-
cuisse credit: cū puerilibz renijs aureis nō admoue-
re oportere potissimum gravitatem: elegantissime
simul atq; gravissime ostendisset. Nam ubi ipm̄ per-
orantē audiuit: et plurimū letatus est: et eē orones
et atq; et laudavit. Quamti nō verba sua fecerit: paulo
post manifestissime demonstravit. Cum n. abire sta-
tuisset: advocatis civitatis nr̄e presidibz bñficia floren-
tini ppti in eū collata benigne admodū recognovit:
et eodem ordine quo ab hoc tunc vere ut dicitur nino
duta fuerant: cūta retensit. Quoniam nō singularis
huius sapientissimi viri sapientia p̄cipua quadam et ad-
mirabili eloquentia cōdita commemorato potissimi stp̄
antea nris i modū placuerat. Maxima at̄ en̄ idi-
gnationis sue tēpestate gratissima fuerat: magis
premijs atq; ingetibz pollicitationibz assidue holē
et dū recederet invitare nō desinebat: ut scitatem
suam ceterorū curialiū more romam sequeretur.
Sed cū ip̄e campdem florentiā quā plurimū diligebat:
ut potē primū doctrine ac dignitatis sue recepta-
culum: p̄pria sibi p̄viam delegisset: eam deserere no-
luit. Et cū ex uxore q̄z primaria nr̄e civitatis muli-
ere unicū filiū suscepisset: et pluribz isup quorūdam
maximorū bñficioz et civilitatis et immunitatis mu-
neribz ob admirabiles virtutes suas a florentino ppto
honestatus fuisset: ac laboribz deniq; et vigilijs et sua

Martini eius ux. 1.
orone placatur

uxor Leonardij

civis florentinus
efficite.

illa incredibile eloquentia amplas divitias comparasse
florentie cum uxore et liberis et cum concivibus amicis
ac demum cum liberis suis quete comorari atque in gratiam
redire: quod romam profecti maluit. Quibus omnibus ob
univas quasdam externorum locorum peregrinationes indu-
dum bellum idixisse videbatur. ubi paucis post annis
comoratum a presidibus qui forte eo tempore administra-
de rei publicae presidebant: magno cum honore atque ingenti
emolumento: ad dignissimum publicorum optatum officium
universo florentini populi consensu, adlectum fuisse
constat. Nam propter maxima pecuniarum premia que
exinde memoratis laboribus ac vigiliis non immerito
reperitabat: eum primum et solum e scribis: publicorum
munerum ex proprio quodam admirabili virtutum
suarum privilegio participem extitisse non ignoramus.
Unde inter ceteros eius magistratus et publice civi-
tatis nostre custodie prestitisse, et ter in decemviratu
et fuisse: et demum in summa dominationis nostre digni-
tate prestitisse cognovimus. Quibus quidem in magis-
tratus optatum primum et hinc cum ad diversos Italiae populos
tum ad varios principes, reges, imperatores, pontifices
florentini populi nomine elegantissime scriptis preterit:
difficile dictu est. Quantum deinde utilitatis legationi-
bus ad reges ac pontifices nostris susceptis illa sua
admirabili ac prope divina eloquentia pepererit. Postre-
mo optatum suis integris scriptis, quibus si quando
ut de pace ut de bello vel de huiusmodi magnis
atque arduis rebus ageret nobis profuerit: non satis dici
possit. Hoc tamen unum in eo mirabile atque omnibus studiis re-
laborandum pretermittendum non possum: ut cum omnibus non solum

L. cancellariatus flo-
rentini populi obtinet

L. publicorum munerum
participes efficitur

Ter in decemviratu
florentino.

nri temporis: s̄ cūctoz ppe antiquoz clarissimuz
haberetur nō min⁹ prudentia ac cōsilio: q̄ sua rec-
dibili eloquentia hanc nram civitate: quā ut supra
diximus, p̄ciam sibi suam delegerat: ab acerrimis
et oppugnantibz hostibz, et fortissime defendit:
et sapientissime cōsuevit. Quoties n. de rem nre
ad curā belligerēdi creabat: toties modo nescio
quo res. p. quasi divinitus augetur ex magnis
et eminentibz periculis eripiebatur. Nam cū fr̄nciscus
sfortia universi exercitus ductor iam admodū ad-
versus venetos indignaret q̄ sibi padum transire
nolenti, ab eis stipendia nō soluerent, ac p̄p̄a cum
phillippo maria mediolanensi reconciliari conaretur:
florentini quo se uerteret nescientes: oratores
suos illis venetos miserūt. ubi aliq̄t mōs frustra
cōmorati, post q̄ re ista ista florentia redierūt:
florentini eam reconciliatōne interī utriq̄ tractatam
ac tandem cōclusam: necessitate cogete seruti sunt.
Vnde pirininus q̄ ex gallia cisalpina cū aliq̄t equū
peditūq̄ milibz iam ad for̄ popily p̄flaminia uenerat:
huiusmodi reconciliatōne audita, nō cūctādū cō-
tus: statim incredibili celeritate cū oibz copiis i gallia
reuertit. venetosq̄ aggressus: multa eoz oppida
faciliter expugnauit. Quo circa veneti ubi de
oportunitē eoz remedij crebrim⁹ ac diutius ageret:
tandem societatem nostrā quā paulo ante spre-
uissim⁹ uidebant: maturo cōsilio rep̄tem deuen-
erunt. Hac igit̄ ip̄e dissolute cōfederatōnis rep̄es-
tate, primo in deueniētu unā cū qb̄dam alijs
nre civitatis p̄gregijs civibz creatus ē. In quo qd

Franciscus sfortia

phillippus maria
medio. Dux

Veneti parvipēdūt
societate florent.

↳ deuenit creatus

franciscus Sfortia

magistratu cum res venetorum pluribus oppidis amissis iam
satis periclitaretur: rursus cum utraqueque partium consensu
societas non multo ante scissa resumitur. Itaque per hunc
modum inita de novo societate: franciscus exercitus ductor
cum magnis equitum pedumque copiis, florentinorum opera
ad opitulandum venetis celeriter transmissus: eorum res
labantes ac iam prope deletas, mirabiliter restituit. Nam
inter cetera gloriosa eius gesta, Veronam urbem iam
ab hostibus captam: hac sua profectio, cum magna eorum
Araque recuperavit: et hostes insuper ipsos a venetorum rer-
um viribus propulsavit. Proxima deinde estate utique in
eodem magistratu bonis omnibus refectus ita se gessit: ut
philippi duris copiis nobis ob inita cum venetis societate
supra se dici potest infens: longe a finibus nostris
arceverit: atque totum in gallia bellum gereret. Tertio
deinceps anno, picininus gallia in medio galli bellum
furore relata: cum magnis suorum copiis et cum quibusdam
exulibus nostris in struviam venit. Vbi cum apennino trans-
misso in agrum mugellanum descendisset: et circa nullis
repugnantibus passim popularetur: tantum omnibus terrorem incussit:
ut plerisque civibus vix intra urbis moenia se posse pro magna
formidine continere auderent. Attonita ergo per hunc
modum civitate: atque in maximo discrimine ob re-
petinas hostium incursiones constituta: rursus vir sapi-
entissimus, florentini populi decreto, decem viri cum alijs
praestantissimis civibus creatus est. neque enim tunc maxima
ac pene reuicibus nostris impendentia pericula, mediocres
hostes deprecabant. Vbi non magnanimi viri et alti-
quidem consilij ad curam belli gerendi creati sunt: ple-
risque copiis in gallia ad reliquias galliae expeditionis

picininus.

steru decem vir.

persequendas dimissis et exinde pauci et multa
aliunde equitum auxilia procurabant. Unde missis
hinc inde ad conducendos milites petunijs: post duos
circa menses: partim ex gallia: partim ex agro pi-
ceno: partim et ex flaminia: florentinis plura
equitum auxilia oportuno tempore superuenierunt.
piccininus quippe in expugnandis pluribus oppidis
nostris: tantumdem pene temporis contulerat: et
circa siluosa castentini loca hinc inde populibum-
dus uagabatur. Ex quo quod factum est: ut uno et
eodem iunij mense copijs ad sufficientiam in gal-
lia relictis: et attente accitis ad comprimendos
hostiles impetus in curuam undique eque: mirabile
dictu: et hostes in gallia plio uicti superarentur:
et piccininus et amissis pene omnibus suis ita prope
anglare oppidum profugerent: ut uix cum pau-
cis euadendi gratia burgum ingrederentur. quos si non
parua ut debebant uictoria illis accessissent:
ipse cum reliquis omnibus haud dubie caperetur. Nam
et ex hostium eque pauci admodum euaserant:
et omnia quoque que in hostilibus castris fuerant: ad
nostris deuenerant: et burgenses et supra mille
ducentos homines in prelio capti apud uictores te-
nebantur: et omnia denique aduersarios ducum ue-
xilla suscepta erant. Hac itaque florentini uictoria
habita: bibena et romena ac cetera oppida prius
amissa faciliter recuperant: et pupium insuper
cum omnibus castellis que prius comitum fuerant:
in eorum ditione redegerunt: ac totum preterea rimen-
tinum potestati imperioque suo in hoc frusto ac felici

Florētinorū victo-
ria

de temeritate ita prospere subiecerunt: ut ex tribulatio-
tissima tempestate qua creanti fuerant: magna
et gloriosam victoriam reportarent. Cum igitur
de domesticis eius moribus, et qualis et in nostra
re. p. fuerit, pauca quaedam et multis memoratu
dignis ut ab initio promissimus, breuiter pertrac-
tarimus: reliquum est ut de bonarum artium studiis
deinceps absoluerimus. In quo quod si forte ueneratio-
nibus uirum paulo Longiorum uideremur quod breui-
tas temporis et huiusmodi celeberrimi fune-
ris solennitas pateretur: date quodsumus nobis hanc
ueniam: ut de omni doctrinarum suarum quae ora-
torio more parum prosequamur. ne uos ex nimia
orationis breuitate certa quadam admirabilium
uirtutum cognitione fraudaremini: et ipse quoque
propriis ac funebribus laudibus priuaretis. Quanta fue-
rit in hoc generoso doctorum hominum atque romanorum eloquen-
tie splendore, ut a grammaticis ordinarum, poetarum
pertractatio? Quanta historiarum cognitio? Quae integra
et quae incorrupta uerborum interpretatio? Quanta Latinae
Latinarum et graecarum eruditio? facilius mentibus
nostris exoritur: quae uerbis exprimere possumus.
Quantum illis deinde cum exoritur, tum dispen-
dit et exornandis rebus in hac ipsa dicendi facultate
excelluerit: ex multis ac uariis scriptorum suorum
uoluminibus evidentissime demonstrant. Quantum
denique in morali philosophia ualuerit: ex pluribus
platonis et aristotelis ceterorumque philosophorum:
paucis cunctorum dixerim principum translationibus
ita manifestum est: ut luce clarius appareat

Eloquētia

philosophia

uidentur. Omnia namq[ue] commemorata partiu[m] studia
animo animo suo non solum nostra atque domestica:
sed graeca et ac peregrina tenebat. Admirabilis i[n] eo
erant memoria poetar[um] pindari, aristophanis, euri-
pudis, hesiodi, homeri, cetero[rum]q[ue] graecor[um] (ut n[ostros]
omittamus) quos omnes ita familiarissimos habebat:
quasi ip[s]e propria eor[um] poemata co[n]ferisset. Admira-
bilior et historiar[um] recordatio Tucididis: ne forte
de latinis d[icitur]at historicos a nobis dicta fuisse
intelligeretur, quos no[n] senu[m] memoriter carpebat:
et si ip[s]e illor[um] rer[um] gestar[um] scriptor extitisset. Tuchi-
didis inq[ue] et Herodoti ac Diodori et Polibij, alio[rum]q[ue]
multo[rum]. Admirabilissima insup[er] uet[er]o[rum] oratorum
ex acta quaedam peritia et certissima eor[um] atque
expressissima imitatio. Missum fuit Ciceronem
nost[rum]: cuius usq[ue] adeo uerax imitator fuisse cre-
debatur: ut ip[s]m imitacione sua, quotienscunq[ue]
uoluisset: pene ad unguem expressisse putaret.
Eschinem quoq[ue] ac hyperat[em] Lysiamq[ue] et demos-
thenem graecor[um] orato[rum] principes generos[us] admo-
dum imitabatur. Ingens deniq[ue] p[re]dicto[rum] philosopho-
rum i[n] eo ip[s]o i[n]telligentia uigebat. atq[ue] haec omnia
noua quaedam graece lingue recuperacione que
per septingentos circiter annos longe ut supra di-
ximus ab Italia exulauerat: no[n] sine magna cuncto[rum]
latino[rum] gloria assequabatur. Et ne forte nos pre-
nimio dolore lacrimis obortis, uix uera nodu[m] falsa
referre ualentes: factas ad uotum laudes nunc cele-
brare putaremur: quod laudationis genus graeci
panagiricon appellauerunt: omnium memoratam

Memoria poetar[um]

Recordatio historiar[um]

peritia ac imitatio
ueter[um] orato[rum]

Intelligentia philosopho[rum]

p[er] 700. annos litere
Graece ab Italia

panagiricon qd

Opera graeca q̄ Leo.
in latinū uertit.

doctrinarum sunt complura fidelia et aeterna testi-
monia breuiter referemus. Nam uarias aris-
tophanis, basili, Xenophontis, plutarchi, demosthe-
nis, platonis, aristotelis interpretationes suas
certa quaedam ac perpetua et utraque et latinæ
et graecæ ueræ monumenta extare nō igno-
ramus. Aristophanis .n. comediam: basili et
eptam: ac Xenophontis tyrannū: et has Plutarchi
uitas M. antonii: P. emilij: M. catonis: T. et .C.
gracchorū: Sertorij: Pyrrhi regis epirotarum:
Demosthenis libros singulos: eiusq̄ oronū libros
septem: praeterea platonis de immortalitate animi:
Gorgiam: Phaedrum: Apologiam: Critonē eptas
libros singulos. Aristotelis deniq̄ economicorū
libros duos: ethicorū decem: Politicorū libros octo:
ita e graeco in latinū conuertit: ut nulla proprie-
cloquentie ornamenta desiderare uideamus. Ex hu-
iusmodi uero poetarū historicorū oratorū ac phorum
traductionibus, maximus ei gratias agere maioret
et habere deberemus: nisi nimis ingrati essemus
partim quia ex sua praecipua ac singulari industria
diuina ueræ graecorū ingenia cognouimus cum
antea traducta nō essent: partim et quia haec
aristotelica uitio priorū interpretū corrupta
atq̄ deprauata: nunc primū latina effata fuisse
intelligimus. Aristoteles namq̄ philosophorū princeps
cogitationes suas cū singulari elegantia litteris
mandasse nequaquam in praesentiarum amplius ambi-
gimus. Quod et si a ueteribus et q̄d magis aucto-
ritatis uiris scriptum esse legerimus: nullo tñ

pacto pius credere poteramus. Quod si tot sue
ac tam elegantes et poetarum et historicorum et
oratorum et philosophorum denique interpretationes
ubique apud Latinos repiuntur cum propter exac-
tam quandam utriusque lingue cognitionem ple-
naque etiam illorum auctorum probe atque integre co-
gnovisse manifestum est: quoniam enim modo pe-
ritissimus utriusque litterarum interpretum sine certa
quandam eorum que interpretantis eruditione et
fideliter interpretari et eleganter convertere
queat: non sine intelligimus. Sed ne in his ipsis
quod luce clariora esse videremus: ut parumper
horere dubitare ne possitis: attendite queso ut
quanta et quam magna propriarum rerum monumenta
suo ut dicitur morte litteris mandaverit: recte
intelligere ac considerare valeatis. Scripsit enim
copulata sparsim de variis rebus et quidem egregia
carmina: que non dum morte preventus in volumi-
na redegerit. De militia in super: de interpretatione
recta: de laudibus florentine urbis: Laudatione
Johannis Arce: pro se ipso ad presides: vitam
Ciceronis: vitam Aristotelis: de studiis et litteris:
Hagocoron moralis phisice: et ne aliquod dicendi
genus ab eo intentatum relinqueret: contra hypo-
critas et in nebulonem maledicium libros singulos
pretipua quadam et admirabili elegantia con-
dixit atque absolvit. Composuit preterea expla-
nationum duos in economicorum Aristotelis libros.
dialogorum totidem: septem sunt libros octo.
Dixit autem denique de primo bello punico libros

Opera que Leonardus
Latine edidit

84. libros scripsit

tres. Comentarium rerum grecarum librum unum. De bello Italico adversus Gothos libros quattuor. De temporibus suis libros duos. Historiam florentini populi libros duodecim. Si itaque omnium commemoratorum librorum numerum referre se habemus: in quattuor super octingenta consistere deprehendemus. Cum igitur vir sapientissimus poetas, historicos oratores, philosophos cum grecorum tum latinorum ita interpretaretur ut proprias eorum sententias probe intelligeret: et ita imitaretur ut et carmina componeret: et annales et historias et commentaria conscriberet: et variis dicendi generibus omnium orationum complecteretur: et philosophorum dicta e greco in latinum mirabiliter converteret: utraque concessa dilucide expleret: quantum utrumque et huiusmodi magnis laudibus dignum est credimus. Sed cunctis translationibus, ceterisque eius scriptis pretermisissis: ad dignissimas quasdam oratorie facultatis atque historice suam laudem accedamus. Si omissis grecis scriptoribus ut nostris brevitate cum notati sumus. M. Cato: Fabius pistor: L. Piso: primo antiqui annalium conditores apud veteres romanos maiores nostros egregios quibusdam laudibus celebrabantur: quod annales sine ullis orationis ornamentis scriptitarent. Si deinde Crispus Salustius ob multiplices diversarum historiarum conscriptiones: Si C. et Cesar ex commentariis belli gallici, bellicoque civilis: Si Q. Curtius gestorum quoque magni alexandri scriptor: Si Iustinus insuper ex suo trogi pompei epitomate: Si preterea Suetonius tranquillius

- Comparatio Leonardi
ad veteres scriptores
M. Cato
Fabius pistor
L. Piso
Crispus Salustius
C. Cesar
Q. Curtius
Iustinus
Suetonius tranquillius

ex duoderim suoz clarum uitis: Postremo si T. T. Linius
Linius ex uarijs romanaz rez historijs ingēta ac
maximas laudes cōsensu omz nō īmerito repor-
tazunt. quoniam partim ex prijs historiay: ptim
uō ex cōmentarioz: partim et ex epitomatum
descriptionibz seorsum ab illis auctoribz editis mi-
zum ī moduz laudatos nō conspirmus: Quantis
nos laudibus illud nostrū latinoz decus ī hac doc-
toz homz penuria, nō natū: s; potius ab aliquo
deo factum annalium et cōmentarioz 2 histori-
arum scriptorem exornare et in celum tollere
debuerimus? Si insup. M. tullius nroz oratoz
princeps et caput: primas romane eloquentie
partes ex orationibus et ex ceteris eius scriptis
assequeretur: Quantū nos hoc nostraz Italiae de-
cus, nō solū eximium oratorem: s; etiam optimū
historicum cōmendabimus? Quoniam uō in
T. Linijs ac M. tullij metronem quasi inuicē com-
parantes incidimus: quoz alter romanaz his-
toriaz parens, alter aut latine eloquentie
princeps putabatur: ne hoc uobis admirabilia
et forte incredibilia uiderentur: pauca quæda
memoratu digna, trium tantoz uiroz prope-
modum comparandi gratia in mediū afferemus.
Linium multos uariarū historiay libz elegam-
tissime scripsisse cōcredimus: At hoc nūz p̄cipuum
romane eloquentie decus, p̄ter multiplices
historiaz libz elegantissime et aliarū rerum
suaz libz annales et cōmentaria ornantissime
cōposuist nō dubitamus. Cicero uō Arati poete

M. Tullius

Comparatio T. Linijs
M. Tullij: et
L. Arretini

caemina et Xenophontis phi economicū et duas
quoque illas nobilissimas duorum illorum eloquentissimorum
oratorum demosthenis et esthynis orationes inter
seque contrarias e greco in latinum conuertit.
Platonem uero et Aristotelem ceterorum tam grecorum
quam latinorum ut ita dixerim philosophorum capita forte ob-
seruitate eorum res que ab illis tractabant deteruit
nequidem conuertere ausus est. cum id magnopere
efficeret concupisceret ut ad latinorum cognitionem
diuina illa ingenia transferret: quod tamen non fecit.
net ei ne faceret (ut uerbis suis utitur) intedutum
putabat. Multa preterea in soluta oratione cum
in dialogis: tum in simplici sermone se ipso auctore
memorie mandauit. Nam multos egregios libros
et plures precipuas orationes: et duo illa preclara
optime suorum uolumina, mirabili profecto ac prope
incredibili elegantia composuit. At uero Leonardus
noster uir eloquentissimus non modo duas illas nobi-
lissimas orationes a. M. tullio antea conuersas et iam
pridem incuria maiorum nostrorum amissas ac deperditas:
sed et ut cetera leniora omittamus: plenasque demos-
thenis Xenophontis: quedam platonis et Aristo-
telis: multa elegantissime simul atque suauissime
traduxit: Complura insuper ciceronis more descripsit.
Nam et dialogos et orationes et epistolas in uno quoque
genere dicendi mirabiliter exornauit. Annales preterea
et historias ac commentaria generose admodum cum magna
uiuentium et posterorum utilitate composuit: quod Cicero
nullo unquam uite sue tempore fecisse uidetur. Et ne forte
malignas similitudines et inuidie latebras si maiores et digni-

oritur defuncto viro laudes tribuerimus non nobis quos oēs
ex tanti luminis extinctione altius fletus atque propa-
eularum conspiciunt: sed quibusdam absentibus moue-
remus ad quorum manus haec oratio nostra pervenerit: paulo
post finem dicendi faceremus: cum dignissimum tantae
commissionis officium expleverimus. Commemorati
enim huius inclite civitatis praesides qui omnia de domesti-
cis defuncti hominis moribus, et qualis in nostra re-p-
fuerit, et quantum in bonarum artium studiis usuerit:
superius enarrata, plane aperteque fama crebescere
cognoverant: ac veteres grecos romanosque maiores
nostros in omnibus clarissimorum virorum funeribus
imitari cuperent: tria nobis eorum collegis praeteritis
iniunxerunt. Ut primo hoc praclarissimi viri fun-
dignis quibusdam laudibus celebraremus. Ut deinde id
ipsum huiusmodi peregrinis plurimorum funeralium muneri-
bus multisque insignibus drapporum agminibus atque nobilis-
simo vexillo exornaremus: postremo ut veneranda
tanti uatis, oratoris, et historici tempora hac laurea
corona insigniremus. Ceterum nos unquam tibi cla-
rissimum Latinorum detur, satis quantum pro breuitate
temporis fieri licuit superiori oratione nostra ad di-
uturnam admirabilem uirtutum tuarum memoriam fe-
cisse existimamus et credimus. Secundum in praesentibus
agimus ut te excellentissime civitatis nostrae guber-
nator tantis ac tam ingentibus florentinorum donis
ad perennem quaedam tuorum in re-p- merito commemor-
ationem illustraremus. Quibus iam rite peractis:
reliquum est ut tempora tua eximie uates pristino
grecorum romanorumque more, hac laurea coronantur.

*Tria ad Leonardi
funeris honorem
publice demōstrata*

mortuus coronatur.

Antiq. imp. et poete. Sed ante q̄ ad ip̄m coronationis actum accedamus:
 Laurea coronari solit̄ antiquos imperatores: ueteresq̄ et nouos n̄ri per
 temporis poetas: primo Laurea coronari solitos: pau-
 cis ostendemus: Deinde quas ob causas Lauro potius
 q̄ olea, ut palma, ut edera, ut alijs quibusdam p̄petuo
 uirētibus frondibus coronarent̄: breuissime demō-
 strabimus: postremo hunc clarissimū uirum, et
 optimū historicū, et eximium oratorē, et egregiū
 poetam extitisse parumq̄ declarabimus. Militares
 coronas ceteris nobiliores octo circiter ex crebris
 ueterū auctōrū lectionibus fuisse accepim̄: quarum
 hec nomina ferebant̄. Obsidionalis: Ciuica: Mu-
 ralis: Castrens̄is: Naval̄is: Quasi triumphalis:
 et Triumphalis. Obsidionalis ē gramine ferebat. quā
 hi qui obsidione liberati erant, ei duri q̄ liberauerant
 propterea donabant: q̄ ibi gramen plerūq̄ gene-
 raretur ubi obsessi tenebantur. Hanc coronam
 gramineam senatus p̄tiusq̄ romanus. Q. Fabio maximo
 secundo bello punico nō immerito dederat: qm̄ urbē ro-
 mam obsidione hostium liberasset. Ciuica appella-
 batur quam cuius cuius a quo in prelio suatus erat:
 testem uite salutisq̄ percepte condebat. Ea ē fronde
 quercina uel iligera ob id efferebatur: q̄ uirtus anti-
 quissima ex quercubus atq̄ ilicibus capiebatur. Hanc co-
 rona ciuica. L. gellius uir consorsius in senatu ci-
 uicam consulom donari a re. p. consuit: q̄ eius
 opera, atrocissima illa catiline coniuratio detrita
 uindicta q̄ fuisse. Muralis corona ab impatore
 donabatur: q̄ quis primus murū subiensē uim: ī op-
 pedum hostium ascendisset. Castrens̄is dicebatur

Antiq. imp. et poete
 Laurea coronari solit̄
 Cur Lauro potius q̄ alijs
 p̄petuo uirētibus frondibus
 coronarent̄

Militares coronas
 octo.

Obsidionalis
 ex gramine

Ciuica
 quercina

Muralis
 ex muro

Castrens̄is
 ex muro

qua imperatores eos donabant qui primū pugnantēs
 hostilia castra ingredierent. et insigni ualli habebat.
 Naualis erat qua maritimo prelio donari solebant
 qui hostium naues ui armati transiissent. Ea quasi
 nauium rostris insignibant. atq; he tres ex auro fie-
 ri consueverunt. Quails mirtea habebat. illa ipa
 imperatores utebantur quandoquē ~~eo~~ ouādi grā
 in urbem reuertebant. Quare aut dicebant
 si quando uictores ut ex indignis bellis uel non
 cū iustis hostibus gressu domum remearet: aut
 quando hostile nomen humile et non idoneum:
 ut seruorum piratarūq; fuisset: aut de ditione
 repente facta in puluere ut dici solet: icruētaq;
 uictoria obuēisset: cui facilitati mirtum uene-
 ris frondem aptam et accommodatā esse nō
 iniuria putauerunt. quod nō martius: s; quasi
 uenerens quidam triumphus foret. ac p̄ hunc
 modum octavianus augustus post philippense:
 et rursus post siculum bellum bis ouans urbem
 ingressus est. Quasi triumphalis nūcupabatur
 oleagina. eaq; coronabant nō qui prelio interfu-
 issent: s; qui dignū aliquem pro absentibus impa-
 torib; triumphum procurassent. Triumphalis
 ex lauro fiebat. et qui ceteris oib; p̄ferre datur:
 solis duntaxat triumphaturis imperatoribus serua-
 batur. qui cū ex arripiti prelio, cruentaq; uic-
 toria, uictis superatisq; hostibus, in priam reuerte-
 rentur: triumphalibus curribus cunctis ornā-
 torū generibus predictis: ipi tamen iudeq; purpu-
 rei ac laurea coronati, per urbem uehebantur.

Naualis
ex auro

Quails
mirta

hee tres ex
auro.

Quasi triumphalis
oleagina

Triumphalis
ex lauro

ac victorie signū nō serus q̄ tēp̄ibz nris haberēt
extitisse cognouimus. Si signētis poetarū aureas
admouerim: hoc ip̄m luce clarius apparebit. Nam cū
neptunus et minerva (ut ī fabulis tradit) athēnas
cōdidissent, atq; de impositione nōis inter se cō-
tenderēt: dii p̄sentibz hys federibz conuenierunt:
ut qui terram p̄prio instrumento percussit, laudabiliorē
effertū ederet: et noue urbi nomen imponeret.
Cum itaq; neptunus terram tridāte percussisset
atq; equus belli omen repete p̄silisset: Minerva
autē hastam ī terram proiecit, oliuūq; paris arbore
p̄duxisset: minerva nōis, que gr̄ce athēne
dicitur: dii arbitris ciuitas appellata est. Si deinde
historijs adhererem: id ip̄m manifestissime dephēderem.

Athene unde, Se
cū dū, M. Varro.

Quippe i. M. Varro, viro rerū humanarū diuinarūq;
doctissimo de Cecrope athēnarū rege in hunc fere mo-
dum scriptū fuisse nouim. Eo. n. athēnis regnante
cuius tēporibz urbem cōditā eē dicit, atq; ambigere quo
nōis ciuitas appellaret: mox olea arbore alibi apparuisse
et alibi aquā erupisse scribit. Unde regē adeo p̄digia
ista mouerūt: ut ad apollinē delphicum sciscitatum
mitteret q̄dam agendum uideret. Legenti ab oraculo re-
uertentes, oleam minervā: undam neptunū significare:
in suaq; potate institutū eē retulerūt. ex cuius nōis duorū
deorū quorū illa signa apparuerant, ciuitas uocaretur.
Hoc regem audito, ciues ut usq; sexus in cōsiliū aduocatis
tradit, mol. n. tunc erūt ut femine publicis cō-
sultationibz interessent. Consultas uq; p̄ hunc modum
multitudinē: maris pro neptuno: feminas p̄ minervā
suā tulisse prōdit. Sed q̄ nūc feminarū maior q̄ marū

femine in publicis
consultationibus

quod ut clarius intelligere ac memoria mandare
possitis: pauca quedam mox triumphantium ex-
teris breuitatis causa pretermittis: exempla
referemus. Octavianus Augustus qui Iulio ce-
sari nunc a nobis parump omisso in imperio suc-
cessit: tres curules triumphos post duas illas con-
tiones suas: dalmaticum: attiacum: alexandrinum
continuo triduo mirandum spectaculum de more
laurea coronatus egisse legitur. Tiberius deinde
cum ei toto illiuro pdomito et in ditionem populi
romani redacto triumphus decerneretur: ac ipse ob
Q. Vari cladem qui sub idem fere tempus in germania
una cum tribus legionibus perierat: decretum sibi trium-
phum differre et triumphare maluisse: urbem
nihilominus pretextatus et laurea coronatus intra-
uit. Nero insuper e grecia per neapolim per annium
et albanum romam reuersus: eo curru quo augustus
olim triumphauerat ueste purpurea, clamideque
stellis aureis distincta ac olimpiata et laurea co-
rona capite redimito urbem ingreditur: cum prius
et triumphantis habitu ac laurea coronatus in ca-
pitolum ascendisset postquam Mitridatem armenie
regem romam uenientem quasi triumphaturus rece-
pisset. Sed ut quanti hęc laurea a ueteribus roma-
nis existimaretur planius cognoscere atque intelligere
uolentis: quid M. crasso quanti, et Iulio cesari
triumphanti contigerit quod diligenter auuertite.
M. enim crassus quando bello fugitiuorum gesto omnia
redibat: mirteam coronam conuentionibus legitime at-
tributam ita insolenter aspernat: ut senatus consultum

Nero triumphas.

Quanti ueteres Lau-
ream existimavit.

uno dicitur inuentus est. minorum eo certamine
superasse ac ppen suo grege noie sic ciuitate appellata
fuisse demonstrat. Si diuinis denique hinc, fidem?
nullatenus de eo ipso dubitare poterim. Nam ubi diluuij
aque a qbz uniuersum terrarum orbem ex sacrorum librorum
lectionibus inundatum fuisse intelleximus, parum cessare:
motuqz cacumina apparere ceperunt: culubam re-
silio quom mordicus, quasi diuinitus ageret: vnam
culum quendam uiridatis oliuae, i signum pacis
ac uictoriae protulit nequaquam dubitamus.
De palmarum arboribus ab aristotele & plutarcho scrip-
tum esse compim? ut qz magnis poderibus sup impo-
sitis premeretur: nunqz tñ cedere uiderent. Vnde
ppen ueteribus placuisse tradiderunt: ut palma etia
quoddam uictoriae signum ab oibz hretis: qm ea est
huiusmodi arboris natura: ut uigētibus opprimē-
tibusqz nō cederet. Et ne de neutro uelut de friuo-
lo atqz temerario quodam uictoriae signo suspicari
uideremur: utriusqz ab eadem militate quot annis re-
nouari intelligimus: qm dea palmarum ornantis ite-
te, iustis fidelibus ppty ppen exhibetur: ut simul de
dea ueteris, et de palmis noui testamenti: tamqz de
certis quibusdam eiusdem euidentibusqz pacis ac uicto-
riae signis inuicem commemorationibus admoniti: uere
atqz fideliter instruamur. Hedera uo a priscis illis
tantope colebatur: ut alexander rex macedonum ob
rege si se gustare magnitudinem cognomto magni
uirtis superatiseqz indis: exercitum suum uictorem, instar
parris, que i india p deo uenerabatur: huiusmodi
frondibus coronatum in priam traduxerit: cu tñ p sira

Cur palma dicatur
uictoriae signum

etia oleis, ac
palmis utitur

De hedera

Corona p̄sea

Vetustissimos poetas hederam coronari solitos
et quare

Cur postea Laurea loco
hederam postea coronari
ceperint

corona in honore persi atheni sui antea utebatur: qui
primus ex perside allatam apud egyptios, eam arborem
venisse tradit. Vetustissimos. n. poetas hederam seu quasi
quodam metis furoris percitos bacchantes: ac fau-
ris sativisq; finitimi habuerunt: seu qd eorum carmi-
na eternitate mererentur huiusmodi: semp uirentibus
frondibus coronari solitos ab idoneis auctoribus
scriptum fuisse legimus. At uo cu tractu temporis
oia bonorum artium qm uelut ab ipis ueterum doc-
trina inrunabilis rudia et inculta postea lima-
rentur: factum est ut postea hederis omissis, ne
bacchantium more insanire putarentur: Lauribus q;
ppituo uirentibus coronarentur: Quod ob tres dntaxit
causas a politioribus et cultioribus uiribus introductum
fuisse no iniuria existimamus et credimus ut ueteres
perpetuis lauroy potius q; ut oleay ut palmarum
uel hederay frondibus decorarentur. Primo ut
imperatoris deuictis superatisq; hostibus triumphan-
turos imitarentur: quasi ipi libidine segnitie q;
perdomitis tanq; acerrimis quibusdam humani
generis inimicis, no immerito triumpharent:
Deinde quia talem et tam ingentem famam ex
poematibus ab eo egregie confectis, se esse consecutos
fuisse arbitrabantur: ut ex huiusmodi Laureatione
eterno quodam gloriosissime uoris fameq; pronio
neminem ne Iouem quidem fulgoribus suis
tante ac tam celebrate glorie magnitudini of-
ficere posse palam omnibus significarent. Phisici
enim huius dntaxit arboris naturam esse sep-
tum reliquerunt: ut inter ceteras plantas, sola

Laurus sola a ful-
minibus no leditur.

a fulminibus non ledatur. ac sic semp obstantum
fuisse dicunt: ut omni quidem tempore, illa
inviolataq; permaneret. postremo quia uterq;
pertransum montem apollini dicatum, Lauribus
ut pote musis pgratissimis arboribus undique
affluere memoria prodiderunt: idcirco poetas
pervidum alumnos, civiliori ut ita dixerim mor-
taliu vita Laureis coronari reptos ac postea
semper hactenus servatum nostra quidem sententia
no iniuria arbitramur. Cuz igit de imperator
postarumq; laureis duab; ultime divisionis nre
partibus impertentur absoluerimus: restat ut hoc
nostre italie decus, no solum optimu historicu
et eximium oratorem: sed egregium et poetam
fuisse deinceps ostendamus. At no qm de historiis
annalib; et commentariis atq; de dialogis insup et ora-
tionib; et eptis multifariam ab eo elegantissimeq; con-
scriptis singillatim superius commemorasse memini-
mus ex quibus ipm et optimu historicu, et eximiu
oratozem extitisse: iure ambigere suspicari ut
no possumus: ea ipa repetere et crebrius auribus
nostris inculcare: supercaneum esse censemus.
Itaq; poetica paulo altius ab origine repetita: de
poetis pauca dicemus: ne forte hunc peregregium
diversar; rez scriptorem: in poetar; nno recelen-
dum fore suspicari mini. Mibi mecu ipi crebro dili-
genter et accurate de poetica cogitanti: poetar; bi-
farium extitisse videri solet. Veteres enim uno qd
modo ex proprijs ingenij viribus qd absq; ullis ut auz
paucis bonar; virtutum studijs ex interna quada metis

ostendit Leonardu fuisse
historicu oratore et
poetam

De poetis Didurg

Orpheus.
Hesiodus.

agitazione dorente natura agitatur et commouet
poetas bonos fieri tradidere. atq; huiusmodi tam deo
plenos interdum sacros, interdum diuinos, interdum uates
a prisca scriptoribus appellatos esse conspiciamus. Puta-
bant enim poetam bonum neminem existere posse ad qd
a democrito et platone in scriptis relictum esse dice-
bant sine inflammatione animorum et sine quodam
afflatu quasi furoris: cuiusmodi fuisse aiunt orphen,
sibillas, hesiodum, pauuinium, multosq; alios quorum
orphen ex nimia ac profecto admirabili lirt sua su-
auitate cicures et feras, saxaq; et siluas, mira elo-
qui dulcedine captas traxisse fertur. Sibillas uero
quasi furoras et deo plenas, ut pote diuinorum
uoluntatum particeps atq; consias: a consilijs deorū
enunciandis eolico quodam genere sermonis cogno-
minauerunt. Hesiodus autem pastor rudis et indoctus
a quoda castalijs fontis libata, ita ad summū poetarū eun-
xit: ut nobilissima dogmata sua a platone et aristo-
tele in medijs eorum utriusque philosophic naturalis
et moralis uoluntatibus magna cum ueneratione
uelut oracula sepe numero frequententur. Pa-
uinijs etiam tragedias suas nō leui ac remissis
animo scripsisse traditur. Alio quoq; modo homines
ex litterarum studijs atq; plurima litterarū eruditione
poetarum assequuntur. quales fuisse homerum, pindarū
euripidem, sophoclem, aristophanem, uirgilium, ovidiū
flaccum, stnetam, statium: omnesq; alios qui p studia
et disciplinas sine aliqua interna mentis agitatione
nonnulla poemata uel grecis uel latinis uersibus mō-
dauerunt. et ut planius quicqd summatim de facultate

De poetis Dignis

poetica dici possit: strictim et quasi per transennam
intelligentis non alienum visum est. Unde hoc sacrum
poeta nomen derivaretur: paucis absolvere.
Poeta nomen a quodam verbo greco derivatum
esse constat. quod latine facere significat. proin-
de poetam recte factorem latine interpretari possu-
mus. Sed quoniam inter cuncta humani generis
opera ea ceteris preferuntur. que a dignis
scriptoribus celebrantur. et quia inter illa etiam
quecumque versibus mandantur. alijs omnibus prepo-
nuntur: ideo cunctis omissis. illa sola poemata ap-
pellantur: que carminibus efferebantur. quasi
quorumque metrum canerentur: digniora esse cense-
rentur. et ea que in soluta oratione litteris tra-
derentur. Quocirca fragmenta versibus mandata
ut pote venerabili quodam. altiori que genere di-
cendi explicata ob excellentiam nominis. et ut greci
dicunt per antonomasiam poetam quasi sola essent
ea mortalium opera nuncupari consueverunt.
Poeta igitur veteris illis pretermisiss quos vete-
res proprijs nominibus vates appellabant: pin-
giori ut aiunt minerva omnes illi antiquus
habebantur: quicumque digna quaedam altaque fig-
menta egregijs carminibus prodidissent. Itaque
si quis poeta esse cuperet: quaedam egregia poe-
mata describat oportet. Quod si ita esset: et
moyses. et hieronimus. et job. et david. et Salomo
quorum carmina apud hebreos ex canonicis eorum
libris ab hominibus in illo sacro idiomate vel
mediocriter eruditjs hebraicis versibus dictata

poeta unde

David poeta sacer

cernuntur poete simplicibus cognominibus non cum
sacrorum carminum adiectionibus appellarentur
ut de david apud basilium vizum grecorum litte-
rarum peritissimum ac sanctissimum scriptum esse
legimus. quem quidem poetam sacrorum carmi-
num appellare non dubitavit. Eodemque modo de in-
uenco quodam hispano seduloque indicaretur quos
exametri versibus euangelia latine composuisse
constat. Similiter quoque de empedocle ac lucre-
tio censeretur: quorum alterum apud grecos: alter
vero apud nos de rerum naturalium causis carmi-
nibus scripsisse manifestum est. Quid igitur furiam?
nonne in hoc secundo poetarum numero Leonidu
nostrum iure ac merito collocabimus? Ita profecto.
primo namque magnam quandam grecorum et latinorum
literarum cognitionem mirabiliter adeptus est.
Varius deinde omnium penitus ingenuarum artium
eruditiones ingenue admodum comparavit. Histo-
rias quoque annales et commentaria uberrime
ornatissimeque composuit. et quod ad artem or-
atoriam spectare videtur: dialogos orationes et epi-
stolas elegantissime simul atque copiosissime tractavit.
proinde ipsum et optimum historicum, et eximium
oratorem fuisse: recte ac iure dubitare non possumus.
et quod maxime ad poeticam ipsam pertinere co-
gno scimus: ceterorum cum grecorum tum latinorum
poetarum singula quoque ita ad unguem interpre-
tabatur: quasi ipse propria eorum poemata co-
mentatus absolvisset. Unde si sua quoque paulo
diligentius atque accuratius animadverterimus:

egregium etiam poetam extitisse nequaquam ignora-
bimus. Est enim ut ait Cicerone finitimus oratori
poeta numeris astrictior paulo: uerborum autem
licentia liberior multis de ornandi generibus
fortius ac perit par. In hoc quidem certe prope
idem nullis ut terminis circumscribit aut diffinit
uis summi quo minus ei licent eadem facultate
et copia uagari qua uelit et non multo post in
eodem libro uerba haec posuit. Atque id primum in
poetis cerni licet quibus est proxima cum oratoribus
cognatio quae sint inter se Ennius, Pacuuius, Ac-
ciusque dissimiles quae apud Graecos Eschylus, Sophocles
Euripides. quaeque omnibus par perit licet in dissimili
scribendi genere tribuantur. Praeterea diuersa
multiplicaque commentus complura sparsim de uar-
ijs rebus carmina composuit. quae ut supra di-
ximus: non dum morte preuentus in uolumina re-
degerat. Unde ipsum poetam fuisse nequaquam dubi-
tare suspirariue possumus. Ob id uero quoniam optimus
historicus et eximius orator erat in eo poetae no-
men non tam celebre iure obscurari ac esse con-
fundi uidebatur. Quae admodum enim Homero
atque Ennio, Platoni quoque et Aristoteli oritur:
ut quaeque partim in hac facultate duendi: partim
uero in describendis annalibus plurimum ualu-
erant: Unusquisque tamen proprijs Maxime bonis
artium appellationibus censabatur: in quibus
singuli excelluisse dicebantur. haec ac proinde
tam dudum hactenus structum esse uidebatur
ut docti simul et indocti Homerum atque Ennium

accius poeta

Ennius
Homerus } poete

Plato
Aristoteles } philosophi

poetas: platonem vero et aristotelem philosophos
omissis ceteris denominationibus cognominaret.
Ita eodem prope modo Leonardo nro contigisse
conspicimus. Et si enim cuncta tam graecorum q̄
latinorum poetarum volumina euoluisset atque
omnia eleganter interpretaretur, et multa
insuper sua iurmina componeret: quoniam
tamen propria quaedam historici et oratoris co-
gnomina excellabant: idcirco poete nomen pa-
ulo obscurius in eo ut supra diximus obscurari
ac confundi uidebuntur. Quas ob res cum uene-
rationibus nostris clarissimi uiri, ut ad nos tandem
aliquando reuertamur: et de domestico defuncti
hominis moribus et qualis in nostra re. p. fuerit
et quomodo in liberalibus bonarum artium studiis atq; in
multiplicibus scriptorum suorum uoluminibus excelluerit
satis abunde ostenderimus: Ac etiam quemadmodum
imperatores atq; poete laurea coronari consueuerit:
et cur Lauribus quoq; potius q̄ oleis uel palmis
uel edevis alijsue quibusdam perpetuo uirentibus
frondibus de more coronarentur, plene et aperte
explicauimus: et hoc insuper nostrae Italiae detus:
et optimum historicum, et eximium oratorem et
egregium poetam extitisse hactenus demonstrauimus:
atq; ex prolixiori oratione q̄ ab initio putauimus
tanq̄ ex Longiuscula peregrinatione, et uelut
diuturno quodam post-limino diuina ope freti
demum in patriam reuertemur: Reliquum est
ut uobis ingentes gratias agamus, maiores etiam
habemus: quoniam cum singulari quadam et ac-

curata vix a nobis paulo uberius relatarū at-
tione: tum et ex nostris in quibus lacrimis hoc re-
leberimū fumus mirabiliter decorasti. quibus
quid brevitatis causa pretermisiss: postremo
ad ipm coronationis actum accedimus. Nos itaqz
ad te clarissimum Latinoꝝ iubar parup conuersi:
beata et felicia tempora tua ad perpetuū quoddam
et eternū admirabilis sapientie atqz incredibilis
eloquentie uiuentibus et posteris testimonium:
ex nostro senatusconsulto, hoc dignissimo Lauree
ornamento feliciter coronabimus. Quocirca ue-
nerandis memoratorū presidum nꝝꝝ mūdatis
ut par est parere atqz obtemperare cupientes:
hac te Laurea optime historie, eximie orator
egregie poeta ad perennē quandam et eternam
tūqz bonarū artium memoriam ac sempiternā
inextinguibilis prope glorie tue illustrationem: pu-
blico huius florentini populi nomine, frustis
omnibus in presentia coronamus. ut te
ternario florentinoꝝ poetarū numero, clau-
diani, Petrarche ac Colucij quos e nꝝꝝ hoibus
solos: dante et bocchagio pretermisiss, quoniam
alter exilio, alter nō paupertate oppressus, idiqz
lauri corona redimiri non potuerunt: iūdudū
per mille circiter annoꝝ curricula merito lau-
rentos fuisse constat: quantum fortunatissime
atqz eloquentissime Leonarde non immerito ad-
iungamus. Te inqz nuper in singulari quadam
dei et hominū gratia defunctum: te inqz serūduz
latine lingue doctus: de te deniqz preteripuum

coronatur Leon
hardus Mortuus

alij negat claudi
anū Petruseū

Dātes }
Boccius } Maxate

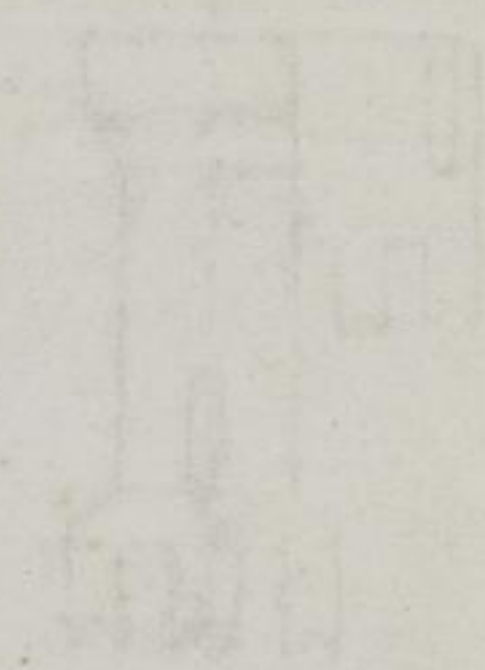
quendam romane eloquentie principem: cuius
quidem cadaver humana iam a nobis Laurea coro-
natum hic e regione iacere conspiciamus. nam
non e vinculis corporis relaxatum ac solutum ta-
m ex hoc caliginoso carcere atq; procelloso pe-
lago divina illa ut ita dixerim Laureola redi-
mitam in celum certum quoddam et eternum
bentoy spirituum receptaculum ob integritate
et sanctimoniam vite evolasse non iniuria exi-
stimus et credimus ut cum reliquis trium-
phantis ecclesie spiritibus evo sempiterno in-
perpetuis inebilationis perfuatur: quousque
ipse in nouissimo die resumpto corpore re-
uiuiscens atq; homo iterum factus postea dupli-
ci et humana ac divina Laurea coram omnipo-
tenti deo semper coronatus appareat. Vale
felix Laureatum utrarumq; litterarum et elo-
quentie decus. FINIS

Leonardus Arretinus diem clausit extre-
mum anno salutis Mcccc XLiii. die VIII.
Martij. Die aut XII. facta fuit honoran-
tia funeris eius.

Handwritten text from the adjacent page, partially visible on the left edge.

Apis frondit
 Aquila clangit
 Anguilla pipillat
 Asinus rudit
 Anser plingit al' cionat
 Apef bumbat ut bombalat
 Xinguit Epidat ut sibilat
 Bos mugit Bubo bubulat
 Cironia clorat. Cirada fectimit
 Canis latrat Colaba gemit. Catulus glatinat
 Ciconia cionat. Cuculus cuculat
 Cerynus cracit. Ciconia p'puz a' cozuy
 Cursus aquarum murmurat
 Equus fremitat ut hinnit
 Elefantus batit
 Ferrum stridet
 Gans gurgit al' gunit
 Gallus canit. Gzambul stringulat
 Gallina gurgit al' gracillat. Gzillus grillat
 Iundo miruit al' missat
 Iupus ululat
 Leo rugit 2 fremit
 Lemstra minurat
 Mirula frondit Mustella d'ndit. Mus' mentit
 Iulus lupit al' lupit
 Iulis balat panther' canit
 Iopulus stridet. Iazdul' h'fellit
 Ipano puplat. phitani' loget
 Iana rorpat
 Ius c'ramit
 Tuba clangit
 Vulpes gemit. Vespilio fudit
 Vultur puplat. Vtula ululat
 Turdus trincidat al' trufilat
 Turker gemit
 Tigris rorat
 Taurus mugit

Aboteles ad Alexandrum de homine

Andax ut Leo
 Timidus ut Lepus
 Longus ut Gallus
 Anaxus ut canis
 Durus 2 musteus ut cornus
 pius ut furtus
 Maliciosus ut Leena
 prunatus 2 domesticus ut columba
 Versipellis 2 dolosus ut vulpis
 Simplex 2 mitis ut agnus

148 Bl. + leere 1 Bl. 29 x 21 Bl. cm

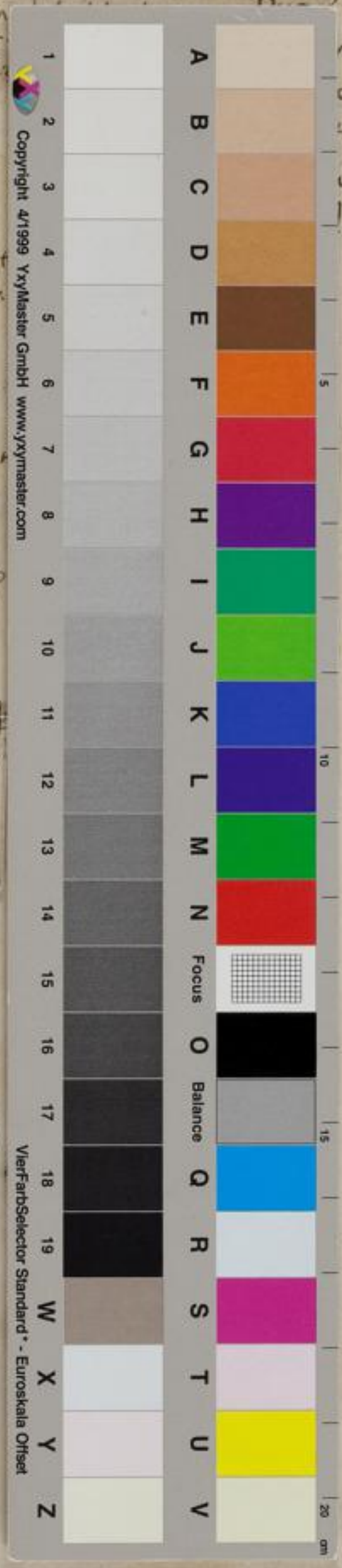
restantia Nov. 11, Kr.

Apis frondit
 Aquila clangit
 Anguilla pipillat
 Asinus rudit
 Anser selingit al' aoniat
 Apef bumbat ut bombalat
 Xinguit Epidat ut libillat
 Bos mugit Bubo bubilat
 Ciconia clorizat Ciconia fulminat
 Canis latrat Colaba gemit
 Ceruus crucit Ciconia pipillat
 Cursus aquarum murmurat
 Equus fremitat ut hinnit
 Elefant batit
 Ferrum fridat
 Gans gurgit al' gunit
 Gallus canit Ozanul stringulat
 Gallina gurgit al' gracillat Ozellu
 Hundo miruit al' miffat
 Ipus ululat
 Leo rugit 2 fremit
 Lemstra minurat
 Mirula frondit Mustella dundit
 Iulus lupit al' lupit
 Quis balat panther canit
 Populus ferpet paxdul hifellit
 Rana rorpat i panno puplat
 Suis crouit
 Tuba clangit
 Vulpes gemit Vulpes gemit
 Vulpes sedit Vulpes puplat
 Turdus trinxidat al' truxilat
 Turtur gemit
 Taurus mugit

Aristoteles ad Alexandrum de homine

Andax ut Leo
 Timidus ut Lepus
 Languis ut gallus
 Anaxus ut canis
 Mustelus ut cornu
 Furtus
 osus ut Leona
 us 2 domesticus ut columba
 ellis 2 dolosus ut vulpis
 lex 2 mitis ut agnus

1 Lt 29 x 21 Lt cm

restantia Nov. 11, Kr.

149